

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22: MJU18

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till bemyndigande om överföring av ersättningsmark och godkännande av ett utökat markförsäljningsprogram. I propositionen föreslår regeringen dels att den bemyndigas att under perioden 2022 och 2023 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 25 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark, dels att riksdagen godkänner att Sveaskog ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark.

Utskottet föreslår fyra tillkännagivanden till regeringen om

- beräkningsmetoder för skyddad natur vid rapporteringen till Europeiska miljöbyrån
- en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar
- en översyn av skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas
- ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och kompensation till enskilda skogsägare.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete och bedömningar.

I betänkandet finns 83 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och 17 särskilda yttranden (S, SD, C, V, KD, MP). I fyra av reservationerna (S, V, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund.

Cirka 60 yrkanden i följdmotioner.

Drygt 170 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	20
Ärendet och dess beredning	20
Bakgrund	20
Propositionens huvudsakliga innehåll	25
Utskottets överväganden	28
Program för ersättningsmark och markförsäljning från Sveaskog	28
Formellt skydd av skog	41
Översyn av mer förmånliga skatteregler	66
Biotopskydd	69
Nya och utvidgade nationalparker	73
Skogar med höga värden skyddas utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov	78
Förtydligande av regelverket om rätt till ersättning	105
Nyckelbiotoper	108
Kunskapsunderlag och stöd till markägare	120
Regelförenklingar	125
Ökad hållbar tillväxt i skogen	137
Långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen	155
Skog och klövvilt	167
Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning	171
Staten som föregångare i hållbart skogsbruk	173
Finansiering av åtgärderna i propositionen	179
Skogspolitik på EU-nivå	183
Åtgärder mot granbarkborren m.m.	192
Övriga skogspolitiska frågor	203
Motioner som bereds förenklat	212
Reservationer	213
1. Regeringens förslag, punkt 1 (L)	213
2. Inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning, punkt 2 (M, KD)	214
3. Inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning, punkt 2 (SD)	214
4. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (M) ..	215
5. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (SD)	217
6. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (V) ..	218
7. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (KD)	219
8. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (L) ..	221
9. Regeringens bedömning om frivillighet vid skydd av skog, punkt 4 (M, SD, KD)	222
10. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (M)	223
11. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (SD)	223
12. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (KD)	224
13. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (L)	225

14. Samråd med markägare, punkt 6 (SD, KD).....	226
15. Markägares rätt till överläggning, prövning och överklagande, punkt 7 (SD).....	226
16. Principer i skogspolitiken, punkt 8 (SD)	227
17. Principer i skogspolitiken, punkt 8 (L).....	228
18. Efterlevnad av skogsvårdslagen och miljöbalken, punkt 9 (M, SD, KD).....	228
19. Efterlevnad av skogsvårdslagen och miljöbalken, punkt 9 (MP).....	229
20. Relationen mellan skogsvårdslagen och miljöbalken, punkt 10 (V, MP).....	230
21. Äganderätt, punkt 11 (M, SD, KD)	231
22. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (S, V, MP)	232
23. Olika skyddsformer i rapporteringen av skyddad natur, punkt 13 (KD)	232
24. Översyn av mer förmånliga skatteregler, punkt 14 (M, KD).....	233
25. Översyn av mer förmånliga skatteregler, punkt 14 (L).....	234
26. Kriterier för biotopskydd, punkt 15 (M, KD)	235
27. Uppdrag om nya modeller för biotopskydd, punkt 16 (KD).....	235
28. Nya och utvidgade nationalparker, punkt 17 (SD)	236
29. Skogar med höga naturvärden, punkt 18 (M, SD, KD)	237
30. Skogar med höga naturvärden, punkt 18 (V).....	237
31. Arealmål för skog undantagen från skogsbruk, punkt 19 (M, SD, KD).....	239
32. Olika krav på undantag av skog från brukande, punkt 20 (SD).....	240
33. Olika krav på undantag av skog från brukande, punkt 20 (L)	242
34. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (S, V, MP).....	242
35. Revidering av miljökvalitetsmålen, punkt 22 (M, KD)	243
36. Revidering av miljökvalitetsmålen, punkt 22 (SD)	244
37. Revidering av miljökvalitetsmålen, punkt 22 (V, MP).....	244
38. Revidering av miljökvalitetsmålen, punkt 22 (C).....	246
39. Kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar, punkt 23 (V)	247
40. Förtydligande av regelverket om rätt till ersättning, punkt 24 (M, SD, KD).....	248
41. Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering, punkt 25 (M, SD, KD).....	249
42. Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering, punkt 25 (V)	250
43. Nyckelbiotopsregistrering i övrigt, punkt 26 (M).....	250
44. Nyckelbiotopsregistrering i övrigt, punkt 26 (SD)	251
45. Nyckelbiotopsregistret, punkt 27 (M, SD, KD).....	252
46. Analys av rättssäkerheten i nyckelbiotopsregistret, punkt 28 (SD)	252
47. Inventeringar i skogen genom moderna digitala fjärranalysmetoder, punkt 29 (M).....	253
48. Inventering vid formellt skydd och avverkning, punkt 30 (M, SD)....	254
49. Uppdrag om regelförenkling, punkt 31 (M)	254
50. Uppdrag om regelförenkling, punkt 31 (KD)	255
51. Avverkningsanmälningar, punkt 32 (M)	256
52. Avverkningsanmälningar, punkt 32 (SD).....	256
53. Avverkningsanmälningar, punkt 32 (KD)	257
54. Slutavverkningsålder, punkt 33 (M, KD)	258
55. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, punkt 34 (SD) ...	259

56. Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen, punkt 36 (SD)...	260
57. Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen, punkt 36 (KD) ..	260
58. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, punkt 37 (M, SD, KD).....	261
59. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, punkt 37 (C)	263
60. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, punkt 37 (L).....	263
61. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (V, MP)	264
62. Forskning inom ramen för bioekonomin, punkt 39 (M)	265
63. Forskning inom ramen för bioekonomin, punkt 39 (V).....	265
64. Incitament för stärkt kolinlagring, punkt 40 (V).....	266
65. Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen, punkt 41 (SD).....	267
66. Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen, punkt 41 (KD)	268
67. Främjandeuppdrag för skogsbruket, punkt 42 (SD).....	268
68. Miljöhänsyn inom skogsbruket, punkt 44 (V)	269
69. Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning, punkt 46 (M, KD)	270
70. Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning, punkt 46 (MP).....	271
71. Staten som föregångare i hållbart skogsbruk, punkt 47 (M, SD, KD).....	272
72. Finansiering av åtgärderna i propositionen, punkt 48 (MP)	272
73. EU:s inflytande över skogspolitiken, punkt 49 (M, SD, KD).....	274
74. EU:s inflytande över naturtillgångar i övrigt, punkt 50 (SD, KD).....	276
75. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden, punkt 51 (S, V, MP).....	276
76. Angrepp av granbarkborren i övrigt, punkt 52 (M, KD)	277
77. Angrepp av granbarkborren i övrigt, punkt 52 (C)	278
78. Åtgärder vid skogsbrand, punkt 53 (SD).....	278
79. Arealbegränsning av kalhyggen, punkt 54 (V).....	279
80. Hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka, punkt 55 (SD).....	280
81. Skoglig statistik, punkt 56 (SD).....	281
82. Toleranskrav vid miljöhänsyn, punkt 57 (SD).....	281
83. Landskapsplanering för biologisk mångfald, punkt 58 (V)	282
Särskilda yttranden	283
1. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (S)	283
2. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (V)	284
3. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (MP)	284
4. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (S)	286
5. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (V).....	287
6. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (MP).....	287
7. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (S).....	289
8. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (V)	289
9. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (MP)	290
10. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden, punkt 51 (S, MP).....	292
11. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden, punkt 51 (V).....	293

12. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (SD)	293
13. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (C).....	294
14. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (V)	294
15. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (KD).....	294
16. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (V)	294
17. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (MP)	296
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	303
Propositionen	303
Följdmotionerna	303
Motioner väckta med anledning av skrivelse 2020/21:140	308
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	309
<i>Bilaga 2</i>	
Näringsutskottets yttrande 2021/22:NU2y.....	327
<i>Bilaga 3</i>	
Skatteutskottets yttrande 2021/22:SkU3y	354
<i>Bilaga 4</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	362

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Program för ersättningsmark och markförsäljning från Sveaskog

1. Regeringens förslag

a) Överföring av ersättningsmark för skydd av skog samt fortsatt brukande

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under perioden 2022 och 2023 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 25 000 hektar produktiv skogsmark som inte utgör fjällnära skog från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag,

2. till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt 1,

3. dels vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt 1 och 2, dels avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt 1 och 2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:58 punkterna 1–3 och avslår motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 3.

b) Utökat markförsäljningsprogram

Riksdagen godkänner att Sveaskog AB (publ) ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande markförsäljningsprogram, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:58 punkt 4 och avslår motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 1 (L)

2. Inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 2 (M, KD)

Reservation 3 (SD)

3. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7–9,

2021/22:2416 av Ida Drougge (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10,

2021/22:2727 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 20,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 i denna del och 27,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 13 och 14,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 83 och 84,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 6 och 8 samt

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (KD)

Reservation 8 (L)

Formellt skydd av skog

4. Regeringens bedömning om frivillighet vid skydd av skog

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11,

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 9 (M, SD, KD)

5. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:207 av Mikael Larsson (C),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44,

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1, 4 och 5,

2021/22:3201 av Helena Lindahl (C),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 2, 3 och 8,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 81,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (KD)

Reservation 13 (L)

6. Samråd med markägare

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 27,

2021/22:2776 av Sten Bergheden (M) och

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 14 (SD, KD)

7. Markägares rätt till överläggning, prövning och överklagande

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 39.

Reservation 15 (SD)

8. Principer i skogspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2262 av Arman Teimouri (L),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (L)

9. Efterlevnad av skogsvårdslagen och miljöbalken

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Reservation 18 (M, SD, KD)

Reservation 19 (MP)

10. Relationen mellan skogsvårdslagen och miljöbalken

Riksdagen avslår motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25.

Reservation 20 (V, MP)

11. Äganderätt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1825 av Annicka Engblom (M),

2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 24,

2021/22:2872 av Mattias Karlsson i Luleå (M),

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 6–8,

2021/22:2977 av Christian Carlsson (KD),

2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2 och 3 samt

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47.

Reservation 21 (M, SD, KD)

12. Redovisning av skyddad natur

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om beräkningsmetoder för skyddad natur vid rapportering till Europeiska miljöbyrån och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 53,
2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9,
2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15,
2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 80 och
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 21 och
avslår motion
2021/22:198 av Mikael Larsson (C) yrkande 2.

Reservation 22 (S, V, MP)

13. Olika skyddsformer i rapporteringen av skyddad natur

Riksdagen avslår motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 77–79.

Reservation 23 (KD)

Skatteregler

14. Översyn av mer förmånliga skatteregler

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 9,
2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del,
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5 och
2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 24 (M, KD)

Reservation 25 (L)

Biotopskydd

15. Kriterier för biotopskydd

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 26 (M, KD)

16. Uppdrag om nya modeller för biotopskydd

Riksdagen avslår motion

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del.

Reservation 27 (KD)

*Nationalparker***17. Nya och utvidgade nationalparker**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 7.

Reservation 28 (SD)

Skogar med höga naturvärden skyddas utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov

18. Skogar med höga naturvärden

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 8 och 11 i denna del,

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del och

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 29 (M, SD, KD)

Reservation 30 (V)

19. Areal mål för skog undantagen från skogsbruk

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 7 och 31,

2021/22:3255 av John Widegren m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 16,

2021/22:3436 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 35,

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 43 och 46 samt

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 31 (M, SD, KD)

20. Olika krav på undantag av skog från brukande

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4–6, 9, 32, 36 och 38,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2021/22:2767 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 11,

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 6.

Reservation 32 (SD)

Reservation 33 (L)

21. Flexibla skyddsformer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 40,
 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10 och
 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20.

Reservation 34 (S, V, MP)

22. Revidering av miljö kvalitetsmålen

Riksdagen avslår motionerna
 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 45,
 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 15 och 26,
 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 23,
 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13,
 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,
 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och
 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 35 (M, KD)

Reservation 36 (SD)

Reservation 37 (V, MP)

Reservation 38 (C)

23. Kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar

Riksdagen avslår motion
 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 39 (V)

Rätt till ersättning

24. Förtydligande av regelverket om rätt till ersättning

Riksdagen avslår motionerna
 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 3,
 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19,
 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5,
 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 5 och
 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 9 och 10.

Reservation 40 (M, SD, KD)

Nyckelbiotoper

25. Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering

Riksdagen avslår motionerna
 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del,
 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 17,
 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17,
 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 12,
 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 9 samt
 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 11 och 13.

Reservation 41 (M, SD, KD)

Reservation 42 (V)

26. Nyckelbiotopsregistrering i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 42 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 43 (M)

Reservation 44 (SD)

27. Nyckelbiotopsregistret

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 12 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 8.

Reservation 45 (M, SD, KD)

28. Analys av rättssäkerheten i nyckelbiotopsregistret

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 43.

Reservation 46 (SD)

Kunskapsunderlag och stöd till markägare

29. Inventeringar i skogen genom moderna digitala fjärranalysmetoder

Riksdagen avslår motion

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 47 (M)

30. Inventering vid formellt skydd och avverkning

Riksdagen avslår motion

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 16.

Reservation 48 (M, SD)

Regelförenklingar

31. Uppdrag om regelförenkling

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 13 och 14 samt

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17.

Reservation 49 (M)

Reservation 50 (KD)

32. Avverkningsanmälningar

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 15,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 76.

Reservation 51 (M)

Reservation 52 (SD)

Reservation 53 (KD)

33. Slutavverkningsålder

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 18 och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 75.

Reservation 54 (M, KD)

34. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 46.

Reservation 55 (SD)

35. Regler om planterad granskog på åkermark

Riksdagen avslår motion

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 19.

Ökad hållbar tillväxt i skogen

36. Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del och

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 10.

Reservation 56 (SD)

Reservation 57 (KD)

37. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1917 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:3020 av Aron Emilsson (SD),

2021/22:3204 av Per Åsling (C),

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 15 och 21,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 16 och

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 59.

Reservation 58 (M, SD, KD)

Reservation 59 (C)

Reservation 60 (L)

38. Bioekonomins roll i klimatomställningen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19,

2021/22:3665 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkandena 9 och 10,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 27 och

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 114 och
avslår motion

2021/22:1425 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S).

Reservation 61 (V, MP)

39. Forskning inom ramen för bioekonomin

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:944 av Per-Arne Håkansson (S),

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 19 och

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22.

Reservation 62 (M)

Reservation 63 (V)

40. Incitament för stärkt kolinlagring

Riksdagen avslår motion

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21.

Reservation 64 (V)

Långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen

41. Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 29,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 17,

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del och

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11.

Reservation 65 (SD)

Reservation 66 (KD)

42. Främjandeuppdrag för skogsbruket

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18.

Reservation 67 (SD)

43. Hyggesfritt skogsbruk

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 2 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 4.

44. Miljöhänsyn inom skogsbruket

Riksdagen avslår motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 21–24.

Reservation 68 (V)

Klöviltförvaltning

45. Skog och klövilt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:778 av Johan Hultberg (M),

2021/22:1026 av Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 1 och

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 22.

Klimatanpassning

46. Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1899 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 89 och

2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 1.

Reservation 69 (M, KD)

Reservation 70 (MP)

Staten som föregångare

47. Staten som föregångare i hållbart skogsbruk

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 12 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 18.

Reservation 71 (M, SD, KD)

Finansiering

48. Finansiering av åtgärderna i propositionen

Riksdagen avslår motion

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 72 (MP)

*Skogspolitik på EU-nivå***49. EU:s inflytande över skogspolitiken**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26,

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 48–52 och 55,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 7 och 8,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 70 i denna del och

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 49.

Reservation 73 (M, SD, KD)

50. EU:s inflytande över naturtillgångar i övrigt

Riksdagen avslår motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 70 i denna del.

Reservation 74 (SD, KD)

*Åtgärder mot granbarkborren m.m.***51. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och kompensation till enskilda skogsägare och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 i denna del,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 och

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 25 och 26 samt

avslår motionerna

2021/22:1886 av Åsa Coenraads (M) och

2021/22:2760 av Sten Bergheden (M).

Reservation 75 (S, V, MP)

52. Angrepp av granbarkborren i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 2,

2021/22:2670 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2671 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19 och

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 24.

Reservation 76 (M, KD)

Reservation 77 (C)

53. Åtgärder vid skogsbrand

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 i denna del.

Reservation 78 (SD)

Övriga skogspolitiska frågor

54. Arealbegränsning av kalhyggen

Riksdagen avslår motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20.

Reservation 79 (V)

55. Hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 47.

Reservation 80 (SD)

56. Skoglig statistik

Riksdagen avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 68.

Reservation 81 (SD)

57. Toleranskrav vid miljöhänsyn

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 16 och

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44.

Reservation 82 (SD)

58. Landskapsplanering för biologisk mångfald

Riksdagen avslår motion

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22.

Reservation 83 (V)

Förenklad beredning

59. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 17 mars 2022

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD), Jakob Olofsgård (L), Staffan Eklöf (SD), Ulrika Heie (C), Markus Selin (S), Yasmine Eriksson (SD) och Tomas Kronståhl (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1.

Med anledning av propositionen har fem motioner väckts med sammanlagt 56 yrkanden. I betänkandet behandlar utskottet även motionsyrkanden om skogspolitik från allmänna motionstiden 2021/22. Ett antal av dessa yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden och behandlas därför i förenklad ordning. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 4.

Utskottet har gett näringsutskottet och skatteutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och de inkomna följdmotionerna i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Yttrandena återges i bilagorna 2 och 3.

Vid utskottets sammanträde den 3 mars 2022 informerade Miljödepartementet och Näringsdepartementet om arbetet med artskyddsfrågorna i förhållande till ett hållbart skogsbruk.

Bakgrund

Svensk skogspolitik

I proposition 1992/93:226 om en ny skogspolitik fastställdes två jämställda mål för skogspolitiken i Sverige: ett produktionsmål och ett miljömål. Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma där ska ges förutsättningar att fortleva i livskraftiga bestånd. Hotade arter och ekosystem ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas (prop. 1992/93:226 s. 27). Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att de ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar (prop. 1992/93:226 s. 32).

År 1999 beslutade riksdagen att det skulle finnas 15 nationella miljökvalitetsmål. Riksdagen beslutade 2005 om ett 16:e miljökvalitetsmål. Det som särskilt berör skogsbruket är målet Levande skogar. Avsikten med Levande skogar är att förstärka miljöhänsynen inom svenskt skogsbruk. Definitionen av miljömålet är: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk

produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Varje miljö kvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i den löpande uppföljningen av målet.

I proposition 2007/08:108 En skogspolitik i takt med tiden tydliggör regeringen att de jämställda produktions- och miljömålen fortsättningsvis ska vara oförändrade. Regeringen framhåller skogens roll för klimatet, behovet av en ökad tillväxt i skogen, en förbättrad generell hänsyn och vikten av att behålla en stark skoglig myndighet. Regeringen föreslår vissa ändringar i skogsvårdslagen (1979:429), och i lagens portalparagraf betonas att skogen är en förnybar resurs:

1 § Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Den svenska skogspolitiken bygger till stor del på frihet under ansvar, med begränsade sanktionsmöjligheter. Exempelvis är skogsvårdslagen en s.k. minimilag. För att de skogspolitiska målen ska nås förväntas skogsägare göra insatser utöver vad lagen kräver. Detta är en del av skogsbrukets s.k. sektorsansvar, vilket innebär att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Relationen mellan skogsvårdslagstiftningens miniminivå och sektorsansvaret förtydligas i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (se prop. 2007/08:108 s. 15 och 46, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244). Följande anför:

Skogsbrukets sektorsansvar lades fast 1988. Den generella principen om sektorsansvaret för naturmiljön preciserades genom 1991 års miljöpolitiska beslut. Av detta framgår att bland annat skogsbruket måste bygga på principen om en god och långsiktig hushållning med naturresurserna. Bevarandet av arter bör vara en angelägenhet för skogssektorn och inte ses som en separat naturvårdsfråga. I strategin för biologisk mångfald från 1994 lades det fast att kärnan i sektorsansvaret är skogsnäringens ansvar för att medverka till en ekologisk anpassning av sin verksamhet i syfte att uppfylla miljömålen. Sektorsmyndigheternas roll i naturvårdsarbetet är att ta initiativ till insatser och åtgärder, utarbeta sektorsplaner för genomförandet av åtgärder, genomföra åtgärder tillsammans med näringen, följa upp resultaten och avge återkommande miljörapporter samt att sprida kunskap och utbildning inom näringen om åtgärder och mål.

Den svenska skogspolitiken påverkas av lagstiftningen om äganderätten. I Sverige är äganderätten grundlagsskyddad. Av 2 kap. 15 § regeringsformen (RF) framgår att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark utom när det krävs för att tillgodose allmänna angelägna intressen. Ersättning ska vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark.

Det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen föreskriver i artikel 1 att varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom och att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmänna intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

Dessa bestämmelser inskränker inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten (se även bet. 2015/16:KU15).

Skogsprogrammet

Den 18 maj 2018 fattade regeringen beslut om Sveriges första nationella skogsprogram. Visionen för skogsprogrammet är: ”Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.” För att uppnå visionen som syftar till att ännu bättre ta vara på skogens möjligheter har regeringen, i bred dialog, arbetat fram en strategi för Sveriges nationella skogsprogram. Strategin innehåller mål för fem fokusområden och skogsprogrammets organisation för en fortsatt dialogprocess.

De fem fokusområdena är

1. Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta
2. Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
3. Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass
4. Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete
5. Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen.

Den 12 juli 2018 beslutade regeringen om en handlingsplan för det nationella skogsprogrammet. I handlingsplanen presenteras åtgärder inom flera politikområden som stöder arbetet med skogsprogrammets vision och mål. Handlingsplanen är inte en fullständig lista över alla pågående eller nya åtgärder men syftar till att skapa en samlad bild av viktiga framåtsyftande insatser som initierades under mandatperioden 2014–2018. Handlingsplanen kommer att uppdateras med jämna mellanrum. Dessutom kommer strategin och handlingsplanen att regelbundet följas upp och utvärderas fram till 2030.

Skogsutredningen

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 (dir. 2019:46) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka möjligheterna och lämna förslag på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi, den s.k. Skogsutredningen 2019. Uppdraget omfattade dessutom att föreslå hur man kan skapa incitament för hållbart skogsbruk och en förbättrad legitimitet för den förda skogs- och miljöpolitiken. Förslagen skulle sammantaget främja en växande skogsnäring och hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen.

Den 11 juni 2020 (dir. 2020:63) beslutade regeringen om tilläggsdirektiv genom vilket utredningstiden förlängdes till den 30 november 2020.

Den 30 november 2020 presenterade Skogsutredningen 2019 betänkandet Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73). I betänkandet lämnas ett femtiotal förslag på förändringar i allt från nyckelbiotopsregistrering till mer konkreta mål med naturvårdspolitiken. Enligt utredningen kan vissa förslag hanteras enskilt men de flesta förslag har en nära koppling till varandra.

När det gäller förslag för stärkt äganderätt ansåg skogsutredningen att formellt skydd av skog i huvudsak bör ske frivilligt. Utredningen föreslog även att Skogsstyrelsen skulle upphöra med nyckelbiotopsinventering, att ersättning skulle betalas ut för all fjällskog med höga naturvärden och att ersättning för skydd av skog skulle vara skattefri.

När det gäller förslag för en växande cirkulär bioekonomi ansåg utredningen att regeringen bör besluta om ett mål för ökad hållbar tillväxt och en bioekonomisk strategi för skogen. Det fanns även förslag om en nationell samordnare för skogsprogrammet och flera förslag på åtgärder för att öka tillgången på biomassa för bioekonomi genom tillväxthöjande åtgärder, bekämpa skogsskador och få till stånd naturvårdande skötsel. Utredningen framförde även behovet av regelöversyn och regelförenklingar för skogsbruket samt att möjligheten till naturturism i skyddad natur ska tas till vara.

I fråga om förslag för en tydligare politik för bevarande av biologisk mångfald anförde utredningen att det behövs kunskap för att kunna fatta politiska beslut om naturvård. I betänkandet föreslogs därför att regeringen skulle tillsätta ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen. Utredningen anförde även att det behövs ett tydligt politiskt ställningstagande om vad Sverige behöver göra för att uppnå sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen och att ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen skulle tas fram.

Skogsutredningen ansåg att de stora sammanhängande naturskogarna i fjällen är ett statligt ansvar och föreslog därför en samlad statlig satsning för att bevara de skogar som har de allra högsta värdena för biologisk mångfald på ekosystemnivå.

Betänkandet har remissbehandlats.

EU och skogen

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogsbrukspolitik, utan dessa frågor tillhör den nationella beslutanderätten. Det finns dock lagstiftning och initiativ inom en rad olika politikområden som har en direkt eller indirekt påverkan på skog, skogsbruk och skogsnäring. Det handlar bl.a. om politik på klimat-, energi- och naturvårdsområdet. Exempel på lagstiftning som berör skogsbruket är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018

om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030 (LULUCF), Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar (taxonomiförordningen).

EU har sedan 1998 haft en icke-bindande skogsbruksstrategi (rådets resolution av den 15 december 1998 om en skogsbruksstrategi för Europeiska unionen). Genom denna inrättades en ram för skogsrelaterade åtgärder till stöd för en hållbar skogsförvaltning.

I maj 2005 gav jordbruks- och fiskerådet kommissionen mandat att inom ramen för den icke-bindande skogsstrategin från 1998 utarbeta en EU-handlingsplan för skog. I juni 2006 presenterade kommissionen meddelandet Handlingsplan för skog (COM(2006) 302). Handlingsplanen löpte mellan 2007–2011 och inriktades på fyra mål, nämligen konkurrenskraft, miljö, livskvalitet samt samordning och kommunikation.

I september 2013 presenterade kommissionen en ny strategi för unionen, En ny EU-skogsstrategi för skogarna och den skogsbaserade sektorn (COM(2013) 659), som löpte t.o.m. 2020.

Den 16 juli 2021 antog kommissionen en ny EU-skogsstrategi för 2030. Strategin syftar till att komma till rätta med utmaningar såsom klimatförändringar och frigöra skogens potential för framtiden samt innehåller en plan för 2030 som kombinerar lagstiftningsåtgärder, finansiella åtgärder och frivilliga åtgärder.

Internationella åtaganden

Internationella åtaganden som påverkar skogspolitiken utgörs bl.a. av FN:s konvention om biologisk mångfald och Agenda 2030 för hållbar utveckling, särskilt hållbarhetsmål 15. De mål i FN:s konvention om biologisk mångfald som direkt berör skogen är följande:

- Mål 5: Till 2020 ska förlusttakten för alla naturliga livsmiljöer, inklusive skogar, minst ha halverats och där så är möjligt ha sänkts till nära noll, och förstörelsen och fragmenteringen ska ha minskat avsevärt.
- Mål 7: Senast 2020 ska områden som används för jordbruk, vattenbruk och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald bevaras.

Hållbarhetsmål 15 i Agenda 2030 handlar om ekosystemen och biologisk mångfald. Delmål 15.2 handlar om att främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogningen och återställa utarmade skogar. Till 2020 ska genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar främjas, avskogningen stoppas, utarmade skogar återställas och nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen kraftigt öka.

Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) är en internationell plattform för biologisk mångfald som tar fram kunskapsrapporter och relevanta verktyg och metoder för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. IPBES huvuduppgift är att göra helhetsbedömningar av tillståndet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Den 6 maj 2019 presenterade IPBES den första övergripande rapporten om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystemtjänster: The Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services. Rapporten beskriver situationen som allvarlig då fler arter än någonsin i mänsklighetens historia hotas av utrotning och många ekosystem förändras i snabb takt. I rapporten framhålls att det behövs grundläggande förändringar i samhället för att vända den negativa trenden med ökad förlust av biologisk mångfald.

Även FN:s ramkonvention om klimatförändringar (Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) berör skogsområdet. Klimatkonventionen är ett globalt ramverk för att begränsa klimatförändringarna. Skogen är en viktig del av de frågor som klimatkonventionen behandlar, t.ex. beräkningar av upptag och utsläpp av växthusgaser kopplade till skogsbruk.

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) är FN:s mellanstatliga panel för klimatförändringar som sammanställer det rådande vetenskapliga kunskapsläget om klimatförändringar, konsekvenser, sårbarhet och möjliga lösningar. Den 9 augusti 2021 publicerade IPCC rapporten Den naturvetenskapliga grunden, som är en del av IPCC:s sjätte stora kunskapsutvärdering. Det är en omfattande sammanställning av det rådande vetenskapliga kunskapsläget kring klimatmätningar, klimatsystemet, klimatmodeller och scenarier. Rapporten anger att klimatförändringarna kommer att påverka jordens alla regioner under de kommande decennierna. Även vid 1,5 graders global uppvärmning kan vi förvänta oss fler värmeböljor, längre varma årstider och kortare kalla årstider, enligt rapporten. I rapporten anges att redan vid 2 graders uppvärmning kommer extremvärmerna oftare att nå kritiska gränser för jordbruk och hälsa.

I Europa är ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe), även känd som Forest Europe, ett samarbete mellan europeiska länder i syfte att diskutera gemensamma problem och möjligheter relaterade till skog och skogsbruk. Den tar fram gemensamma strategier för sina 47 signatärer (46 länder och EU) så att de kan skydda sina skogar och bruka dem på ett hållbart sätt. Ett exempel är den gemensamma definitionen av hållbart skogsbruk under europeiska förhållanden.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anför regeringen att den prioriterar åtgärder för att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Regeringen

framhåller att Sverige också har ett ansvar internationellt och för kommande generationer att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden samt nationella och internationella åtaganden för att skydda biologisk mångfald i skogen. Hållbar skoglig tillväxt, ersättning av fossila råvaror, ökad cirkularitet samt kolinbindning i biomassa och marken ska enligt regeringen främjas och läckage från mark och andra källor minskas.

Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

För att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk föreslår regeringen att nya ersättningsmarker och ett nytt markförsäljningsprogram från Sveaskog AB ska bidra till skydd av värdefull skog.

Enligt regeringen bör frivilligt formellt skydd vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. När det ska fattas beslut om att inrätta formellt skydd av skog bör avsteg från frivillighet vara mer restriktiva än i dag när så är befogat. Sverige har skyddsvärda skogsnaturtyper i hela landet. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. För att bidra till att skogar med höga naturvärden ska kunna skyddas och för att inte markägare ska utsättas för osäkerhet och otydlighet behöver enligt regeringen över tid tillgängliga resurser överensstamma med ambitionen i naturskyddet. Regeringen anser att styrmedel och arbetsformer bör utvecklas för ökat engagemang för naturvård.

Regeringen anser att ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen bör tas fram. Målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassning och den biologiska mångfalden ökar. I syfte att bidra till målsättningen om ökad hållbar tillväxt bör också en långsiktig rådgivningskampanj tas fram.

Ökad rådgivning för att minska klövviltsskador på skog och öka fodermängder i hela landet bör också enligt regeringen genomföras. Olika åtgärder samt vid behov regelförändringar för att minska skadenivåerna bör utredas. Regeringen bedömer att det nationella skogsprogrammets strategi med dess mål för olika fokusområden bör fortsätta att gälla och sträcka sig fram till 2030 och utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Regeringen bedömer att regelförenklingar inom skogsbruket som syftar till synergieffekter som gynnar skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö bör utredas i syfte att stärka äganderätten samt underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Regeringen framhåller att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Kunskapsunderlag är dock värdefullt och inventeringen i skogen bör utvecklas för att utgöra ett stöd till markägare.

Regeringen anför att för naturvärdesinventeringar i skog som inte görs inom ramen för ett ärende ska inga sammanvägda bedömningar registreras.

För att stärka skogsbruket bör skogsägare enligt regeringen ges ökade möjligheter till klimatanpassning genom utveckling av vitala skogssystem och brukningsmetoder som har förmåga att anpassa sig till ett förändrat klimat.

Regeringen anför att staten bör vara föregångare i hållbart skogsbruk och ta stor natur- och kulturmiljöhänsyn samt hänsyn till rennäringen.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla motioner där det yrkas att riksdagen ska avslå regeringens proposition. Därefter behandlar utskottet följdmotioner och motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22 som innehåller förslag om tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till propositionen. Slutligen behandlas motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22 om övriga skogs-politiska frågor.

Program för ersättningsmark och markförsäljning från Sveaskog

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2022 och 2023 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 25 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark. Vidare godkänner riksdagen att Sveaskog ges i uppdrag att mot marknadsmässig ersättning avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ändra regeringens förslag om överföring av ersättningsmark och om att avslå regeringens förslag om ett utökat markförsäljningsprogram. Riksdagen avslår även övriga motionsyrkanden om annan inriktning på programmen för ersättningsmark och markförsäljning samt om ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt.

Jämför reservation 1 (L), 2 (M, KD), 3 (SD), 4 (M), 5 (SD), 6 (V), 7 (KD) och 8 (L).

Propositionen

Överföring av ersättningsmark för skydd av skog samt fortsatt brukande

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under perioden 2022 och 2023 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 25 000 hektar produktiv skogsmark som inte utgör fjällnära skog från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag,

2. till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt 1,
3. vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt 1 och 2
4. avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt 1 och 2.

För att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk och genom snabbt skydd kunna erbjuda mindre skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas bör enligt regeringens bedömning ett ersättningsmarksprogram (Sveaskogsprogram) tas fram och genomföras för att möta efterfrågan hos de enskilda markägare som inte längre tillåts bruka sin skog. Det omfattar 25 000 hektar och inriktas helt mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar, för vilka ersättningsmark kan vara ett attraktivt alternativ som möjliggör ett fortsatt brukande på en annan plats.

Regeringen anser att Sveaskogs verksamhet även i fortsättningen ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Samtidigt ser regeringen behov av att skydda värdefull natur.

Före 2010 var processen för ersättningsmarker resurs- och tidskrävande för alla berörda parter. I genomsnitt köpte Naturvårdsverket ca 2 000 hektar per år av Sveaskog. Regeringen ansåg då att systemet för överföring av ersättningsmark behövde förändras. År 2010 beslutade riksdagen att Sveaskog skulle överföra högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark vid inbyte av andra fastigheter (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22, rskr. 2009/10:384). Regeringen uttryckte i propositionen bl.a. följande. Enligt regeringen ska åtgärderna bidra till att delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark kan nås. Samtidigt upphör Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten vid utgången av 2010. Därmed renodlas och tydliggörs bolagets affärsmässiga inriktning ytterligare. Om framtida behov av resurser uppstår för att bidra till måluppfyllelsen av Levande skogar ska regeringen återkomma med information om vilka verktyg som då kan vara aktuella.

Årsstämman för Sveaskog beslutade i april 2011 om utdelning av dotterbolaget Ersättningsmark i Sverige AB till staten. Bolaget ägde 99 600 hektar produktiv skogsmark samt fick ett aktieägartillskott från Sveaskog om 100 miljoner kronor för betalning av fastighetsbildningskostnader, lagfarts-kostnader samt kostnader för förvaltning av skogen. Utdelningen verkställdes i april 2011. Ersättningsmark i Sverige AB (ESAB) överlät under 2012 de 100 000 hektaren till staten (Naturvårdsverket) som tillträdde fastigheterna den 31 december 2012. Bolaget hade därmed fullföljt sitt uppdrag. Riksdagen bemyndigade regeringen att avveckla ESAB genom likvidation. Naturvårdsverket ansvarade därefter för att byta den produktiva skogsmarken mot skyddsvärd skog, vilket resulterade i att drygt 60 000 hektar produktiv skogsmark skyddades i ca 450 naturreservat.

I det tidigare genomförda ersättningsmarksprogrammet (prop.2009/10:169 bet. 2009/10:NU22, rskr. 2009/10:384) var det nästan uteslutande de större

skogsbolagen som fick ersättningsmark, i form av produktiv skogsmark från Sveaskog, för sina områden med höga naturvärden.

Ersättningsmark kan vara ett attraktivt alternativ för enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar som vill fortsätta att bedriva aktivt skogsbruk men inte ser möjligheter att förvärva mark på den öppna marknaden i samband med en process för bildande av naturreservat eller nationalpark. För att stärka äganderätten och erbjuda mindre skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas bedömer regeringen att ersättningsmark ska erbjudas enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar.

Regeringen bedömer att ett ersättningsmarksprogram kan bidra positivt till det strategiska arbetet med skydd av värdefull natur. Regeringen bedömer också att nya ersättningsmarker kan bidra till ett snabbt skydd av värdefull natur samtidigt som det möjliggör ett fortsatt brukande av skog för den markägare som berörs. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 25 000 hektar icke skyddsvärd produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark samt att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen. Överföringen ska ske genom utdelning av fastigheter eller genom utdelning av aktier i ett dotterföretag ägt av Sveaskog, varvid dotterföretagets fastigheter senare ska kunna överföras till staten. Staten betalar ingen ersättning till Sveaskog för dessa arealer. Detta bidrar till att uppnå ett ökat skydd av skogsmark med höga naturvärden och en möjlighet för skogsägare att bedriva skogsbruk även om det sker på en annan plats.

Sveaskogsprogrammet bör i huvudsak gälla mark utanför det fjällnära området. Sveaskog ska i samarbete med Naturvårdsverket identifiera lämpliga arealer som ersättningsmarker i huvudsak utanför det fjällnära området. Ersättningsmarkerna ska helt inriktas mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar. Ersättningsmarkerna ska ses som ett erbjudande och en möjlighet för den markägare som berörs. Naturvårdsverket har kännedom om skogsarealer med höga naturvärden där möjligheten att tillhandahålla ersättningsmark och där överenskommelser om markbyten bedöms vara ett relativt snabbt sätt att utöka naturskyddet hos mindre enskilda skogsägare. Ersättningsmark ger också ytterligare ett alternativ för mindre enskilda skogsägare, vid sidan av ersättning, för att skydda arealer där så är lämpligt och möjligt. I arbetet med ersättningsmark bör även möjligheterna till trepartsbyten kunna användas i de fall där så är möjligt och ändamålsenligt.

Utgångspunkterna för den beskrivna överföringen, urval av arealer och val av transaktionsteknisk lösning kommer bl.a. att vara de aktuella arealernas värden, geografisk närhet till de identifierade skyddsvärda objekten och arronderingsmässiga begränsningar samt transaktionskostnader. För att kunna använda de överförda fastigheterna som ersättningsmark måste staten kunna

avyttra de tillgångar som erhålls genom överföringen, och regeringen bör därför bemyndigas att avyttra tillgångarna.

Utökad markförsäljningsprogram

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att Sveaskog AB (publ) ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande markförsäljningsprogram, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skyddsvärd skog inklusive skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar.

Enligt regeringens bedömning kan mark med fördel skyddas genom markförsäljningsprogram (inriktas mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar) och andra ersättningar för skydd av mark samt genom direkt skydd av statlig mark. Detta bör enligt regeringen bl.a. ske genom att Sveaskog AB:s nuvarande markförsäljningsprogram ändrar inriktning. Den nya inriktningen blir att erbjuda försäljning av produktiv skogsmark till enskilda markägare av skog samt skog som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar. Försäljningen kommer att ske på marknadsmässiga villkor och ersättningen kommer att betalas ut av Naturvårdsverket. Regeringen anser att programmet samtidigt bör utökas från kvarvarande ca 27 300 hektar till 60 000 hektar.

Sveaskog har ett pågående uppdrag att stärka enskilt skogsbruk genom att överlåta produktiv skogsmark till enskilda mot marknadsmässig ersättning, s.k. markförsäljningsprogram (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22, rskr. 2009/10:384). Försäljning av produktiv skogsmark ska enligt tidigare riksdagsbeslut ske till dess att 10 procent av den areal Sveaskog hade vid bolagets bildande är avyttrad, vilket motsvarar 436 000 hektar. I dag kvarstår ca 27 000 hektar skogsmark att avyttra enligt markförsäljningsprogrammet. Regeringens bedömning är att ersättningsmark kan bidra positivt till det strategiska arbetet med skydd av värdefull natur och möjliggöra fortsatt skogsbruk. Möjlighet ska finnas, där så är lämpligt, för enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar att få produktiv skogsmark i utbyte mot skyddsvärd mark. Totalt föreslår regeringen att 60 000 hektar icke skyddsvärd produktiv skogsmark ska kunna erbjudas som alternativ ersättningsform för skyddsvärda arealer, i huvudsak ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Syftet med ett markförsäljningsprogram är att främja skogsbruket i glesbygd och naturvärden så att det fortsättningsvis finns möjlighet att bedriva ett aktivt skogsbruk till nytta för lokalsamhället. För att möjliggöra detta bedömer regeringen att Sveaskog ska utöka och förändra sitt redan pågående markförsäljningsprogram, från 27 000 hektar upp till 60 000 hektar, att i stället användas för detta nya ändamål. Programmet ges därmed ett naturvårdssyfte. Sveaskogs mark används således som ersättningsmark

men inom ramen för ett markförsäljningsprogram, där bolaget ska få marknadsmässig ersättning från staten för samtliga arealer som avyttras enligt programmet.

Programmet ska helt inriktas mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar.

Sveaskog äger skogsmark ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog som på grund av tidigare brukande inte har höga naturvärden. Det är lämpligt att dessa statliga marker används som ersättningsmark, inom samma kommun, till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar som äger mark med mycket höga naturvärden, som ska skyddas formellt. På så sätt kan ett aktivt privat skogsbruk av stor betydelse för lokalsamhället fortsätta trots att stora områden skyddas. Vid urval av marker bör konsekvenserna för rennäringen beaktas samt samråd hållas med samebyar och Sametinget. I arbetet med programmet bör även möjligheterna till s.k. trepartsbyten kunna användas i det enskilda fallet när så är möjligt och ändamålsenligt. Urvalet av marker i markförsäljningsprogrammet behöver noggrant beaktas så att den negativa påverkan på virkesförsörjningen minimeras.

Sveaskogs verksamhet i många delar runt om i Sverige har en stor betydelse för den lokala sysselsättningen, genom anställda, entreprenörer och kunder. Sveaskog som uppköpare av virke från många enskilda mindre skogsägare spelar dessutom en viktig roll för råvarans avsättning och en fungerande virkesmarknad. Sveaskogs uppdrag som en oberoende aktör medför också att bolaget i många fall är en mycket viktig leverantör till mindre och mellanstora kunder utan egen integrerad skogs- och industriverksamhet.

Med ett utökat syfte och en utökad omfattning kan markförsäljningsprogrammet användas för försäljning av mark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar som får mark inlöst i samband med reservatsbildning. Syftet med att erbjuda markägare ersättningsmark vid reservatsbildning är i grunden detsamma som Sveaskogs nuvarande markförsäljningsprogram: att ge människor bättre förutsättningar att leva och verka i glesbygd.

Motionerna

Regeringens förslag om överföring av ersättningsmark för skydd av skog samt fortsatt brukande och utökat markförsäljningsprogram

I kommittémotion 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 3 föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2022–2024 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 85 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag.

I yrkande 4 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag att Sveaskog AB (publ) ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande markförsäljningsprogram avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar.

Motionärerna anser att regeringens förslag om två program för att med statlig skogsmark ersätta markägare som avsätter hela eller delar av sin mark som skyddade områden är otydligt. Det finns enligt motionärerna ingen anledning att etablera två parallella system, utan de föreslår i stället att markbytesprogrammet utökas från de 25 000 hektar som föreslås i propositionen till 85 000 hektar och att det ska omfatta alla typer av skogsmark. Därmed kan förslaget om ett parallellt system i stället för dagens markförsäljningsprogram avslås. På så sätt skulle lika stora områden skyddas som med regeringens förslag.

Inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 framhålls att när staten använder egen mark för att kompensera skogsägare vars skog undantas från skogsbruk ska detta ske i närområdet för att bidra till att skogs- och jordbruk inte minskar.

I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) anför motionärerna att som mottagare av ersättningsmark bör inte som propositionen anger enbart enskilda skogsägare vara aktuella. Det föreslagna ersättningsmarksprogrammet och det utökade markförsäljningsprogrammet ska gälla alla bolagsformer (yrkande 8). Med större aktörer involverade kan även bättre lösningar sökas i form av trepartsbyten etc.

Även i kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7 framhålls att regeringen inte bör begränsa vilka typer av ägare som ges möjlighet att delta i de program för ersättningsmark och markförsäljning som propositionen föreslår. Alla skogsägare i de aktuella områdena bör behandlas lika.

Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt

I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 anför att det föreslagna ersättningsmarksprogrammet och det utökade markförsäljningsprogrammet bör riktas till skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering.

Ett antal yrkanden handlar om att Sveaskog ska öka försäljningen av sin skogsmark. Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 6 ska staten ge Sveaskog i uppdrag att sälja 20 procent av bolagets skogsmark i ett nytt markförsäljningsprogram. I det nya programmet vill motionärerna att landsbygdens utveckling och den enskilda skogsägaren värnas. Motionärerna vill därför att Sveaskogs skogsinnehav ska säljas i

många mindre egendomar, så att människor i hela landet har möjlighet att köpa, äga och långsiktigt förvalta skogen till nytta för sig själva, samhället och miljön. Vidare anser motionärerna att de statliga innehaven av skogsmark ska minska. I linje med detta anser motionärerna att regeringen ska precisera uppdraget till Sveaskog så att nettointäkterna från det utökade markförsäljningsprogrammet ska återgå till staten (yrkande 8). Liknande argument anförs i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 14 där det förordas att ett nytt markförsäljningsprogram för Sveaskog ska inrättas. I motionen beskrivs den tänkta inriktningen för ett sådant program. Här framgår bl.a. att Sveaskog ska få i uppdrag att under tio år sälja 20 procent av bolagets skogsmark och flera villkor som ska gälla vid försäljningen. Enligt yrkande 13 ska ett nytt skogsbytesprogram inrättas i syfte att säkerställa att skogsägare som förlorat rätten att bruka sin mark får sin skog ersatt från statliga Sveaskog, samtidigt som det blir möjligt att skydda värdefull natur.

Även Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2021/22:2727 att regeringen ska se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog. Motionären anser att Sveaskog genom att inte sälja mark till grannfastigheter hindrar skogsägare från att expandera sin verksamhet, vilket kan vara nödvändigt för att skapa rationella brukningsenheter och ett effektivt skogsbruk.

I kommittémotion 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5 anförs att ytterligare 200 000 hektar av Sveaskogs innehav bör avyttras i ett nytt markförsäljningsprogram. Motionärerna delar propositionens principiella hållning att Sveaskogs innehav bör fortsätta att minska genom försäljningar till marknadspris. Dels gynnar det en levande landsbygd att skogen är lokalt ägd, dels är mindre skogsägare ofta mer framgångsrika i fråga om miljömålet för skogsförvaltningen än vad de stora är.

Enligt kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 83 bör ett utbytesprogram med statlig skog åter genomföras. Produktiv skogsmark från Sveaskog, Fortifikationsverket och Fastighetsverket bör enligt motionärerna överföras till ett nytt bolag för att användas för markbyten med privata skogsägare. I yrkande 84 förordar motionärerna att Sveaskog ska få i uppdrag att sälja 30 000 hektar produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken. Intäkterna ska ges vidare som utdelning till staten.

Ett antal yrkanden handlar om att Sveaskog bör öka sitt innehav av skog. Birger Lahti m.fl. (V) anför i kommittémotion 2021/22:60 yrkande 7 att regeringen bör omarbota ägardirektiven för de bolag med statligt ägande som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod. I yrkande 8 föreslås att Sveaskog ska upphöra med markförsäljningsprogrammet bl.a. eftersom det enligt motionärerna inte bidrar till landsbygdsutveckling i närområdet. Enligt yrkande 9 bör Sveaskog öka sitt innehav av skog. Motionärerna menar att de bästa förutsättningarna för att kombinera de olika intressen som finns i form

av biologisk mångfald, bioenergiutvinning, turism och rekreation är genom att bedriva en aktiv statlig skogspolitik.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 8 ska Sveaskogs skogsinnehav inte minska. Vidare föreslås att en del av Sveaskogs marker ska användas för att fortsätta utveckla metoder för vardagshänsyn och för att pröva under vilka förhållanden kontinuitets-skogsbruk kan vara lönsamt och leda till godtagbar långsiktig skogsskötsel, godtagbara förhållanden för biologisk mångfald, godtagbar tillväxt och godtagbara virkesförråd. I linje med detta förordas i yrkande 10 att Sveaskogs skogar i huvudsak ska nyttjas till virkesproduktion och för att utveckla nya metoder för hänsynsfullt skogsbruk.

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anför i partimotion 2021/22:3279 yrkande 11 i denna del att regeringen bör se till att en strategi presenteras med ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras. Motionärerna redovisar att Naturvårdsverket har konstaterat att det behövs särskilda insatser för att bevara stora naturskogar som i dag förvaltas av de statliga skogsförvaltarna och att det behövs ett nytt Sveaskogsprogram med ersättningsmarker.

I yrkande 27 anføres att all statligt ägd skog bör samlas i ett nytt bolag med hållbart brukande som främsta mål. Motionärerna anser att staten ska bedriva ett aktivt förvaltningsansvar över sina skogsområden och menar att dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Ett likalydande förslag med samma motivering framförs i kommittémotion 2021/22:3199 yrkande 20 av Birger Lahti m.fl. (V).

Ida Drougge (M) förordar i motion 2021/22:2416 att staten säljer Sveaskog. Motionären anser att staten bör ta ansvar för ett hållbart skogsbruk genom lagstiftning och kontroller men inte genom att agera storägare. Försäljningen kan med fördel göras i mindre delar så att många privata ägare får möjlighet att köpa skog med en god arrondering som resultat.

Kompletterande uppgifter

Sveaskog AB är ett av staten helägt bolag och Sveriges största skogsägare och förvaltar ca 4 miljoner hektar mark. Bolagets skogsinnehav är spritt över hela Sverige men har sin tyngdpunkt i norra Sverige. Riksdagen fattade våren 2010 beslut om ändring av uppdraget för Sveaskog AB (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22, rskr. 2009/10:384). Innebörden av beslutet är att bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Sveaskog säljer framför allt timmer, massaved och biobränsle. Bolaget avsätter även 20 procent av den produktiva

skogsmarken som naturvårdsareal. Inom ramen för detta har bolaget också etablerat totalt 37 ekoparker runt om i Sverige.

Riksdagen beslutade 2010 att använda 100 000 hektar skog från statliga Sveaskog som ersättning för annan mark med höga naturvärden (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22, rskr. 2009/10:384). Ett nytt bolag, Ersättningsmark i Sverige AB (ESAB), bildades. Motivet till markbytesprogrammet var att kunna öka takten i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen för levande natur. Markbytena har skett med de stora skogsbolagen, kyrkan och vissa allmänningar. Den mark som bytts in har skyddats som naturreservat. Programmet har lett till att det har bildats 456 nya naturreservat som omfattar 64 500 hektar skyddad skogsmark. Huvuddelen av arealerna byttes inom en period på drygt två år, vilket innebar betydande tidsvinster. Att ersätta samma antal områden och areal med intrångsersättning enligt miljöbalken skulle enligt Naturvårdsverket ta minst åtta år och kosta drygt 5 miljarder kronor mer. Att få ersättningsmark är dessutom enligt Naturvårdsverket ofta mer värt för skogsägare än att få ersättning i pengar, vilket lett till nöjdare markägare. Intresset för ersättningsmark har varit stort hos både privata skogsägare, skogsbolag, allmänningar och kyrkan.

Naturvårdsverket presenterade i juni 2018 rapporten Skydd av natur med ersättningsmark – Genomförande och resultat av ESAB-projektet (rapport 6837). I rapporten redovisas att det sista bytet inom ESAB-projektet genomfördes under 2017. Den uttalade ambitionen att skydda 80 000 hektar nåddes inte på grund av att marknadsvärdet på ESAB-fastigheterna var för lågt och ersättningsmarkernas läge inte alltid var intressant för mottagaren. Enligt Naturvårdsverket var ESAB-projektet ändå mycket framgångsrikt. Den skyddade arealen produktiv skogsmark nedanför gränsen för fjällnära skog har ökat med nästan 20 procent genom ESAB-paketet. I värde motsvarar det cirka sex år av det anslag som Naturvårdsverket hade till ersättningar för skydd av natur vid tiden för regeringens och riksdagens beslut om ersättningsmarks-paketet. Markbytena inom ESAB-projektet pågick parallellt med det ordinarie skyddsarbetet.

Efter att ESAB-programmet avslutats fick Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i juni 2018 i uppdrag att inom ramen för det nationella skogsprogrammet göra en samhällsekonomisk konsekvensanalys av projektet. SLU genomförde analysen genom att utvärdera om metoden att byta statsägd skog mot privat för att uppnå areella mål om skyddad natur var samhällsekonomiskt kostnadseffektiv i förhållande till andra metoder. Uppdraget redovisades den 31 december 2019. SLU konstaterade att det fanns både samhällsekonomiska fördelar och nackdelar med metoden. Fördelarna handlade bl.a. om administrativa förenklingar för Naturvårdsverket och att skogsbolagen föredrar markbyten framför motsvarande ersättning i pengar. Nackdelarna handlade bl.a. om att markbyten kom att ske företrädesvis i norr, eftersom ersättningsmarken begränsades av ESAB:s markportfölj.

Näringsutskottet beslutade våren 2107 att följa upp riksdagens beslut från 2001 och 2010 om att det statligt helägda Sveaskog AB ska sälja en viss del

av sitt markinnehav bl.a. för att stärka enskilt skogsbruk och gynna glesbygden. Uppföljningen rörde således de beslut som ligger till grund för Sveaskogs s.k. markförsäljningsprogram.

I december 2020 fastställde näringsutskottet rapporten Sveaskogs samhällsuppdrag om markförsäljning – en uppföljning (2020/21:RFR3). I rapporten konstateras sammanfattningsvis att Sveaskogs samhällsuppdrag att sälja mark till enskilda, så som det är beslutat av riksdagen, är svårt att följa upp och utvärdera. Det är svårt att i Sveaskogs och regeringens dokumentation följa och förstå vad som har sålts inom ramen för markförsäljningsprogrammet och hur försäljningarna förhåller sig till den andel mark som bolaget ska sälja enligt samhällsuppdraget. Vidare konstateras även att det finns begränsade möjligheter att besvara frågan om huruvida Sveaskogs genomförande av markförsäljningsprogrammet har bidragit till lokal utveckling i glesbygd eller inte samt att det saknas avgörande förutsättningar för att kunna göra en effektvärdering av programmet. Det går helt enkelt inte att säkert veta om markförsäljningen har bidragit till att exempelvis stärka enskilt skogsbruk och om den har gynnat glesbygden på det sätt som avsågs.

Näringsutskottet har yttrat sig med anledning av regeringens proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (yttr. 2021/22:NU2y). Utskottet anför följande:

Även om ledamöterna i utskottet kan ha olika principiella uppfattningar om hur den svenska skogen ska förvaltas och brukas samt vilken roll Sveaskog bör ha i detta sammanhang ser utskottet ändå vikten av att inrätta ett system som innebär att skyddsvärd skog ska kunna undantas från skogsbruk och att markägarna ska kunna få marknadsmässig ersättning för detta.

I sammanhanget vill utskottet samtidigt påminna om det som framkom i näringsutskottets uppföljning av de riksdagsbeslut som ligger till grund för Sveaskogs nuvarande markförsäljningsprogram (2020/21:RFR3). Som framgår av uppföljningsrapporten är den del av Sveaskogs uppdrag som avser markförsäljningsprogrammet svårt att följa upp och utvärdera. När nu markförsäljningsprogrammet ändrar inriktning och omfattning vill utskottet understryka vikten av att beslutet ska vara möjligt att följa upp och utvärdera. Utskottet vill därför påminna om att regeringen har ett flertal verktyg till hands för att både styra och följa bolagen med statligt ägande. Det gäller således även Sveaskog. Utskottet utgår från att regeringen dels utnyttjar dessa verktyg för att skapa goda förutsättningar för bolaget att utföra uppdraget så att syftet nås, dels ser till att möjliggöra att uppdraget följs upp och utvärderas, och dels på ett tydligt sätt redovisar utvecklingen av programmet för riksdagen.

När det gäller Sveaskogs uppdrag, mål och verksamhet anför näringsutskottet följande:

I och med att Sveaskog är Sveriges största skogsägare har bolaget en viktig roll i den svenska skogspolitiken.

Utskottet kan vidare konstatera att Sveaskog äger ca 14 procent av Sveriges produktiva skogsmark och har ett stort antal medarbetare runt om i landet. Sveaskogs nuvarande uppdrag, som riksdagen beslutade om 2010, innebär att bolaget ska bedriva sin verksamhet på affärsmässig grund och

generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska enligt uppdraget vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Som andra bolag med statligt ägande har Sveaskog även beslutade ekonomiska mål för att bl.a. tillförsäkra staten direktavkastning genom hållbara och förutsägbara utdelningar med hänsyn tagen till bolagets framtida kapitalbehov och finansiella ställning.

Utskottet vill framhålla att Sveaskogs verksamhet har en stor betydelse för den lokala sysselsättningen såväl genom anställda som genom entreprenörer och kunder. Dessutom spelar Sveaskog en viktig roll som uppköpare av virke från många enskilda mindre skogsägare för råvarans avsättning och en fungerande virkesmarknad. Sveaskogs uppdrag som en oberoende aktör medför också att bolaget i många fall är en mycket viktig leverantör till mindre och mellanstora kunder utan egen integrerad skogs- och industriverksamhet. Utskottet har ingen annan uppfattning än att Sveaskogs verksamhet även i fortsättningen ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning.

När det närmare gäller de motionsyrkanden som rör ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram vill utskottet hänvisa till de förslag som finns i propositionen och som behandlats i det föregående. Motionsyrkanden om att Sveaskog bör stå för ersättningsmark och att bolagets nuvarande markförsäljningsprogram bör avslutas får således ses som tillgodosedda. Utskottet ser heller ingen anledning att ställa sig bakom förslag till tillkännagivanden om att ändra inriktningen i de program om ersättningsmark och markförsäljning som föreslås i propositionen, eller för den delen om att inrätta ytterligare markförsäljningsprogram utöver regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tar inledningsvis ställning till regeringens förslag om överföring av ersättningsmark för skydd av skog samt fortsatt brukande och ett utökat markförsäljningsprogram. Därefter behandlas yrkanden i motioner om inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning samt ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt.

Utskottet konstaterar att Sveaskog är Sveriges största skogsägare och förvaltar ca 4 miljoner hektar mark och att Sveaskog därmed är en viktig del i den svenska skogspolitik. Sveaskog ska liksom alla andra statligt ägda företag vara ett föredöme vad gäller klimat- och miljöansvar samt socialt ansvar. Samtidigt ska bolaget agera affärsmässigt och effektivt både inom skogsbruket och på virkesmarknaden.

Utskottet noterar att regeringen vidhåller att Sveaskogs verksamhet även i fortsättningen ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning samtidigt som man ser ett behov av att skydda värdefull natur. Utskottet har i likhet med näringsutskottet ingen annan uppfattning än regeringen i denna fråga. I likhet med regeringen bedömer utskottet att ett ersättningsmarksprogram och utökat markförsäljningsprogram kan bidra positivt till att snabbt skydda värdefull natur. Utskottet har tidigare uttalat stöd för att inrätta program där skogsägare kan erbjudas annan mark vid formellt skydd av skog. Mot bakgrund av att tidigare markbytesprogram bedömts vara

framgångsrikt anser utskottet att ett nytt program bör genomföras. Enligt utskottet är det viktigt att äganderätten till skog stärks och ersättningsmark utgör ett alternativ, vid sidan av ersättning, för att skydda stora arealer samtidigt som det möjliggör ett fortsatt brukande av skog för den markägare som berörs.

Utskottet delar näringsutskottets bedömning att när markförsäljningsprogrammet ändrar inriktning och omfattning är det viktigt att besluten går att följa upp och utvärdera. I likhet med näringsutskottet förutsätter utskottet att regeringen utnyttjar de verktyg som finns för att styra och följa bolag med statligt ägande och gör det möjligt att följa upp och utvärdera programmet.

Vidare noterar utskottet att markbytena i nuvarande markbytesprogram främst har skett med de stora skogsbolagen, kyrkan och vissa allmänningar. Utskottet har i likhet med näringsutskottet inga invändningar mot att de föreslagna programmen för ersättningsmark och markförsäljning inriktas mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar. Det är viktigt att ett aktivt privat skogsbruk kan fortsätta trots att stora områden skyddas.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker därmed motion 2021/22:4337 (L) yrkandena 3 och 4.

Utskottet noterar att syftet med markförsäljningsprogrammet är att främja skogsbruket i glesbygd och naturvärden så att det även i fortsättningen finns möjlighet att bedriva ett skogsbruk till nytta för lokalsamhället. Samtidigt noterar utskottet att näringsutskottet i sin uppföljning av nuvarande markprogram konstaterar att det är svårt att säkert veta om enskilt skogsbruk har stärkts eller om programmet har gynnat glesbygden. Enligt utskottet är det viktigt att det säkerställs att landsbygden gynnas och äganderätten stärks när markbytesprogrammen genomförs. Vidare har Sveaskogs verksamhet betydelse för den lokala sysselsättningen, och därför är det viktigt att även denna aspekt uppmärksammas och att negativ påverkan på virkesförsörjningen minimeras.

Vidare noterar utskottet att det finns en ambition att använda statliga marker som ersättningsmark inom samma kommun och att möjligheterna till trepartsbyten ska kunna användas när så är möjligt och ändamålsenligt. Utskottet anser därmed att motionerna 2021/22:4334 (SD) yrkande 4, 2021/22:4335 (KD) yrkande 8 och 2021/22:4336 (M) yrkande 7 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet ser ingen anledning att rikta markbytesprogrammen till skogsägare som fått områden registrerade som en nyckelbiotop utan delar regeringens bedömning att de ska riktas till enskilda markägare av skyddsvärd skog inklusive skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar. Därmed avstyrks motion 2021/22:4335 (KD) yrkande 7.

Sammanfattningsvis anser utskottet att omfattningen och inriktningen av regeringens förslag om program för ersättningsmark och markförsäljningsprogram är väl avvägda. Utskottet kan även konstatera att Sveaskogs nuvarande uppdrag, som riksdagen beslutade om 2010, innebär att bolaget ska bedriva sin verksamhet på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska enligt uppdraget vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Utskottet vill även påminna om att uppdraget innefattar ett samhällsuppdrag som anger att Sveaskog ska sälja en del av sitt markinnehav för att förstärka enskilt skogsbruk och gynna glesbygden. Som andra bolag med statligt ägande har Sveaskog även beslutade ekonomiska mål för att bl.a. tillförsäkra staten direktavkastning genom hållbara och förutsägbara utdelningar med hänsyn tagen till bolagens framtida kapitalbehov och finansiella ställning. Slutligen vill utskottet påminna om att staten ska vara en föregångare i hållbart skogsbruk och att Sveaskog har förnyat sin strategi för att förstärka det hållbara skogsbruket.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionerna 2021/22:60 (V) yrkandena 7–9, 2021/22:2416 (M), 2021/22:2727 (M), 2021/22:2456 (SD) yrkandena 8 och 10, 2021/22:3199 (V) yrkande 20, 2021/22:3279 (V) yrkandena 11 i denna del och 27, 2021/22:3432 (M) yrkandena 13 och 14, 2021/22:3880 (KD) yrkandena 83 och 84, 2021/22:4336 (M) yrkandena 6 och 8 och 2021/22:4337 (L) yrkande 5 lämnas utan åtgärd.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla de motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som anknyter till propositionen.

Formellt skydd av skog

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om beräkningsmetoder för skyddad natur vid rapporteringen till Europeiska miljöbyrån och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om omfattningen av frivillighet vid skydd av skog, samråd med markägare, överläggning, prövning och överklagande av beslut, principer i skogspolitiken, efterlevnad av skogsvårdslagen och miljöbalken samt äganderätt.

Jämför reservation 9 (M, SD, KD), 10 (M), 11 (SD), 12 (KD), 13 (L), 14 (SD, KD), 15 (SD), 16 (SD), 17 (L), 18 (M, SD, KD), 19 (MP), 20 (V, MP), 21 (M, SD, KD), 22 (S, V, MP) och 23 (KD) samt särskilt yttrande 1 (S), 2 (V) och 3 (MP).

Propositionen

Regeringen bedömer att äganderätten bör stärkas vid formellt skydd av skog genom att frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Regeringen anser att initiativ till formellt skydd enklare bör kunna tas av markägare. När det ska fattas beslut om att inrätta formellt skydd av skog bör det enligt regeringen vara mer restriktivt än i dag med avsteg från frivillighet, när så är befogat, exempelvis om det specifika området bör bevaras till följd av internationella åtaganden eller för andra särskilt angelägna allmänna intressen.

Den svenska skogspolitiken bygger på två jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet. Skogspolitikens grunder ligger fast (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252). En grundläggande del av skogspolitiken är skogsbrukets sektorsansvar och skogsägarnas frihet under ansvar. Markägare och andra aktörer inom skogsbruket har ansvar för att bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt, så att skogspolitikens två jämställda mål nås och för att bidra till de nationella miljömålen. Skogsbrukets sektorsansvar innebär att det utöver de krav som lagstiftningen ställer är avgörande med frivilliga insatser för att dessa mål ska nås, t.ex. frivilliga avsättningar och hänsyn (prop. 2013/14:141 s. 92, 116 och 122). Principen om frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret för att förvalta skogsresursens alla värden på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen¹ (prop. 2007/08:108 s. 25).

¹ Ekosystemansatsen som är en arbetsmetod för bevarande och hållbart nyttjande av land, vatten och levande varelser, vilket strävar efter en balans mellan bevarande och nyttjande av biologisk mångfald. Ekosystemansatsen förutsätter en adaptiv (anpassad) förvaltning av naturresurserna för att ta hänsyn till komplexiteten och dynamiken i ekosystemen. (prop. 2007/08:108 s. 17)

I Norge har ett system med frivilligt skydd av skog använts sedan 2003. Utvärderingar har visat att konflikterna mellan markägare och myndigheter minskade genom systemet och att det bidragit till mer effektivt använda medel jämfört med arbetet före 2003.

En övergripande utgångspunkt för naturvården i skogen bör vara att regelverk, andra styrmedel och arbetsformer i högre grad än i dag tar till vara och främjar markägarens vilja att bevara och utveckla naturvärden på sin fastighet. För att nå en förbättrad måluppfyllelse och få ett ökat deltagande från främst markägarna bör därför naturvårdsarbetet i skogen utvecklas. Det ska bl.a. ske genom att frivilligt formellt skydd ska vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna.

Grunderna för bedömningar om avsteg från frivilligheten vid beslut om skydd av mark finns i miljöbalken. Vid sådana beslut uppställer bl.a. regeringsformen krav på proportionalitet mellan den enskildes rättigheter och det angelägna allmänna intresse som ska skyddas. Regeringen bedömer att det som framgår av detta avsnitt inte motiverar några ändringar i miljöbalken.

Ett annat arbetssätt än det som är baserat på frivillighet ska vara väl motiverat. En förtroendefull samverkan mellan olika aktörer är avgörande för ett framgångsrikt arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald för en hållbar utveckling. Merparten av arbetet med att genomföra naturvårdspolitiken, såväl som andra politikområden, bedrivs på regional och lokal nivå. Ett hållbart skydd och förvaltning av naturområden är beroende av en lång rad intressenter och aktörer, förutom markägaren, och deras engagemang, kunskap och förmåga att samarbeta. Myndigheterna arbetar redan i dag efter att överenskommelser med markägare ska slutas på frivillig väg. Markägare har också möjlighet att själva anmäla intresse för att formellt skydda skogar med höga naturvärden genom det arbetssätt som har utvecklats för att ta vara på markägares intresse av att skydda värdefull natur på sina marker. Det sker i dag inte i tillräckligt stor omfattning och sådana arbetsformer bör därför utvecklas och stärkas så att processen och beslut om att skydda värdefulla skogsområden sker i god dialog med skogsägarna. Arbetssätt där frivillighet är utgångspunkten bidrar till ökad acceptans hos skogsägarna och är en incitamentsskapande åtgärd som i högre grad bör leda till att markägaren vill bevara och utveckla naturvärdena på sin fastighet. Regeringen bedömer att dagens situation med otillräckliga ekonomiska medel eller brist på ersättningsmark och långa handläggningstider för ersättning hos beslutande myndigheter är ett stort problem för markägarna, i de fall de har nekats avverkning. Det är angeläget att myndigheterna anstränger sig för att ha en god dialog med markägare så att processen vid skydd av natur blir så bra som möjligt.

Regeringen bedömer att äganderätten bör stärkas vid formellt skydd av skog genom att i större utsträckning bygga på frivillighet och markägarens eget initiativ. För att uppnå detta bör det bli enklare för markägare att ta initiativ till formellt skydd genom att arbetssätten vid formellt skydd utvecklas med frivillighet som grund. Regeringen bedömer att arbetsformer där

markägarna i första hand föreslår områden för formellt skydd (naturresevat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal) bör utvecklas och att myndigheterna ska sträva efter att vara lyhörda gentemot markägaren om vilken skyddsform som ska väljas. Det bör också bli enklare för markägare att välja mellan olika skyddsformer, vilket förutsätter ett tätt samarbete mellan myndigheterna och en hög grad av transparens gentemot markägare. Myndigheterna bör därför kunna föreslå olika typer av områdesskydd för skogsägare och i dialog med skogsägaren komma fram till vilken typ av områdesskydd som är lämpligt. I arbetet med att förbereda naturresevat är förhandlade lösningar, med oberoende värdering, ett gynnsamt arbetssätt som ska kunna användas även i fortsättningen. Egna initiativ till formellt skydd bör enklare kunna tas av markägare och bör när så är möjligt prioriteras av myndigheterna såvida marken håller de naturvärden som efterfrågas.

Myndigheterna ska även fortsättningsvis ha möjlighet att uppfylla behovet av att de skyddade områdena är ekologiskt representativa och väl förbundna, varför de utifrån landskapsperspektiv och kostnadseffektivitet bör ha möjlighet att utlysa i vilka slags skogar, i förekommande fall inklusive i vilken del av länet, den särskilt emotser förslag om skydd. På så sätt ska områdesskyddet ge hög naturvårdsnytta med kostnadseffektivitet. Myndigheterna bör kunna bedöma och kvalitetssäkra de områden som markägaren har föreslagit och som tas vidare till ett formellt skydd där markägaren får ersättning i den utsträckning som markägaren har rätt till.

Flera av miljökvalitetsmålen och internationella åtaganden om biologisk mångfald innebär att naturområden kan behöva skyddas långsiktigt. Arbetet med bevarandet av biologisk mångfald bör i ökande grad bedrivas på ett sammanhållet, konsekvent och effektivt sätt, vilket långsiktigt stärker naturvården. De resurser som staten satsar på formellt skydd av skog genom nationalparker, naturresevat, biotopskydd och naturvårdsavtal ska sträva efter att ge största möjliga nytta för naturvården och samtidigt kunna säkra att den enskilda markägaren får ersättning i den utsträckning markägaren har rätt till. Regeringen bedömer att skyddsformerna nationalpark, naturresevat och biotopskyddsområde fortfarande är mycket viktiga i det formella skyddet av de värdefullaste naturområdena. De ger ett långsiktigt bevarande och kan anpassas efter många olika naturtyper och andra förhållanden. Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som tar till vara markägarnas vilja och intresse av att bidra till att miljömålen nås. Regeringens bedömning är att den nationella strategin för formellt skydd av skog (Naturvårdsverket, rapport 6762) ger ett praktiskt stöd att prioritera och goda möjligheter att samverka om områdesskyddet för en ökad legitimitet hos markägare samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas på ett kostnadseffektivt sätt.

Processen med att bilda områdesskydd bör bli snabbare och effektivare med stark rättssäkerhet. När markägaren är överens med staten måste beslut kunna fattas snabbare. Målsättningen bör vara att beslut om skydd och ersättning ska fattas samtidigt, och när skog skyddas formellt ska ersättning betalas ut i den utsträckning markägaren har rätt till. Det är ett ömsesidigt intresse för staten

och markägarna att processen med att bilda områdesskydd inte drar ut på tiden. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog med utgångspunkt i regeringens bedömning i den aktuella propositionen och särskilt lyfta in hur äganderättsperspektivet ska stärkas, de nya skyddsformerna ska användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga skyddsvärden skyddas. Utgångspunkten för det formella skyddet av skog bör som tidigare vara den nationella strategin. Arbets sättet med frivilligt formellt områdesskydd i linje med det som nämnts ovan bör utvärderas för att se i vilken utsträckning det på ett bra sätt har bidragit till att nå de skogs- och miljöpolitiska målen och till stärkt äganderätt.

Det bör också finnas tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla naturvärden på redan avsatta marker. Myndigheterna ska få ökade möjligheter att prioritera skötsel av skyddade områden.

Motionerna

Frivillighet vid skydd av skog

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del framhålls behovet av ökad tydlighet om hur propositionen ska tillämpas. Motionärerna vill ha en ökad tydlighet när det gäller det huvudsakliga arbetssättet för myndigheter. Det ska framgå tydligt att man ska vara mer restriktiv än i dag när det gäller att göra avsteg från frivillighet vid skydd av skog. Skrivningar såsom ”när så är befogat” behövs inte.

Liknande resonemang anförs i kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD). Enligt yrkande 1 ska man vara mer restriktiv än i dag när det gäller att göra avsteg från frivillighet för att inrätta formellt skydd av skog. Det ska inte begränsas av skrivningar om ”när så är befogat”.

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1 anförs att avsättningar av mark för formellt skydd ska ske på frivillig grund i samförstånd mellan markägare och myndigheter. Motionärerna anför att propositionen saknar konkreta förslag till hur en högre grad av frivillighet ska uppnås. Vidare anser motionärerna att det finns grundläggande problem i dagens lagstiftning och miljömål som leder till avsteg från frivilligheten. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11.

Jessica Rosencrantz m.fl. (M) anför i kommittémotion 2021/22:4336 yrkande 3 att miljöbalken bör ses över i syfte att förtydliga och begränsa när avsteg från frivillighet vid formellt skydd får ske, t.ex. för att skydda akut hotade arter.

Jakob Olofsgård m.fl. (L) anför i kommittémotion 2021/22:4337 yrkande 1 att det behövs en kontrollstation 2026 för att utvärdera att skyddet av skogen sker frivilligt. Motionärerna anför att frivilligheten är en förutsättning för ett framgångsrikt naturvårdsarbete men att propositionen är för otydlig i fråga om hur man ska garantera frivilligheten.

Enligt partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6 bör ett uppdrag ges till berörda myndigheter att revidera strategin för formellt skydd på så sätt att myndigheterna även i fortsättningen har möjlighet att ta initiativ till formellt skydd. Motionärerna anför att eftersom inga ändringar görs i lagtext i den liggande propositionen har myndigheterna fortsatt ansvar för att ta initiativ till skydd, i enlighet med nuvarande arbetssätt. Skydd är alltså inte avhängigt att markägaren först tar initiativet. Detta är enligt motionärerna viktigt, eftersom många markägare saknar den detaljerade och vetenskapligt baserade kunskap om ekosystem som kan krävas för att bedöma om den egna skogsmarken har höga naturvärden och är skyddsvärd.

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44 framhålls att arbetet med frivilliga naturvårdsavtal med skogsägarna ska prioriteras framför bildandet av skyddade områden där skogsbruk helt hindras och att markägare som utför naturvårdande skogsskötsel efter avtal med myndighet ska få skäligen inkomst för detta. Det innebär att markägaren kvarstår som ägare, att denne ofta kan fortsätta utnyttja marken med vissa restriktioner och kan få betalt för att sköta skogen på ett sätt som speciellt gynnar vissa arter och miljöer.

Enligt kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 2 ska frivilligt formellt skydd vara det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd av skog. Enligt yrkande 3 bör berörda myndigheter utveckla sitt arbetssätt och dialog för att ytterligare öka markägarnas intresse av att delta i myndigheternas naturvårdsarbete. Frivilligt formellt skydd leder enligt motionärerna till ett ökat intresse av att bevara naturvärden hos markägarna och ökar deras incitament att låta naturvärdena utvecklas över tid. I yrkande 8 anföras att initiativ till formellt skydd av skog i första hand ska tas av markägare. Berörda myndigheter ska sedan kunna ta ställning till markägarens förfrågan och säkerställa att den ligger i linje med uppsatta mål och prioriteringar.

I kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 81 framhålls att skydd av svensk skog som huvudspår bör byggas på frivillig grund. Motionärerna anför att skydd av skog bör byggas på frivilliga naturvårdsavtal i stället för de tvingande åtgärder som det innebär med förfarandet med nyckelbiotopsregistrering.

Enligt motion 2021/22:207 av Mikael Larsson (C) bör regeringen skyndsamt tillsätta en utredning om hur naturvårdsavtal bättre ska användas när jord och skog ska skyddas som också gör det lättare för markägaren att fortsätta äga marken och få en skäligen ersättning för det.

Enligt motion 2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 1 ska naturreservat inte kunna bildas mot markägares vilja. Liknande förslag framhålls i motion 2021/22:3201 av Helena Lindahl (C).

I motion 2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 4 anföras att en utredning bör tillsättas om hur den norska metoden ”frivillig vern” kan användas i Sverige. I Norge har man under begreppet ”frivillig vern” arbetat med full frivillighet i naturvärden sedan 2005. Markägarna tar initiativ till

bildandet av områdesskydd, men det är Miljödirektoratet som avgör om ett område är aktuellt för skydd utifrån vad det är man söker. Metoden kan inte kombineras med tvångsvis skydd som i Sverige, utan det är full frivillighet som råder, vilket enligt motionären är väldigt viktigt ur ett tillitsperspektiv mellan myndighet och markägare (yrkande 5).

Samråd med markägare och rätt till överläggning, prövning och överklagande

Ett antal motionsyrkanden tar upp frågan om vikten av samråd med skogsägare vid beslut om formellt skydd. Enligt kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 måste beslut om skydd av skogsmark av olika slag fattas i samverkan med skogsägare och därför ska ett moratorium införas för formellt skydd av skog utan ägarens samtycke.

Även i kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 27 anförs att beslut om att undanta privat mark från brukande endast ska fattas efter samråd med ägaren och efter att andra alternativ prövats. När sådana beslut tas ska enligt motionärerna ersättning ges. I motion 2021/22:2776 av Sten Bergheden (M) anförs att samhället inte ska kunna lägga skydd eller inskränkningar på en privatägd skog utan att detta är väl förhandlat och väl förankrat hos skogsägaren.

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 39 anförs att rätten till överläggning, förenklad rättslig prövning och möjlighet att överklaga bör förenklas för markägare vars markanvändning begränsas.

Principer i skogspolitiken samt efterlevnad av och relationen mellan skogsvårdslagen och miljöbalken

Enligt kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 ska grundprincipen om frihet under ansvar från 1993 återupprättas. Det innebär att skogsägaren ska fatta beslut om sin skog inom lagens ramar. Motionärerna anför att under den tid som gått sedan 1993 har metoder framgångsrikt utvecklats och spritts för vardagshänsyn i skogsbruket som kombinerat med frivilliga avsättningar har lett till en positiv utveckling av våra skogar. Tyvärr hotas den här utvecklingen enligt motionärerna, och i stället fråntas markägare kontrollen över sin skog och åtgärder beslutas utan samråd med skogsägaren.

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att den svenska modellen för skogsbruk med brukande och vardagshänsyn ska behållas och utvecklas. Huvudprincipen bör vara att tillämpa skogsbruk med vardagshänsyn på den helt övervägande delen av skogsmarken, men med möjlighet att införa ökat skydd på vissa marker.

I motion 2021/22:2262 av Arman Teimouri (L) anförs att den svenska modellen, med frihet under ansvar, även fortsättningsvis ska gälla för svenska skogsägare.

Per Bolund m.fl. (MP) anför i partimotion 2021/22:4338 yrkande 2 att det behövs en grönare skogsvårdslag och att en utredning bör tillsättas som ser över nuvarande skogsvårdslag i ljuset av nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella avtal och konventioner samt omvärldshändelser. Enligt yrkande 3 måste miljöbalken följas bättre, exempelvis hänsynsreglerna, och tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen förstärkas. Motionärerna anför att ett skäl till att äganderätten upplevs som hotad är de parallella kraven i skogsvårdslagen och miljöbalken. Skogsägarna förväntas följa båda dessa lagstiftningar, men hänsynskraven i skogsvårdslagen svarar inte upp mot de högre ställda minimikraven enligt miljöbalken.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del ska skogsvårdslagen vara den lagstiftning som reglerar skogsbruk i Sverige. Enligt motionärerna ska normal skogsskötsel, inklusive avverkning, inte regleras i fler lagar än nödvändigt.

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anför i partimotion 2021/22:3279 yrkande 25 att regeringen bör återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken. Gällande lagstiftning för skogsbruket har enligt motionärerna brister eftersom den i alltför låg omfattning klarar att värna nödvändig miljöhänsyn i skogsbruket.

Äganderätt

I kommittémotion 2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 24 framhålls att äganderätten måste stärkas. Motionärerna anför bl.a. att markbrukande begränsningar i det längsta ska undvikas och att miljöorganisationer inte ska ges möjlighet att ta initiativ till rättslig prövning av beslut som rör normala skogsbruksåtgärder.

Enligt partimotion 2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47 behöver den enskilda skogsägarens rätt att bruka skogen stärkas. Motionärerna anser att fundamentet för ett långsiktigt hållbart skogsbruk utgörs av äganderätten och att det hållbara aktiva skogsbruket är en förutsättning för att Sverige ska kunna fortsätta övergången till en cirkulär bioekonomi med värmandet om höga naturvärden och biologisk mångfald. Motionärerna vill stärka enskilda skogsägares rätt att bruka skogen och vill därför tillsätta en äganderättsutredning för de gröna näringarna. Även i motion 2021/22:2977 av Christian Carlsson (KD) efterfrågas en utredning i syfte att stärka äganderätten i skogsbruket.

I motion 2021/22:1825 av Annicka Engblom (M) anför att regeringen behöver klargöra förutsättningarna för skogsbruket i syfte att återupprätta rättssäkerheten och respekten för äganderätten. Även i motion 2021/22:2872 av Mattias Karlsson i Luleå (M) anför att det finns ett behov av att stärka äganderättsprincipen i svensk skogspolitik. Liknande åsikter framhålls i motion 2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 6. I yrkande 7 anför att brukanderätten för skogsägare behöver stärkas. Motionären anför att för en skogsägare som bedrivit skogsbruk och där marken kan ha gått i arv i många

generationer är det inte ersättningsnivån som är det centrala utan rätten att få fortsätta bruka just den mark som vårdats av förfäder och som är en del i familjeföretaget. Enligt yrkande 8 bör regeringen kartlägga de långsiktiga effekter som uppstår när markägare som skött sin skog extra varsamt bestraffas med att bli av med brukanderätten över marken.

Enligt motion 2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 behöver företagandets villkor och förutsättningar ses som grunden för tillväxt i hela landet. I yrkande 3 framhålls att skogen är en av Sveriges stora tillgångar och att äganderätten bland Sveriges skogsägare ska stärkas.

Redovisning och rapportering av skyddad natur

Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 21 bör beräkningsgrunderna för skog som är skyddad eller på annat sätt undantagen från produktion ses över så att Sverige inte underrapporterar om detta. Motionärerna anför att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen under 2021 presenterade resultatet av ett uppdrag att utreda hur Sverige redovisar skydd av natur jämfört med andra EU-länder. Uppdragets slutsats var att Sverige underrapporterar i internationella sammanhang. Ett likadant förslag återfinns i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9.

Enligt kommittémotion 2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15 måste regeringen säkerställa att Sverige använder samma beräkningsmodeller som övriga medlemsstater för rapportering om skyddad natur. Med tanke på framtida beslut på EU-nivå är det centralt att beräkningarna är jämförbara. Även enligt motion 2021/22:198 av Mikael Larsson (C) yrkande 2 bör regeringen noga analysera och utreda vilka siffror man har över skyddet av natur i Sverige så att det stämmer överens med verkligheten.

Även i kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 80 anföras att en översyn av definitionen av och beräkningsgrunderna för skog som är skyddad eller på annat sätt undantagen produktion behöver genomföras. Liknande förslag anföras i kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 53. Motionärerna framhåller vikten av att gemensamma definitioner för skogsmark fastläggs och används av berörda myndigheter samt att dessa i möjligaste mån ska överensstämma med internationella definitioner.

Ett antal motionsyrkanden tar upp mer specifikt hur beräkningar av skyddad natur ska redovisas. I kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 77 anföras att regeringen bör besluta om att i rapporteringen av skyddad mark till Europeiska miljöbyrån (EEA) ta med de skyddsformer som Naturvårdsverket föreslår i skrivelse NV-01318-21. I Naturvårdsverkets skrivelse föreslås att ett antal mindre skyddsformer ska börja rapporteras, nämligen arealer med obrutna fjäll, dvs. fjällnära skog, nationalstadsparker, Natura 2000-områden, biotopskyddsområden och

naturvårdsavtal. Skyddsformen frivilliga avsättningar föreslås rapporteras som en lägre form av avsättning (other effective area-based conservation measure, OECM). Motionärerna anser att oviljan att erkänna skogsbrukarens förmåga att identifiera naturvärden uttrycker en bristande tillit till skogsbrukets naturvårdsarbete. Enligt motionärerna ska frivilliga avsättningar läggas till i Naturvårdsverkets rapportering till EEA (yrkande 78). Vidare anser motionärerna att de tre skyddsformerna skogliga impediment, riksintressen och strandskydd bör tas med i Naturvårdsverkets rapportering till EEA (yrkande 79). Hinder som bristande dokumentation bör lösas genom stärkt dokumentation eller som i fallet med impediment att de tas med i en skogsbruksplan.

Kompletterande uppgifter

Frivillighet vid skydd av skog

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar, samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att för att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter ska naturvärden stärkas på ett sätt som bygger legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs.

Nationell strategi för formellt skydd av skog – Reviderad version 2017 innehåller en prioriteringsmodell för val av områden som ska skyddas formellt. Prioriteringsmodellen bygger på en värdering av objektets kvaliteter när det gäller skogsbiologiska värden och andra värden. En poängsättning görs av objektets naturvärden på beståndsnivå, dess långsiktiga ekologiska funktionalitet och innehållet av nationellt prioriterade skogstyper. Den nationella strategins inriktning är att, utifrån tillgängliga biologiska kunskaper och kunskaper om var värdekärnor finns, åstadkomma ett kostnadseffektivt formellt skydd för de mest skyddsvärda skogarna och de tätortsnära skogsbiologiska värdekärnorna.

I strategin framhålls att det för ett kostnadseffektivt och funktionellt formellt skydd krävs både en god dialog med markägaren och samordning mellan Skogsstyrelsen och länsstyrelsen i valet av bevarandeform. Med formellt skydd menas naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal.

Av strategin framgår att naturreservat på skogsmark normalt ska användas för större värdekärnor eller koncentrationer av mindre eller större värdekärnor, sammansatta områden med flera olika värdefulla naturmiljöer, t.ex. skogliga värdekärnor vid vattenmiljöer, myrar eller odlingsmark, större områden med sådant skötselbehov att en skötselplan krävs, större områden där skyddszoner krävs för att långsiktigt bevara naturvärdena och områden där en viss mängd utvecklingsmark bör inkluderas för att bevara naturvärdena på längre sikt.

Biotopskydd ska användas för områden som normalt inte överstiger 20 hektar och som uppfyller biotopskyddskriterierna och för områden som inte kräver skötselplan för förvaltningen. Markägaren får ersättning för det intrång i brukandet som beslutet medför. Staten ersätter med ett belopp som motsvarar fastighetens minskade marknadsvärde med ett tillägg på 25 procent.

Naturvårdsavtal kan användas för områden där markägaren är villig att ta en större del av naturvårdsansvaret själv, områden där även skyddszoner krävs för att bevara naturvärdena, områden där även en viss mängd utvecklingsmark är lämplig att inkludera för att utveckla naturvärdena, områden med höga sociala värden inom framför allt privatskogsbruket, områden med förekomst av arter som omfattas av åtgärdsprogram och områden med skötselbehov där markägaren har möjlighet att göra egna insatser. Naturvårdsavtal används också för att under begränsad tid och mot ersättning skydda områden med värdefull skog men där exakt omfattning och skyddsform behöver utredas närmare. Alla avtal förutsätter att markägaren är intresserad av att ingå ett avtal med staten med en begränsad ekonomisk ersättning. Ersättningen för ett naturvårdsavtal varierar beroende på hur lång tid det gäller. Tiden kan variera mellan 1 och 50 år. För ett 50-årigt avtal får man t.ex. 60 procent av områdets s.k. rotnetto i ersättning.

Frivilliga avsättningar är särskilt lämpliga och önskvärda för värdekärnor där markägaren är villig att ta hela naturvårdsansvaret själv och för värdekärnor som inte kan prioriteras för formellt skydd men som stöder en grön infrastruktur.

I strategin anføres att valet mellan skyddsformer delvis är en fråga om markägarens egna preferenser, och därför är det inte lämpligt att ange andelen som ska utgöras av naturvårdsavtal. I stället är det Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens uppfattning att viljan att teckna naturvårdsavtal ska bejakas så långt det går. Med utgångspunkt i lämpligheten av olika skyddsinstrument i olika typer av skogar är det myndigheternas bedömning att omkring 12,5 procent av den formellt skyddade arealen fram till 2020 borde ha kunnat utgöras av naturvårdsavtal.

Samråd med markägare och rätt till överläggning, prövning och överklagande

Den nationella strategin för formellt skydd av skog är tydlig med att det för ett framgångsrikt arbete med formellt skydd är viktigt att det sker i en anda av öppenhet och dialog med berörda aktörer. Inriktningen är att eftersträva lösningar som innebär att målet för formellt skydd kan uppnås utan inskränkningar som är mer ingripande än vad som krävs för att uppnå målen. Markägarnas delaktighet i att ge skyddsvärda områden ett formellt skydd är viktig.

Vidare anføres i strategin att markägarnas frivilliga avsättningar är viktiga i arbetet med att bevara och utveckla skogslandskapets biologiska mångfald och områden med betydelse för friluftsliv och rekreation. Länsstyrelserna och

Skogsstyrelsen behöver arbeta tillsammans med skogsbrukets intressenter för att minska antalet akuta omprioriteringar, exempelvis genom att tillhandahålla uppdaterad information om värdefulla skogar.

Regelverket för skydd av områden, t.ex. naturreservat, finns i 7 kap. miljöbalken med tillhörande förordningar och föreskrifter. Enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska en länsstyrelse eller kommun innan den fattar ett beslut om att bilda naturreservat förelägga sakägare (markägare och innehavare av särskild rätt till marken) att inom viss tid yttra sig över förslaget. Detta ger sakägare möjlighet att lämna synpunkter på ett förslag till beslut.

Naturvårdsverket har tagit fram en informationsskrift som beskriver processen för hur ett naturreservat bildas (Så bildas naturreservat). I denna redovisar Naturvårdsverket att processen inleds med att länsstyrelsen inventerar värdefulla områden och samråder med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten om vilka områden som är särskilt skyddsvärda och därför bör bli naturreservat. Därefter kontakter länsstyrelsen fastighetsägare (den första kontakten sker normalt per brev). Sedan inleds ett samråd där man diskuterar länsstyrelsens underlag.

Föreskrifterna för reservatet ska vägas mot enskilda intressen, så att föreskrifterna inte blir mer omfattande än att syftet med skyddet uppnås. Fastighetsägaren får möjlighet att yttra sig över förslaget till naturreservatsbeslut när det skickas ut på remiss. Dessutom får bl.a. Naturvårdsverket, den berörda kommunen, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten och intresseorganisationer yttra sig.

Oftast fattar länsstyrelsen det formella beslutet om naturreservatet först när förhandlingarna med fastighetsägaren är avslutade. Beslutet att bilda reservat kan fattas innan ersättningsfrågorna är lösta. Länsstyrelsen kan fatta beslut om naturreservat utan fastighetsägarens medgivande. Ett beslut om naturreservat börjar gälla tre veckor efter att fastighetsägaren underrättats om beslutet. Inom dessa tre veckor kan den som är sakägare överklaga beslutet.

Ett naturreservat kan innebära begränsningar i hur mark och vatten får användas. Därför kan man som fastighetsägare få ersättning. Länsstyrelsen anlitar en konsult, som är fristående från staten, som gör en värdering av hur marknadsvärdet för marken påverkas. Värderingen ligger sedan till grund för ersättningen. Fastighetsägaren erbjuds ersättning för minskningen av fastighetens marknadsvärde till följd av att pågående markanvändning försvåras avsevärt. Därutöver får fastighetsägare ytterligare ersättning med 25 procent av marknadsvärdeminskningen i enlighet med reglerna i expropriationslagen (1972:719). Värderingen görs med utgångspunkt från ersättningsbestämmelser i miljöbalken. Om Naturvårdsverket och fastighetsägaren kommit överens om att diskutera försäljning görs en värdering genom att man bedömer områdets marknadsvärde. Marknadsvärdeminskningen och marknadsvärdet bedöms genom en jämförelse mellan den mark som man önskar få ersättning för (alternativt som kan vara aktuell för försäljning) och jämförbar mark som nyligen har sålts på den öppna marknaden. När det gäller

skogsmark görs också en värdering med hjälp av den s.k. beståndsmetoden, i vilken skogens långsiktiga avkastning tas med.

Rätten till ersättning upphör ett år efter att beslut om naturreservat har vunnit laga kraft. Det innebär att om länsstyrelsen beslutar att bilda ett naturreservat (utan att ersättningsfrågorna är lösta) har parterna ett år på sig att lösa ersättningsfrågan på frivillig väg. Om det inte går att komma överens om ersättningen under denna tid kan fastighetsägaren stämna staten i mark- och miljödomstolen. Domstolen kommer därefter att besluta vilken ersättning som ska betalas ut. Vid stämningsärenden företräds staten av Kammarkollegiet. Den ersättning som domstolen fattar beslut om betalas ut av Naturvårdsverket.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisas att tre av fem markägare som har fått naturreservat inrättat på sin mark är helt eller delvis positiva till detta, vilket är en ökning jämfört med tidigare år. Nästan två av tre markägare är positiva till att ett biotopskyddsområde inrättats på deras mark. Majoriteten av markägarna som fått mark formellt skyddad är också nöjda med myndigheternas information, agerande och ekonomiska ersättning vid inrättande av formellt skydd.

När det gäller markägares och skogsägares rätt till information anförde landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg den 7 december 2021 bl.a. följande som svar på fråga 2021/22:389 Information till skogsägare vid undersökning av skogsmarker:

I Sverige är äganderätten grundlagsskyddad. Men trots att äganderätten är stark i svensk lagstiftning finns ett behov av att åtgärda brister som lett till tillämpningar som kritiserats.

Därför har regeringen presenterat en proposition om Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58).

Regeringen anser att myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägare och med respekt för äganderätten. Därför är det viktigt att myndigheternas kvalitetsarbete stärks, att äganderättsperspektivet tydliggörs i myndigheternas arbete och att markägare ges bättre förutsättningar att förstå lagkrav och får möjlighet att bli mer delaktiga i naturvårdsarbetet. Detta skapar bättre förutsättningar för större uppslutning bakom, och engagemang för, naturvårdsarbetet i skogen, inklusive olika skyddsformer för skogsägarna. Myndigheter ska också kunna bidra med information och kunskap om vad som kan genomföras på frivillig basis. Myndigheter ska förutom att vara reglerande också ha med sig ett främjandeuppdrag för ett aktivt hållbart skogsbruk och flexibla skydds- och ersättningsformer. Myndigheter ska söka lösningar som främjar både hållbart brukande och skydd. Det stärker äganderätten och bidrar till uppfyllelse av miljömålen. Myndigheternas roll för att främja både produktions-, miljö- och klimatmål bör tydliggöras.

När det gäller möjlighet till rättslig prövning redovisas i Artskyddsutredningens betänkande Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51) att om myndigheten inte finner det lämpligt att bilda ett biotopskyddsområde och parterna inte kan enas, vare sig om naturvårdsavtal eller om ersättning, eller om markägaren eller innehavaren av särskild rätt anser att ställda hänsynskrav går utöver vad som är rimligt enligt en avvägning enligt

2 kap. 7 § miljöbalken, och att ersättning ska betalas ut trots att det inte är fråga om förbud, återstår för markägaren att stämma staten. Regler för hur detta ska ske finns i 31 kap. 13 § miljöbalken och det ska göras inom ett år från det att beslutet om nekad dispens vann laga kraft. För att förstärka möjligheten för markägaren/innehavaren av särskild rätt till rättslig prövning föreslår utredningen att bestämmelsen i 25 kap. 6 § miljöbalken, som ger domstolen möjlighet att frånga rättegångsbalkens huvudregel om att tappande part ska ersätta motparten för dennes rättegångskostnader, ska ändras så att domstolen alltid ska använda miljöbalkens särreglering i sådana mål, förutsatt att markägaren eller innehavaren av särskild rätt haft skäligen anledning att få sin sak prövad. Betänkandet har remissbehandlats och beredning pågår nu inom Regeringskansliet.

Principer i skogspolitiken samt efterlevnad av och relationen mellan skogsvårdslagen och miljöbalken

I dagens skogspolitik, som infördes 1993, gäller principen frihet under ansvar och skogsvårdslagens (1979:429) två jämställda mål om miljö och produktion. I propositionen En skogspolitik i takt med tiden (2007/08:108) redovisas att det skogliga sektorsansvaret medför att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Skogsbruket måste bygga på principen om en god och långsiktig hushållning med naturresurserna.

Vidare framhålls i propositionen att frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret för att förvalta skogsresursens alla nyttigheter på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen. Regeringen ansåg dock i likhet med gällande skogspolitik att skogsägarna borde ges ett stort mått av frihet i valet av bruksmetoder eftersom det bidrar till en variation i skogsbruket.

I proposition 2021/22:58 anför regeringen att denna politik har varit framgångsrik för att få naturvärden att utvecklas i skogen samt lett till ekonomisk tillväxt och ett ökat virkesförråd. Att värna dessa principer är enligt regeringen centralt för den fortsatta skogspolitiken. Arbetet med att förbättra den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna kommer även fortsättningsvis att vara viktigt. Framåt behövs ytterligare kunskap och utveckling om hur naturvärden kan bli ännu bättre i brukade skogar. Regeringen anför att skogspolitikens princip om frihet under ansvar ligger fast samtidigt som markägare inte ska komma i kläm för att det saknas resurser för formellt skydd. Initiativ till formellt skydd bör enklare kunna tas av markägare. Frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att den hänsyn som skogsägarna tar vid brukandet av skogen är en viktig del för att uppnå miljökvalitetsmålet. Därför är det nödvändigt att

miljöhänsynen i alla skogsbruksåtgärder är transparent och ekologiskt funktionell och att skador inte uppkommer på arter samt på natur- och kulturmiljö.

Inom utgiftsområde 23 anför regeringen att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar både på en långsiktigt positiv utveckling och på behov av att skogsbruket förbättrar hänsynen till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog. Med stöd av bl.a. de framtagna målbilderna för god miljöhänsyn samt samverkan och dialog kommer miljöhänsynen att kunna förbättras ytterligare.

I samverkan med skogssektorn har målbilder för god miljöhänsyn tagits fram inom projektet Dialog om miljöhänsyn. Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn ger vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder i produktionsskog. Målbilderna handlar om att alla aktörer ska ha en gemensam bild av hur hänsyn kan tas till skogens naturvärden, kulturmiljöer, vattendrag och friluftsliv vid avverkning eller andra skogsbruksåtgärder. Målbilderna är framtagna i bred samverkan med utgångspunkt från rådande skogsolitik och bästa tillgängliga kunskap för användning i praktiskt skogsbruk. De är något att sträva efter och ska användas anpassat till den aktuella traktens specifika förutsättningar. Genom att tydligt beskriva hur miljöhänsyn praktiskt bör tas ska målbilderna leda till mer funktionell och effektiv miljöhänsyn.

Skogsstyrelsens tillsyn innebär att den bevakar att skogsvårdslagen följs och även de delar av miljöbalken som rör skogsbruksåtgärder. Myndigheten kontrollerar också att reglerna i förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden och virkesmätningsslagen (2014:1005) följs. Handläggning av avverkningsärenden, med efterföljande tillsyn enligt skogsvårdslagen och miljöbalken, tillhör Skogsstyrelsens mest omfattande arbetsuppgifter. Skogsstyrelsen redovisar i årsredovisningen för 2020 att den har påbörjat ett större utvecklingsarbete genom projektet Ändamålsenlig ärendehandläggning. Projektets syfte är att ta fram ett urvalssystem som ska möjliggöra att manuell granskning och handläggning endast genomförs på en mindre andel inkommande avverkningsärenden. Målet är att frigöra resurser till annan verksamhet, bl.a. tillsyn.

Sedan 2017 upprättar Skogsstyrelsen årligen en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens alla tillsynsområden. Planen grundas på en behovsutredning som avser kommande tre år, men uppdateras årligen. Att ha en tillsynsplan är ett krav i förordningen (2016:349) om Skogsstyrelsens planering, uppföljning och utvärdering av tillsyn. I tillsynsplanen beskrivs mål med tillsynen, prioriteringar, tillsynsinsatser för året, resursåtgång samt uppföljning och utvärdering av tillsynsverksamheten. Varje år prioriterar Skogsstyrelsen några områden inom objektstillsynen i skogsvårdslagen och miljöbalken och preciserar miniminivåer för ett antal aktiviteter. De områden som pekades ut med miniminivåer för aktiviteter inför 2020 var områden med behov av tillsyn enligt behovsutredningen från 2019. Miniminivåerna driver

mot att samtliga distrikt arbetar med de prioriterade tillsynsområdena, vilket samtidigt leder till en mer enhetlig tillsyn. Sex miniminivåer av åtta nåddes till fullo under 2020.

Enligt Skogsstyrelsens Samlad tillsynsplan 2021 (rapport 2021/1) behövs en viss mängd tillsynsaktiviteter för att upprätthålla en acceptabel nivå på lagefterlevnaden. Inom objektstillsynen enligt skogsvårdslagen och miljöbalken kommer Skogsstyrelsen därför prioritera de behov av tillsyn som uppmärksammas i behovsutredningen. Det görs genom att myndigheten i urvalet för manuell granskning och handläggning av avverkningsanmälningar prioriterar hänsynkrävande biotoper, kulturmiljövården och skyddszoner mot vatten och våtmarker. Dessutom pekades åtta tillsynsaktiviteter ut speciellt i tillsynsplanen för 2021. Tillsynsaktiviteterna var följande:

- beslut om hänsyn till naturvårdens eller kulturmiljövårdens intressen enligt skogsvårdslagen eller miljöbalken
- beslut om hänsyn till rennäringens intressen
- kommuniceringar om åtgärder mot skadliga insekter
- kontroller av reproduktionsplikt i ungskogar
- avsyningar av beslut enligt 30 § skogsvårdslagen, 12 kap. 6 § miljöbalken och 26 kap. 9 § miljöbalken
- avsyning av beslut enligt 5 och 6 §§ skogsvårdslagen
- avsyning av beslut om tillstånd till avverkning i fjällnära skog
- tillsyn av biotopskyddsområden.

Enligt förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen ska myndigheten utöva tillsyn över att lagstiftning där Skogsstyrelsen har angetts som tillsynsmyndighet följs. I tillsynsplanen anförts att erfarenheter från tidigare års arbete med tillsyn, exempelvis fältbesök före och efter avverkning samt avsyning efter avverkning eller utförd åtgärd, visar på ett behov av att utöva tillsyn för att säkerställa att lagstiftningen följs. Som ett mått på lägstnivån för denna tillsyn har miniminivåer tagits fram.

Skogsvårdslagen och miljöbalken uttrycker samhällets krav på skogsbruket. Här finns regler om hur skogen ska skötas uthålligt och vilken hänsyn till naturen, kulturmiljön och rennäringen som måste tas. I miljöbalkens andra kapitel finns de hänsynsregler som alla måste följa vid verksamheter eller åtgärder som kan medföra skada eller besvär för miljön. Reglerna är allmänt hållna men har stor betydelse när balkens övriga regler ska tillämpas. Hänsynsreglerna i miljöbalken gäller parallellt med hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.

Dåvarande miljöminister Karolina Skog anförde den 12 april 2017 som svar på fråga 2016/17:1208 Skogen och miljöbalken följande:

Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig om jag och regeringen har initierat ett arbete att föra in skogen under miljöbalken.

Jag vill inleda med att den svenska skogspolitiken bygger på de två jämställda målen om produktion och miljö. Det är viktigt att skogsbruksåtgärder utförs på ett långsiktigt ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart sätt.

Miljöbalken gäller parallellt med skogsvårdslagstiftningen, liksom de förordningar som är meddelade med stöd av miljöbalken, exempelvis artskyddsförordningen (2007:845). Bestämmelserna gäller även skogsbruksåtgärder. Det är verksamhetsutövarens ansvar att följa lagstiftningen och tillsynsmyndigheternas ansvar att följa upp att så sker.

I Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 föreslogs att regeringen skulle fortsätta översynen av skogsvårdslagstiftningen, att miljöhänsynen i skogsbruket skulle tydliggöras och förstärkas samt att hyggessfria metoder skulle främjas. Utvärderingen är en del i en systematisk och regelbunden uppföljning av miljöpolitiken och mjölkvalitetsmålen. Den ska fungera som underlag för regeringens politik och prioriteringar.

Äganderätt

I Sverige är äganderätten grundlagsskyddad. Av 2 kap. 15 § RF framgår att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark utom när det krävs för att tillgodose allmänna angelägna intressen. Ersättning ska vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark.

Det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen föreskriver i artikel 1 att varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom och att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrettens allmänna grundsatser. Dessa bestämmelser inskränker inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten (se även bet. 2015/16:KU15).

Statsminister Magdalena Andersson anförde i regeringsförklaringen den 30 november 2021 att äganderätten i skogen ska stärkas. Det är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat frågor om äganderätten tidigare, senast i betänkande 2020/21:MJU15 Skogspolitik. Utskottet anförde då följande:

Utskottet har tidigare uttalat att äganderätten är en grundläggande rättighet i samhället som innebär att den enskildes egendom ska vara tryggad. Det är dock inte en absolut rättighet, och inskränkningar får göras om det krävs för att tillgodose allmänna intressen. Vid samtliga slag av äganderättsintrång gäller en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot den skada den enskilde drabbas av till följd av intrånget.

Utskottet noterar att Skogsutredningen har lämnat ett antal förslag på förändringar som i sin helhet syftar till en stärkt äganderätt. Utskottet ser fram emot utfallet av den pågående beredningen av dessa förslag och vill i sammanhanget framhålla att regeringen genom januariavtalet åtagit sig att värna den privata äganderätten till skogen, stärka rättssäkerheten vid

inskränkningar i ägande- och brukanderätten samt ge ekonomisk kompensation i den utsträckning markägare har rätt till.

Regeringen anför i proposition 2021/22:58 att de förslag och bedömningar som görs i propositionen syftar till att stärka äganderätten och att ytterligare förbättra förutsättningarna för att Sverige och dess landsbygd ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt kan bidra till att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

Myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägare och med respekt för äganderätten. Därför är det viktigt att myndigheternas kvalitetsarbete stärks, att äganderättsperspektivet tydliggörs i myndigheternas arbete och att markägare ges bättre förutsättningar att förstå lagkrav och får möjlighet att bli mer delaktiga i naturvårdsarbetet. Myndigheter ska söka lösningar som främjar både hållbart brukande och skydd. Det stärker äganderätten och bidrar till uppfyllelse av miljömålen.

I genomförandet av formellt skydd finns en stor potential att öka acceptansen hos markägare t.ex. genom att möjligheten att kombinera skydd med ett visst anpassat brukande kan främjas när det är förenligt med skyddets syften. Äganderätten bör vidare värnas genom att det är enkelt för markägare att ha kvar ägandet av sin skog eller att markägaren exempelvis har kvar möjligheter till jakt, fiske och vedhuggning för husbehov och att bygga en mindre stuga, när det är förenligt med skyddets syften. Det bör fortsatt vara enkelt att välja mellan olika brukningsmetoder med hänsyn till skogens förutsättningar, ekonomiska och sociala värden samt biologisk mångfald. I slutändan är det markägarens beslut vilken brukningsmetod som är bäst lämpad för dennes fastighet inom ramen för lagens krav och sektorsansvaret.

Redovisning och rapportering av skyddad natur

Regeringen gav i februari 2021 Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en jämförande studie av sättet att redovisa skyddad natur (land och sötvatten) i internationella sammanhang till EEA. I uppdraget ingick även att, om möjligt, ta fram förslag på hur Sverige kan redovisa skyddsformerna enligt Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier på ett sätt som blir mer jämförbart med andra länders redovisningar. Naturvårdsverket skulle redovisa vilka skyddsformer som rapporteras till EEA och vilka bedömningar som ligger till grund för rapporteringen. Naturvårdsverket skulle även redovisa vilka skyddsformer som i dag inte rapporteras och bedömningarna bakom detta samt om, och i så fall hur, dessa skulle kunna rapporteras. Naturvårdsverket skulle även göra en jämförelse mellan Tyskland, Storbritannien, Finland, Österrike och Estland och, vid behov, andra relevanta länder vad gäller ländernas förutsättningar och rapportering till EEA. Konsekvenserna det får för ländernas arbete med biologisk mångfald och deras förutsättningar att nå internationella mål och åtaganden för skydd av natur

skulle analyseras. Skälen till eventuella skillnader mellan ländernas rapportering skulle klargöras. Naturvårdsverket skulle mot bakgrund av jämförelsen med andra länder om möjligt ta fram förslag på hur Sverige kan redovisa skyddsformer enligt internationella kriterier på ett sätt som gör att Sveriges redovisning blir mer jämförbar med andra länders redovisningar till EEA.

Uppdraget var en del av punkt 26 i det s.k. januariavtalet där det angavs att ansvariga myndigheter ska få i uppdrag att föreslå ett nytt och enhetligt sätt att räkna skyddad mark.

Den 18 juni 2021 redovisade Naturvårdsverket uppdraget i skrivelsen Uppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur (NV-01318-21). I skrivelsen konstateras att det finns många instrument som skyddar natur utan att vara skyddade områden enligt IUCN men som likväl har stor betydelse för biologisk mångfald. I den svenska modellen för naturvård i skogen ingår t.ex. både formellt skydd, frivilliga avsättningar och generell hänsyn som en helhet. Hela denna areal ingår inte i rapporteringen om skyddade områden. Generella förbud eller hänsynsregler skiljer sig från skyddade områden genom att de inte avser specifika ytor, tydligt definierar vilka naturvärden som är viktiga inom området eller ger ett tillräckligt skydd för naturvärdena i ett område. Vidare konstateras i rapporten det finns likheter i hur länderna skyddar områden. De rapporterade områdena har t.ex. alla en grund i nationell lagstiftning som skyddar särskilt utpekade områden med specifika bevarandevärden. Men det finns även skillnader i hur väl IUCN:s definition av skyddad natur följs i de respektive länderna. Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att det inte är möjligt att lämna förslag som innebär att Sveriges rapportering blir helt jämförbar med de andra ländernas. Naturvårdsverket konstaterar dock att de revideringar som planeras kommer att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik om skyddade områden att mer fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

I kommande rapportering till EEA enligt IUCN avser Naturvårdsverket att i samverkan med berörda myndigheter genomföra följande åtgärder:

- rapportera samtliga naturvårdsavtal
- rapportera och kategorisera samtliga biotopskyddsområden
- rapportera nationalstadsparken
- rapportera samtliga Natura 2000-områden som nationellt skyddade, utöver den befintliga rapporteringen inom ramen för art- och habitatdirektivet
- utreda hur kulturresevat kan rapporteras
- utreda om och hur vattenområden utpekade som riksintresse enligt 4 kap. 6 § miljöbalken kan rapporteras.

Naturvårdsverket föreslår att en tydlig avgränsning av riksintresset obrutna fjäll utreds för att kunna rapportera dessa arealer enligt IUCN:s kriterier för skyddade områden.

När det gäller OECM avser Naturvårdsverket att i samverkan med Skogsstyrelsen rapportera sådana frivilliga avsättningar som markägare har valt att redovisa på ett transparent sätt och i enlighet med kriterier för OECM. Naturvårdsverket bedömer att frivilliga avsättningar är en viktig beståndsdel i Sveriges arbete med att bevara biologisk mångfald men att de inte uppfyller IUCN:s kriterier för skyddade områden. Ett viktigt skäl för detta är att det är fråga om ensidigt utpekade områden inom ramen för pågående markanvändning, vilket gör att de inte kan anses erkända eller prioritera biologisk mångfald i den bemärkelse som vägledningen avser. Även övningsområden som skyddats genom en överenskommelse med Fortifikationsverket kommer att rapporteras på detta sätt.

När det gäller strandskyddsområden redovisar Naturvårdsverket att det råder ett generellt utpekande av området närmast stränderna i hela Sverige utifrån att de har betydelse för djur- och växtliv och tillgängligheten för friluftsliv. Dessa dubbla syften innebär inte att skyddet för livsvillkoren för djur- och växtliv prioriteras framför tillgängligheten för det rörliga friluftslivet. Med hänsyn till de undantag som finns för pågående markanvändning, såsom jord- och skogsbruk eller fiske, innebär det inte heller ett skydd mot verksamheter och åtgärder som kan skada de naturvärden som området syftar till att bevara. Vidare saknas en ändamålsenlig förvaltning av områdena. Strandskyddsområdena uppfyller därmed enligt Naturvårdsverket inte IUCN:s definition av ett skyddat område. Naturvårdsverket bedömer att strandskyddsområdena inte heller uppfyller de kriterier som gäller för att områden ska kunna rapporteras som OECM.

När det gäller riksintressen redovisas att ett riksintresseutpekande enligt 3 kap. 6 § miljöbalken visserligen innebär ett visst skydd för områdets värden. Värdena är dock inte närmare beskrivna utan bara generellt definierade, och en skadebedömning görs endast i samband med annan tillstånds- eller dispensprövning. Vidare innebär regleringen inte att naturvärdena ska prioriteras framför andra skyddssyften. Naturvårdsverket anser därmed att områden som är utpekade som riksintresse för naturvärden inte uppfyller IUCN:s definition av ett skyddat område.

När det gäller skogliga impediment ställer skogsvårdslagen upp definitioner och begränsningar för brukandet av skogliga impediment, men eftersom syftet med bestämmelserna inte uttryckligen är att bevara naturvärden uppfyller instrumentet inte IUCN:s definition av ett skyddat område. Skogliga impediment uppfyller inte heller automatiskt kriterierna för OECM enligt gällande vägledning. Impedimenten definieras i generell lagstiftning, vilket inte innebär ett specifikt utpekande av områden av betydelse för bevarande av biologisk mångfald. Det kan samtidigt finnas impediment som har en stor de facto-betydelse för bevarandet av biologisk mångfald och som vid en närmare avgränsning av enskilda områden skulle kunna rapporteras som OECM. Som ett första steg avser Naturvårdsverket att tillsammans med Skogsstyrelsen närmare undersöka hur de tekniska, juridiska och biologiska

förutsättningarna ser ut för att på sikt rapportera relevanta skogliga impediment som OECM.

Naturvårdsverket bedömer att frågan om tillämpning och rapportering av OECM är av stor betydelse för det fortsatta arbetet med att rapportera Sveriges bevarandeinsatser och ser ytterligare möjligheter att utveckla den svenska rapporteringen i detta avseende. Sammantaget gör de bedömningen att arbetet med OECM bör utvecklas. Naturvårdsverket avser därför att, i samverkan med Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten, initiera en analys av ytterligare bevarandeinstrument som Sverige bör rapportera som OECM.

Nästa rapportering till EEA kommer att ske i mars 2022. Enligt information från Naturvårdsverket avser myndigheten att rapportera det formella skyddet i enlighet med vad som framkommer i rapporten Uppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur. Detta inkluderar bl.a. nationalstadsparker, Natura 2000-områden och naturvårdsavtal. Naturvårdsverket har även slutit en överenskommelse med Fortifikationsverket om att rapportera övningsområden som OECM.

När det gäller att rapportera frivilliga avsättningar som OECM pågår en dialog med Skogsstyrelsen och berörda aktörer. Som redovisas ovan bedömer Naturvårdsverket att frivilliga avsättningar som uppfyller vägledningen för OECM bör kunna rapporteras som OECM. Rapportering bygger på frivillighet från markägare. Frivilliga avsättningar behöver göras tillgängliga på ett sätt som möjliggör rapportering och ger insyn i vilka ytor som avses. Naturvårdsverket bedömer att redovisningen av regeringsuppdraget om frivilliga avsättningar 2020 utgör en viktig grund för att omhänderta underlag till rapporteringen.

Om skogsbruket väljer att rapportera frivilliga avsättningar till EEA blir de underlag som uppgiftslämnare väljer att lämna för rapportering till EEA öppet tillgängliga. Varaktighet och förändringar av enskilda avsättningar kan då följas upp. Arealer kommer då enligt Naturvårdsverket att kunna ingå i Sveriges rapportering till EEA som OECM.

Naturvårdsverket framhåller att rapporteringen av OECM är i uppstartsfasen i Sverige och detsamma gäller de flesta andra länder. Det är ett relativt nytt begrepp eftersom definitionen beslutades i samband med partsmötet för konventionen om biologisk mångfald 2018.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket är det inte troligt att frivilliga avsättningar kommer att kunna ingå i rapporteringen i mars 2022. Det pågår en process och en bra dialog med skogsbrukssektorn, men det tar tid. Enligt Naturvårdsverket kommer dialogen att fortsätta under 2022 för att ytterligare utveckla rapporteringen till 2023.

Vid miljö- och jordbruksutskottets granskning av EU:s skogsstrategi för 2030 (utl. 2021/22:MJU8) framhöll utskottet att Sverige ska redovisa skydd av natur i enlighet med IUCN:s rapporteringssystem, detta för att kunna jämföra Sveriges internationella åtaganden mer rättvist gentemot andra EU-länder.

Utskottets ställningstagande

Frivillighet vid skydd av skog

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det vid flera tillfällen tidigare har behandlat motioner där frivillighet som grund vid formellt skydd av skog har betonats. Utskottet har avstyrkt dessa bl.a. med hänvisning till en kommande proposition. Det är därför glädjande att regeringen nu bedömer att frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna vid formellt skydd av skog. Enligt utskottets mening kommer detta att främja markägarnas vilja att bevara och utveckla naturvärden på sin fastighet, vilket i sin tur kommer att förbättra skyddet av skogar med höga naturvärden.

Utskottet är medvetet om att myndigheterna redan i dag har målsättningen att träffa överenskommelser med markägare på frivillig väg och att markägare själva kan anmäla intresse för att formellt skydda skogar. I likhet med regeringen anser utskottet att detta arbete kan utvecklas ännu mer så att beslut fattas i god dialog med skogsägarna. Utskottet anser att den norska modellen med frivilligt skydd av skog kan användas som en förebild i arbetet. I Norge har konflikterna mellan markägare och myndigheter minskat och arbetssättet har bidragit till mer effektivt använda medel.

Vidare noterar utskottet regeringens bedömning att myndigheterna bör vara mer restriktiva än i dag med att göra avsteg från frivilligheten. Utskottet har förståelse för att det kan finnas tillfällen när avsteg från frivilligheten är befogat, t.ex. om det specifika området bör bevaras till följd av internationella åtaganden eller andra särskilt angelägna allmänna intressen. Utskottet vill dock betona vikten av en restriktiv användning av undantaget från frivillighet.

Utskottet noterar regeringens bedömning att inga ändringar behövs i miljöbalken med anledning av att frivillighet ska vara utgångspunkten vid formellt skydd av skog. Regeringen anför att grunderna för bedömningar om avsteg från frivilligheten finns i miljöbalken och bl.a. kompletteras av regeringsformens krav på proportionalitet mellan den enskildes rättigheter och det angelägna allmänna intresse som ska skyddas.

Utskottet välkomnar översynen av den nationella strategin för formellt skydd av skog eftersom den är utgångspunkten för arbetet med att skydda skog.

Utskottet anser att det är viktigt att det nya arbetssättet med frivillighet som grund för formellt områdesskydd följs upp och utvärderas för att se om det bidragit till att stärka äganderätten, om det minskat konflikterna mellan markägare och myndigheter samt hur det bidragit till att nå de skogs- och miljöpolitiska målen. Det är därför positivt att regeringen har aviserat sin avsikt att göra detta.

När det gäller restriktivitet vid avsteg från frivillighet vid skydd av skog anser utskottet mot bakgrund av det som anförts ovan att motionerna 2021/22:3432 (M) yrkande 11, 2021/22:4334 (SD) yrkande 5 i denna del, 2021/22:4335 (KD) yrkande 1 och 2021/22:4336 (M) yrkande 1 kan lämnas

utan åtgärd. Även motionerna 2021/22:207 (C), 2021/22:2456 (SD) yrkande 44, 2021/22:2940 (M) yrkandena 1, 4 och 5, 2021/22:3201 (C), 2021/22:3682 (C) yrkandena 2, 3 och 8, 2021/22:3880 (KD) yrkande 81 och 2021/22:4336 (M) yrkande 3 kan lämnas utan åtgärd mot bakgrund av det anförda.

Mot bakgrund av att regeringen avser att revidera den nationella strategin för formellt skydd av skog och utvärdera det nya arbetssättet med frivillighet som utgångspunkt kan motionerna 2021/22:4337 (L) yrkande 1 och 2021/22:4338 (MP) yrkande 6 avstyrkas.

Samråd med markägare och rätt till överläggning, prövning och överklagande

Enligt utskottet är samverkan och samråd med markägare avgörande när beslut om formellt skydd av skog ska fattas. Det är viktigt att myndigheterna skapar ett förtroende och att beslutet fattas i dialog med markägaren för att arbetssättet med frivillighet vid skydd av skog ska vara framgångsrikt. Utskottet tycker därför att det är positivt att regeringen anser att det är angeläget att myndigheterna anstränger sig för att ha en god dialog med markägarna. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetsformer bör utvecklas där det är markägaren som i första hand föreslår områden för formellt skydd, och att myndigheterna ska vara lyhörda gentemot markägaren om vilken skyddsform som ska väljas.

Utskottet noterar även att regeringen anser att processen med att bilda områdesskydd bör bli snabbare och effektivare med stark rättsäkerhet. Utskottet delar regeringens målsättning att beslut om skydd och ersättning ska fattas samtidigt och att ersättning ska betalas ut i den utsträckning markägaren har rätt till.

Mot bakgrund av regeringens bedömningar ovan anser utskottet att motionerna 2021/22:2462 (SD) yrkande 27, 2021/22:2776 (M) och 2021/22:4334 (SD) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller en markägares rätt till överläggning, prövning och överklagande noterar utskottet att antalet markägare som är helt eller delvis positiva till att ha fått naturreservat inrättat på sin mark har ökat. Majoriteten av markägarna som fått mark formellt skyddad är nöjda med myndigheternas information, agerande och ekonomiska ersättning vid inrättande av formellt skydd. Vidare konstaterar utskottet att beslut om att inrätta formellt skydd av skog är förvaltningsbeslut som kan överklagas. Vidare noterar utskottet att det i Artskyddsutredningens betänkande, som är under beredning inom Regeringskansliet, finns förslag om att ytterligare förstärka markägarens rätt till rättslig prövning. Utskottet vill också framhålla vikten av att markägare ges bättre förutsättningar att förstå lagkrav och får möjlighet att bli mer delaktiga i naturvårdsarbetet. Det är därför positivt att myndigheternas roll att främja både produktions-, miljö- och klimatmål ska tydliggöras. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 39 kan lämnas utan åtgärd.

Principer i skogspolitiken samt efterlevnad av och relationen mellan skogsvårdslagen och miljöbalken

Inledningsvis vill utskottet framhålla att den svenska skogspolitiken bygger på de jämställda målen om produktion och miljö. Utskottet anser att principen om frihet under ansvar och skogsbrukets sektorsansvar är grundläggande för den svenska skogspolitiken, och utskottet delar regeringens syn att det varit en framgångsrik politik. Utskottet vill särskilt framhålla vikten av den enskildes äganderätt till sin skog samtidigt som denne har ett betydelsefullt ansvar för att förvalta skogsresursen på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen. Skogsägarnas frihet att välja brukningsmetoder är också en viktig del i detta. Utskottet välkomnar regeringens ställningstagande att skogspolitiken princip om frihet under ansvar ligger fast och att ytterligare kunskap om hur naturvården kan bli ännu bättre i brukade skogar framhålls. Det är viktigt att arbetet med att förbättra den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna fortsätter samt att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk förbättrar hänsynen till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Skogen ska brukas så att djur och växter som finns i skogslandskapet kan leva kvar där i livskraftiga bestånd.

Mot bakgrund av regeringens ställningstagande att skogspolitiken princip om frihet under ansvar ligger fast anser utskottet att motionerna 2021/22:2262 (L), 2021/22:2456 (SD) yrkande 1 och 2021/22:4334 (SD) yrkande 1 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller efterlevnaden av skogsvårdslagen och miljöbalken noterar utskottet att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar en långsiktigt positiv utveckling men att behov kvarstår av förbättrad hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog. Målbilderna för god miljöhänsyn är ett verktyg för att i samverkan och dialog med sektorn förbättra miljöhänsynen ytterligare. Utskottet noterar att Skogsstyrelsens nuvarande rådgivningssatsning Smart skogsbruk bl.a. handlar om miljöhänsyn i den brukade skogen och att den aviserade rådgivningskampanjen även ska syfta till effektivare miljöhänsyn.

Utskottet anser att Skogsstyrelsens tillsynsarbete är ett viktigt verktyg för att se till att skogsvårdslagen och de delar av miljöbalken som rör skogsbruksåtgärder följs. Utskottet noterar Skogsstyrelsens arbete med en tillsynsplan som grundas på en behovsutredning, prioritering av några områden per år och precisering av miniminivåer för ett antal aktiviteter.

Utskottet anser därmed att motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 3 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare vill utskottet framhålla att skogsvårdslagstiftningen gäller parallellt med miljöbalken och de förordningar som är meddelade med stöd av miljöbalken. Miljöbalkens bestämmelser gäller således även skogsbruksåtgärder. Utskottet ser ingen anledning att för tillfället ändra denna ordning och avstyrker därför motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 2 i denna del. Detta gäller även motion 2021/22:3279 (V) yrkande 25.

Utskottet ser heller inget behov av att för närvarande ta initiativ till att tillsätta en utredning för att se över skogsvårdslagen och avstyrker därför motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 2.

Äganderätt

Utskottet har vid flera tillfällen uttalat att äganderätten är en grundläggande rättighet i samhället som innebär att den enskildes egendom ska vara tryggad. Det är dock inte en absolut rättighet, och inskränkningar får göras om det krävs för att tillgodose allmänna intressen. Vid samtliga slag av äganderättsintrång gäller en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot den skada den enskilde drabbas av till följd av intrånget.

Enligt utskottet är det viktigt att värna den enskildes äganderätt till sin skog samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret för att förvalta skogsresursens alla värden. Utskottets erfarenhet är att Sveriges skogsägare tar ett stort ansvar för att förvalta sin skog. Utskottet anser i likhet med regeringen att en stark ägande- och brukanderätt kan bidra till att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

Utskottet noterar att regeringen vid flera tillfällen uttalat att den privata äganderätten till skogen ska stärkas, senast i regeringsförklaringen. Skogsutredningen tillsattes bl.a. i syfte att värna och stärka den privata äganderätten till skogen genom att stärka rättssäkerheten för markägare och företag och säkerställa att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till.

Utskottet välkomnar de förslag och bedömningar i propositionen som syftar till att stärka äganderätten. Enligt utskottets mening spelar myndigheterna en stor roll i arbetet med hållbart brukande och skydd av naturvärden, och det är viktigt att de beaktar äganderättsperspektivet i detta arbete. Utskottet anser att en utgångspunkt för stärkt äganderätt är en bra dialog och ett gott samarbete mellan markägare och myndigheter.

Mot bakgrund av att regeringen har presenterat en proposition som betonar betydelsen av att stärka äganderätten för markägare anser utskottet att motionerna 2021/22:1825 (M), 2021/22:2451 (SD) yrkande 24, 2021/22:2872 (M), 2021/22:2940 (M) yrkandena 6–8, 2021/22:2977 (KD), 2021/22:3118 (M) yrkandena 2 och 3 och 2021/22:4030 (M) yrkande 47 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Redovisning och rapportering av skyddad natur

Utskottet tillmäter frågan om redovisning och rapportering av skyddad natur stor betydelse och har vid flera tillfällen tidigare behandlat detta ämne, senast vid utskottets granskning av EU:s skogsstrategi för 2030. Utskottet framhöll då att Sverige ska redovisa skydd av natur i enlighet med IUCN:s

rapporteringsystem, detta för att kunna jämföra Sveriges internationella åtaganden mer rättvist gentemot andra EU-länder.

Utskottet konstaterar att det finns skillnader mellan länder i hur skyddade områden redovisas och rapporteras. Till exempel rapporterar Tyskland, Storbritannien och Österrike att en väsentligt högre andel av landarealen omfattas av skyddade områden än vad Finland och Sverige gör.

Hur skyddade områden redovisas och rapporteras har stor betydelse. Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald till 2030 är en målsättning att rättsligt skydda minst 30 procent av EU:s landyta och kommissionen avser att föreslå rättsligt bindande mål. Även inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald pågår diskussioner om en ny målsättning för skydd av natur. Med tanke på framtida beslut på global nivå och EU-nivå vill utskottet betona den grundläggande betydelsen av att dessa uppgifter är jämförbara.

Utskottet noterar Naturvårdsverkets bedömning att det inte går att genomföra en rapportering som blir helt lik övriga jämförda länder men att de revideringar som planeras kommer att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik om skyddade områden att mer fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

Utskottet välkomnar att Naturvårdsverket vid nästa rapportering till EEA kommer att inkludera all formellt skyddad natur och att arbete pågår för att utveckla rapporteringen kring OECM. Enligt utskottets mening är detta steg i rätt riktning. Utskottet anser dock att regeringen måste säkerställa att Sverige i än högre grad använder samma beräkningsmetoder för skyddad natur som övriga medlemsstater när det gäller rapporteringen till EEA, speciellt mot bakgrund av att både FN och EU ska höja ambitionerna i skyddet av natur. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 53, 2021/22:3432 (M) yrkande 9, 2021/22:3438 (M) yrkande 15, 2021/22:3880 (KD) yrkande 80 och 2021/22:4336 (M) yrkande 21. Utskottet avstyrker motion 2021/22:198 (C) yrkande 2.

När det gäller vilka skyddsformer som ska ingå i rapporteringen av skyddad natur konstaterar utskottet att Naturvårdsverket avser att i mars 2022 till EEA redovisa de skyddsformer som myndigheten föreslår i sin rapport. När det gäller de frivilliga avsättningarna konstaterar utskottet att det pågår arbete med att inkludera dessa i rapporteringen men att det troligtvis inte kommer med i rapporteringen i år. Vidare konstaterar utskottet att Naturvårdsverket gör bedömningen att skogliga impediment, riksintressen och strandskydd inte uppfyller kriterierna för skyddade områden vare sig enligt IUCN eller enligt de krav som finns för OECM. När det gäller skogliga impediment avser Naturvårdsverket att fortsätta analyserna för att se om de kan inkluderas i OECM. Därmed anser utskottet att motion 2021/22:3880 (KD) yrkandena 77–79 kan lämnas utan åtgärd.

Översyn av mer förmånliga skatteregler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tidpunkt för uppdrag om intrångsersättning och skogskonto, förslag på förändrad beskattning av intäkter från naturvårdande insatser i skogen och nya ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård.

Jämför reservation 24 (M, KD) och 25 (L).

Propositionen

Regeringen bedömer att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond. Vidare anser regeringen att det bör göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal i syfte att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande.

Skogsutredningen föreslår några frågor om ändrad beskattning som regeringen bör utreda vidare. Regeringen delar bedömningen att för att öka incitamenten till formell naturvårdsavsättning bör skattereglerna för ersättningen göras mer gynnsamma. En grundläggande princip i skattesystemet är att alla intäkter i princip bör beskattas. Ersättningen bör därför även fortsättningsvis beskattas, men beskattningstidpunkten bör kunna skjutas på framtiden. Detta innebär att frågan om skattefri intrångsersättning eller löseskilling inte bör utredas.

Regeringen anser att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling som ges för naturvårdande ändamål på ett mer ändamålsenligt sätt bör kunna beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond. En sådan översyn kan exempelvis gälla den tidsfrist inom vilken en ersättningsfastighet måste förvärvas.

En annan grundläggande princip för beskattningen är att sådana intäkter som de facto är intäkter i en näringsverksamhet också ska beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Avkastningen från en näringsfastighet är ett exempel på sådan inkomst. Regeringen gör därför bedömningen att ersättningar för naturvårdsavtal även fortsättningsvis bör beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Regeringen har dock förståelse för att omedelbar beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet av intäkter från avtal som sträcker sig många år in i framtiden kan medföra progressions-effekter som kan upplevas som oönskade av den skattskyldige. Det bör därför utredas om ersättningen från naturvårdsavtal ska kunna periodiseras på något sätt för att uppnå en mer skatterättsligt neutral beskattning. Uppdraget bör dock inte omfatta ersättning vid nekat tillstånd i fjällnära skog.

Vid översynen ska bl.a. de villkor som ställs på utformningen för att reglerna ska vara förenliga med EU-rätten beaktas, inklusive reglerna om

statligt stöd. Vidare ska risken för skatteundandragande och den administrativa bördan beaktas.

När det gäller väntansavtal bedömer regeringen att berörda myndigheter bör ges i uppdrag att utforma riktlinjer för en enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess (s.k. väntansavtal) där särskild hänsyn tas till markägarens situation.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del behöver uppdrag om att ta fram nya modeller för intrångsersättning och skogskonto ges före den sista april 2022. Motionärerna anser att uppdragen är befogade eftersom naturvård inte ska vara en förlust för skogsägaren och att dessa behöver ges i närtid och behandlas skyndsamt.

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5 anförs att regeringen senast den sista april 2022 ska tillsätta en utredning med syftet att möjliggöra periodiserad beskattning av alla former av ersättningar vid intrång i pågående skogsbruk. Motionärerna anför att utredningen ska syfta till att ge skogsägare stor frihet att hantera ersättningarna antingen för markköp eller för andra syften i sin näringsverksamhet, inklusive utdelning till aktieägarna. Mot bakgrund av den långa tid som regeringen tagit på sig för att presentera en inriktning för skogspolitiken anser motionärerna att det krävs större tydlighet samt skyndsamt i hanteringen av frågor om ersättningar.

Enligt kommittémotion 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 bör regeringen återkomma med ett detaljerat förslag på en förändring av beskattningen av intäkter från naturvårdande insatser i skogen. Motionärerna anför att ersättning till skogsägare genom naturvårdsavtal eller löseskilling för naturvårdande ändamål ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande. Genom denna ändring i hur intäkter från skogen beskattas är det också rimligt enligt motionärerna att ersättningen till markägare minskas från dagens 125 procent av marknadsvärdet.

Peter Helander m.fl. (C) anför i kommittémotion 2021/22:3682 yrkande 9 att nya ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård behöver utvecklas, bl.a. så att Sverige i likhet med de nordiska grannländerna kan göra beskattningen av ersättning vid formellt skydd mer gynnsam såväl ekonomiskt som administrativt. Motionärerna anser även att helt skattebefriad intrångsersättning bör utredas.

Kompletterande uppgifter

En skattskyldig som bedriver enskild näringsverksamhet och äger en lantbruksenhet kan under vissa förutsättningar få en uppskjuten beskattning av skogsinkomster och på så sätt jämna ut skatten mellan olika år genom att göra

skogsavdrag. En enskild näringsidkare som har intäkt av skogsbruk (skogsintäkt) får enligt 21 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, under vissa förutsättningar göra avdrag för belopp som sätts in på ett särskilt konto i ett kreditinstitut (skogskonto eller skogsskadekonto). Möjligheten till insättning på skogsskadekonto regleras i 21 kap. 23 § IL, av vilken framgår att avdrag för insättning på skogsskadekonto bara får göras om stormfällning, brand, insektsangrepp eller någon liknande händelse har medfört att mer än en tredjedel av skogen i näringsverksamheten bör avverkas i förtid och den huvudsakliga delen av beskattningsårets skogsintäkter kommer från sådan avverkning.

När det gäller en utredning för mer förmånliga skatteregler pågår enligt information från Näringsdepartementet ett internt arbete som rör de utredningar och uppdrag som föreslås i propositionen.

Skatteutskottet har yttrat sig över proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund (yttr. 2021/22:SkU3y). I yttrandet anför utskottet följande:

Utskottet konstaterar inledningsvis att de regler som är tillämpliga vid beskattning av ersättning i samband med att naturvårdsavtal ingås mellan stat och skogsägare ofta ger ett ofördelaktigt skattemässigt resultat för skogsägaren. Skogsägaren beskattas omedelbart för hela ersättningen i inkomstslaget näringsverksamhet, trots att ersättningen kan vara hänförlig till en flerårig upplåtelse av mark.

Regeringen har gjort bedömningen att det bör göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal för att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande. Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att möjliggöra en modell för periodisering och därigenom åstadkomma en mer förmånlig beskattning.

Regeringen har vidare gjort bedömningen att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond.

Utskottet delar även denna bedömning och föreslår att yrkandena om en förändrad beskattning på de sätt som föreslås och om en mer skyndsam hantering ska avstyrkas av miljö- och jordbruksutskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar i likhet med skatteutskottet att de regler som är tillämpliga vid beskattning av ersättning i samband med att naturvårdsavtal ingås mellan staten och en skogsägare ofta ger ett ofördelaktigt skattemässigt resultat för skogsägaren. Skogsägaren beskattas omedelbart för hela ersättningen i inkomstslaget näringsverksamhet, trots att ersättningen kan vara hänförlig till en flerårig upplåtelse av mark. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det bör göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal i syfte att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande. Det är angeläget att åstadkomma en mer förmånlig beskattning.

Utskottet delar även regeringens bedömning att skattereglerna behöver göras mer gynnsamma för att öka incitamenten till formell naturvårdsavsättning. Utskottet välkomnar därför att en utredning tillsätts för att se över om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond.

Vidare noterar utskottet att arbete pågår inom Näringsdepartementet för att tillsätta de uppdrag regeringen bedömt nödvändiga enligt propositionen.

Därmed anser utskottet att motionerna 2021/22:3682 (C) yrkande 9, 2021/22:4335 (KD) yrkande 4 i denna del, 2021/22:4336 (M) yrkande 5 och 2021/22:4337 (L) yrkande 2 kan lämnas utan åtgärd.

Biotopskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kriterier för biotopskydd och tidpunkt för uppdrag om nya modeller för biotopskydd.

Jämför reservation 26 (M, KD) och 27 (KD).

Propositionen

Regeringen bedömer att den formella skyddsformen biotopskyddsområden bör ses över i syfte att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Vidare anser regeringen att berörda myndigheter bör ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på ändring av biotopskyddsinstrumentet.

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för små, särskilt namngivna mark- och vattenområden, s.k. biotoper. Biotopskydd finns av två olika slag, dels generella biotopskydd, dels skydd för en särskild biotop som beslutas i varje enskilt fall. Skogsstyrelsen eller en kommun kan besluta om biotopskyddsområden i skogen för mark- eller vattenområden som kan härledas till en av de 19 olika biotoptyperna som återfinns i bilaga 2 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Skogsstyrelsen har identifierat vissa skyddsvärda naturtyper som inte passar in i de nuvarande beskrivningarna i bilaga 2 till förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Det gäller bl.a. äldre lövbrännelika successionsstadier med höga naturvärden och mosaikartade biotoper som funktionellt ofta hör samman men i dagsläget måste delas upp mellan olika biotopskyddsområden. Det är enligt utredningen i dag endast möjligt att inkludera en biotoptyp i varje beslut. Om ett skyddsvärt område innehåller olika biotoptyper behövs därför ett beslut för varje enskild biotop. Det är heller inte möjligt att inkludera omgivande mark eller utvecklingsmark i ett beslut om biotopskydd eller ta hänsyn till en lämplig arrondering. Det gör att myndigheten inte har möjlighet att ta hänsyn till en funktionell avgränsning för biotopen eller en ändamålsenlig arrondering när den skyddsvärda biotopen

ska avgränsas. Regeringen delar skogsutredningens bedömning att det bör vara möjligt att besluta om ett biotopskyddsområde som inkluderar flera olika biotop typer. Det bör också vara möjligt att inkludera omgivande mark och utvecklingsmark för ett långsiktigt och effektivt skydd och för att möjliggöra en god arrondering.

Utöver fler biotop typer anser regeringen att beslutet bör kunna ta hänsyn till kulturmiljövärden och sociala värden i form av områdets värde för friluftsliv och rekreation. Det skulle avsevärt förbättra funktionaliteten i skyddsformen. En sådan förändring skulle även öka markägares förståelse för biotopskyddsområdets avgränsning. Regeringen anser därför att det bör utredas om det ska vara möjligt att i enskilda beslut inkludera funktionella skyddszoner och fler biotop typer samt att även beakta kulturmiljövärden och sociala värden som en grund för enskilda beslut om biotopskyddsområde. Regeringen avser därför att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att lämna förslag på ändring av biotopskyddsinstrumentet.

Regeringen ser ett behov av att utreda möjligheten att biotopskyddsområden även ska kunna vara flexibla över tid och huruvida det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. Naturvärden kan vara tillfälliga och i dag saknas det ändamålsenliga och tidsbegränsade alternativ som kan fungera som komplement framför allt till naturvårdsavtal, som också är tillfälliga.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del behöver uppdrag om att ta fram nya modeller för biotopskydd ges före den sista april 2022. Motionärerna anser att uppdragen är befogade eftersom biotopskydd som skyddsform i dag präglas av rigida beslut med oförutsedda konsekvenser och att dessa behöver ges i närtid och behandlas skyndsamt. Regeringen uttrycker en intention att utöver befintliga biotopskydd även beakta kulturmiljövärden och sociala värden som grund för enskilda beslut om biotopskyddsområden. Detta bör enligt motionärerna inte tas med i bedömningen (yrkande 5).

Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 4 ska biotopskyddsbestämmelserna inte utökas till att omfatta t.ex. kulturmiljövärden och sociala värden. Motionärerna anför vidare att biotopskyddsbestämmelserna i miljöbalken bör ses över utifrån de nya målsättningar för miljömålen som motionärerna förespråkar.

Kompletterande uppgifter

Inrättande av biotopskyddsområden regleras i 7 kap. 11 § miljöbalken. I denna paragraf står följande:

Regeringen får i fråga om små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda meddela föreskrifter om

1. att samtliga lätt igenkännbara områden av ett visst slag i landet eller i en del av landet ska utgöra biotopskyddsområden, och
2. att en myndighet eller kommun i det enskilda fallet får besluta att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde.

Biotopskyddsområden kan i likhet med naturreservat bildas på enskild såväl som statlig mark. Biotopskyddsområden kan enligt bestämmelsen tillkomma på två sätt: genom normbeslut enligt första punkten eller genom förvaltningsbeslut enligt andra punkten.

Skogsstyrelsen har de senaste åren haft flera regeringsuppdrag och återrapporteringskrav om skogens sociala värden. År 2013 fick Skogsstyrelsen ett regeringsuppdrag att göra en kunskapssammanställning om skog och sociala värden. I samma regeringsuppdrag från 2013 fick Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd analysera behovet av och möjligheterna att utöka naturvårdsavtalen till att omfatta sociala värden. Utredningen resulterade i att det i dag är möjligt att teckna naturvårdsavtal för skogar med höga sociala värden. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket redovisade 2011 ett regeringsuppdrag att ta fram en kunskapsplattform för hållbart brukande av skog. Ett av förslagen till åtgärder var att Skogsstyrelsen skulle ta initiativ till en utvecklad dialog med skogsbruket om mål, lagkrav och metoder för uppföljning av miljöhänsyn. Detta kom att resultera i projektet Dialog om miljöhänsyn där fyra arbetsgrupper tog fram s.k. målbilder för god miljöhänsyn, däribland för friluftsliv och rekreation.

I Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2015 hade myndigheten som återrapporteringskrav att redovisa hur man arbetar med skogens sociala värden samt hur ett framtida arbete inom detta område skulle kunna läggas upp och utvecklas. I Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2016 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att redogöra för hur myndigheten uppmärksammar skogens sociala värden i rådgivnings- och informationsinsatser.

Skogsstyrelsen har, i samverkan med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Boverket, på uppdrag av regeringen genomfört en analys av styrmedel för skogens sociala värden (rapport 7/2018). Ett förslag som förs fram i rapporten är att regeringen i framtiden i större utsträckning riktar uppdrag om översyn av åtgärder och styrmedel kopplat till efterfrågan på skogens sociala värden. Att få fler medborgare att vistas i skog och natur skulle enligt rapporten ge mycket stora samhällsekonomiska vinster i form av bättre folkhälsa etc.

Riksantikvarieämbetet anför i sitt remissyttrande över skogsutredningens betänkande (dnr RAÄ-2021-577) att möjligheten att enklare skydda kulturmiljöer i skogsmark och kulturpåverkad skog med höga kultur- och miljövärden som biotopskyddsområde bör utvecklas.

När det gäller ett uppdrag till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket att lämna förslag på ändring av biotopskyddsinstrumentet pågår enligt

information från Näringsdepartementet ett internt arbete som rör de utredningar och uppdrag som föreslås i propositionen.

Skogsstyrelsen inventerar varje år hänsyn till tidigare kända och registrerade kulturlämningar. Myndigheten utför inventeringen på 400 avverkningar. Det innebär en uppföljning med ungefär 1 000 enskilda fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar per år. Inventeringen görs tre år efter avverkning för att se hur hänsyn tagits både vid avverkning och vid föryngringsåtgärder. Syftet med inventeringen är att

- ta fram statistik över hänsyn, på lands- och landsdelsnivå
- göra orsaksanalyser – varför blev det en skada, varför blev det ingen skada?
- återkoppla resultat till avverkande företag eller markägare
- skapa dialog och samverkan för bättre hänsyn.

Enligt Skogsstyrelsens Hänsynsuppföljning kulturmiljö 2021 ligger andelen kulturlämningar (fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar) som blir påverkade (ringa skada, skada eller grov skada) vid föryngringsavverkning på 27 procent, samma nivå som 2019. Markberedning fortsätter att vara den vanligaste orsaken till skada eller grov skada i tre av fyra landsdelar.

Riksantikvarieämbetet har gjort studien Skador på fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar vid skogsbruk (2020) som undersöker förutsättningar, hinder och möjligheter för att undvika skador, samtidigt som skogens resurser nyttjas. Utgångspunkten för studien är att det under lång tid funnits ett problem med att fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar skadats vid skogsbruk. Skogsstyrelsens statistik visar att skadenivån på lämningar som skadas vid skogsbruk har legat mellan drygt 10 och drygt 20 procent sedan 2012 års inventering. Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet hade ett mål om att komma ned till en skadenivå om 5 procent under 2020. Några lösningar som föreslås i rapporten är bl.a. tydligare utmärkta lämningar i skogen, ökad tillsyn från myndigheterna och samlad kompetens hos polis och åklagare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att den formella skyddsformen biotopskyddsområden bör ses över i syfte att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Utskottet noterar att regeringen anser att beslut om biotopskyddsområden även borde kunna beakta kulturmiljövärden och sociala värden samt att möjligheten att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden borde utredas. Utskottet konstaterar att det finns problem med att fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar skadas vid skogsbruk. Det finns även utvecklingspotential för arbetet med skogens sociala värden. Det är därför enligt utskottets mening positivt att regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att utreda och lämna förslag på ändringar av skyddsformen biotopskyddsområden där dessa aspekter ska

beaktas. Därmed anser utskottet att motionerna 2021/22:4335 (KD) yrkande 5 och 2021/22:4336 (M) yrkande 4 kan avstyrkas.

När det gäller tidpunkt för uppdraget att ta fram nya modeller för biotopskydd noterar utskottet att arbete pågår inom Näringsdepartementet för att tillsätta de uppdrag som regeringen bedömt nödvändiga enligt propositionen. Motion 2021/22:4335 (KD) yrkande 4 kan därför lämnas utan åtgärd i denna del.

Nya och utvidgade nationalparker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationalparker och naturturism i skyddad natur.

Jämför reservation 28 (SD).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen öka. Vid arbetet ska den lokala delaktigheten samt samverkan med kommuner, organisationer och lokalbefolkning särskilt beaktas. Regeringen anser att intentionen bör vara att nationalparker bildas av delar av Sveaskog Förvaltnings AB:s ekoparker som har höga naturvärden och som är lämpliga för att gynna lokalsamhället och främja hållbar turism. Det gäller ekoparkerna Böda och Hornsö i Kalmar län, Halle- och Hunneberg i Västra Götalands län och Hornslandet i Gävleborgs län. Lokal delaktighet och samverkan är som alltid vid bildande av nationalparker viktigt.

I Sverige finns 30 nationalparker som skyddar våra mest värdefulla naturområden. Nationalparkerna har mycket stor betydelse för att bevara biologisk mångfald och för förutsättningar att bedriva friluftsliv och turism. Sveriges nationalparker har även stor ekonomisk betydelse för besöksnäringen och regional tillväxt och är turistattraktioner av internationell betydelse. Fler nationalparker behöver inrättas för att skydda värdefull natur och bidra till förbättrade förutsättningar för friluftsliv och landsbygdsutveckling över hela landet.

Nationalparker ska enligt 7 kap. miljöbalken tillhöra staten. Vid arbetet ska lokal delaktighet samt samverkan med kommuner, organisationer och lokalbefolkning särskilt beaktas, bl.a. för att säkerställa att nationalparkerna vårdas och förvaltas med långsiktighet, i enlighet med de syften för vilka de har bildats, och så att bevarandemålen upprätthålls över tid. Frågan om ägandet av marken i ekoparkerna, liksom de frågor som alltid behöver hanteras inför bildande av nationalparker, behöver hanteras innan regeringen återkommer med en proposition om att bilda nya nationalparker.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 framhålls nationalparkerna. Motionärerna anser att nationalparker inte är ett effektivt sätt att skydda natur eftersom de tenderar att blockera nyttjandet av obefogat stora arealer. Vidare anser de att buffertzoner till nationalparker ska beslutas av riksdagen samtidigt som en eventuell ny nationalpark föreslås och beslutas. Motionärerna anför att fortsatt brukande av mark inom nationalparker under överenskomna förutsättningar är vanligt i många andra länder och att man bör överväga om detta inte borde bli vanligare även i Sverige.

Enligt partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 7 skulle ett projekt för att gynna naturturism i skyddad natur kunna genomföras där Naturvårdsverket som huvudman får i uppdrag att genomföra ett samlat projekt för att gynna naturturism i nationalparker och i skyddad natur i enlighet med skogsutredningens förslag. Enligt motionärerna finns det en mycket stor utvecklingspotential för besöksnäringen kopplat till nationalparker.

Kompletterande uppgifter

Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken gäller följande för bildande av nationalpark:

Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten får efter riksdagens medgivande av regeringen förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

IUCN har också fastställt kriterier för nationalparker och andra skyddade områden.

I nationalparksplanen (Naturvårdsverket, 2008-12-20) redovisas att nationalparker ska

- var för sig och tillsammans väl representera utbredda eller unika svenska landskapstyper i ett system över landet
- omfatta hela landskapsavsnitt på normalt minst 1 000 hektar
- till sin kärna och huvuddel vara natur med ursprunglig karaktär
- vara storslagna eller särpräglade i sitt slag och vara intressanta som sevärdheter
- ha höga naturvärden
- kunna skyddas effektivt och samtidigt utnyttjas för forskning, friluftsliv och turism utan att naturvärdena skadas.

Vidare anføres att nationalparker ska utgöras av landskap som i huvudsak är naturliga och inte förändrade av t.ex. bebyggelse, jordbruk och skogsbruk, i jämförelse med naturreservat som kan användas för att bevara och vårda kulturpräglad natur och natur som restaureras till värdefullt tillstånd.

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg. omr. 20) framgår att det i Sverige finns 30 nationalparker och mer än 5 000 naturreservat, många viktiga för friluftsliv och turism. Regeringen anför att områdena behöver förvaltas och skötas för biologisk mångfald, kulturmiljövärden och friluftsliv.

Skötseln skapar sysselsättning över hela landet. Regeringen föreslår därför en satsning på åtgärder för naturvård. Nationalparker är våra omistliga pärlor i naturen. Fler nationalparker behöver inrättas för att skydda värdefull natur och bidra till landsbygdsutveckling över hela landet.

Besöken i landets nationalparker och naturreservat har ökat under pandemin med aktiviteter som vandring, ridning, cykling, svamplockning, fiske, paddling m.m. Det är positivt men medför ökat tryck med slitage på områdenas natur, leder, parkeringsplatser, badstränder samt eld- och tältplatser och bidrar till ökad nedskräpning. Många miljoner människor besöker varje år naturreservat och nationalparker. Regeringen föreslog därför en satsning om 50 miljoner kronor per år 2022–2027 för att möta det ökade besöksstrycket och upprätthålla standarden på viktiga anläggningar för friluftslivet i skyddade områden. Landets system av vandringsleder behöver utvecklas och kopplas ihop. Det statliga ledssystemet i fjällen omfattar 550 mil och den pågående upprustningen med spänger, broar, ledmarkeringar och vindskydd behöver fortsätta.

I budgetpropositionen inom utgiftsområde 17 framhåller regeringen att friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitiken. Oavsett förutsättningar ska alla människor, däribland barn och unga, ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv ska fortsätta att utvecklas i alla delar av landet. Arbetet med att underlätta friluftslivet genom tillgänglighet till skyddade natur- och kulturområden, tillgång till information om friluftsliv samt upprustning av det statliga ledssystemet i fjällen ska fortsätta.

Nationalparker och natur- och kulturresevat är viktiga för friluftslivet och lockar miljoner besökare varje år. De är också betydelsefulla för landsbygdsutveckling och för både lokal och regional utveckling. Regeringen anför att den fortsatta utvecklingen av natur- och kulturbaserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism- och besöksnäring genom den sysselsättning och de bidrag till den lokala ekonomin som denna turism skapar. Landets många naturreservat spelar en mycket stor roll för utövande av alla sorters friluftsliv som vandring, ridning, cykling, svamplockning, fiske, paddling m.m. Regeringen föreslog därför en satsning om 100 miljoner kronor per år 2022–2024 på anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, för skötsel av naturreservat.

Den 22 december 2020 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att genomföra insatser för omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring. Åtgärder som ingår är bl.a. kompetens- och affärsutveckling, stärkt förändringsförmåga och omställning i företagen, främjande av ekoturism samt kunskapsstöd och utveckling av statistik och analys hos Tillväxtverket. Insatserna för ekoturism ska beakta Naturturismföretagens Nationell naturturismstrategi från den 1 juni 2018. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2022.

Syftet med Naturturismföretagens nationella naturturismstrategi är att långsiktigt bidra till en hållbar tillväxt av naturturismnäringen. Målen är att öka Sveriges attraktionskraft, omsättningen i naturturismbranschen och graden av professionellt företagande inom naturbaserad turism. Strategin är en plattform för fortsatt samverkan där både branschföreträdare och offentliga aktörer behöver utveckla sina roller så att företagen som verkar inom naturturism får så optimala förutsättningar som möjligt.

I skogsutredningens betänkande Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73) framförs bl.a. ett antal förslag till åtgärder för att gynna hållbar naturturism i nationalparker och naturreservat. Enligt information från Näringsdepartementet är de delar av betänkandet som inte ingår i proposition 2021/22:58 fortfarande under beredning inom Regeringskansliet.

I oktober 2021 presenterade regeringen en strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Strategin är framtagen som ett ramverk och en inriktning för regeringens politik på området för den kommande tioårsperioden. Med strategin avser regeringen att skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar växande besöksnäring som har en självklar roll som export-, jobb- och integrationsmotor i Sverige. I strategin identifieras ett antal strategiska områden som jobb och kompetens, kunskap och innovation, tillgänglighet samt marknadsföring. Till varje område kopplas sedan fyra horisontella perspektiv: hållbarhet, digitalisering, platsutveckling och samverkan. I strategin anges vidare att den knyter an till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, till regeringens jämställdhetsmål, till de klimatpolitiska målen och till andra riksdagsbundna mål. Det framgår också att regeringen avser att ta fram handlingsplaner som är i linje med strategin.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 24) föreslår regeringen ett nytt mål för turismpolitiken. Målet ska enligt förslaget vara att Sverige ska ha en hållbar turism, med ett hållbart resande och en hållbar och konkurrenskraftig besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för besökare, boende, företag och investeringar i hela landet. Genom det nya målet vill regeringen lyfta fram hela besöksnäringens aktörssystem och dess samspel i och mellan städer, tätorter samt gles- och landsbygder för utvecklingen av hållbar turism och en konkurrenskraftig besöksnäring. Vid behandlingen av propositionen i riksdagen instämde näringsutskottet i att det finns ett behov av att fortsätta att utveckla en långsiktigt hållbar turism och en konkurrenskraftig, hållbar och innovativ besöksnäring i hela landet och föreslog att riksdagen skulle godkänna regeringens förslag till nytt mål för turismpolitiken (bet. 2021/22:NU1). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:112–113).

Näringsutskottet har yttrat sig med anledning av regeringens proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (yttr. 2021/22:NU2y). Utskottet anför följande:

Till att börja med vill utskottet påminna om att riksdagen hösten 2021 beslutade om ett nytt mål för turismpolitiken (prop. 2021/22:1 utg.omr. 24, bet. 2021/22:NU1). Avsikten med förslaget är att stärka förutsättningarna för en hållbar och konkurrenskraftig turism och besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning i hela landet. Utskottet vill även påminna om att regeringen hösten 2021 presenterade en strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Strategin är framtagen som ett ramverk och en inriktning för regeringens politik på området för den kommande tioårsperioden. Med strategin avser regeringen att skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar växande besöksnäring som har en självklar roll som export-, jobb- och integrationsmotor i Sverige. I strategin identifieras ett antal strategiska områden som jobb och kompetens, kunskap och innovation, tillgänglighet samt marknadsföring. Mot denna bakgrund ser utskottet att det finns ett behov av konkreta åtgärder för att fortsätta utveckla en långsiktigt hållbar turism och en konkurrenskraftig, hållbar och innovativ besöksnäring i hela landet. Detta har blivit särskilt tydligt i spåren av covid-19-pandemin. Med anledning av det som framförs i den nämnda motionen kan utskottet dock konstatera att Skogsutredningens förslag inom en rad områden är under beredning inom Regeringskansliet och utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa detta arbete genom ett tillkännagivande till regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen behöver öka. Nationalparker har mycket stor betydelse för att bevara biologisk mångfald och även för att bedriva friluftsliv och turism. De bidrar även till landsbygdsutveckling i hela landet.

Vidare konstaterar utskottet att nationalparker ska tillhöra staten och att syftet är att bevara ett större sammanhängande område i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2021/22:4334 (SD) yrkande 6 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet konstaterar att besöken i landets nationalparker och naturreservat har ökat under pandemin. Detta är mycket positivt då det är bra både för folkhälsan och för landsbygdsutvecklingen. Utskottet välkomnar regeringens satsningar på att möta det ökade besökstrycket och underhålla och utveckla skötseln av dessa skyddade områden. Utskottet håller med regeringen om att den fortsatta utvecklingen av natur- och kulturbaserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism och besöksnäring.

Utskottet noterar Tillväxverkets uppdrag att genomföra insatser för omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring och att främjande av ekoturism är inkluderat i uppdraget. Utskottet anser att det är positivt att Naturturismföretagens nationella naturturismstrategi ska beaktas i detta arbete då strategin är en plattform framtagen i samverkan med berörda aktörer.

Utskottet instämmer i näringsutskottets ställningstagande att det finns ett behov av att fortsätta att utveckla en långsiktigt hållbar turism och en konkurrenskraftig, hållbar och innovativ besöksnäring i hela landet. Utskottet anser därför att det är positivt både att ett nytt mål för turismpolitiken har

fastställts och att regeringen har tagit fram en strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Utskottet ser fram emot regeringens handlingsplaner på området. Vidare konstaterar utskottet att skogsutredningens förslag inom en rad områden är under beredning inom Regeringskansliet, och utskottet vill inte föregripa utfallet av beredningen. Därmed anser utskottet att motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 7 kan lämnas utan åtgärd.

Skogar med höga värden skyddas utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skogar med höga naturvärden, arealmål för skog undantagen från skogsbruk, olika krav på undantag av skog från brukande, revidering av miljökvalitetsmålen och kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar.

Jämför reservation 29 (M, SD, KD), 30 (V), 31 (M, SD, KD), 32 (SD), 33 (L), 34 (S, V, MP), 35 (M, KD), 36 (SD), 37 (V, MP), 38 (C) och 39 (V) samt särskilt yttrande 4 (S), 5 (V) och 6 (MP).

Propositionen

Regeringen bedömer att Sverige har skyddsvärda skogsnaturtyper i hela landet. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. För att bidra till att skogar med höga naturvärden ska kunna skyddas och för att inte markägare ska utsättas för osäkerhet och otydlighet behöver enligt regeringen över tid tillgängliga resurser överensstamma med ambitionen i naturskyddet. Vidare anser regeringen att flera olika skyddsformer bör finnas tillgängliga utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov. Inom det fjällnära området medges oftast inte avverkning. Regeringen avser att ta fram flera alternativ, som kvarstår över tid, för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, såsom ersättningsmark och olika typer av formellt skydd, inklusive mer flexibla skydds- och ersättningsformer så att dessa markägare får den ersättning de har rätt till och så att de naturvärden som finns i den svenska fjällvärlden bevaras. Regeringen anser att frivillighet bör vara utgångspunkten för formellt skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Även frivilliga avsättningar bör uppmuntras.

Den svenska skogen innehåller naturvärden som är viktiga för skogslevande arter, sociala värden och kulturvärden. Många av värdena

bevaras bäst genom att de lämnas orörda, medan andra värden gynnas genom aktiv skötsel.

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Det finns fortfarande ett stort behov av att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar för att nå de nationella miljömålen. Det gäller såväl i och i anslutning till det fjällnära området som i övriga Sverige.

För att inte markägare ska utsättas för osäkerhet och otydlighet bör de resurser som finns tillgängliga för att skogar med höga naturvärden ska kunna skyddas vara tillräckliga över tid. Skogsbrukets sektorsansvar innebär att det utöver de krav som lagstiftningen ställer är avgörande med frivilliga insatser för att dessa mål ska nås, t.ex. genom frivilliga avsättningar och hänsyn (prop. 2013/14:141 s. 92, 116 och 122). Frivilliga avsättningar och miljöhänsyn i skogsbruket är därför en grundläggande del av skogs- och miljöpolitiken.

Även inom, och i nära anslutning till, den fjällnära skogen ska frivillighet vara utgångspunkten för formellt skydd. Markägare ska enkelt kunna ta initiativ till formellt skydd av fjällnära skog, vilket skapar förutsättningar för att skyddet kan genomföras på ett sätt som värnar äganderätten. Huvudregeln bör vara att skydd i skogen sker i god samarbetsanda med markägare. I arbetet med att förbereda naturreservat är förhandlade lösningar, med oberoende värdering, ett gynnsamt arbetssätt som ska kunna användas även fortsättningsvis. Markägare bör ges ökade möjligheter att välja mellan olika former av skydd. Vidare bör huvudregeln vara att ägandet av marken i de fjällnära skogarna kvarstår hos markägarna när reservat bildas med intrångsersättning. Privat ägande kan förbättra förutsättningarna för ett ändamålsenligt och lokalt förankrat naturskydd med god legitimitet. I genomförandet av formellt skydd finns en stor potential att öka acceptansen hos markägare t.ex. genom möjligheten att kombinera skydd med ett visst anpassat brukande när det är förenligt med skyddets syften. Äganderätten bör vidare värnas genom att det ska vara enkelt för markägare att ha kvar ägandet av sin skog eller genom att markägaren har kvar exempelvis möjligheter till jakt, fiske och vedhuggning för husbehov och att bygga en mindre stuga, när det är förenligt med skyddets syften.

Regeringen bedömer att det i många fall, både för staten och markägaren, kan vara effektivare att med frivillighet som grund vidta förebyggande åtgärder för att bevara värdefulla fjällnära skogar än att reaktivt ersätta intrång i pågående markanvändning vid nekat tillstånd till avverkning. Mer flexibla skydds- och ersättningsformer bidrar till stärkt äganderätten för markägare, till att markägare kan få ekonomisk kompensation i den utsträckning de har rätt till samt till att biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras och stärks.

Speciella regler för avverkning och återväxt för fjällnära skog finns i skogsvårdslagen. Tillståndsplikt gäller för avverkning i fjällnära skog enligt 15 § skogsvårdslagen. Syftet med tillståndsplikt för avverkning motiveras av naturvårdens, kulturmiljövårdens och rennäringens intressen och att dessa intressen ska ges en större tyngd i området. Den allmänna tillståndsplikten

anses vara ett komplement till formellt skydd i området och bidrar till att förstärka naturskyddet (prop. 1990/91:3 s. 44–45). Enligt 18 § skogsvårdslagen får tillstånd till avverkning inte ges om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden eller kulturmiljövården. I och med Änokdomen från 2014 (Kammarrätten i Sundsvalls dom den 17 december 2014 i mål nr 439-14) har Skogsstyrelsens tillämpning ändrats vad gäller 18 § skogsvårdslagen. Mot bakgrund av Änokdomen och Skogsstyrelsens ändrade tillämpning har färre tillstånd för avverkning getts i fjällnära skog, vilket påverkar markägarnas möjlighet att bedriva skogsbruk i detta område.

Längs hela den svenska fjällkedjan finns det stora sammanhängande områden med naturskogar som till stora delar är opåverkade och där det finns höga naturvärden. Naturskogarna ligger ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Redan i dag är mer än hälften av skogen ovan gränsen för fjällnära skog skyddad. Den fjällnära skogen sträcker sig längs ett stort område och i vissa delar finns förutsättningar för ett fortsatt aktivt skogsbruk. Regeringen bedömer att det formella skyddet av fjällnära skogar med höga naturvärden bör bygga på att flera olika skyddsformer finns tillgängliga utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov. Regeringen avser att ta fram flera alternativ, som kvarstår över tid, för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, såsom ersättningsmark och olika typer av formellt skydd, inklusive mer flexibla skydds- och ersättningsformer så att dessa markägare får den ersättning de har rätt till och naturvärden som finns i den svenska fjällvärlden därigenom bevaras. Anslaget för ersättningar för skydd av skogsmark ska vara tillräckligt för detta ändamål över tid. Till detta kommer formellt skydd av fjällnära skogar som ägs av staten samt frivilliga avsättningar från privata markägare. Regeringen delar utredningens bedömning att de ca 80 000 hektar kända frivilliga avsättningar som redan i dag finns på i huvudsak bolagsmark inom de stora sammanhängande naturskogarna utgör en adekvat bevarandeform.

Staten bör prioritera arbetet med att i god samarbetsanda med markägare skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Även frivilliga avsättningar ska uppmuntras. Områdesskydd ovan gränsen för fjällnära skog kan möjliggöra ett enklare förfarande för markägare för att få ersättning. Utifrån rådande förutsättningar får de i regel sin ersättning efter nekat avverkningstillstånd.

Arbetet med att bygga kunskap om skogen och hur vi kan förena naturvärden och ekosystemtjänster med ett aktivt skogsbruk är en gemensam uppgift för en rad olika aktörer. Kunskapsunderlaget om hur vi kan kombinera bevarande av biologisk mångfald med ett fortsatt aktivt skogsbruk bör stärkas, exempelvis genom en brist- och behovsanalys. Genom att öka kännedomen om förhållandena i skogen skapas förutsättningar för både effektivare skyddsåtgärder och ett hållbart brukande. Samverkan, inte minst inom det nationella skogsprogrammet, skapar förutsättningar för både dialog och ökad kunskap.

Motionerna

Skogar med höga naturvärden

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del framhålls behovet av ökad tydlighet kring hur propositionen ska tillämpas. I propositionen anges att avverkning oftast inte medges inom det fjällnära området. Motionärerna anser att den formuleringen riskerar att tolkas som att avverkning i det fjällnära området inte ska tillåtas. Avverkning i det fjällnära området ska vara tillåten såvida skogen inte skyddas på goda grunder och i samverkan med ägaren samt markägaren har fått ersättning.

Liknande förslag anförs i kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD). Enligt yrkande 3 ska skog kunna avverkas i det fjällnära området. Enligt motionärerna ska en skyddsform endast aktualiseras om det finns särskilda skäl, i samverkan med markägaren och med ersättning i form av annan mark.

I partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8 anförs att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden. Motionärerna anför att det i dag sker avverkning av skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter.

Enligt yrkande 11 i denna del bör regeringen se till att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras. Motionärerna anser att det är av högsta prioritet att naturskogarna i fjällområdet skyddas och att regeringen måste säkerställa att natur- och kulturvärdena långsiktigt bevaras och att statliga medel finns tillgängliga för att ersätta markägare som har rätt till ersättning.

Arealmål skog undantagen från skogsbruk

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19 framhålls att den totala arealen skogsmark som är undantagen från skogsbruk inte ska öka. Motionärerna anför att Sverige redan i dag skyddar stora arealer skog, och att undanta ytterligare arealer från produktion utgör ett hot mot skogens möjligheter att bidra till klimatomställningen. Efterfrågan på skogsprodukter som kan tränga undan fossila alternativ inom t.ex. byggmaterial eller drivmedel ökar, och motionärerna anser att såväl skogsutredningen som propositionen misslyckats med att beskriva hur skogsbruket ska klara av att möta denna ökande efterfrågan och att propositionen inte tydligt markerar mot ambitionerna i skogsutredningen att undanta stora arealer från att brukas. Likadana förslag återfinns i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 16 och partimotion 2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 46.

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att totalarealen enskilt ägd skog som är undantagen från skogsbruk inte

ska öka ytterligare utan att man kompenserar eventuellt ytterligare undantagande från skogsbruk med att ta i bruk tidigare undantagen skog. I den mån specifika områden behöver undantas från skogsbruk bör detta motiveras med att akut hotade arter behöver detta skydd. I sådant fall ska motsvarande areal tidigare skyddad skog som bedöms bidra till artskyddet på ett mindre effektivt sätt återföras till produktion. Ett liknande förslag återfinns i yrkande 31 i samma motion.

I kommittémotion 2021/22:3436 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 35 framhålls den svenska skogens klimatnytta. Enligt motionärerna gör den aktivt och hållbart brukade skogen störst nytta för miljön och klimatet. Om kraven på att skydda mer skog fortsätter skulle det enligt motionärerna innebära en kraftig inskränkning i skogsägarnas frihet och försvåra skogens bidrag till klimatomställningen. Motionärerna anför att det hållbara aktiva skogsbruket är en förutsättning för att Sverige ska kunna fortsätta övergången till en cirkulär bioekonomi där höga naturvärden och biologisk mångfald värnas. Även i partimotion 2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 framhålls den svenska skogens klimatnytta.

Enligt motion 2021/22:3255 av John Widegren m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 bör en utredning tillsättas om vad nedsatt produktion i skogen får för ekonomiska följder för samhället och enskilda skogsägare samt hur mycket mindre klimatnytta skogen gör vid en minskad produktion.

Olika krav på undantag av skog från brukande

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 framhålls att skydd av skog på privat mark och på myndigheters initiativ, bör grundas på konstaterad förekomst av akut hotade arter enligt den svenska rödlistan. Situationen är inte förutsägbar för markägare och därför ska i normalfallet skydd med undantagande från brukande på privat mark villkoras med påvisad förekomst av akut hotade arter och arealen som undantas från brukande ska inte överstiga vad som verkligen krävs för att skydda denna förekomst. Även i kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 36 anföras att åtgärder för naturskydd från statens och myndigheters sida i första hand ska fokuseras på marker med konstaterad förekomst av de allra mest sällsynta arterna. Enligt yrkande 38 ska restriktioner i fråga om brukande av skog utöver vad som är tydligt fastlagt i lag alltid och omgående åtföljas av ersättning.

Enligt kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 18 ska avverkningar inte kunna hindras motiverat med att andra än akut eller starkt hotade arter där befinner sig nära kanten av sitt utbredningsområde. När det gäller hänvisning till förekomst av ovanliga arter vid nyttjandebegränsning ska enligt motionärerna endast konstaterad förekomst av akut hotade arter enligt rödlistan kunna anföras.

Jakob Olofsgård m.fl. (L) anför i kommittémotion 2021/22:4337 yrkande 6 att överlåtelse av statlig mark som ersättning för miljövärdande insatser eller

för att ta till vara allmänhetens möjligheter till friluftsliv ska genomföras som byten mot annan mark.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 4 ska inte enskilt ägd skogsmark få köpas eller på annat sätt överföras till bolagsägd skog vare sig genom vanlig försäljning eller som kompensation för arealer avsatta för skyddsändamål. Motionärerna anför att den enskilt ägda skogen utgör grunden för det svenska skogsbruket och har mycket stor betydelse för sysselsättning och boende på landsbygden. Vidare anför motionärerna att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till statlig ägo för naturskydd utan att motsvarande skog i samma eller närliggande kommun överförs från naturskydd till enskilt ägd produktionsskog (yrkande 5). I yrkande 6 framhålls att undantagande av skog från brukande genom myndighetsbeslut i första hand ska ske på redan tidigare ägd statlig mark. I motion 2021/22:2767 av Sten Bergheden (M) anföras att om Sverige behöver avsätta mer skog till reservat eller skyddade skogar ska det ske från statens eller samhällets egna skogar.

I kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 11 anföras att skogsägare vid formellt skydd ska kunna välja mellan att genomföra markbyte eller att få en engångsersättning. Ett kostnadseffektivt sätt att skydda mark kan vara att använda statlig produktiv skogsmark, t.ex. från Sveaskog, Fortifikationsverket och Fastighetsverket, som ersättningsmark vid bildande av naturskyddsområden.

Enligt yrkande 9 i kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) ska statens skogar som är undantagna från skogsbruk till sin majoritet vara de som redan ägs av Naturvårdsverket och Fortifikationsverket. Motionärerna anför att en stor del av Sveaskogs skogar redan är undantagna från skötsel och att de mest skyddsvärda skogarna redan tidigare överförts till Naturvårdsverket och Fastighetsverket.

I yrkande 32 i samma motion framhålls behovet av att tydligare skilja på skogspolitiken gentemot statligt ägda skogar respektive privatägda skogar. På privatägd mark måste markägarens ägande- och brukanderätt respekteras i högre grad än vad som varit fallet under senare årtionden, och åtgärder som är tillåtna enligt skogsvårdslagen ska endast begränsas i undantagsfall.

Flexibla skyddsformer

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 framhålls behovet av att genomföra en löpande översyn av skyddade områden med möjlighet till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Ett likadant förslag återfinns i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10.

Även i kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 40 framhålls att utvecklingen i skyddade skogar och skogar undantagna från brukande ska följas upp löpande och att det behövs system

och rutiner för att avregistrera områden som inte längre effektivt fyller sin funktion.

Revidering av miljökvalitetsmålen och kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar

Ett antal motionsyrkanden berör miljökvalitetsmålen och behovet av att omformulera dessa. I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 anförs att preciseringarna av de berörda miljömålen med deras ambitioner för naturskyddet måste ses över och ges ramar som gör att skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö kan förenas. Regeringens bedömning att det finns skyddsvärda skogstyper i hela landet som inte ska avverkas leder med miljömålen inriktning till ett starkt beskuret skogsbruk, och motionärerna menar att politiken bör läggas om genom en översyn av miljömålen preciseringar så att skogsbruket kontinuerligt kan främjas.

Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 bör miljömålen preciseringar omformuleras så att de blir nåbara. Motionärerna anser att miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv har utformats på sätt som inte är realistiska och som leder till alltmer expansiva anspråk på att undanta mark från att brukas. Motionärerna anser därför att miljömålen preciseringar bör omformuleras på ett sätt som värnar biologisk mångfald och viktiga naturvärden samt säkerställer att Sverige lever upp till internationella åtaganden om detta, men som samtidigt är realistiskt näbart utan att göra avkall på andra önskvärda nyttor, såsom skogens bidrag till klimatomställningen eller markägarens rätt att bruka sin mark. Ett liknande förslag återfinns i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 23.

Liknande resonemang anförs även i kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD). Enligt yrkande 45 behöver utopiska mål arbetas bort ur miljökvalitetsmålen så att kvarstående mål är möjliga och rimliga att nå före 2030. Motionärerna anför att oklarheter i redovisning, rapportering och slutsatser visar att utvärderingen av miljömålet Levande skogar behöver förändras.

I partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5 anförs att regeringen ska ta fram och besluta om etappmål om hyggesfritt skogsbruk och naturnära skogsbruk.

Enligt partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 15 bör en nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk ingå i miljökvalitetsmålet Levande skogar. Motionärerna framhåller att Naturvårdsverket i sin fördjupade utvärdering av miljömålet 2019 konstaterar att för att komma närmare miljömålet Levande skogar behövs bl.a. en ökning av den areal som brukas med hyggesfria metoder.

Enligt yrkande 26 i samma motion bör regeringen se till att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att stärka målpuppfyllelsen av miljökvalitetsmålen och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser. Vidare anser motionärerna att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvärdessynpunkt för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar (yrkande 9).

Peter Helander m.fl. (C) anför i kommittémotion 2021/22:3682 yrkande 13 att uttolkningen och genomförandet av Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald bör hanteras i en parlamentariskt tillsatt beredning. Motionärerna vill att beredningen ska se över hur målen i skogspolitiken ska vara formulerade och tillämpas. Till exempel ska nya etappmål kunna diskuteras och hur Sveriges internationella åtaganden ska tolkas och genomföras.

Kompletterande uppgifter

Skogar med höga naturvärden

I skogsvårdslagen finns bestämmelser som säger att man inte får avverka utan tillstånd av Skogsstyrelsen i området närmast fjällen. Man behöver inte tillstånd för röjning och gallring som främjar skogens utveckling. Enligt information från Skogsstyrelsen bör ansökan komma in i god tid före den planerade avverkningsplaneringen. Skogsstyrelsen prövar därefter ansökan och meddelar ett beslut (tillstånd eller avslag) så snart ärendet är handlagt. Avverkning får inte påbörjas förrän detta beslut har meddelats. Skogsstyrelsen kan neka tillstånd till avverkning för de åtgärder som väsentligt kan komma att påverka natur- och kulturmiljövärden.

Regeringen föreslog i vårändringsbudgeten för 2021 (prop. 2020/21:99) att 365 miljoner kronor skulle tillföras Skogsstyrelsen för ersättning till skogsägare som nekas avverkningstillstånd i fjällnära skogar. Regeringen anförde att antalet ansökningar om avverkning i fjällnära skogar har ökat kraftigt efter att Mark- och miljööverdomstolens domar om ersättning för nekat avverkningstillstånd i fjällnära skogar vann laga kraft 2020. En stor del av dessa ansökningar nekas på grund av höga naturvärden, vilket innebär att kostnaderna för ersättning till skogsägare som nekats avverkningstillstånd beräknas öka kraftigt. Regeringen bedömer att utbetalningarna av ersättning kommer att leda till att majoriteten av de berörda fjällnära skogarna i förlängningen får ett formellt skydd. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385).

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) tillför regeringen det berörda anslaget 410 miljoner kronor 2022 för intrångsersättning till markägare som nekas tillstånd vid avverkning av fjällnära skog. Regeringen beräknar att anslaget ökas med samma belopp för 2023–2027. Vid miljö- och jordbruksutskottets behandling av propositionen anfördes att dessa medel ska anslås i enlighet med regeringens förslag (bet. 2021/22:MJU2). Vidare anförde utskottet att detta innebär att staten även i fortsättningen har

möjlighet att betala ersättningar som är av stor betydelse för berörda skogsägare. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2021/22:99).

Arealmål för skog undantagen från skogsbruk

Vid det tionde partsmötet under FN:s konvention om biologisk mångfald i oktober 2010 antog världens länder en strategisk plan för perioden 2011–2020, med 20 delmål (de s.k. Aichimålen) för genomförandet av konventionen. Skydd och bevarande preciseras närmare i artikel 8 i konventionen där det anges att varje part till konventionen så långt som möjligt och lämpligt ska främja skyddet av ekosystem, naturliga livsmiljöer och bibehållandet av livskraftiga populationer av arter i sina naturliga miljöer. Sverige har genom konventionen förbundit sig att bevara sin biologiska mångfald på ekosystemnivå, artnivå och genetisk nivå.

I propositionen En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141) tydliggörs hur Sverige ska genomföra åtaganden inom konventionen för biologisk mångfald och EU:s naturvårdspolitik. När det gäller skydd och bevarande av naturområden framgår det att regeringen anser att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden till 2020 ska vara skyddade eller bevarade på olika sätt. Regeringen tydliggör att detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesskyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår.

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket redovisade den 31 januari 2017 en reviderad version av den nationella strategin för formellt skydd av skog från 2005. I uppdraget ingick att redovisa arealer och geografisk fördelning av kända värdefulla skogar som saknar formellt skydd, att redovisa vilka av dessa som omfattas av frivilliga avsättningar och att analysera behovet av kompletterande kartläggningar av okända värdefulla skogar. Vidare ingick det att föreslå en ny modell för länsvis fördelning av skyddade områden. Enligt den reviderade strategin är de kortsiktiga bevarandemål som uttrycks i proposition 2013/14:141 fortfarande aktuella. På längre sikt finns det enligt strategin behov av att skydda 10 procent av den produktiva skogsmarken nedanför gränsen för fjällnära skog. Enligt uppgifter från Miljödepartementet utgör strategin gällande riktlinjer för hur myndigheterna ska arbeta med skyddet av värdefull skog.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) redovisas att den årliga avverkningsnivån har ökat de senaste decennierna och har närmat sig den årliga tillväxten tillgänglig för avverkning alltmer. Samtidigt förväntas den framtida efterfrågan på svensk biomassa öka kraftigt i takt med övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi i enlighet med riksdagens beslutade klimatmål. Även biobaserade material bör återvinnas och bioekonomin utvecklas på ett sätt som är förenligt med arbetet för att nå andra

miljö- och samhällsmål och med hänsyn till konsekvenserna för kolsänkor och biologisk mångfald över tid. Enligt regeringen är det av stor vikt att den hållbara skogliga tillväxten med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås.

Vidare redovisas att avverkningsnivån de senaste fem åren har varierat mellan 91 och 94 miljoner skogskubikmeter². Det är historiskt höga nivåer och beror bl.a. på en hög efterfrågan på svenska skogsprodukter. Även virkesimporten har ökat de sista tio åren. Skogsstyrelsens analyser visar att bruttoavverkningen ligger nära den tillgängliga tillväxten på virkesproduktionsmarken. Skogsstyrelsens scenarioanalys visar på en utveckling som kan innebära problem för biologisk mångfald, skogens betydelse för friluftsliv och rekreation samt för rennäringen.

Olika krav på undantag av skog från brukande

Vissa växter och djur är fridlysta genom artskyddsförordningen. Det är förbjudet att skada dem, deras boplatser eller fortplantningsområden. I skogsbruket innebär det att hänsyn ska tas så att dessa arter kan fortsätta leva i skogslandskapet. I skogsbruket innebär artskyddet att skogliga åtgärder ska anpassas så att det inte blir negativ påverkan på arterna. Enligt Skogsstyrelsen räcker det i de flesta fall med god miljöhänsyn som att t.ex. spara boträd eller zoner och att undvika åtgärder under störningskänslig tid. I vissa fall kan det dock innebära mer långtgående hänsyn som att anpassa brukningsmetoden eller att helt undvika åtgärden.

Artskyddsförordningens regler ska säkra de fridlysta arternas överlevnad och det är förbjudet att skada de skyddade arterna. Alla vilda fåglar är skyddade i fågeldirektivet men inte alla individer. En bedömning av hur arten påverkas ska alltid göras. De nationellt fridlysta arter som finns i artskyddsförordningens bilaga 2 är skyddade och åtgärder som påverkar den aktuella artens bevarandestatus negativt är förbjudna enligt artskyddsförordningen. De arter som är skyddade i artskyddsförordningens bilaga 1 och markerade med N har ett strikt skydd och hänsyn måste tas till varje individ av de arterna.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har även tagit fram gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket (version 2016-07-05). Myndigheterna har gemensamt bedömt att riktlinjer behövs för hur man tillämpar och tolkar artskyddsreglerna. Riktlinjerna riktar sig till handläggare och konsulenter på länsstyrelserna och Skogsstyrelsen och är tänkta att vara ett stöd i den dagliga handläggningen av ärenden samt i dialogen mellan myndigheterna. Riktlinjerna beskriver den formella handläggningsgången när skogsbruksåtgärder berör arter som är fridlysta genom 4 och 7 §§ artskyddsförordningen. Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning och innehåller Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets gemensamma tolkningar

2 Skogskubikmeter (m³sk) är en enhet som används för att beteckna ett skogsbestånds virkesvolym.

och rekommendationer i fråga om handläggning av ärenden där skogsbruksåtgärder berör fridlysta arter.

Den 18 juni 2019 begärde Mark- och miljödomstolen i Vänersborg ett förhandsavgörande av EU-domstolen om tolkningen av artikel 12.1 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Målet i mark- och miljödomstolen rörde länsstyrelsens beslut att inte vidta några tillsynsåtgärder med anledning av en avverkningsanmälan.

Artikel 12.1 i art- och habitatdirektivet handlar om att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilagan till direktivet, med förbud mot att

- a. avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs
- b. avsiktligt störa dessa arter, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder
- c. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen
- d. skada eller förstöra parningsplatser eller rastplatser.

Artikel 5 i fågeldirektivet handlar om att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett generellt system för skydd av samtliga fågelarter som avses i artikel 1 till direktivet, där särskilt följande ska förbjudas:

- a. att avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar oavsett vilken metod som används
- b. att avsiktligt förstöra eller skada deras bon och ägg eller bortföra deras bon
- c. att samla in fågelägg i naturen och behålla dessa, även om de är tomma
- d. att avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningperiod, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med direktivet
- e. att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas.

EU-domstolen meddelade sin dom den 4 mars 2021 (förenade målen C-473/19 och C-474/19). Domstolen uttalade i domen bl.a. följande när det gäller tolkningen av de aktuella artiklarna:

1) Artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbuden i denna bestämmelse endast omfattar sådana arter som är förtecknade i bilaga I till detta direktiv eller som är hotade på någon nivå eller som har en långsiktigt vikande populationstrend.

2) Artikel 12.1 a–c i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter ska tolkas så, att den

utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbudet i denna bestämmelse, för det fall mänsklig verksamhet såsom skogsbruksåtgärder eller markexploatering uppenbart har ett annat syfte än att döda eller störa djurarter, endast är tillämpliga om det finns en risk för att berörda arters bevarandestatus påverkas negativt. Artikel 12.1 a–c i direktiv 92/43 ska vidare tolkas så, att skyddet enligt denna bestämmelse inte upphör att gälla för arter som har uppnått gynnsam bevarandestatus.

3) Artikel 12.1 d i direktiv 92/43 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis som innebär att om kontinuerlig ekologisk funktionalitet i den berörda artens livsmiljö i ett enskilt område – trots försiktighetsåtgärder – direkt eller indirekt går förlorad genom skada, förstörelse eller försämring, orsakad av den aktuella åtgärden separat eller i kombination med andra åtgärder, så aktualiseras förbudet i den bestämmelsen först om den berörda artens bevarandestatus riskerar att försämrans.

Enligt Skogsstyrelsen visar avgörandet från EU-domstolen att delar av Sveriges tillämpning av artskyddsförordningen inte varit förenliga med EU-lagstiftningen. Sveriges tidigare praxis var att förbudet endast gällde om artens bevarandestatus påverkades negativt.

Vidare redovisar Skogsstyrelsen att flera domar från mark- och miljödomstolarna under det senaste året har visat att artskyddsförordningens förbud behöver tillämpas mycket strikt när det gäller skydd av fåglar och fridlysta arter. Domarna visar även att betydligt fler av de avverkningsärenden som Skogsstyrelsen handlägger där fridlysta arter riskerar att påverkas behöver hanteras enligt miljöbalken. Till exempel finns två domar från oktober 2020 samt från maj 2021 som bl.a. säger att en anmälan om avverkning är att se som en anmälan för samråd enligt miljöbalken och därför blir miljöbalken då aktuell.

Miljöbalken är tydlig med att det ligger ett kunskapskrav på den som planerar att avverka eller göra andra åtgärder i skogen. Det innebär att det är markägaren eller verksamhetsutövaren som bär ansvaret för att ta reda på vilka arter som finns i skogen och se till att arterna inte skadas vid exempelvis en avverkning.

Skogsstyrelsen har analyserat de nationella och EU-vägleddande domarna och kommit fram till att de förändringar som dessa leder till bl.a. innebär att

- skogsägaren är skyldig att visa hänsyn till samtliga vilda fågelarter på individnivå eftersom alla vilda fåglar är fridlysta enligt artskyddsförordningen
- skogsägaren också är skyldig att ta hänsyn till en rad andra fridlysta växter och djur vid skogsbruksåtgärder
- skogsägaren inför en avverkning är skyldig att skaffa den kunskap som behövs för att inte fridlysta arter ska påverkas på ett sätt som strider mot lagen
- Skogsstyrelsen i högre utsträckning än tidigare kommer att behöva begära in kompletterande underlag och utredningar av skogsägaren när det gäller fridlysta arter som kan påverkas negativt.

Skogsstyrelsen måste som myndighet följa gällande lagstiftning och vägledande avgöranden från domstolar. Enligt Skogsstyrelsen kommer det att behövas mer vägledning framöver om hur detta ska hanteras.

Riksdagen riktade i april 2018, på utskottets förslag, ett tillkännagivande till regeringen om att en översyn av artskyddsförordningen bör göras för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (bet. 2017/18:MJU17). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Som en del av januariavtalet beslutade regeringen i maj 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen (dir. 2020:58). Översynen ska säkerställa ett regelverk som effektivt och rättssäkert kan skydda hotade arter och är tydligt gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Det ska även säkerställas att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och nyttjanderätten i den utsträckning de har rätt till. Utredningen tog namnet Artskyddsutredningen (M 2020:03).

Uppdraget redovisades den 14 maj 2021 i betänkandet Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51). I betänkandet redovisas bl.a. att befintlig lagstiftning lägger ett tungt ansvar på markägare och verksamhetsutövare när det gäller kunskapsunderlag. För att markägare och andra verksamhetsutövare ska kunna ta den hänsyn som lagen kräver till fridlysta arter och deras behov, samt ha en möjlighet att förebygga påverkan på dessa arter, behöver det finnas lätt tillgänglig, samlad information om arterna och deras behov. Utredningen föreslår därför ett antal uppdrag till olika myndigheter för att sammanställa information. Enligt utredningen bör god kännedom om arter och biologisk mångfald på den egna fastigheten medföra att det är enklare att ta hänsyn på ett relevant sätt, t.ex. vid avverkning eller andra åtgärder i skogen.

Vidare föreslår utredningen, i syfte att skydda de livsmiljöer som behövs för att bevara fridlysta arter, att en ny grund ska införas för inrättande av biotopskydd. Ett sådant biotopskyddsområde ska omfatta minst 5 hektar och inkludera den skyddszon och utvecklingsmark som behövs för att livsmiljön ska bibehålla sin ekologiska funktion för de fridlysta arter som området avser att bevara. Ersättning ska då betalas ut enligt de bestämmelser som gäller vid inrättande av sådant områdesskydd.

Vidare anförs att om det inom pågående markanvändning beslutas om förbud med stöd av fridlysningsreglerna, om det inte finns möjlighet till dispens och om det av någon anledning inte är lämpligt att inrätta biotopskydd kan det vara så att man befinner sig i gråzonen mellan vardagslandskap och känsligt område. Utredningen föreslår att länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen i sådana fall på statens vägnar försöker träffa en uppgörelse med sakägare som gör anspråk på ersättning, enligt en bestämmelse som utredningen föreslår ska införas i artskyddsförordningen, med förebild i förordningen om områdesskydd. Sådana uppgörelser kan vara aktuella även om det inte handlar om förbud. Utgångspunkten ska vara att försöka träffa en uppgörelse om någon form av naturvårdsavtal som båda parter är nöjda med. Viktigt här är att när

ersättningen bestäms i avtalet får ersättning inte betalas ut för sådant som följer av lag.

Utredningen anför att i syfte att åstadkomma ett levande skogsbruk, där de skogspolitiska målen om produktion och miljö jämföras, behöver mänskliga aktiviteter och fridlysta arter kunna existera inom samma område i vardagslandskapet. Enligt utredningen är en effekt av förslagen att det tydliggörs i vilken utsträckning biotopskyddsområden bör bildas till skydd för arter i känsliga miljöer, när naturvårdsavtal kan vara lämpligare samt i vilka situationer markägaren eller innehavaren av särskild rätt behöver tillämpa sina kunskaper och använda rätt metod i rätt område, också med hänsyn till arterna. Ersättningsmodellen ökar på så sätt chansen för ett avvägt skydd för fridlysta arter som inte blir mer långtgående än vad som krävs för att uppnå miljömålen, och med bibehållen balans mellan när staten bör ha kostnadsansvaret (för områden med behov av säkerställande och i viss utsträckning för känsliga miljöer) och när ansvaret bör ligga på markägaren eller innehavaren av särskild rätt (vardagslandskapet).

Betänkandet har remissbehandlats och beredning pågår nu inom Regeringskansliet.

I tre avgjorda rättsfall från 22 december 2021 har Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt (MÖD) kommit fram till att det kan betalas ut ersättning om pågående markanvändning, exempelvis skogsbruk, avsevärt försvåras med hänvisning till artskyddsreglerna. ”Avsevärt försvåras” innebär enligt praxis att 10 procent eller mer av fastighetens marknadsvärde försvinner på grund av de begränsningar som staten kräver. Trots att resonemangen om ersättningsrätt är desamma i alla tre domarna från MÖD blir det lite olika utfall. I ett fall som gäller tjäder slår MÖD fast ersättningen från lägre instans, medan domstolen i ärendet med knärot inte dömer ut någon ersättning. Anledningen till de olika resonemangen är att tjädern är skyddad enligt fågeldirektivet medan knäroten hör till de nationellt fridlysta arterna, som exempelvis blåsippan samt bombmurklan och alla andra orkidéer. För de nationella arterna anser MÖD att markägaren först måste söka dispens från artskyddsförordningen hos länsstyrelsen, men om dispensen avslås har denne rätt till ersättning.

Staten har via Kammarkollegiet överklagat domarna som ger markägare rätt till ersättning i artskyddsärenden. Högsta domstolen har ännu inte kommit med besked om huruvida de väljer att ge Kammarkollegiet prövningsrätt för de överklagade ärendena.

Regeringen har uppgett till utskottet att den arbetar med artskyddsfrågorna för att säkra ett hållbart skogsbruk som också tar hänsyn till artskyddet. Regeringen har presenterat tre olika planerade åtgärder för ett hållbart skogsbruk:

1. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram vägledning och strategier för hur skogsbruk ska kunna fortsätta att bedrivas med hänsyn både till verksamhetens ekonomi och till det lagstiftade kravet

- på naturskydd. Det ska undanröja den osäkerhet som finns om vilka krav och vilken lagstiftning som ska gälla för markägare.
- Artskyddsförordningen ska ändras. Artskyddsbestämmelserna i fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet ska införlivas var för sig i artskyddsförordningen så som de uttrycks i respektive EU-direktiv.
 - En översyn av miljöbalken i relevanta delar ska genomföras.

Det pågår ett arbete för att ge skyddsvärda statligt ägda skogar formellt skydd. Det baseras på inventeringar som Naturvårdsverket och länsstyrelserna redovisade 2004. Totalt registrerades 886 områden på 341 000 hektar, främst på Fastighetsverkets och Sveaskogs marker. Majoriteten av dessa områden borde, enligt Naturvårdsverket, bevaras långsiktigt (Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar – Huvudrapport över uppdrag om naturvärdesbedömning och skydd av viss skog, Naturvårdsverket, rapport 5339, januari 2004). Överenskommelser nåddes med Sveaskog i juni 2008 och april 2016. Överenskommelser har även tecknats med Fastighetsverket och Fortifikationsverket. Enligt Naturvårdsverket finns det en förväntan att övriga skyddsvärda skogar undantas från skogsbruk inom ramen för egna åtaganden.

Sveaskog AB har tagit fram en ny långsiktig inriktning för 2021–2026 för hållbart skogsbruk med ambitionen att gå i spetsen för den EU-gemensamma strategin för biologisk mångfald i Sverige. Inriktningen syftar till att öka biologisk mångfald och stärka motståndskraften mot klimatpåverkan i skogsmarken samt öka tillväxten för att minst bibehålla virkesleveranser till industrin. En av ambitionerna i strategin är att öka andelen formellt skydd av skog till 10 procent jämfört med i dag då det är ca 7 procent. Sveaskog ska även utöka sitt program för naturvårdande skötsel.

Enligt information från Fortifikationsverket finns på deras mark flera naturreservat med stor biologisk mångfald och höga naturvärden. Mer än hälften av arealen skyddas i någon form som t.ex. naturreservat och Natura 2000-områden.

Enligt information från Fastighetsverket förvaltar de ungefär 750 000 hektar produktiv skog, varav ca 234 000 hektar brukas. Resterande är formellt skyddad i naturreservat och under frivilligt skydd.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att staten ska vara föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn. I proposition 2021/22:58 gör regeringen bedömningen att det är viktigt att staten, via sitt skogsägande, gör de nödvändiga åtaganden som bedöms vara relevanta för att hållbart nyttja skogen och bevara biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster. Vidare redovisas att regeringen avser att ge Fastighetsverket i uppdrag att se över hur myndigheten i ökad utsträckning kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk. Med hållbarhet avses alla tre dimensionerna av hållbarhet, dvs. social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Detta kan exempelvis ske genom att Fastighetsverket kan tillämpa hyggessfria skogsbruksmetoder eller andra lämpliga metoder i de skogar som i dag inte har höga naturvärden. Hyggessfritt

skogsbruk kan i dessa skogar komplettera trakthyggesbruk och användas där myndigheten bedömer det lämpligt utifrån exempelvis miljö-, kulturmiljö- eller virkesproduktionssynpunkt eller med hänsyn till rekreationsvärden och rennärningen. Regeringen avser även att ge Fortifikationsverket i uppdrag att se över hur de i ökad utsträckning kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk. Uppdraget bör genomföras så att det är förenligt med Fortifikationsverkets grunduppdrag. För mer information om Sveaskog AB:s, Fastighetsverkets och Fortifikationsverkets skogsinnehav se avsnittet Staten som föregångare i hållbart skogsbruk.

Flexibla skyddsformer

När det gäller översyn av skyddade områden får en länsstyrelse eller kommun enligt 7 kap. 7 § miljöbalken helt eller delvis upphäva ett beslut om att inrätta ett naturreservat som den har meddelat om det finns synnerliga skäl. Sådana beslut får endast meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skäligen utsträckning på naturreservatet eller på något annat område (7 kap. 7 § miljöbalken).

I förarbetena till nämnda bestämmelse (prop. 1997/98:45) anges att avsikten med ett beslut om att inrätta naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd och att avsteg från skyddet endast ska kunna göras undantagsvis och normalt inte för exploateringsföretag. Innan det tas beslut av någon vikt bör Naturvårdsverket få yttra sig, och samråd ska regelmässigt äga rum mellan länsstyrelsen och kommunen när frågan om undantag kommer upp. För att kravet på synnerliga skäl ska vara uppfyllt krävs t.ex. att en väsentlig ändring har skett av området eller att en detaljplan eller områdesbestämmelser väsentligt har förändrat förutsättningarna för det skyddade området.

Rapporten Behov av naturvårdande skötsel i skogar med biotopskydd och naturvårdsavtal (2021/5) beskriver Skogsstyrelsens tidigare kartläggning av skötselbehoven i drygt 11 000 skyddade områden. Det är det mest omfattande kunskapsunderlaget hittills om skötselbehovet i skog som skyddats av Skogsstyrelsen. Före kartläggningen 2018 hade endast ca 10 procent av områdesskydden fullständiga uppgifter om miljövärden, önskvärd utveckling och skötselbehov registrerade i Skogsstyrelsens databas. Under 2018 besöktes ca 11 000 områdesskydd i fält och vid slutet av året fanns fullständiga uppgifter registrerade för 93,5 procent av områdena. Resultatet av kartläggningen ger en detaljerad bild av skötselbehoven i Skogsstyrelsens områdesskydd, inte bara av det totala behovet utan även av hur behoven fördelar sig över landet, vilka slags skötselbehov det handlar om och när i tiden dessa behöver genomföras för att värden inte ska gå förlorade. Denna kunskap både skapar förutsättningar för ett kvalitativt och strategiskt skötselarbete och ger möjligheter till rationaliseringar i arbetet. I rapporten framförs att närmare 60 procent av områdesskydden har behov av naturvårdande skötsel.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) bedömde regeringen att det behövdes ytterligare insatser för skötsel av naturreservat och föreslog därför att anslaget skulle ökas med 100 miljoner kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp för samma ändamål. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2021/22: MJU1, rskr. 2021/22:109–111).

I Artskyddsutredningens betänkande (SOU 2021:51) anförts att i syfte att åstadkomma ett levande skogsbruk, där de skogspolitiska målen om produktion och miljö faktiskt jämföras, behöver mänskliga aktiviteter och fridlysta arter kunna existera inom samma område i vardagslandskapet. En effekt av utredningens förslag är att det tydliggörs i vilken utsträckning biotopskyddsområden bör bildas till skydd för arter i känsliga miljöer, när naturvårdsavtal kan vara lämpligare samt i vilka situationer markägaren eller innehavaren av särskild rätt behöver tillämpa sina kunskaper och använda rätt metod i rätt område, också med hänsyn till arterna.

Enligt utredningen ökar den föreslagna ersättningsmodellen chansen för ett avvägt skydd för fridlysta arter som inte blir mer långtgående än vad som krävs för att uppnå miljömålen, och med bibehållen balans mellan när staten bör ha kostnadsansvaret (för områden med behov av säkerställande och i viss utsträckning för känsliga miljöer) och när ansvaret bör ligga på markägaren eller innehavaren av särskild rätt (vardagslandskapet). Vidare bedömer utredningen det också som gynnsamt för samhällsekonomin i stort om det går att skapa förutsättningar för att verksamheter kan fortgå inom samma områden som det finns fridlysta arter, men med tillräcklig hänsyn till arterna.

Utredningen föreslår också ett begränsat bemyndigande som ger möjlighet för länsstyrelserna att upphäva inaktuella regionala fridlysningsbeslut. Under närmare 100 år har fridlysningsbesluten varit uppdelade i ett antal olika regionala och nationella beslut. Först när den nuvarande artskyddsförordningen trädde i kraft 2008 samlades alla beslut i en lag, och alla nationellt eller regionalt fridlysta arter fördes in i bilaga 2 till förordningen. Flera länsstyrelser har förklarat att det förekommer äldre regionala fridlysningsbeslut som inte harmonierar med gällande artlistor men som heller inte kan upphävas eftersom länsstyrelsernas rätt att fatta beslut har försvunnit i samband med att äldre lagar har upphävts.

Betänkandet har remissbehandlats och beredning pågår nu inom Regeringskansliet.

Revidering av miljö kvalitetsmålen och kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar innebär att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas. Regeringen har fastställt nio preciseringar av miljö kvalitetsmålet Levande skogar:

- Skogsmarkens egenskaper och processer: Skogsmarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.
- Ekosystemtjänster: Skogens ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Grön infrastruktur: Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter har möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur.
- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation: Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.
- Hotade arter och återställda livsmiljöer: Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla skogar.
- Främmande arter och genotyper: Främmande arter och genotyper hotar inte skogens biologiska mångfald.
- Genetiskt modifierade organismer: Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden: Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Friluftsliv: Skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) framhålls att skogsbruket har en stor påverkan på det svenska landskapet. Hittillsvarande åtgärder har inte varit tillräckliga för att nå Levande skogar och andra berörda miljömål. Den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar både på en långsiktigt positiv utveckling och på behov av att skogsbruket förbättrar hänsynen till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog.

Inom utgiftsområde 20 redovisas att staten under 2020 formellt skyddade totalt 16 199 hektar produktiv skogsmark som naturreservat och biotopskydd. Länsstyrelserna skyddade 15 472 hektar som naturreservat med medel från anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och Skogsstyrelsen 727 hektar som biotopskydd med medel från anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Staten skyddade också ca 600 hektar produktiv skogsmark som naturvårdsavtal.

Vidare framhålls att den biologiska mångfalden minskar globalt, ekosystemtjänsterna försämras och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta. I Sverige har andelen arter som riskerar att utrotas ökat med 11 procent de senaste fem åren, även om det också finns positiva exempel på arter som återhämtat sig. Insatser behövs för att formellt skydda värdefulla naturområden för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Insatser bidrar till ambitionen gentemot EU:s biodiversitetsstrategi samt internationella åtaganden som det nya globala ramverket inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald.

Regeringen bedömer att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar. Regeringens satsningar på skydd av och åtgärder för värdefull natur från 2015 och framåt fortsatte att ge positivt resultat under 2020. Trenden för utvecklingen i miljön bedöms dock på kort sikt vara negativ. Många av insatserna kräver tid för att ge full utväxling i miljön och minska negativa effekter. Skyddsvärda skogar fortsätter att avverkas, vilket försämrar den ekologiska funktionaliteten, och fler skogslevande arter har blivit rödlistade. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar, samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Det behövs ökad kunskap och medvetenhet om att många naturvärden inte kan återskapas under överskådlig tid och att värdena går förlorade om kvarvarande skogar med höga naturvärden avverkas. Huvuddelen av kvarvarande areal med höga naturvärden, ca 3 miljoner hektar, finns i områden som inte är skyddade, vare sig formellt eller frivilligt. Den årliga förlusten av värdefulla skogar är större än den skogsareal som ges ett formellt skydd. Det innebär en stor utmaning att adressera detta förhållande. Den fjällnära skogens gröna bälte, som finns längs hela fjällkedjan, är ett mycket viktigt kärnområde och spridningsområde för det i övrigt mer påverkade skogslandskapet i norra Sverige.

Det är enligt regeringen viktigt att de frivilliga avsättningarna är transparenta så att deras geografiska läge, varaktighet och kvalitet är möjliga att redovisa för att de ska bidra till etappmålet. Det möjliggör också en ökad samordning mellan statens arbete med formella skydd och de frivilliga åtagandena. Många skogslevande arter påverkas negativt av trakthyggesbruk, och förlusten av biologisk mångfald har inte bromsats. Takten i skyddet behöver därför öka och det krävs fortsatta insatser för att nå en långsiktigt fungerande grön infrastruktur med tillräckliga mängder av olika livsmiljöer för att bevara våra naturligt förekommande arter.

Myndigheternas redovisning av regeringsuppdraget om värdefulla skogar ska kunna användas i regeringens arbete med att utveckla nya etappmål för skydd av skog i syfte att uppnå ett kostnadseffektivt skydd. Behovet av naturvårdande skötselåtgärder är fortsatt stort i hela landet. Restaurering av skogslandskap kan vara ett led i att förbättra tillståndet för miljökvalitetsmålet, bl.a. vid föryngringsåtgärder, liksom naturlig föryngring och hyggesfritt skogsbruk. Insatser som förbättrar den biologiska mångfalden är samtidigt viktiga för att klimatanpassa skogsbruket eftersom skogarnas motståndskraft mot skador i ett förändrat klimat förbättras. Den hänsyn som skogsägarna tar vid brukandet av skogen är en viktig del för att uppnå miljökvalitetsmålet. Därför är det nödvändigt att miljöhänsynen i alla skogsbruksåtgärder är transparent och ekologiskt funktionell och att skador inte uppkommer på arter samt på natur- och kulturmiljö.

I Naturvårdsverkets rapport Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021 – med fokus på statliga insatser (rapport 6968) redovisas att det saknas ca 145 000 hektar frivilliga avsättningar för att nå

etappmålet Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden som skulle ha uppnåtts 2020. Vidare framhålls att ökade motsättningar mellan produktions- och miljöintressen riskerar att ge försämrade förutsättningar för miljömålsarbetet då det befaras minska möjligheten till samsyn och konstruktiva dialoger om miljöförbättrande åtgärder. De åtgärder som vidtas gör skillnad och minskar de negativa effekterna i miljön, även om åtgärderna i dag inte är tillräckliga för att undvika en negativ utveckling av miljötillståndet. För att nå närmare miljö kvalitetsmålet är förstärkta åtgärder och styrmedel som syftar till att minska fragmentering och ytterligare förlust av skogar med höga naturvärden, och livsmiljöer för hotade och känsliga arter, avgörande. Det pågår många åtgärder för att förbättra tillståndet i skogslandskapet. Långsiktigt skydd av skogar med höga naturvärden, satsningar på att öka arealen som brukas med hyggesfria metoder, kunskapsuppbyggnad om var i landskapet skogar med höga naturvärden är belägna, naturvårdande skötsel samt arbete med att skapa en sammanhängande grön infrastruktur är exempel på viktiga områden som behöver fortgå och förstärkas. Betydande resurser har gått till långsiktigt skydd av skogar med höga naturvärden, insatser för att öka arealen som brukas med hyggesfria metoder samt till arbetet med grön infrastruktur. Många av de i dag igångsatta miljöförbättrande insatserna kräver tid för att ge full utväxling i miljön.

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd. Regeringen har fastställt åtta preciseringsåtgärder av miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv:

- Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation: Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer.
- Påverkan av klimatförändringar: Den av klimatscenarier utpekade förhöjda risken för utdöende har minskat för de arter och naturtyper som löper störst risk att påverkas negativt av klimatförändringar.
- Ekosystemtjänster och resiliens: Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.
- Grön infrastruktur: Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras.

- Genetiskt modifierade organismer: Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.
- Främmande arter och genotyper: Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.
- Biologiskt kulturarv: Det biologiska kulturarvet är förvaltats så att viktiga natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena.
- Tätortsnära natur: Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan.

Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Huvudorsaken till den negativa trenden är att nyttjandet av naturresurser inte är hållbart och att de åtgärder som vidtas inte förmår väga upp för detta. Miljökvalitetsmålet är också beroende av att andra miljökvalitetsmål nås. Förlusten av rödlistade arter fortgick under perioden 2000–2020. Kunskapen om var i skogslandskapet höga skogliga naturvärden finns är fortsatt bristfällig. De åtgärder som vidtagits för att nå uppsatta miljömål kopplade till ekosystemtjänster är inte tillräckliga.

Regeringen bedömer att arbets sätt, kommunikation, vägledning och uppföljning kan utvecklas till att också omfatta nyttan av ekosystemtjänster och grön infrastruktur, inklusive friluftsliv, och kopplingen till den biologiska mångfalden. Även om kunskapen ökar finns fortfarande stora kunskapsbrister om var i landskapet olika ekosystemtjänster produceras, hur de kan skötas för att främja många olika ekosystemtjänster och hur dessa tjänster påverkas av planerings- och exploateringsbeslut. Vidare bedömer regeringen att etappmålet för skydd av områden inte har uppnåtts. Det behövs ett kompletterat och förstärkt skyddsarbete samt en kunskapsuppbyggnad om värdefull natur för att hitta representativt utvalda områden som bildar ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. Brist på kunskap innebär en risk för negativ påverkan vid brukande. Etappmålets delar om skydd av areal samt kvalitetskriterier för skog och våtmarker har inte kunnat tillgodoses med befintliga styrmedel. För värdefulla skogar har inte arealmålet för vare sig formellt skyddade eller frivilliga avsättningar uppnåtts, och de frivilliga avsättningarna har oklar varaktighet och kvalitet.

Enligt Naturvårdsverket behöver takten öka vad gäller både omfattning av skyddet och nödvändiga åtgärder för att åstadkomma ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. Mer effektiva förutsättningar för att genomföra områdesskydd behövs. Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens samlade bedömning är att ytterligare skog behöver skyddas formellt och att ett sådant arbete skulle gagnas av att nya etappmål för formellt skydd av skog formuleras.

Vidare bedömde skogsutredningen att kunskap om olika förekomster i naturen som kan ha betydelse för biologisk mångfald är avgörande för att uppnå de skogs- och miljöpolitiska målen. För mer information om regeringens bedömningar kring kunskap se avsnittet Kunskapsunderlag och stöd till markägare.

Det finns ingen nationell målsättning för areal hyggesfritt skogsbruk inom miljömålssystemet. Skogsstyrelsen anser att hyggesfritt skogsbruk kan ses som ett komplement till trakthyggesbruk på en begränsad del av skogsmarken. Enligt Skogsstyrelsens policydokument (Policy för hyggesfritt skogsbruk, 2010-08-19) bör hyggesfritt skogsbruk öka i omfattning där detta är motiverat ur miljö-, kulturmiljö- eller skötselsynpunkt eller med hänsyn till rekreationsvärden och rennäringen. Enligt policyn får hyggesfritt skogsbruk endast användas där det finns lämpliga förutsättningar för den aktuella metoden när det gäller bl.a. markens och beståndets egenskaper och där det är förenligt med skogsvårdslagens bestämmelser.

I miljömyndigheternas fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 förs det fram ett antal förslag till regeringen i syfte att stimulera hyggesfritt skogsbruk, bl.a. ett särskilt bidrag, med målsättningen att stimulera ökad användning av hyggesfria metoder. Enligt myndigheterna som stod bakom utvärderingen bör regeringen även överväga att införa ett nytt etappmål för hyggesfritt skogsbruk för att ge en tydlig bild av den önskade utvecklingen i skogsbruket.

I Miljömålsrådets årsrapport 2021 redovisas en lista över gemensamma åtaganden om insatser och förslag till regeringen, för att öka takten i arbetet med att nå miljömålen. Inom programområdet Insatser för grön infrastruktur föreslår Miljömålsrådet bl.a. att regeringen ska besluta om ett etappmål om hyggesfritt skogsbruk. Förslaget till etappmål lyder enligt följande:

Skogens kvalitativa livsmiljöer för hotade arter ska öka och en större bredd av ekosystemtjänster gynnas i virkesproducerande bestånd, genom att till år 2023 öka andelen hyggesfritt skogsbruk och på så vis stärka den gröna infrastrukturen.

I rapporten redovisas att målet uttrycks som en önskvärd riktning och inte som en fast areal eller procentuell ökning. År 2023 bör ett nytt etappmål beslutas där ökningen kvantifieras. Miljömålsrådet anför att hyggesfritt skogsbruk har potential att lösa flera mål- eller intressekonflikter som kan uppstå mellan virkesproduktion och andra samhällsmål och intressen och är en åtgärd som är positiv för biologisk mångfald, bredden av ekosystemtjänster och grön infrastruktur i landskapet. Hyggesfria metoder har möjlighet att gynna friluftsliv, rekreation, biologisk mångfald, renskötsel och kulturmiljövården. Många arter ges en större möjlighet att finnas kvar jämfört med vid trakthyggesbruk. Vidare anförs att hyggesfria metoder i de flesta fall innebär lägre produktion och lönsamhet, och maskiner och metoder kan behöva anpassas. Andelen sågtimmer bedöms öka medan massaveden minskar.

Miljödepartementet remitterade Miljömålsrådets årsrapport 2021 till den 26 januari 2022. Beredning pågår.

När det gäller de frivilliga avsättningarnas naturvårdskvalitet fick Skogsstyrelsen i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att ta fram ett förslag på ett system för att följa upp de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Uppdraget utfördes i samarbete med Naturvårdsverket och redovisades i september 2020 i rapporten *Frivilliga avsättningar – förslag på system för uppföljning av geografiskt läge, varaktighet och naturvårdskvalitet*. Myndigheterna föreslår bl.a. följande:

- Samtliga skogsägare ska få möjlighet att bidra med geografisk information om sina frivilliga avsättningar via en digital plattform, t.ex. Mina sidor. Den frivilliga inrapporteringen kan ersätta andra insamlingsmetoder om tillräckligt många markägare använder tjänsten.
- För samtliga skogsägare inom storskogsbruket ska det inom ramen för Sveriges officiella statistik vara obligatoriskt att varje år bidra med digital information om sina frivilliga avsättningar.
- Information om småskogsbrukets frivilliga avsättningar hanteras som tidigare genom årlig insamling av arealuppgifter. En eventuell utveckling sker först när systemet för storskogsbruket är prövat och utvärderat. Dialogen med småskogsbruket i utvecklingsarbetet är viktig.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisas att Skogsstyrelsen har tagit fram ett system för att redovisa och följa upp frivilliga avsättnings geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet på stor- och mellanskogsbrukets marker. Systemet baseras på uppgiftslämnarskyldigheten och ska göra det möjligt att klassa avsättningarnas naturvårdskvalitet och varaktighet på aggregerad länsnivå.

I skogsutredningens betänkande *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen* (SOU 2020:73) föreslås bl.a. att regeringen ska besluta vad Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald innebär och ställa upp ett långsiktigt mål för hur dessa åtaganden ska uppfyllas i skogen. Utredningen föreslår även att regeringen ska besluta om ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. I stället för att dela upp naturvårdsarbetet mellan skydd, skötsel och miljöhänsyn bör de olika delarna ingå i ett sammanhållet handlingsprogram. Enligt information från Näringsdepartementet är de delar av betänkandet som inte ingår i proposition 2021/22:58 fortfarande under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Skogar med höga naturvärden

Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige har skyddsvärda skogsnatyrtyper i hela landet och att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. Skogar med höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. Det är angeläget att dessa skogar skyddas då många

naturvärden inte kan återskapas under överskådlig tid och värdena går förlorade om kvarvarande skogar med höga naturvärden avverkas.

Utskottet konstaterar att det finns speciella regler för avverkning och återväxt för fjällnära skog. En markägare måste söka tillstånd hos Skogsstyrelsen för avverkning. Syftet med tillståndsplikten är att naturvårdens, kulturmiljövårdens och rennäringens intressen ska ges större tyngd i dessa områden. Utskottet noterar samtidigt att Änokdomen och Skogsstyrelsens ändrade tillämpning av relevant lagstiftning har medfört att färre tillstånd för avverkning medgetts i fjällnära skog.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att ta fram fler alternativ för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, inklusive mer flexibla skydds- och ersättningsformer. Med mer flexibla skydds- och ersättningsformer kan markägarna få ekonomisk kompensation i den utsträckning de har rätt till, och biologisk mångfald och ekosystemtjänster kan bevaras och stärkas. Det är även effektivare att med frivillighet som grund vidta förebyggande åtgärder för att bevara värdefulla fjällnära skogar.

Utskottet anser att det är positivt att staten ska prioritera arbetet med att skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog och att arbetet ska ske i god samarbetsanda med markägarna. Utskottet håller med om att områdeskydd ovan gränsen för fjällnära skog kan vara ett enklare sätt för markägare att få ersättning jämfört med dagens situation där ersättning oftast fås efter nekat avverkningstillstånd.

Vidare noterar utskottet att regeringen både i vårändringsbudgeten för 2021 och i budgetpropositionen för 2022 tillfört Skogsstyrelsen medel för ersättning till skogsägare som nekats avverkningstillstånd i fjällnära skogar.

Utskottet konstaterar att det finns lagstiftning som tillåter avverkning i det fjällnära området under förutsättning att det är förenligt med naturvårdens, kulturmiljövårdens och rennäringens intressen. Därmed avstyrks motionerna 2021/22:4334 (SD) yrkande 5 i denna del och 2021/22:4335 (KD) yrkande 3. Utskottet anser även att motion 2021/22:3279 (V) yrkande 8 kan lämnas utan åtgärd med hänvisning till vad som nu anförts.

När det gäller en strategi för de fjällnära skogarna noterar utskottet att regeringen anser att tillgängliga resurser över tid behöver överensstämma med ambitionen i naturskyddet. Utskottet konstaterar att dessa aspekter måste hanteras inom ramen för den ordinarie budgetprocessen. Mot bakgrund av att regeringen avser att ta fram flera alternativ för skydd av skogar med höga naturvärden bedömer utskottet att motion 2021/22:3279 (V) yrkande 11 i denna del kan lämnas utan åtgärd.

Arealmål för skog undantagen från skogsbruk

Utskottet understryker att Sverige i enlighet med FN:s konvention om biologisk mångfald och EU:s regelverk på naturvårdsområdet förbundit sig att så långt som möjligt och lämpligt främja skyddet av ekosystem, naturliga livsmiljöer och bibehållandet av livskraftiga populationer av arter i deras

naturliga miljöer. Enligt riksdagens beslut ska detta ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Utskottet noterar att regeringen anser att det fortfarande finns ett stort behov av att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar för att nå de nationella miljömålen. Ansvariga myndigheter drar också slutsatsen att det krävs ytterligare skydd av produktiv skogsmark med särskilt höga naturvärden för att uppfylla dessa åtaganden.

Utskottet noterar samtidigt att regeringen anser att kunskapsunderlaget om hur vi kan kombinera bevarande av biologisk mångfald med ett fortsatt aktivt skogsbruk bör stärkas. Det är av stor vikt att en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås. Utskottet konstaterar att efterfrågan på svensk biomassa kommer att öka kraftigt i takt med övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi i enlighet med klimatmålen. För att möta den ökade efterfrågan och möjliggöra fossilsubstitution, men med bibehållen ambition om att skyddsvärda skogar inte ska avverkas, är det nödvändigt med en ökad hållbar skoglig tillväxt. Utskottet delar regeringens bedömning att en ökad hållbar tillväxt i skogen även är viktig för klimatpolitiken både genom att den växande skogen utgör en kolsänka och genom att skogsråvaran möjliggör substitution av fossila material.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkandena 7 och 31, 2021/22:3255 (M) yrkandena 1 och 2, 2021/22:3432 (M) yrkande 16, 2021/22:3436 (M) yrkande 35, 2021/22:4030 (M) yrkandena 43 och 46 och 2021/22:4336 (M) yrkande 19 kan lämnas utan åtgärd.

Olika krav på undantag av skog från skogsbruk

Utskottet delar regeringens bedömning att utgångspunkten vid inrättandet av formellt skydd ska vara frivillighet och att det är markägaren som i första hand ska ta initiativ till detta. Det är positivt att regeringen avser att ta fram fler skyddsformer som markägare kan välja från med beaktande av att de höga naturvärdena ska skyddas.

Utskottet konstaterar att syftet med artskyddsförordningen är att säkra de fridlysta arternas överlevnad. Detta innebär att hänsyn ska tas i skogsbruket så att dessa arter kan överleva i skogslandskapet. Utskottet noterar att Skogsstyrelsen har analyserat ett antal nationella domar och ett förhandsavgörande från EU-domstolen och kommit fram till att skogsägare kommer att behöva ta betydligt större ansvar än tidigare för att inte störa eller hota fridlysta arter vid avverkning och andra skogsbruksåtgärder. Domarna visar även att betydligt fler av de avverkningsärenden som Skogsstyrelsen handlägger där fridlysta arter riskerar att påverkas behöver hanteras enligt miljöbalken.

Vidare noterar utskottet att Artskyddsutredningen har föreslagit ett antal åtgärder för att säkerställa ett regelverk som effektivt och rättssäkert kan skydda hotade arter och som är tydligt gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Utskottet ser fram emot utfallet av beredningen av

förslagen. Utskottet noterar även de åtgärder som regeringen presenterat. I sammanhanget vill utskottet även framhålla att Mark- och miljööverdomstolen nyligen har kommit fram till att markägare har rätt till ersättning vid artskyddsärenden. Ersättning kan betalas ut om pågående markanvändning, t.ex. skogsbruk, avsevärt försvåras med hänvisning till artskyddsreglerna. Staten har överklagat domen, men prövningstillstånd har ännu inte meddelats. Utskottet kommer att följa frågan noggrant.

Utskottet konstaterar vidare att det pågår ett arbete för att ge skyddsvärda statligt ägda skogar formellt skydd och att överenskommelser har tecknats med Sveaskog, Fastighetsverket och Fortifikationsverket. Vidare ska staten vara föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn. Utskottet välkomnar att regeringen avser att ge relevanta statliga myndigheter i uppdrag att se över hur de kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk.

Därmed anser utskottet att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkandena 4–6, 9, 32, 36 och 38, 2021/22:2462 (SD) yrkande 18, 2021/22:2767 (M), 2021/22:3682 (C) yrkande 11, 2021/22:4334 (SD) yrkande 3 och 2021/22:4337 (L) yrkande 6 kan lämnas utan åtgärd.

Flexibla skyddsformer

Inledningsvis vill utskottet framhålla regeringens bedömning att skyddsformerna nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden är mycket viktiga i det formella skyddet av våra värdefullaste naturområden då de ger ett långsiktigt bevarande och kan anpassas efter många olika naturtyper och andra förhållanden. Samtidigt noterar utskottet regeringens intentioner att utreda flexibla skydds- och ersättningsformer vid formellt skydd av skog och möjligheten att tidsbegränsa biotopskyddsområden. Enligt utskottets mening saknas det i dag ändamålsenliga och tidsbegränsade alternativ för formellt skydd.

Utskottet anser att en regelbunden översyn av formellt skyddade områden behöver genomföras med möjligheter till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Naturvärden kan vara tillfälliga och det formella skyddet behöver därför omprövas med jämna mellanrum för att säkerställa att skyddet är ändamålsenligt, bygger på aktuella förutsättningar och motsvarar ett faktiskt behov av skydd. Enligt utskottet ska en regelbunden översyn kunna innebära att skydd ändras och i vissa fall även upphävs om det inte längre kan anses ändamålsenligt. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 40, 2021/22:3432 (M) yrkande 10 och 2021/22:4336 (M) yrkande 20.

Revidering av miljökvalitetsmålen och kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar

Utskottet noterar regeringens bedömning att trenden för utvecklingen av miljökvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv är negativ och att beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå målen.

Skogsbruket påverkar det svenska landskapet och de åtgärder som hittills vidtagits har inte varit tillräckliga.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att den biologiska mångfalden minskar både globalt och i Sverige, ekosystemtjänsterna försämras och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta. Nyttjandet av naturresurser är inte hållbart. Situationen är allvarlig och enligt utskottets mening kvarstår behovet av insatser för att formellt skydda värdefulla naturområden. Utskottet noterar att det pågår många åtgärder för att förbättra tillståndet i skogslandskapet och har förståelse för att många av dessa insatser kräver tid för att ge full utväxling i miljön och minska skogsbrukets negativa effekter. Utskottet vill betona att det krävs ett långsiktigt arbete för att nå miljökvalitetsmålen.

Utskottet ser positivt på regeringens ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras och att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Utskottet delar regeringens bedömning att den hänsyn som skogsägarna tar vid brukande av skogen är en viktig del för att uppnå miljökvalitetsmålen. Enligt utskottet är det också angeläget med en kunskapsuppbyggnad om var i skogslandskapet höga naturvärden finns som kan ha betydelse för den biologiska mångfalden. Vidare noterar utskottet att medel har tillförts för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer. Detta är enligt utskottet viktiga steg på vägen för att förbättra förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålen.

Därmed anser utskottet att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 45, 2021/22:3279 (V) yrkande 26, 2021/22:3432 (M) yrkande 23, 2021/22:4335 (KD) yrkande 2 och 2021/22:4336 (M) yrkande 2 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller hyggesfritt skogsbruk konstaterar utskottet att det i dag inte finns någon nationell målsättning för areal hyggesfritt skogsbruk inom miljömålssystemet. Regeringen har remitterat Miljömålsrådets årsrapport från 2021 där det föreslås att regeringen ska besluta om ett etappmål om hyggesfritt skogsbruk. Utskottet vill inte föregå utfallet av beredningen av det arbete som pågår och föreslår därför att motionerna 2021/22:3279 (V) yrkande 15 och 2021/22:4338 (MP) yrkande 5 lämnas utan åtgärd.

Skogsutredningen har lämnat ett antal förslag för en tydligare politik för bevarande av biologisk mångfald i skogen som inte omfattas av propositionen, t.ex. ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen och beslut om vad Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald innebär. Utskottet noterar att de delar av utredningens betänkande som inte omfattas av propositionen fortfarande är under beredning inom Näringsdepartementet. I avvaktan på utfallet av denna beredning anser utskottet att motion 2021/22:3682 (C) yrkande 13 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar delar utskottet regeringens bedömning att det är viktigt att de frivilliga avsättningarna är transparenta så att deras geografiska läge, varaktighet och kvalitet är möjliga att redovisa för att de ska bidra till miljökvalitetsmålet Levande skogar. Utskottet konstaterar vidare att Skogsstyrelsen tagit fram ett system för att redovisa och följa upp frivilliga avsättnings geografiska läge, varaktighet

och naturvårdskvalitet på stor- och mellanskogsbrukets marker. Mot denna bakgrund avstyrks motion 2021/22:3279 (V) yrkande 9.

Förtydligande av regelverket om rätt till ersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om pågående markanvändning och lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog. Jämför reservation 40 (M, SD, KD).

Propositionen

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Regeringen gav Skogsutredningen 2019 i uppdrag att bl.a. se över ersättningsbestämmelserna vid nekat tillstånd till avverkning i fjällnära skog. Utredningen föreslår tydligare bestämmelser om ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog. De föreslagna bestämmelserna tydliggör bl.a. att ersättning ska lämnas om pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras genom avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog. De syftar även till att säkerställa att det inte ska vara möjligt att få ersättning flera gånger vid sådant avslag samt att det ska bli tydligt och transparent för alla på vilka marker tillstånd till avverkning i fjällnära skog har nekats. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog och då bl.a. klargöra att det inte ska vara möjligt att få ersättning flera gånger vid sådant avslag. Det ska bli tydligt och transparent för alla på vilka marker tillstånd nekats vid en ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Utredningen föreslår också att det i skogsvårdslagen (1979:429), i enlighet med den praxis som bildats vid Svea hovrätt (MÖD) införs en bestämmelse som innehåller en presumtion om att skogsbruk är pågående markanvändning för produktiv skogsmark inom det fjällnära området.

MÖD har i domar som avsåg ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog gjort bedömningen att när skogsmark innehas för att bedriva skogsbruk får skogsbruk anses vara pågående markanvändning (domar meddelade den 12 maj 2020 i mål M 1729-19 m.fl.). Den historiska användningen av skogen ska enligt denna praxis inte tillmätas någon betydelse i frågan om huruvida skogsbruk är att anse som pågående markanvändning eller inte.

En förutsättning för att ersättning ska lämnas vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog är att beslutet innebär att pågående

markanvändning inom den berörda delen av fastigheten avsevärt försvåras. Kravet gäller enligt 31 kap. 4 § miljöbalken, som är tillämplig vid ersättning enligt 19 § skogsvårdslagen. Det bör noteras att ett sådant krav också finns i 2 kap. 15 § regeringsformen (RF) vid inskränkningar av det allmänna i användningen av mark eller byggnad av andra skäl än hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl. Frågan om en avverkning i fjällnära skog ska anses vara pågående eller ändrad markanvändning har därför betydelse för om ersättning ska lämnas vid ett avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9 anförs att skogsbruk alltid ska klassas som pågående markanvändning. Motionärerna anser att allt skogsbruk bör klassificeras som pågående markanvändning, vilket skulle tydliggöra rätten till ersättning när brukandet begränsas. I yrkande 10 anförs motionärerna att regeringen senast den sista april 2022 bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. Även i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5 anförs att jord- och skogsbruk alltid ska klassas som pågående markanvändning.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 3 ska pågående markanvändning på produktiv skogsmark alltid anses vara skogsbruk tills annat eventuellt beslutats i det enskilda fallet och i sådant fall bara efter hörande av markägaren samt med dennes rätt att överklaga beslutet. Även i kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 anförs att skogsbruk på skogsmark, liksom jordbruk på jordbruksmark, ska anses vara pågående markanvändning, tills annan markanvändning formellt beslutats efter en rättssäker process för den aktuella fastigheten eller delen av fastigheten, i vilket fall ersättning till ägaren i normalfallet ska betalas ut omgående.

I kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 5 framhålls behovet av tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog. Det handlar bl.a. om att tydliggöra lagstiftningen, exempelvis för skogsbruk ovan den fjällnära gränsen. Det bör särskilt anges i skogsvårdslagen att skogsbruk är pågående markanvändning och att ersättning därmed ska betalas vid ett nekat tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Kompletterande uppgifter

Av 2 kap. 15 § andra stycket RF följer att den enskilde ska vara tillförsäkrad ersättning när det allmänna inskränker någons användning av mark eller byggnader på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. I de fall en lag

innebär att användningen av mark eller byggnader inskränks av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl gäller att rätten till ersättning bestäms genom lag. För sådana rådighetsinskränkningar får det alltså övervägas om en rätt till ersättning ska införas. I 31 kap. 4 § miljöbalken anges sådana beslut enligt miljöbalken som berättigar till ersättning, exempelvis beslut om naturreservat och om biotopskyddsområden. I 31 kap. 2 § miljöbalken anges att bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) som huvudregel ska gälla vid ersättning enligt 31 kap. miljöbalken. I 19 § skogsvårdslagen anges att i fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § (tillstånd till avverkning i fjällnära skog får inte ges om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården) eller 18 b § första stycket 1 (när tillstånd till avverkning ges ska Skogsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen) gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken.

Enligt strategin för Sveriges nationella skogsprogram måste regler för markanvändning vara tydliga och långsiktiga så att markägaren inte kommer i kläm. Skogsstyrelsen har signalerat att lagstiftningen om ersättning vid nekat tillstånd till avverkning i fjällnära skog är otydlig. Av strategin framgår att regeringen är beredd att göra en översyn av vilka åtgärder som kan vidtas för att göra lagstiftningen tydligare så att spelreglerna blir tydliga för alla inblandade.

Av Regeringskansliets propositionsförteckning våren 2022 framgår att Näringsdepartementet avser att överlämna en proposition om tydligare bestämmelser vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog till riksdagen den 22 mars 2022.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringen ska återkomma till riksdagen med en proposition som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog. Det är enligt utskottets mening viktigt att lagstiftningen om ersättning vid nekat tillstånd till avverkning i fjällnära skog är transparent och tydlig. Utskottet noterar även att skogsutredningen har föreslagit en ny bestämmelse i skogsvårdslagen som innehåller en presumtion om att skogsbruk är pågående markanvändning för produktiv skogsmark inom det fjällnära området. Utskottet ser fram emot den proposition i frågan som regeringen aviserat ska överlämnas till riksdagen senast den 22 mars 2022.

I avvaktan på att en proposition överlämnas till riksdagen anser utskottet att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 3, 2021/22:2462 (SD) yrkande 19, 2021/22:3432 (M) yrkande 5, 2021/22:3682 (C) yrkande 5 och 2021/22:4336 (M) yrkandena 9 och 10 kan lämnas utan åtgärd.

Nyckelbiotoper

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering, förtur för nyckelbiotopsregistrerad mark vid formellt skydd, ett nytt system för att registrera nyckelbiotoper, nyckelbiotopsregistret och analys av rättssäkerheten i nyckelbiotopsregistret.

Jämför reservation 41 (M, SD, KD), 42 (V), 43 (M), 44 (SD), 45 (M, SD, KD) och 46 (SD).

Propositionen

Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering

Regeringen bedömer att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Enligt skogsutredningen var det ursprungliga syftet med nyckelbiotopsinventeringen att inventera små värdefulla biotoper som hyser sällsynta växt- eller djurarter i skogen i syfte att komplettera besluts- och planeringsunderlag för olika aktörer. Utredningen anser dock att nyckelbiotopsbegreppet med tiden har fått en vidare innebörd än vad som ursprungligen avsågs och blivit ett, i vissa avseenden, kontroversiellt begrepp bl.a. för att marknads-certifieringarna har infört krav i sina standarder som på olika sätt innebär att nyckelbiotoper inte får avverkas eller att dessa ska prioriteras för frivilliga avsättningar. Skogsutredningen anser därför att registrering av nyckelbiotoper kan leda till långtgående konsekvenser för enskilda markägare.

Detta är även något som Skogsstyrelsen pekar på i Registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar och tillståndsansökningar (rapport 2020/2). Skogsstyrelsen anser där att sambandet mellan Skogsstyrelsens registrering av nyckelbiotoper och frivillig certifiering i praktiken innebär att nyckelbiotopsbegreppet har fått en annan funktion än den ursprungliga. Detta samband och den förändrade funktionen av nyckelbiotopsbegreppet medför att en identifiering och registrering av en nyckelbiotop vid hantering av en inlämnad underrättelse om avverkning (s.k. avverkningsanmälan) kan uppfattas som något annat än enbart en dokumentation av naturvärden.

Flera remissinstanser lyfter konsekvenserna för enskilda, exempelvis att inventeringen skapade ett omvänt incitament till naturvård där en skogsägare som skött sin skog varsamt och skapat biotoper där hotade arter trivs utsattes för en stor ekonomisk press genom att riskera att inte kunna sälja sin skog. Regeringen delar denna bedömning.

Regeringen noterar att frågan om huruvida Skogsstyrelsens ställningstagande att registrera en nyckelbiotop är ett överklagbart beslut eller inte i några fall har prövats i domstol (bl.a. Kammarrätten i Göteborg, dom den 14

oktober 2020 i mål nr 1727-20, Kammarrätten i Sundsvall, dom den 30 november 2020 i mål nr 2853-19, Kammarrätten i Jönköping, dom den 10 mars 2021 i mål nr 638-20, och Kammarrätten i Stockholm, dom den 23 juni 2021 i mål nr 7503-20). Även om Skogsstyrelsens registrering i flera av målen har ansetts ha en sådan påvisbar effekt för den enskilda skogsägaren att det varit fråga om ett överklagbart beslut är inte praxisen entydig och frågan har inte heller prövats i högsta instans.

Regeringens bedömning är att även om det framgår tydligt av certifieringsorganisationernas standarder att avverkningsbegränsningarna gäller oavsett om nyckelbiotoper är registrerade eller inte går det inte att bortse från att det har betydelse om en statlig myndighet har registrerat och publicerat en uppgift officiellt om att ett skogsområde uppfyller kriterierna för nyckelbiotop. Regeringen delar därmed skogsutredningens bedömning att registreringen av nyckelbiotoper i dag får konsekvenser för den enskilda markägaren som den från början inte var avsedd att få.

Regeringen anser att arbetssättet med att inventera och registrera nyckelbiotoper inte längre är effektivt eftersom det dels finns en risk för att det kan skapa konflikter som undergräver markägares förtroende för myndigheter, dels kan ifrågasättas om det är lämpligt att på förhand utan koppling till ett ärende göra en bedömning och klassificering av nyckelbiotoper eftersom klassificeringen numera kan leda till konsekvenser för enskilda som den från början inte var avsedd att få.

Skogsstyrelsen har sedan början av 2021 på eget initiativ upphört med registrering av nyckelbiotoper i samband med att underrättelser om avverkning eller ansökningar om avverkningstillstånd kommer in till myndigheten. Skogsstyrelsen bedömde det som olämpligt att som tillsynsmyndighet fortsätta att registrera nyckelbiotoper i samband med inkommen underrättelse om avverkning eller ansökan om tillstånd till avverkning, bl.a. då det är otydligt om registreringen ingår som en del av tillsynsverksamheten och tilltron till Skogsstyrelsens tillsynsverksamhet kan ta skada.

Skogsutredningen bedömer att Skogsstyrelsen inte längre bör inventera och registrera nyckelbiotoper. såvida det inte sker inom myndighetens ärendehandläggning som utmynnar i förvaltningsbeslut eller om det sker mot betalning inom myndighetens uppdragsverksamhet. Skogsutredningen konstaterar att det är möjligt att överpröva myndighetens bedömning att området uppfyller kriterierna för nyckelbiotop i samband med ett överklagande av förvaltningsbeslut, t.ex. beslut som fattats med anledning av tillsyn.

Till skillnad från utredningen bedömer regeringen att Skogsstyrelsen över huvud taget inte bör inventera och registrera nyckelbiotoper. Skälen för detta är att registrering av nyckelbiotoper kan leda till konsekvenser för enskilda som den från början inte var avsedd att få, att inventering och registrering av nyckelbiotoper inte bedöms vara ett effektivt arbetssätt samt att det skapar konflikter som undergräver markägares förtroende för myndigheter.

Enligt skogsutredningen finns det ett fortsatt behov av att en myndighet gör sammanvägda bedömningar av naturvärden i myndighetens ärendehandläggning, t.ex. för att handlägga områdesskyddsärenden eller underrättelser om avverkning. Regeringen delar denna bedömning. Skogsstyrelsen kommer även fortsättningsvis att behöva bedöma naturvärden i samband med fältbesök och inventeringar för att t.ex. kunna handlägga områdesskyddsärenden eller för att kunna bedöma om den hänsyn som avses tas vid en planerad avverkning är tillräcklig. Dessa bedömningar bör kunna göras utan att man använder nyckelbiotopsbegreppet.

Regeringen bedömer att det är viktigt att arbete i samband med fältbesök och inventeringar utförs med en hög grad av transparens gentemot markägare. Regeringen gör bedömningen att det finns ett statligt ansvar för att se till att det finns geografisk information om naturvärden som bidrar till att identifiera objektiva förhållanden i naturen. Regeringen bedömer att skogsägarna även i fortsättningen kan behöva stöd och hjälp med fördjupade bedömningar av naturvärden. Skogsstyrelsen bör därför kunna fortsätta att på förfrågan från skogsägare stödja bedömning av naturvärden inom ramen för sin uppdragsverksamhet.

När det gäller statens roll i nyckelbiotopsfrågan anser skogsutredningen att staten inte bör, och inte kan, påverka om marknadscertifieringsorganisationerna, under eget ansvar, väljer att fortsätta att använda nyckelbiotopsbegreppet och metodiken i den egna verksamheten. Regeringen instämmer i denna slutsats och gör bedömningen att det inte är statens roll att ansvara för ett begrepp som används av certifieringsorganisationerna.

I propositionen redovisas också riksdagens tillkännagivanden om nyckelbiotoper. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör säkerställa att inventeringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv samt att klassificeringen tar hänsyn till de lokala och regionala förutsättningarna (bet. 2017/18: MJU17 punkt 1, rskr. 2017/18:216). Regeringen beslutade om ett regeringsuppdrag om nyckelbiotoper den 17 maj 2018 (N2018/03141). Tillkännagivandet redovisades som slutbehandlat i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23). Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 delade miljö- och jordbruksutskottet inte regeringens bedömning att tillkännagivandet var slutbehandlat (bet. 2018/19: MJU2 s. 18). Riksdagen tillkännagav därför på nytt att regeringen bör säkerställa att inventeringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv samt att klassificeringen tar hänsyn till de lokala och regionala förutsättningarna (bet. 2018/19: MJU2 punkt 1, rskr. 2018/19:113). Genom bedömningarna i denna proposition anser regeringen att riksdagens tillkännagivanden om nyckelbiotoper och nyckelbiotopsinventering är tillgodosedda och därmed slutbehandlade.

Nyckelbiotopsregistret

Regeringen bedömer att gallring av uppgifter i nyckelbiotopsregistret inte är förenlig med arkivlagens (1990:782) ändamål. Enligt regeringen finns det inte heller skäl att göra avsteg från arkivlagen.

De uppgifter som Skogsstyrelsen har fått in genom inventering av nyckelbiotoper har förts in i ett register. Registret består huvudsakligen av ett kartsikt där omfattningen av respektive nyckelbiotop framgår. Av registret framgår även vilken eller vilka fastigheter nyckelbiotopen berör. Vidare tilldelas nyckelbiotopen ett namn bestående av ett antal siffror, och i registret finns även uppgift om vilken typ av nyckelbiotop det är och vilka förhållanden i naturen som har legat till grund för Skogsstyrelsens bedömning.

Skogsutredningen bedömer att alla delar av nyckelbiotopsregistret som utgör en sammanvägning av naturvärden och en klassificering av dessa utifrån de förutsättningar som rådde vid inventeringstillfället bör gallras. Det innebär bl.a. att begreppen ”nyckelbiotop” och ”objekt med naturvärde” tillsammans med det registrerade namnet bedöms kunna utgå ur registret. Utredningens bedömning innebär dock inte att hela registreringen av en viss fastighet skulle gallras ur registret. Enligt utredningens bedömning bör registret nämligen kvarstå med de objektiva fynd som identifierats vid fältinventering och som är betydelsefulla för att kunna bedöma naturvärdena inom ramen för myndighetens handläggning av de ärenden där sådan kunskap kan vara relevant. Efter gallringen skulle det därför gå att utläsa att Skogsstyrelsen tidigare gjort en sammanvägd bedömning för området och då ansett att det var antingen en nyckelbiotop eller ett objekt med naturvärde.

Det kan konstateras att nyckelbiotopsregistret är en allmän handling. Utgångspunkten i arkivlagen är att myndigheternas arkiv ska bevaras. Allmänna handlingar får dock enligt 10 § arkivlagen gallras. Med gallring avses att handlingar sorteras ut och förstörs. Vid gallring ska det enligt 10 § arkivlagen dock alltid beaktas att arkiven utgör en del av kulturarvet och att det arkivmaterial som återstår ska kunna tillgodose ändamålen enligt 3 §

1. rätten att ta del av allmänna handlingar
2. behovet av information för rättskipningen och förvaltningen
3. forskningens behov.

Statliga myndigheter får enligt 14 § arkivförordningen (1991:446) gallra allmänna handlingar i enlighet med föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, om inte särskilda gallringsföreskrifter finns i lag eller förordning. En bestämmelse om gallring kan alltså placeras på förordningsnivå.

När det gäller ändamålet i 10 § 1 arkivlagen – rätten att ta del av allmänna handlingar – syftar det i första hand till att tillgodose behovet av insyn i den offentliga förvaltningen. Syftet är att allmänheten ska kunna få insyn i myndighetens verksamhet och kunna bilda sig en uppfattning om huruvida myndigheten agerar på ett korrekt sätt. Genom Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregistrering har myndigheten gjort en bedömning av om det finns höga naturvärden på en fastighet. Till skillnad från myndighetens normala

ärendehantering är det dock endast i viss utsträckning, särskilt när det gäller äldre nyckelbiotopsregistreringar, möjligt att utifrån registret bilda sig en uppfattning om huruvida myndigheten har gjort en rimlig bedömning av ett visst förhållande på en fastighet. Enligt regeringens mening kan nyckelbiotopsregistret snarare anses ha ett värde för allmänheten genom den information om naturvärden som Skogsstyrelsen har tagit fram, än att registret kan användas för att ge insyn i myndighetens verksamhet. Regeringen bedömer därför att ändamålet som avser rätten att ta del av allmänna handlingar inte uppenbart talar mot att uppgifter gallras från nyckelbiotopsregistret.

När det gäller ändamålet i 10 § 2 arkivlagen – behovet av information för rättskipningen och förvaltningen – syftar det till att säkerställa att myndigheter kan fatta sina beslut utifrån så fullständig information som möjligt. Information som har hämtats in bör sparas om den behövs för att myndigheterna ska kunna fullgöra sin verksamhet. Några remissinstanser påtalar att detta gäller särskilt om staten har finansierat framtagandet av uppgifterna. Flera remissinstanser lyfter också fram att nyckelbiotopsregistret behövs för rättskipningen och förvaltningen, både inom statlig och inom kommunal verksamhet. Det handlar exempelvis om underlag för beslut enligt skogsvårdslagen, miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900). Enligt arkivlagen ska det beaktas att det arkivmaterial som återstår ska kunna tillgodose de uppräknade ändamålen. Enligt regeringens mening kan en gallring av uppgifter i enlighet med utredningens bedömning inte anses förenlig med bestämmelsen i 10 § 2 arkivlagen eftersom den skulle innebära att information som kan ha betydelse för rättskipningen och förvaltningen försvinner.

Vidare bedömer regeringen att en gallring av uppgifter enligt utredningens bedömning inte kan anses förenlig med ändamålet i 10 § 3 arkivlagen som syftar till att värna forskningens behov. Det är av vikt att hela registret fortsatt finns tillgängligt för forskning.

Sammanfattningsvis anser regeringen alltså att en gallring av uppgifter i enlighet med skogsutredningens bedömning inte är förenlig med 10 § 2 och 3 arkivlagen, eftersom det skulle innebära att information som behövs för rättskipningen och förvaltningen samt för forskningens behov tas bort från Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregister. Regeringen bör därför inte besluta om en gallringsföreskrift.

Arkivlagens gallringsbestämmelse är dock subsidiär i förhållande till annan lagstiftning. Det innebär att det är möjligt att göra avsteg från lagen och införa en bestämmelse som medger att uppgifter tas bort i en större utsträckning än vad som är förenligt utifrån ändamålen i 10 § arkivlagen. Sådana avvikande gallringsbestämmelser finns t.ex. i författningar som reglerar integritets-känsliga uppgifter. Vissa remissinstanser menar också att det bör göras en bedömning av frågan om gallring i förhållande till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria

flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Av artikel 17.3 i EU:s dataskyddsförordning framgår att det inte finns någon ovillkorlig rätt att få personuppgifter raderade. Vid bedömningen av om uppgifter bör raderas ska det bl.a. beaktas om uppgiften behövs för arkivändamål av allmänt intresse eller vetenskapliga eller historiska forskningsändamål.

Vid bedömningen av om det finns skäl att göra avsteg från arkivlagen måste det enligt regeringens mening beaktas att de praktiska konsekvenserna av att gallra uppgifter om sammanvägda bedömningar om naturvärden ur nyckelbiotopsregistret är begränsade. Kraven i certifieringsstandarderna om att avstå avverkning gäller oavsett om nyckelbiotopen är registrerad eller inte. Att ett skogsområde är registrerat som nyckelbiotop visar att Skogsstyrelsen har bedömt att skogen har höga naturvärden. Skogsutredningens bedömning när det gäller vilka uppgifter som bör gallras innebär dock att ett område fortfarande skulle vara registrerat i nyckelbiotopsregistret – utan att det går att utläsa om det är bedömt som en nyckelbiotop eller ett objekt med naturvärde – och gallringen skulle därför förmodligen inte innebära några skillnader för den enskilde.

Vidare har uppgifterna i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsregister funnits tillgängliga under en längre tid och används i många användares egna system. Det är därför rimligt att anta att uppgifterna kommer att finnas tillgängliga för allmänheten även om gallring skulle ske enligt utredningens bedömning, samtidigt som en gallring innebär att de blir mindre tillgängliga för Skogsstyrelsen och skulle försvåra myndighetens arbete. En gallring innebär således att information om naturvärden till stöd för myndighetens arbete går förlorad, samtidigt som de praktiska konsekvenserna av en gallring får anses vara begränsade. Mot denna bakgrund och då uppgifterna i registret har betydelse för rättskipningen och förvaltningen samt för forskningens behov bedömer regeringen att det inte framkommit tillräckliga skäl för att göra avsteg från arkivlagen och införa en särskild gallringsbestämmelse i enlighet med utredningens bedömning.

Av samma skäl som anförs ovan är det enligt regeringens mening inte heller lämpligt att införa en bestämmelse som innebär att skogsägare ska kunna ansöka om att få sina objekt borttagna från registret. Det skulle innebära att information om naturvärden, som bl.a. har betydelse för forskningens behov, tas bort från registret samtidigt som de praktiska konsekvenserna av att uppgifterna raderas måste anses vara begränsade.

De uppgifter som i dag finns i nyckelbiotopsregistret är av intresse för skogsägare, skogsbolag, myndigheter och allmänhet och har samlats in på skattebetalarnas bekostnad. Kunskapen bör därför fortsätta att vara tillgänglig.

Motionerna

Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering

Enligt kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6 ska Skogsstyrelsen upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Av propositionen framkommer att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Motionärerna anser dock att det behöver skärpas ytterligare genom att nyckelbiotopsinventeringen och registreringen ska upphöra. Vidare anförs i yrkande 9 att enskilda markägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering ska kunna ansöka om upphävande hos Skogsstyrelsen.

Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 ska regeringen omedelbart ge Skogsstyrelsen i uppdrag att upphöra med nyckelbiotopsregistreringen. Nyckelbiotopsregistreringarna innebär en omfattande inskränkning i äganderätten utan att skälig ersättning ges. Motionärerna anser att denna osäkerhet inte adresseras tillräckligt väl genom propositionens förslag och att regeringens ambitioner att agera i frågan är otillräckliga.

Vidare anser motionärerna att mot bakgrund av de omfattande konsekvenser som nyckelbiotopsregistreringen får för markägaren, samt den otydlighet som råder kring bedömningarna, bör markägare ges en möjlighet att hos Skogsstyrelsen ansöka om att få bedömningen omprövad och att denna omprövning bör vara möjlig att överklaga i domstol (yrkande 13). För att frigöra markägare från den osäkerhet som nyckelbiotopsregistreringen innebär anser motionärerna att markägare med sådan mark bör erbjudas förtur vid ansökan om formellt skydd av marken (yrkande 14). Ett formellt skydd tydliggör enligt motionärerna markägarens rätt till ersättning.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del ska ytterligare nyckelbiotoper inte registreras och det behöver göras en noggrann analys av vad som registrerats. Motionärerna anför att systemet med nyckelbiotoper bör slopas eftersom skydd inte bör bygga på en så vid definition som i dag. Enligt kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 17 ska ett moratorium för nya nyckelbiotoper införas tills nuvarande modell ändrats så att inte enskilda skogsägare kan bli drabbade tredje parter och så att alla markägare på vars mark nyckelbiotoper ofrivilligt registrerats ges ersättning för detta.

I yrkande 42 i kommittémotion 2021/22:2456 framhålls att staten bör ta en aktiv roll i att få parterna, inklusive Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter, skogsägare, skogsindustriföretag och certifieringsorganisationer, att enas kring ett effektivare och mer rättssäkert system än det som finns i dag för nyckelbiotoper.

Även i kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 12 anförs att Skogsstyrelsen bör upphöra med generella nyckelbiotopsinventeringar. Eftersom Skogsstyrelsen inte anses ha haft tillräckligt stöd i regleringsbrev eller nuvarande och tidigare myndighetsinstruktioner för en

generell nyckelbiotopsinventering anser motionärerna att Skogsstyrelsen helt bör upphöra med densamma.

I partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17 anförs att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se till att det fortfarande går att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar. Skogsstyrelsen har beslutat att man ska upphöra med att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar. Motionärernas uppfattning är att dessa åtgärder leder oss längre ifrån att uppnå flera av våra miljömål och att det lägger grunden för fortsatt utarmning av den biologiska mångfalden.

Nyckelbiotopsregistret inklusive analys av rättssäkerheten

Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 12 ska uppgifterna i nyckelbiotopsregistret endast vara tillgängliga för Skogsstyrelsen och berörda markägare. Motionärerna anser att undantag för forskningsändamål bör vara möjliga att göra.

I partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 8 anförs att nyckelbiotopsregistret i sin helhet även fortsättningsvis ska vara tillgängligt. Motionärerna anser att det är en självklarhet att statligt finansierad kunskapsinhämtning, som dessutom kan vara till gagn för forskning och av intresse för allmänheten, miljöorganisationer och andra aktörer, fortsättningsvis ska vara offentligt tillgänglig.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del ska nyckelbiotopsregistret inte vara allmänt tillgängligt. Motionärerna anser att nuvarande register över nyckelbiotoper bör vara konfidentiellt på grund av bristerna i det, och att det inte får leda till åtgärder av annan part än markägaren. Vidare bör databasen över nyckelbiotoper analyseras för att studera hur rättssäkerheten har hanterats (yrkande 43).

Kompletterande uppgifter

Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering

Den 17 maj 2018 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. I uppdraget ingick dels att applicera utvecklad och förbättrad metodik för att identifiera och avgränsa nyckelbiotoper i nordvästra Sverige, dels att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet.

Den 21 december 2018 beslutade riksdagen om budgeten för utgiftsområde 23 för 2019 (bet. 2018/19:MJU2, rskr. 2018/19:113). Den innebar att finansieringen av en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper drogs tillbaka fr.o.m. den 1 januari 2019. Formellt togs beslut om att dra tillbaka regeringsuppdraget den 27 juni 2019. Regeringen anförde då att den har ett tydligt uppdrag att värna och stärka den privata äganderätten till skogen.

Beslutet att avveckla den utökade nyckelbiotopsinventeringen var en viktig del i det arbetet.

När det gäller möjligheten att överklaga nyckelbiotopsregistrering har som nämnts ovan bl.a. Kammarrätten i Göteborg tidigare bedömt att en nyckelbiotopsregistrering inte är ett beslut och att den därmed inte går att överklaga.³ Kammarrätterna i Sundsvall och Jönköping har däremot kommit till motsatt slutsats, att registreringen är ett beslut och kan överklagas.⁴ Domen från Kammarrätten i Göteborg överklagades av markägaren och de övriga av Skogsstyrelsen. Enligt Skogsstyrelsen var anledningen till att myndigheten överklagade domen till Högsta förvaltningsdomstolen att få vägledning. Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 1 juli 2021 att man inte ger prövningstillstånd.

Skogsstyrelsen har beslutat att fr.o.m. den 21 december 2021 helt sluta med att registrera nyckelbiotoper. Samtidigt ska nyckelbiotoper registrerade från den 27 juni 2019 avregistreras om markägaren begär det. Skogsstyrelsen har fattat beslutet efter en analys av rättsläget sedan en rad domar kommit från kammarrätten (se ovan). Totalt har Högsta förvaltningsdomstolen nekat prövning av sex fall där skogsägare överklagat Skogsstyrelsens beslut att registrera en nyckelbiotop på ägarens mark. Därmed står domarna från kammarrätterna fast, även om de pekar i olika riktningar.

Kammarrätten i Stockholm anser att Skogsstyrelsen saknar lagligt stöd att registrera nyckelbiotoper åtminstone efter det att regeringen i juni 2019 drog tillbaka det senaste uppdraget att inventera.⁵ Enligt Skogsstyrelsen är rättsläget så oklart att man anser att myndigheten inte kan fortsätta registreringen av nyckelbiotoper på ett sätt som är tillräckligt rättssäkert för skogsägaren. Beslutet har föregåtts av en analys av rättsläget av Skogsstyrelsens experter som sedan lagt fram förslaget att upphöra med registreringen.

Efter att Högsta förvaltningsdomstolen nekat prövningstillstånd av kammarrättsdomen från Stockholm har det funnits skogsägare som vänt sig till Skogsstyrelsen och begärt att få sin nyckelbiotop avregistrerad. Om begäran rör en nyckelbiotop som är registrerad fr.o.m. den 27 juni 2019 kommer nyckelbiotopen att avregistreras. Om begäran rör en nyckelbiotop som är registrerad t.o.m. den 26 juni 2019 hanteras den som ett överklagande och överlämnas då till förvaltningsrätten. Skogsstyrelsen menar att det finns rättsligt stöd för verksamheten i Skogsstyrelsens regleringsbrev och i särskilda regeringsbeslut under tiden före juni 2019. Hur de nyckelbiotoper som registrerats tidigare ska hanteras är enligt Skogsstyrelsen inte klart. Där kommer det att behövas fler rättsliga prövningar.

När det gäller att ompröva beslut om att registrera nyckelbiotoper anför Skogsstyrelsen i rapporten Registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar och tillståndsansökningar (rapport 2020/2) att

³ Dom den 14 oktober 2020 i mål nr 1727-20.

⁴ Kammarrätten i Sundsvall, dom den 30 november 2020 i mål nr 2853-19 och Kammarrätten i Jönköping, dom den 10 mars 2021 i mål nr 638-20.

⁵ Kammarrätten i Stockholm, dom den 23 juni 2021 i mål nr 7503-20.

naturvärden dokumenterade som en nyckelbiotop i ett register inte är ett totalt permanent tillstånd. Det finns möjligheter att ompröva dokumentationen i registret. En omprövning kan ske på markägarens initiativ eller Skogsstyrelsens eget initiativ. Skogsstyrelsen anför att förhållanden kan ändras och ny kunskap kan tillföras. Om naturvärdena inte uppfyller kriterierna för nyckelbiotop efter en ny inventering ändras uppgifterna i registret.

Processen går till så att man kontaktar Skogsstyrelsens distrikt där fastigheten ligger. När det kommer in en begäran om omprövning avgör distriktschefen om det finns skäl att göra en ny bedömning. Om en ny bedömning ska göras görs den av en erfaren inventerare från ett annat distrikt. Om distriktet bedömer att det rör sig om ett mer komplicerat eller principiellt fall kan två erfarna inventerare från ett eller två andra distrikt konsulteras. Om den nya bedömningen skiljer sig från den första konsulteras en inventerare som ingår i en nationell expertgrupp med speciellt utsedda inventerare som avgör bedömningen och avgränsningen.

När det gäller registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar beslutade Skogsstyrelsen den 16 december 2019 att detta skulle upphöra när nya arbetssätt fanns på plats. Skogsstyrelsen anförde att den skulle utveckla nya arbetssätt för en allsidig utredning av avverkningsärenden, inklusive dokumentation av miljövärden, under 2020. Myndigheten uppgav att bakgrunden till beslutet var att man kommit fram till att det inte är lämpligt att blanda tillsyn med nyckelbiotopsinventering eftersom nyckelbiotoper inte regleras i lag. Tillsyn innebär däremot en kontroll av att lagstiftningen följs. Beslutet följde av ett förslag som Skogsstyrelsen lämnat i oktober 2019 (Registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar och tillståndsansökningar, dnr 2019/2664) och som varit på remiss.

I slutet av december 2020 meddelade Skogsstyrelsen att den vid årsskiftet 2020/21 skulle sluta att registrera nyckelbiotoper i samband med att en anmälan eller ansökan om avverkning kommer in till myndigheten. Beskedet innebär att myndigheten använder en ny metod för dokumentation av naturvärden sedan den 1 januari 2021. Enligt den nya metoden dokumenteras naturvärden som har betydelse för handläggningen av ärendet utifrån vad lagen kräver. Endast fakta om det område som anmälan eller ansökan om avverkning gäller kommer att samlas in. Vid en nyckelbiotopsinventering har man kunnat gå utanför området som anmälan eller ansökan gällt eftersom en nyckelbiotop kan ha andra gränser. Enligt Skogsstyrelsen har man inväntat ett nytt sätt att hantera naturvärden innan man kunnat avsluta nyckelbiotopsregistreringen.

Nyckelbiotopsregistret inklusive analys av rättssäkerheten

I skogsutredningens betänkande redovisas att ca 56 200 nyckelbiotoper, omfattande omkring 155 000 hektar produktiv skogsmark, har registrerats under de systematiska nationella nyckelbiotopsinventeringarna. I ett eget

register finns de nyckelbiotoper som stor- och mellanskogsbruket frivilligt har redovisat till Skogsstyrelsen omfattande ca 270 000 hektar produktiv skogsmark.

Vid sidan av de nyckelbiotoper som registrerats under den nationella inventeringen har ytterligare 13 200 nyckelbiotoper omfattande ca 54 000 hektar produktiv skogsmark förts in i registret av Skogsstyrelsen i samband med annan verksamhet, t.ex. vid tillsyn eller under uppdragsverksamhet. Sedan 2007 har den andel av nyckelbiotoper som registrerats i samband med avverkningsanmälan särredovisats. Fram till augusti 2020 hade ca 18 000 hektar produktiv skogsmark registrerats i samband med att en avverkningsanmälan kommit in till Skogsstyrelsen.

Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden har registrerats i Skogsstyrelsens handläggarstöd Navet snarast möjligt efter inventeringen. När nyckelbiotoper eller objekt med naturvärden har registrerats publiceras de av inventeraren och blir då tillgängliga i Skogsstyrelsens interna och externa karttjänster.

Utskottets ställningstagande

Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering

Utskottet välkomnar regeringens bedömning att Skogsstyrelsen bör upphöra med all inventering och registrering av nyckelbiotoper. Vidare delar utskottet regeringens bedömning av de problem som detta arbete medfört. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen beslutat att fr.o.m. den 21 december 2021 helt sluta med att registrera nyckelbiotoper.

Utskottet noterar att Skogsstyrelsen sedan början av 2021 upphört med registrering av nyckelbiotoper i samband med att underrättelser om avverkning eller ansökningar om avverkningstillstånd kommer in till myndigheten. Utskottet har förståelse för myndighetens beslut att inte blanda samman det lagreglerade tillsynsarbetet med den icke lagreglerade nyckelbiotopsinventeringen men vill samtidigt framhålla vikten av kunskap om naturvärden och biologisk mångfald.

Utskottet delar regeringens bedömning att det finns ett fortsatt behov av att en myndighet gör sammanvägda bedömningar av naturvärden i sin ärendehandläggning, t.ex. vid underrättelser om avverkning. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen även fortsättningsvis kommer att kunna bedöma naturvärden i samband med fältbesök och inventeringar men utan att använda begreppet nyckelbiotop. Utskottet noterar att Skogsstyrelsen har tagit fram en ny metod för dokumentation av naturvärden vid avverkningsanmälningar.

Om en skogsägare vänder sig till Skogsstyrelsen med en begäran om att avregistrera en nyckelbiotop som är registrerad fr.o.m. den 27 juni 2019 kommer denna att avregistreras. Om begäran rör en nyckelbiotop som är registrerad t.o.m. den 26 juni 2019 hanteras den som ett överklagande och överlämnas då till förvaltningsrätten. Anledningen till att ärendena hanteras olika är Skogsstyrelsens bedömning att det fanns rättsligt stöd för

verksamheten i Skogsstyrelsens regleringsbrev och i särskilda regeringsbeslut under tiden före juni 2019. Utskottet har förståelse för att det behövs fler rättsliga prövningar av de nyckelbiotoper som registrerats före juni 2019 och bedömer att det är viktigt att rättsläget klargörs så fort som möjligt.

Mot bakgrund av att Skogsstyrelsen helt upphört med att registrera nyckelbiotoper anser utskottet att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 41 i denna del, 2021/22:2462 (SD) yrkande 17, 2021/22:3682 (C) yrkande 12, 2021/22:4335 (KD) yrkande 6 och 2021/22:4336 (M) yrkande 11 är tillgodosedda. Utskottet anser också att motionerna 2021/22:4335 (KD) yrkande 9 och 2021/22:4336 (M) yrkande 13 kan lämnas utan åtgärd då det är möjligt att ansöka om avregistrering av en nyckelbiotop. Vidare avstyrker utskottet motion 2021/22:3279 (V) yrkande 17 eftersom Skogsstyrelsen kan bedöma naturvärden på andra sätt vid avverkningsanmälningar.

Eftersom det finns möjligheter att begära att en nyckelbiotop avregistreras ser utskottet ingen anledning att markägare med sådan mark erbjuds förtur vid ansökan om formellt skydd av marken. Motion 2021/22:4336 (M) yrkande 14 avstyrks.

Vidare anser utskottet att det i nuläget inte finns behov av att ta fram ett nytt system för att registrera nyckelbiotoper. Motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 42 avstyrks.

Nyckelbiotopsregistret inklusive analys av rättssäkerheten

Regeringen har bedömt att gallring av uppgifter i nyckelbiotopsregistret inte är förenligt med arkivlagens ändamål och att det inte finns skäl att göra avsteg från arkivlagen. Utskottet konstaterar att nyckelbiotopsregistret är en allmän handling och att utgångspunkten i arkivlagen är att myndigheternas arkiv ska bevaras. Vidare noterar utskottet att en gallring av uppgifter i registret skulle innebära att information som behövs för rättskipningen och förvaltningen samt för forskningen tas bort. Information om naturvärden till stöd för myndighetens arbete går förlorad samtidigt som de praktiska konsekvenserna av en gallring får anses vara begränsade. Utskottet delar därför regeringens bedömning att den inte bör besluta om en gallringsföreskrift eller göra avsteg från arkivlagen och införa en särskild gallringsbestämmelse.

Utskottet anser att det är viktigt att den kunskap som har samlats fortsätter att vara tillgänglig eftersom de uppgifter som finns i nyckelbiotopsregistret är av intresse för skogsägare, skogsbolag, myndigheter och allmänheten.

Därmed anser utskottet att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 41 i denna del, 2021/22:4336 (M) yrkande 12 och 2021/22:4338 (MP) yrkande 8 kan lämnas utan åtgärd. Som redovisas ovan har regeringen gjort en grundlig analys av rättssäkerheten i nyckelbiotopsregistret och utskottet anser därför att motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 43 är tillgodosedd.

Kunskapsunderlag och stöd till markägare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om inventeringar i skogen genom moderna digitala fjärranalysmetoder och inventering vid formellt skydd eller avverkning.

Jämför reservation 47 (M) och 48 (M, SD).

Propositionen

Regeringen bedömer att inventeringen i skogen bör utvecklas genom nya moderna digitala fjärranalysmetoder som stöd till fältinventeringar. Dessa bör rikstäckande identifiera objektiva förhållanden i naturen som kan vara av betydelse för skogsbrukets planering, arbetet med biologisk mångfald och nationella klimat- och miljömål. Markägare har redan i dag god kunskap om sin skog. Regeringen anser att ett statligt ansvar för att se till att kunskapsunderlag i form av geografisk information om tillståndet i skogen och förekomst av naturvärden finns är fortsatt angeläget och något som kan utgöra ett stöd för skogsägaren, exempelvis för att underlätta framtagande av skogsbruksplaner och planering av naturvårdsåtgärder samt effektivare och mer transparenta beslut vid avverkningsanmälan.

Skogsutredningen bedömer att kunskap om olika förekomster i naturen som kan ha betydelse för biologisk mångfald är avgörande för att uppnå de skogs- och miljöpolitiska målen. Utredningen konstaterar vidare att frågan om vilket kunskapsunderlag som krävs för olika situationer och verksamheter är komplex och att svaret på frågan om vilka underlag som behövs beror på flera omständigheter, exempelvis de politiska ambitionerna för naturvård och områdesskydd, utformningen och avgränsningen av myndigheters uppdrag och, i fråga om tillsyn och rådgivning, omständigheterna i det enskilda fallet.

Många markägare har redan i dag god kunskap om sin skog, inte minst de som har en s.k. grön skogsbruksplan för sin fastighet. Regeringen bedömer i likhet med utredningen och många av remissinstanserna att ytterligare kunskapsunderlag i form av geografisk information om naturvärden är till nytta för exempelvis skogsägare, skogsbolag, myndigheter och akademi. Ett sådant kunskapsunderlag är t.ex. en förutsättning för skogsbrukets planering, bl.a. för planering av skogsbruksåtgärder, miljöhänsyn och frivilliga avsättningar, men också för att underlätta för markägare att anmäla intresse för formellt skydd. Det är även en förutsättning bl.a. för myndigheters arbete med formellt skydd och olika typer av ärendehandläggning. Kunskap om områden med höga naturvärden är ett viktigt underlag inom svenskt miljö- och naturvårdsarbete och ger en bild av var i skogslandskapet det finns biologiskt särskilt värdefulla miljöer, en information som också kan vara av stort intresse för exempelvis forskningen. Regeringen bedömer att det därför bör finnas

kunskapsunderlag om objektiva förhållanden som ger tydliga indikationer på var det av olika skäl kan behövas fördjupad kunskap.

Markägare har redan i dag god kunskap om sin skog och många skogsägare har tagit fram gröna skogsbruksplaner där bl.a. frivilliga avsättningar pekats ut. Den samlade kunskapen i dessa skogsbruksplaner är också en viktig utgångspunkt för kunskapsunderlag om naturvärden. Skogsägaren kan även välja att få stöd av privata företag eller skogsägarföreningar för att skaffa sig fördjupad kunskap.

Regeringen anser i likhet med Skogsutredningen och många remissinstanser att staten har ansvar för att bistå skogsägare med kunskapsunderlag som kan vara till stöd i planering av skogsbruksåtgärder, frivilliga avsättningar eller vid framtagandet av en skogsbruksplan. Utöver det ansvar som staten har när det gäller underlag för myndighetsbeslut eller strategisk planering är det bl.a. rimligt att staten bistår enskilda markägare som så önskar med att förstå när det behövs mer djupgående underlag för deras planering. Staten har ett stort ansvar för att se till att geografisk information om naturvärden finns liksom möjligheten att med hjälp av kunskapen göra sammanvägda bedömningar i samband med ärendehandläggning. Förutom Skogsstyrelsens bör också Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas roller i arbetet med inventering säkerställas.

Som Skogsstyrelsen och SLU pekar på finns det möjligheter till kunskapsinhämtning med hjälp av modern fjärranalysteknik. De tekniska möjligheterna inom geografiska informationssystem (GIS) och fjärranalysområdet utvecklas snabbt. Det finns i dag stora mängder data tillgängliga, exempelvis från satellitbilder, laserskanning och flygbilder. Det finns även nya tekniker att analysera och sammanställa dessa data med, t.ex. med hjälp av artificiell intelligens.

I avsnittet om nyckelbiotopsinventering gör regeringen bedömningen att myndigheter även fortsättningsvis kommer att behöva göra bedömningar av naturvärden i samband med fältbesök och inventeringar för att t.ex. kunna handlägga områdesskyddsärenden. Regeringen bedömer att det är viktigt att arbete i samband med fältbesök och inventeringar utförs med en hög grad av transparens gentemot markägare. I samma avsnitt gör regeringen också bedömningen att Skogsstyrelsen bör kunna fortsätta att på förfrågan från skogsägaren stödja bedömning av naturvärden inom ramen för sin uppdragsverksamhet. Kunskapsunderlag som bl.a. tas fram med de nya tekniska möjligheter som nämns ovan, s.k. modern digital fjärranalys, bedöms ge såväl myndigheter som enskilda markägare hjälp med att förstå när det behövs mer djupgående underlag för sin verksamhet och planering. För naturvärdesinventeringar i skog som inte görs inom ramen för ett ärende ska inga sammanvägda bedömningar registreras. De arbetssätt som Skogsstyrelsen har i dag när det gäller information till markägare vid fältinventeringar ska fortsätta. Utgångspunkten för skydd ska vara frivillighet, flexibla skydd och rätten till ersättning. Beslut om områdesskydd är ett myndighetsbeslut och kan överklagas.

För att bättre kunna möta både behoven av geografisk information om naturvärden och behovet av samordning mellan Skogsstyrelsen och länsstyrelserna bedömer regeringen att det bör utvecklas moderna digitala fjärranalysmetoder för att ta fram ett rikstäckande kunskapsunderlag som identifierar objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer. Detta kunskapsunderlag är ett stöd till fältinventeringar och av betydelse för biologisk mångfald samt bidrar till uppfyllelse av miljö kvalitetsmålet Levande skogar och till skogsbrukets och myndigheternas planering, utan att det innefattar en bedömning som kan betraktas som ett myndighetsbeslut. Kunskapsunderlag som tas fram på skattebetalarnas bekostnad bör tillgängliggöras.

Ett kunskapsunderlag som baseras på moderna digitala fjärranalysmetoder kan lättare uppdateras löpande och kommer att bli allt bättre ju mer tekniken utvecklas. På så vis kan kunskapsunderlaget enkelt hållas aktuellt och vara rikstäckande. Detta är ett sätt att säkerställa att fördjupade, mer arbetskrävande analyser vidtas på rätt ställen, och regeringens bedömning är att det är ett mer effektivt arbetssätt än det nuvarande med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Dessutom kan även vissa typer av kulturmiljöer hittas med samma metoder. Regeringen avser därför att ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelser och i dialog med markägare utveckla metoder för att med hjälp av moderna digitala fjärranalysmetoder som komplement till fältinventeringar identifiera objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer.

Motionen

Enligt kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15 ska regeringen inte ge ett myndighetsuppdrag om att utveckla metoder för att med hjälp av moderna digitala fjärranalysmetoder identifiera förhållanden i naturen. Motionärerna är positiva till användningen av modern teknik för att utveckla skogsbruket men menar att det finns skäl att vara mycket kritisk till den här typen av statlig inventering och att användningen av den bör begränsas.

Motionärerna anser även att beslutsunderlag för formellt skydd eller nekad avverkning alltid ska tas fram genom inventering på plats, att markägaren ska erbjudas möjlighet att närvara vid dessa inventeringar och att resultatet av inventeringen ska gå att överklaga (yrkande 16).

Kompletterande uppgifter

Det huvudsakliga syftet med en naturvärdesinventering (NVI) är att beskriva och värdera naturmiljöer av betydelse för biologisk mångfald inom ett avgränsat område. Bedömningen av naturvärdet görs utifrån de två bedömningsgrunderna biotop (typ av naturmiljö) och arter. En NVI resulterar

i avgränsningar av områden, naturvärdesklassningar, objektbeskrivningar, en artlista med naturvårdsarter och en övergripande rapport.

Skogsstyrelsen arbetar med olika sorters inventeringar; bl.a. inventerar myndigheten varje år ett urval av de anmälningar om föryngringsavverkning som kommer in till myndigheten. Skogsstyrelsen inventerar miljöhänsyn vid avverkningen och under föryngringsfasen. Syftet är att ge underlag för utvärdering av uppfyllelsen av miljömålen i skogen. Inventeringsresultaten ger svar på:

- hur stor andel av avverkningsarealen som lämnas av hänsynsskäl
- hur mycket levande och döda träd som lämnas vid avverkningen.

Ett annat område där Skogsstyrelsen ansvarar för inventeringar är viltskador i ungskog som är mellan 1 och 4 meter i medelhöjd. Äbin, som metoden kallas för, är en kvalitetssäkrad inventeringsmetod för att inventera viltskador.

Inventeringen Uppföljning av biologisk mångfald startade 2009 och utförs av Skogsstyrelsen. Avsikten var att under en tolvårsperiod inventera sammanlagt ca 750 objekt och sedan upprepa inventeringen efter tolv år för att påvisa eventuella förändringar. Inventeringen görs i stickprov av nyckelbiotoper i det enskilda skogsbruket och storskogsbruket. Med start 2019 görs också stickprov av vanlig slutavverkningsmogen skog. Inventeringen är ett sätt att följa upp effekter i skogen av skogssektorns arbete för att bevara den biologiska mångfalden.

Även SLU arbetar med olika sorters inventeringar, bl.a. markinventeringen som utgör en del av Naturvårdsverkets nationella miljöövervakningsprogram. Inventeringen startades 1983 i samverkan med Riksskogstaxeringen och har sedan dess följt miljötillståndet i Sveriges skogsmark och andra naturmarker. Varje år utförs inventering och provtagning på ca 2 000 permanenta provytor. Proverna används för analys av markens kemiska egenskaper och för bestämning av svampsamhällets artsammansättning med hjälp av DNA-metoder. Inventeringen resulterar i data som används inom Sveriges klimatrapportering till FN och EU, inom den nationella miljömålsuppföljningen, inom forskning samt som information till samhället.

SLU arbetar även med skoglig inventering som är en av flera tillämpningar inom sampling och är viktigt för ett stort antal tillämpningar inom praktiskt skogsbruk och miljöarbete. Tidigare har skoglig inventering inriktats mot främst träd och bestånd, men i dag omfattas alla aspekter som är relevanta för ett hållbart skogsbruk, t.ex. indikatorer för att beskriva biologisk mångfald och växthusgasbalanser. Ett annat område SLU arbetar med är Nationell Riktad Skogsskadeinventering (NRS) som är ett flexibelt inventeringskoncept inriktat på skogsskador där SLU årligen kan följa upp och presentera information om olika slags skador på regional nivå.

Landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg framhöll den 7 december 2021 som svar på skriftlig fråga 2021/22:389 Information till skogsägare vid undersökning av skogsmarker bl.a. att myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägare och med respekt för äganderätten. Enligt

ministern är det därför viktigt att myndigheternas kvalitetsarbete stärks, att äganderättsperspektivet tydliggörs i myndigheternas arbete och att markägare ges bättre förutsättningar att förstå lagkrav och får möjlighet att bli mer delaktiga i naturvårdsarbetet.

När det gäller möjlighet att överklaga naturvärdesinventeringar, se vidare avsnittet om nyckelbiotopsregistrering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är angeläget att staten har ett ansvar för att se till att det finns kunskapsunderlag i form av geografisk information om tillståndet i skogen och om förekomsten av naturvärden. Detta kan bl.a. utgöra ett stöd för skogsägarna men även för effektivare och mer transparenta beslut vid avverkningsanmälningar. Utskottet vill framhålla att markägare redan i dag har god kunskap om sin skog, men samtidigt kan ytterligare kunskapsunderlag om naturvärden vara till nytta t.ex. vid planering av skogsbruksåtgärder, miljöhänsyn och frivilliga avsättningar. Vidare är det en förutsättning för myndigheters arbete med formellt skydd och för olika typer av ärendehandläggning. Kunskap om områden med höga naturvärden är ett viktigt underlag inom svenskt miljö- och naturvårdsarbete då det ger en bild av var det finns biologiskt särskilt värdefulla miljöer.

Utskottet delar regeringens bedömning att det bör utvecklas moderna digitala fjärranalysmetoder för att ta fram ett rikstäckande kunskapsunderlag som identifierar objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer, utan bedömningar som kan betraktas som myndighetsbeslut. I sammanhanget vill utskottet framhålla att digital fjärranalys är ett effektivt arbetssätt där kunskapsunderlaget lätt kan uppdateras löpande. Det är viktigt att detta utvecklingsarbete bedrivs med en stor transparens gentemot markägarna. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2021/22:4336 (M) yrkande 15 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet noterar att myndigheterna gör många fältbesök och inventeringar på marker med olika syften. Det kan handla om inventeringar för att undersöka miljöhänsynen vid avverkning, viltskador, biologisk mångfald, naturvärdesinventeringar etc. Utskottet anser att det är viktigt att myndigheterna kan bedriva ett sådant arbete men vill samtidigt betona vikten av att det bedrivs med en hög grad av transparens gentemot markägaren. Myndigheternas arbete ska utföras i god samarbetsanda med markägare och med respekt för äganderätten. Utskottet delar regeringens syn att utgångspunkten för arbetet med områdesskydd ska vara frivillighet, flexibilitet och rätt till ersättning. Vidare konstaterar utskottet att beslut om områdesskydd är ett myndighetsbeslut som kan överklagas. Mot bakgrund av detta anser utskottet att motion 2021/22:4336 (M) yrkande 16 kan lämnas utan åtgärd.

Regelförenklingar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om uppdrag om regelförenklning, avverkningsanmälningar, slutavverkningsålder, övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och regler om planterad granskog på åkermark.

Jämför reservation 49 (M), 50 (KD), 51 (M), 52 (SD), 53 (KD), 54 (M, KD) och 55 (SD).

Propositionen

Regeringen bedömer att ett uppdrag om regelförenklning inom skogsbruket bör ges till Skogsstyrelsen. Syftet med regelförenklningarna bör vara att äganderätten stärks och att villkoren för företagande inom skogssektorn underlättas. Uppdraget bör sträva efter synergieffekter som gynnar skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö. I uppdraget bör det vidare ingå att utreda förenklingsförslag t.ex. som de skogsutredningen lämnat. Översynen bör göras i samråd med Naturvårdsverket, SLU, Boverket och Sametinget.

Skogsutredningen har lämnat en rad förenklingsförslag. Regeringen vill se förenklingsförslag som stärker äganderätten samt att villkoren för företagande inom skogssektorn underlättas och bidrar till att uppfylla miljömålen. Uppdraget bör sträva efter synergieffekter som gynnar skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö. Det kan t.ex. handla om de förslag som utredningen lämnat. Ett av förslagen handlar om skogsvårdsförordningens reglering av lägsta ålder för förnygringsavverkning. I föreskrifter som meddelats med stöd av 10 § skogsvårdslagen och 11 § skogsvårdsförordningen regleras lägsta ålder för förnygringsavverkning för att skydda den yngre skogen mot exploaterande slutavverkningar. Enligt dessa bestämmelser är emellertid möjligheten begränsad att beakta andra intressen än virkesproduktion vid utformningen av föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning. Enligt Skogsstyrelsens föreskrifter är den lägsta åldern för förnygringsavverkning fem eller tio år högre i norra Sverige än i södra delen av landet vid motsvarande ståndortsindex. Det betyder att två skogsbestånd med samma tillväxt och produktionsförmåga har olika lägsta ålder för förnygringsavverkning beroende på var i landet skogsbeståndet ligger. Om förslag om förändrat regelverk för lägsta ålder för förnygringsavverkning tas fram ska effekter på ekosystemtjänster inklusive kolinlagring särskilt belysas.

Särskilda ransoneringsregler anger att högst hälften av skogsmarken får utgöras av kalmare och skog som är yngre än 20 år på brukningsenheter som är större än 50 hektar. För brukningsenheter som är större än 1 000 hektar finns ytterligare begränsningar i syfte att främja en jämn åldersfördelning av skogen.

Ransoneringsreglerna har starka kopplingar till lägsta ålder för föryngrings-avverkning, varför det enligt utredningen vore lämpligt att se över dem samtidigt.

Skogsvårdslagen anger som grundregel att som brukningsenhet gäller den produktiva skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare. Detta kan innebära ett hinder för rationellt brukande. Utredningen bedömer att det är önskvärt att förenkla reglerna för brukningsenhet. Ett alternativ skulle t.ex. kunna vara att koppla begreppet brukningsenhet till ett eller flera län i stället för till en kommun. Eftersom det finns tydliga kopplingar mellan reglerna om brukningsenhet och ransoneringsreglerna vore det enligt utredningen lämpligt att se över dem samtidigt.

Skogsstyrelsen bör i samråd med Naturvårdsverket få i uppdrag att se över hur regellättnader för markägare kan införas för att gynna naturlig föryngring, bl.a. i övergångszoner i bryn mellan åkermark och skog samt i områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövården och friluftsliv. I uppdraget kan även ingå att utreda vilka delar av skogsvårdslagstiftningen som bör ändras för att vara neutrala i förhållande till val av skogsbruksmetod, underlätta för markägare att välja den mest lämpade metoden och stödja de jämställda skogspolitiska målen.

Regeringen bedömer att det finns skäl att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att vidare utreda förenklingsförslag. Syftet bör vara att förenkla och underlätta för skogsbruksföretagandet samt sträva efter synergieffekter som gynnar skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö. Bedömningen är att synergier mellan skogsbruket och andra intressen bör kunna uppnås genom regelförändringar, varför det bör eftersträvas. Översynen bör ske i samråd med Sametinget, SLU, Boverket och Naturvårdsverket.

Regeringen vill även lyfta fram de insatser som redan görs för att förenkla för företag inom skogssektorn. Bedömningen är att utvecklingen inom digitala data och utvecklat kartmaterial möjliggör att med skogsägarens behov i centrum förenkla skogsbruksföretagandet. Exempel på åtgärder som bör kunna genomföras av Skogsstyrelsen är att utreda möjligheter till mer effektiv och snabbare handläggning av ärenden samt fortsatt arbete med en gemensam inlämningsfunktion för skogsägares myndighetsärenden. Ökad samverkan inom skogssektorn när det gäller data kopplade till skogsbruk bedöms också vara avgörande för att uppnå förenkling. Hänsyn till äganderätt och skogsägarens integritet bör vara styrande. Regeringen har gett Skogsstyrelsen i uppdrag att arbeta med ett förenklingspaket för skogsbruket som ska ge konkreta förenklningar för företagare och vara tillitskapande i bemötande och service i syfte att bidra till en hållbar näringslivsutveckling. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 februari 2023.

Vidare bedömer regeringen att en översyn över reglerna för skogsbruk i granskog på före detta åkermark bör genomföras i syfte att underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn samtidigt som skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö gynnas.

Skogsutredningen bedömer att nuvarande regelverk inte är fullt relevant för skogsmark som tidigare varit åkermark. Därför ser man en möjlighet att genom enklare regler för skogsbruk på sådan mark underlätta villkoren för företagande. Potentialen när det gäller såväl lönsamhet som virkesproduktion samt biologisk mångfald begränsas sannolikt av dagens regler. Det är önskvärt att denna potential bättre kan tas till vara, vilket motiverar enklare regler vid skogsbruk på dessa marker. Regeringen delar denna bedömning men anser, i likhet med flera remissinstanser, att risken för gränsdragningsproblem är stor om gränsen för när förenklingarna ska gälla sätts vid ett enskilt år.

Regeringen delar utredningens bedömning att regelförenklingarna bl.a. bör kunna möjliggöra tidigare avverkning än vad skogsvårdslagens regler om lägsta ålder för förnygringsavverkning i dag medger och därmed kan innebära att mer råvara tidigare blir tillgänglig för den växande bioekonomin. Vidare kan en avreglering av granskog på före detta åkermark förväntas bidra till stärkt äganderätt och till högre lönsamhet då möjligheten att bedriva skogsbruket mer flexibelt och ändamålsanpassat ökar. Möjligheten att öka skogsbrukets klimatanpassning ökar också eftersom avverkningen kan tidigareläggas för att minska t.ex. storm- och rötskador.

Före detta åkermark kan relativt ofta förväntas vara lämplig att återplantera med lövträd. Möjlighet finns även att etablera olika typer av blandbestånd. Att anlägga sådana bestånd bedöms kunna ge synergier mellan skogsbruk och andra allmänna intressen.

Regeringen bedömer att skogsmark som tidigare varit åkermark, inte minst bestånd med planterad gran, har ett relativt lågt värde för den biologiska mångfalden och friluftslivet. Dessutom kan sådana bestånd vara särskilt sårbara för vissa skador som stormfällning. Regeringen avser därför att ge i uppdrag åt Skogsstyrelsen att utreda hur granskog på mark som tidigare varit åkermark kan hanteras på ett enklare sätt. Översynen bör beakta möjligheten och förutsättningarna att undanta granskog på före detta åkermark från krav på bl.a. lägsta slutavverkningsålder och kravet på underrättelse för förnygringsavverkning.

Motionerna

Uppdrag om regelförenkling

Enligt kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 13 behövs ett tillägg till uppdraget om regelförenklingar. Motionärerna anser att uppdraget till Skogsstyrelsen är angeläget men att det bör utökas till att omfatta korta handläggningstider, principiell vägledning för myndigheter i att undvika byråkrati i form av nya utredningskrav och redovisning för skogsföretagare samt att samrådskravet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ska tas bort. De delar som bör utgå ur samrådskravet är skogsbruksåtgärder som är anmälningspliktiga enligt skogsvårdslagen, naturvårdande skötsel samt åtgärder för att begränsa allvarliga skador från t.ex.

barkborreangrepp. Enligt motionärerna är det angeläget att uppdraget ges snarast, senast den sista april 2022 (yrkande 14).

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17 anförs att regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen om regelförenkling inom skogsbruket ska utgå från skogsägarnas och skogsnäringsens behov och att arbetet ska bedrivas i samråd med dessa. Motionärerna välkomnar regelförenklingar för skogsbruket och menar att uppdraget på ett tydligt sätt ska ha denna inriktning.

Avverkningsanmälningar

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 22 behöver förutsättningarna för ett aktivt skogsbruk förbättras genom snabb handläggning av skötsel och avverkning av skog. I yrkande 23 i samma motion anförs att det ska vara en normal handläggningstid på två veckor för avverkningsanmälningar samt att Skogsstyrelsen bör kunna snabbhantera anmälningar om mindre avverkningstrakter när maskiner finns i närheten.

Även i kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 76 anförs att tiden mellan avverkningsanmälan och avverkning ska förkortas. Motionärerna föreslår att handläggningstiden förkortas till tre veckor.

I kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 anförs att gränsen för när en avverkningsanmälan måste göras bör höjas. Motionärerna anför att det förekommer att organisationer gör oönskade inventeringar på annans mark i syfte att sätta stopp för skogsavverkningar, vilket dessutom har underlättats av att Skogsstyrelsen har börjat publicera avverkningsanmälningar på sin webbplats. Hanteringen skapar enligt motionärerna problem, särskilt för mindre skogsägare, och i ljuset av detta bör man överväga att höja gränsen för när en avverkningsanmälan måste göras, bl.a. för att minska byråkratin och underlätta för skogsbruket.

Enligt kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 15 behöver myndigheters hantering av skogsskötselåtgärder utredas efter förändringen av förvaltningslagen 2018. Skog omhändertas vanligen under lång tid och inkomsten vid en slutavverkning kan vara den enda större intäkten från ett skogsinnehav inom 10 eller 20 år. Skogsägares rätt att utföra avverkning, förutsatt att skogsvårdslagens generella krav är uppfyllda, måste därför i de allra flesta fall vara skyddad av proportionalitetsprincipen i förvaltningslagen.

Slutavverkningsålder

Enligt kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del bör möjligheterna att i vissa fall tillåta lägre slutavverkningsålder utredas. Motionärerna anser att ett långsiktigt hållbart skogsbruk kräver större flexibilitet vad gäller avverkningsålder, och i vissa fall bör åldern för slutavverkning kunna sänkas. Det bör i högre grad vara upp till

skogsägaren att avgöra när skogen ska avverkas, och hur detta ska möjliggöras bör utredas.

Även i kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 18 framhålls slutavverkningsåldern. Motionärerna anser att lägsta slutavverkningsålder ska slopas. I vissa fall kan det vara rationellt att avverka vissa bestånd tidigare än vad lagen i dag medger. Samtidigt finns givetvis uppenbara ekonomiska incitament för den enskilda skogsägaren att inte avverka för tidigt.

Liknande förslag anförs i kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD). Enligt yrkande 75 ska de bestämmelser som anger en lägsta slutavverkningsålder för när markägare får göra en slutavverkning avvecklas. I dag har Skogsstyrelsen föreskrifter om när en markägare får göra en slutavverkning. Enligt motionärerna finns det dock flera tillfällen när det kan vara befogat att slutavverka för att plantera på nytt, t.ex. när man planterat gran på tallmark och granen får röta och därmed i grunden blir värdelös. Det bör därför enligt motionärerna vara upp till markägaren när denne väljer att slutavverka, och de bestämmelser som reglerar detta bör avvecklas.

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 46 ska regeringen lägga betydligt mer av de medel som i dag läggs på undantagande av vanligt förekommande skogstyper från skogsbruk på att värna övergångsformer mellan skogs- och jordbruksmark och andra ovanliga skogstyper.

Regler om planterad granskog på åkermark

I kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 19 framhålls behovet av enklare hantering av skog på åker. Dessa åkermarker har ett obetydligt värde för den biologiska mångfalden och friluftslivet och därför är det enligt motionärerna inte motiverat att skogsvårdslagens alla bestämmelser måste gälla dessa marker. Snarare kan det vara en fördel för miljön om dessa skogar avverkas eftersom biomassan kan göra nytta i klimatomställningen.

Kompletterande uppgifter

Uppdrag om regelförenkling

Genom samrådsbestämmelserna i 12 kap. 6 § miljöbalken beaktas hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, bl.a. genom att tillsynsmyndigheten kan förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga, och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten. Verksamhetsutövaren kan då ha rätt till ersättning. Bestämmelser om rätt till ersättning vid ett föreläggande eller förbud finns i 31 kap. miljöbalken.

En skoglig åtgärd eller verksamhet som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön ska anmälas för samråd till Skogsstyrelsen minst sex veckor innan den påbörjas. Med väsentlig ändring av naturmiljön avses bl.a. skador på värdefulla natur- och kulturmiljöer eller den biologiska mångfalden samt misshushållning med naturresurser, energi och material. Vid bedömning av om en åtgärd kan komma att innebära en väsentlig ändring av naturmiljön bör områdets karaktär och känslighet beaktas, liksom åtgärden som sådan och dess inverkan på naturmiljön. Påverkan på den biologiska mångfalden genom skador på arter och livsmiljöer bör vägas in i bedömningen. I ett område med höga natur- eller kulturmiljövärden, eller i ett område som på annat sätt är känsligt, kan även en förhållandevis liten åtgärd innebära en väsentlig ändring av naturmiljön.

I Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2013:3) om anmälningskyldighet för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken avseende skogsbruksåtgärder anges vilka åtgärder som ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. De åtgärder som ska anmälas är

- viss dikesrensning
- maskinell skogsgödsling
- maskinell askåterföring
- stubbskörd
- anläggande av skogsbilvägar (vissa undantag finns)
- anläggande av traktorvägar som innebär grävning och schaktning i större omfattning (vissa undantag finns)
- anläggande av basvägar över värdefulla våtmarker och värdefulla vattendrag.

Utöver dessa åtgärder finns en grundläggande anmälningskyldighet även för en del andra åtgärder som kan ändra naturmiljön väsentligt, t.ex. avverkning, uttag av skogsbränsle och skyddsdikning.

Enligt information från Skogsstyrelsen är deras föreskrifter om anmälningskyldighet för samråd (SKSFS 2013:3) under revidering. Enligt Skogsstyrelsen saknar myndigheten mandat att utfärda bestämmelsen i 4 § föreskrifterna. Detta är även något som skogsutredningen anförde i sitt betänkande Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73). 4 § lyder enligt följande:

Skogsbruksåtgärder i ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö har mycket höga naturvärden och har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna och utgör eller kan förväntas utgöra livsmiljö för akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade arter ska anmälas för samråd.

Enligt allmänna råd till 4 § föreskrifterna motsvarar kriterierna för den typ av skogsområde som omfattas av föreskriften dem för nyckelbiotoper. Skogsområdet behöver dock inte vara registrerat som nyckelbiotop av en myndighet för att omfattas av föreskriften. Information om vilka arter som kan

vara akut hotade, starkt hotade, sårbara och nära hotade kan fås bl.a. från gällande rödlista.

Enligt information från Miljödepartementet har Skogsstyrelsen hemställt till regeringen att den ska upphäva föreskrifterna. Beredning pågår nu inom Regeringskansliet.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) ett förenklingspaket för skogsbruket. Regeringen gav Skogsstyrelsen i uppdrag i regleringsbrevet för 2021 att inom ramen för det nationella skogsprogrammet vidta åtgärder som ger konkreta förenklingar för företagare och är tillitsskapande i bemötande och service, vilket bidrar till en hållbar näringslivsutveckling. Åtgärderna ska effektivisera skogsägarens kontakter med Skogsstyrelsen och andra myndigheter samt erbjuda bättre och enklare beslutsstöd som främjar ett aktivt och hållbart skogsbruk, så att det blir enklare att nå skogspolitikens produktions- och miljömål. Åtgärderna ska även på ett effektivt och användarvänligt sätt ta till vara möjligheterna med digitala data och utvecklat kartmaterial. Exempel på åtgärder som kan vidtas är att utreda möjligheter till effektivare och snabbare handläggning av ärenden samt att arbeta med förbättrad service för skogsägare, inklusive fortsatt arbete med en gemensam inlämningsfunktion. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 februari 2023.

Av Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2022 framgår att myndigheten ska inleda en process tillsammans med skogssektorns aktörer och andra relevanta intressenter för att utveckla ett sektorsgemensamt ramverk för digitalisering. Ramverket ska bygga vidare på insatser inom digitalisering som gjorts tidigare och underlätta ökad samverkan inom skogssektorn när det gäller data kopplade till skogsbruk. I uppdraget ska också ingå utveckling och förberedelse för förvaltning av en ny modell och standard för skoglig planering i syfte att skapa bättre möjligheter att utveckla förvaltningen av skogen på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt samtidigt som risker undviks. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet senast den 1 december 2022 och slutredovisas den 1 december 2024.

När det gäller när i tiden uppdraget ska ges pågår enligt information från Näringsdepartementet ett internt arbete som rör de utredningar och uppdrag som föreslås i propositionen.

Avverkningsanmälningar

Enligt 10 § skogsvårdslagen (1979:429) ska avverkning på produktiv skogsmark vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas samt meddela föreskrifter om hur avverkning ska bedrivas för att tillgodose kraven enligt första stycket.

Av 14 § framgår att den produktiva skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen

bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om bl.a. avverkningar som ska ske på hans eller hennes mark.

I 15 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) preciseras att det ska anmälas till Skogsstyrelsen när avverkningen är större än 0,5 hektar och det är annan avverkning än sådan röjning eller gallring som främjar skogens utveckling. Enligt 15 b § får en åtgärd som Skogsstyrelsen ska underrättas om, t.ex. en avverkning, påbörjas tidigast sex veckor efter det att en sådan underrättelse gjorts och i förekommande fall uppgifter lämnats om vad som ska göras för att trygga återväxten eller för att tillgodose naturvårdens, kulturmiljövårdens eller rennäringens intressen enligt 15 § första stycket 3 och 4. Om det finns särskilda skäl får Skogsstyrelsen medge att dessa åtgärder påbörjas tidigare.

Det framgår av Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen, Allmänna råd till 15 b § skogsvårdsförordningen att för att en avverkning ska få påbörjas tidigare än sex veckor från tidpunkten för anmälan bör ett sådant undantag kunna antas leda till en påtaglig nytta för fastighetsägaren eller en innehavare av avverkningsrätt samtidigt som det inte bör kunna antas medföra besvär av betydelse för naturmiljön, kulturmiljön eller rennäringen. De omständigheter som åberopas för undantag bör inte rimligen ha kunnat förutses.

När anmälan är formellt riktig och har registrerats skickas en bekräftelse till skogsägaren och eventuella ombud. I den anges också det datum, sex veckor efter att anmälan registrerats, som avverkningen får påbörjas.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om förenklade skogsvårdsregler. Det gäller t.ex. förkortad tidsfrist för avverkningsanmälningar och höjd arealgräns för när en avverkningsanmälan ska göras. I betänkande 2019/20:MJU7 hänvisade utskottet till betänkandet Rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen (SOU 2017:81) i vilket utredningen övervägde en höjd arealgräns för avverkningsanmälningar. Utredningen undersökte även en möjlig förkortning av anmälningstiden. Utredningen ansåg att det skulle innebära försämrade möjligheter att hinna kontrollera anmälningarna om anmälningstiden förkortades, och en höjning av arealgränsen från 0,5 till 1,0 hektar skulle enligt flertalet av Skogsstyrelsens distrikt i påtaglig eller t.o.m. stor utsträckning försämra möjligheterna för Skogsstyrelsen att påverka tillståndet i skogen. Utskottet uttryckte förståelse för behovet av att hinna utföra lämpliga kontroller vid avverkningsanmälningar och noterade att tidigare utredningar ansett att 0,5 hektar är en lämplig arealgräns för sådana avverkningsanmälningar.

Enligt information från Näringsdepartementet bereds betänkandet om en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen inom Regeringskansliet.

I skogsutredningens betänkande Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73), som redovisades den 30 november 2020, presenterades bl.a. förslag om halverad handläggningstid för avverkningsanmälningar. I betänkandet föreslogs att en avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen endast ska behöva lämnas in tre veckor före planerad avverkning. Skogsstyrelsen bör, för en rättssäker tillsyn som möjliggör t.ex.

fältbesök och samråd med andra myndigheter när sådana åtgärder är påkallade, vid särskilda skäl kunna förlänga tidsfristen till åtta veckor. Tanken med de föreslagna tidsfristerna är att de enkla ärendena ska kunna behandlas snabbt och de svåra ärendena mer grundligt. Enligt information från Näringsdepartementet är de delar av betänkandet som inte ingår i proposition 2021/22:58 fortfarande under beredning inom Regeringskansliet.

I 5 § förvaltningslagen (2017:900) anges att myndigheter får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de besvär som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. I förarbetena till förvaltningslagen (prop. 2016/17:180, bet. 2017/18:KU2) anförs att man kan säga att proportionalitetsprincipen innebär att en ingripande åtgärd ska vara ägnad att tillgodose det åsyftade ändamålet, vara nödvändig för att uppnå detta ändamål och medföra fördelar som står i rimlig proportion till den skada som åtgärden förorsakar. Enligt regeringen har en kodifiering av proportionalitetsprincipen i förvaltningslagen flera fördelar. För förvaltningsmyndigheterna blir det tydligare att inga åtgärder i det allmännas intresse får vidtas utan att motstående enskilda intressen samtidigt beaktas. Ett allmänt krav på att en proportionalitetsbedömning ska göras redan i första instans ger också bättre förutsättningar för att ärendehandläggningen ska bli mer omsorgsfull och att besluten i ännu högre grad redan från början ska bli materiellt riktiga. Detta kan i sin tur förväntas leda till att färre beslut överklagas.

Slutavverkningsålder

Föryngringsavverkning får inte göras innan skogen nått en viss ålder, den s.k. lägsta slutavverkningsåldern. Den lägsta slutavverkningsåldern varierar beroende på träslag, markens produktionsförmåga och i vissa avseenden var i landet avverkningen sker. För bestånd som domineras av barrträd varierar lägsta tillåtna ålder mellan 45 och 100 år, beroende på markens produktionsförmåga. Bok får föryngringsavverkas tidigast vid 80 år och ek vid 90 år. Bestånd vars virkesförråd till minst hälften består av björk, asp eller al får avverkas vid 35 år.

På brukningsenheter större än 50 hektar måste den skog som kan föryngringsavverkas ransoneras för att undvika en för stor andel kalmare och ungskog. På brukningsenheter med upp till 100 hektar får arealen kalmare och skog yngre än 20 år vara högst 50 hektar. På brukningsenheter större än 100 hektar får högst hälften av skogsmarken utgöras av kalmare och skog som är yngre än 20 år. För brukningsenheter större än 1 000 hektar gäller ytterligare regler.

Utskottet har behandlat frågor om slutavverkningsålder tidigare, bl.a. i betänkande 2020/21:MJU15 Skogspolitik. Utskottet anförde följande:

Skogen är en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning. Samtidigt ska hänsyn tas till naturen, kulturmiljön, rennäringen och andra intressen. Utskottet konstaterar att skogsvårdslagen

reglerar lägsta slutavverkningsålder och att denna ålder varierar beroende på bl.a. trädslag och markens produktionsförmåga. Vidare noterar utskottet att Skogsutredningen bedömt att vissa regelförenklningar i skogsvårdslagen behövs då de begränsar skogsproduktionens möjlighet att styra sina avverkningar inom bestånden.

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark

Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och Sveriges geologiska undersökning har i rapporten Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark (rapport 2018:14), ett samverkansprojekt inom Miljömålsrådet 2017, analyserat och identifierat utmaningar och möjligheter för att skapa fler variationsrika brynmiljöer. Slutsatser de kom fram till var bl.a. att mängden värdefulla skogsbryn bör öka för att gynna den biologiska mångfalden, att det finns styrmedel som gynnar och styrmedel som missgynnar skogsbryn samt att det behövs nya och förändrade styrmedel för att öka mängden värdefulla skogsbryn.

Regler om planterad granskog på åkermark

Planterade granskogar på tidigare åkermarker omfattas i dag av samma regler som för den produktiva skogsmarken. Det gäller t.ex. krav på lägsta slutavverkningsålder. Som nämns ovan får förnygringsavverkning inte göras innan skogen nått en viss ålder och denna varierar beroende på trädslag, markens produktionsförmåga och i vissa avseenden var i landet avverkningen sker. När det gäller krav på underrättelse för förnygringsavverkning gäller bestämmelserna om att Skogsstyrelsen ska underrättas och åtgärden får påbörjas tidigast sex veckor efter det att en sådan underrättelse gjorts.

Utskottets ställningstagande

Uppdrag om regelförenklning

Utskottet har behandlat frågor om regelförenklningar för skogsbruket tidigare och då välkomnat de insatser som görs för att underlätta skogsbruket samtidigt som det är viktigt att värden som miljöhänsyn värnas. Utskottet anser att det är angeläget att förenkla och underlätta skogsbruksföretagandet där det är möjligt och tycker därför att det är positivt att regeringen avser att ge Skogsstyrelsen ett uppdrag om regelförenklning inom skogsbruket. Utskottet noterar att regeringen vill se förenklingsförslag som stärker äganderätten, underlättar villkoren för företagande inom skogssektorn och bidrar till att uppfylla miljömålen. Synergieffekter som gynnar skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö eftersträvas. Utskottet noterar att ett antal förslag från skogsutredningen nämns som exempel på möjliga förenklingsåtgärder.

I sammanhanget vill utskottet också framhålla Skogsstyrelsens pågående förenklingsuppdrag. Utskottet noterar också att Skogsstyrelsen ska inleda en process för att utveckla ett sektorsgemensamt ramverk för digitalisering vars

syfte är att underlätta ökad samverkan inom skogssektorn när det gäller data kopplade till skogsbruk.

Vidare noterar utskottet att arbete pågår inom Näringsdepartementet för att färdigställa de uppdrag regeringen bedömt nödvändiga enligt propositionen.

Sammanfattningsvis anser utskottet mot bakgrund av det förenklingsarbete som pågår och som aviserats att motionerna 2021/22:4335 yrkandena 13 och 14 och 2021/22:4336 (M) yrkande 17 kan lämnas utan åtgärd.

Avverkningsanmälningar

Utskottet noterar inledningsvis att Utredningen om en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen övervägde en höjd arealgräns för avverkningsanmälningar men kom fram till att en höjning av gränsen skulle försämra Skogsstyrelsens möjligheter att påverka tillståndet i skogen. Samma utredning ansåg att Skogsstyrelsen inte skulle hinna utföra lämpliga kontroller vid en avverkningsanmälan om anmälningstiden förkortades. Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma att skogsutredningen i sitt betänkande presenterat ett antal förslag för att åstadkomma en tydligare skogsvårdslagstiftning och halvera handläggningstiden för avverkningsanmälningar. Det är utskottets uppfattning att en effektiv och rättssäker handläggning av skogsärenden främjar ett aktivt och hållbart skogsbruk.

Vidare noterar utskottet att regeringens aviserade förenklingsuppdrag till Skogsstyrelsen ska sträva efter synergieffekter som gynnar skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö samt stärka äganderätten och underlätta skogsbruksföretagandet. Regeringen anför att det t.ex. kan handla om de förslag som skogsutredningen lämnat.

Utskottet är för tillfället inte berett att föreslå att handläggningstiden och arealgränsen för avverkningsanmälningar ska ändras utan anser att Skogsstyrelsens förenklingsuppdrag ska inväntas. Mot bakgrund av detta avstyrks motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkandena 22 och 23, 2021/22:3432 (M) yrkande 2 och 2021/22:3880 (KD) yrkande 76.

När det gäller myndigheters beslut om skogsskötselåtgärder, t.ex. beslut om avverkning, och proportionalitetsprincipen konstaterar utskottet att bl.a. förvaltningslagen vid sådana beslut ställer krav på proportionalitet mellan de besvär som kan antas uppstå för den enskilde och den åtgärd som föreslås. Utskottet finner ingen anledning att utreda myndigheters hantering av skogsskötselåtgärder i förhållande till förvaltningslagens krav. Motion 2021/22:2462 (SD) yrkande 15 avstyrks.

Slutavverkningsålder

Skogen är en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning. Samtidigt ska hänsyn tas till naturen, kulturmiljön, rennäringsen och andra intressen. Utskottet konstaterar att skogsvårdslagen reglerar lägsta slutavverkningsålder och att denna ålder varierar beroende på bl.a. träslag och markens produktionsförmåga.

Vidare noterar utskottet regeringens aviserade förenklingsuppdrag till Skogsstyrelsen och att detta t.ex. kan handla om de förslag som skogsutredningen lämnat. Regeringen nämner bl.a. skogsutredningens förslag om att se över bestämmelserna om lägsta ålder för föryngringsavverkning. Vidare noterar utskottet att om ett förslag om lägsta ålder för föryngringsavverkning tas fram ska effekterna på ekosystemtjänster inklusive kolinlagring särskilt belysas.

I avvaktan på det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2021/22:3432 (M) yrkande 3 i denna del, 2021/22:3682 (C) yrkande 18 och 2021/22:3880 (KD) yrkande 75 kan lämnas utan åtgärd.

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark

Utskottet noterar regeringens bedömning att Skogsstyrelsen i samråd med Naturvårdsverket bör få i uppdrag att se över hur regellättnader för markägare kan införas för att gynna naturlig föryngring, bl.a. i övergångszoner i bryn mellan åkermark och skog samt i områden av riksintresse för naturvård, kulturmiljövården och friluftsliv. Utskottet välkomnar detta uppdrag. Därmed kan motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 46 lämnas utan åtgärd.

Regler om planterad granskog på åkermark

Utskottet välkomnar regelförenklingar som underlättar för markägare att bedriva ett mer flexibelt och ändamålsanpassat skogsbruk. Det är därför positivt att regeringen avser att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utreda hur granskog på åkermark kan hanteras på ett enklare sätt. Nuvarande regelverk är inte fullt relevant för skogsmark som tidigare varit åkermark och regeringen bedömer att enklare regler kan underlätta villkoren för företagande och tillgången på biomassa samtidigt som marken bedöms ha ett relativt lågt värde för den biologiska mångfalden och friluftslivet. Därmed anser utskottet att yrkande 19 i motion 2021/22:3682 (C) är tillgodosett.

Ökad hållbar tillväxt i skogen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om inriktningen av ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen, förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, forskning inom ramen för bioekonomin och incitament för stärkt kolinlagring.

Jämför reservation 56 (SD), 57 (KD), 58 (M, SD, KD), 59 (C), 60 (L), 61 (V, MP), 62 (M), 63 (V) och 64 (V) samt särskilt yttrande 7 (S), 8 (V) och 9 (MP).

Propositionen

Regeringen bedömer att visionen för det nationella skogsprogrammet även i fortsättningen bör vara: Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. Det nationella skogsprogrammets strategi med dess mål för olika fokusområden bör enligt regeringen fortsätta att gälla och sträcka sig fram till 2030. Regeringen anser att det nationella skogsprogrammet bör utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Programmet bör bygga på skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö.

Vidare bedömer regeringen att ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen bör tas fram. Målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassning och den biologiska mångfalden ökar i produktionsskogen. Målet bör utformas så att incitamenten och motivationen för en förbättrad skogsskötsel och ökad hållbar tillväxt i skogen ökar. Arbetet med att nå målet om ökad hållbar tillväxt i skogen bör enligt regeringen bedrivas inom ramen för skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö.

Regeringen bedömer att en ökad hållbar tillväxt i skogen är viktig för den svenska skogsnäringens framtida konkurrenskraft, för en växande, resurseffektiv och cirkulär bioekonomi samt för klimatpolitiken både genom att den växande skogen utgör en kolsänka och genom att skogsråvaran möjliggör substitution av fossila material. Ökad hållbar tillväxt bidrar därutöver till sysselsättning och tillväxt i hela landet.

Regeringen bedömer att klimatanpassning och stärkt biologisk mångfald i skogen bör vara en integrerad del av ökad hållbar tillväxt.

Ett politiskt fastslaget mål för ökad hållbar tillväxt i skogen ger en tydlig signal till skogsnäringen och innebär bättre förutsättningar för skogsnäringen att långsiktigt planera för nya investeringar och verksamheter som ger högre kvalitet och ökad lönsamhet. Ett mål för ökad tillväxt i skogen tydliggör

därmed en politisk viljeriktning i fråga om betydelsen av nationell tillgång till skoglig biomassa.

Regeringen bedömer att det nationella målet för ökad hållbar tillväxt bör sträva efter att uppmuntra den enskilda skogsägaren att, utifrån sina förutsättningar, sätta egna mål i linje med skogspolitikens inriktning om frihet under ansvar och de två jämförbara målen.

Den svenska modellen för skogspolitikerna med sektorsansvar och jämförbara mål kräver tillitsfull dialog och samverkan mellan skogens intressenter. Samverkan underlättas av tydligare ramar och förutsättningar, vilket ett mål för ökad hållbar tillväxt bedöms bidra till, liksom de nationella miljökvalitetsmålen. De avvägningar och prioriteringar som krävs för att besluta om ett mål för hållbar tillväxt bör vara en uppgift för politisk behandling. Därmed kan fokus för dialog och samverkan mellan skogens intressenter flyttas från mål till medel, dvs. hur målet ska uppnås.

Ovanstående skäl motiverar ett nationellt mål om hållbar tillväxt i skogen. Det nationella målet för ökad hållbar tillväxt i skogen bör beslutas av regeringen. Det finns skäl att underlaget för ett sådant beslut tas fram inom ramen för samverkan mellan skogens intressenter, och det nationella skogsprogrammet bedöms vara en lämplig plattform för denna samverkan. Regeringen avser därför att ge i uppdrag åt Skogsstyrelsen att ta fram ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen i dialog med skogsnäringen, forskningen, miljöorganisationer och Naturvårdsverket.

Sedan början av 1990-talet har arealen virkesproduktionsmark, den areal som är tillgänglig för avverkning, minskat. Avverkningen i Sverige är enligt Skogsstyrelsen i nivå med vad som bedöms vara en uthållig avverkningsnivå (rapport 2015/10). Samtidigt har den globala efterfrågan på svenska skogsprodukter, och därmed svensk skoglig biomassa, ökat.

De kommande decennierna förväntas efterfrågan fortsätta att öka från såväl exportmarknaderna som hemmamarknaden. En bidragande orsak till den ökande efterfrågan är övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi i enlighet med beslutade klimatmål, såväl globala som regionala och nationella. Efterfrågan förväntas utvecklas särskilt starkt för skogsbaserade produkter som byggvaror, förpackningar och hygienprodukter samt cellulosebaserade textilier och kemiska produkter. Den ökande efterfrågan på dessa produkter förväntas mer än kompensera för trenden med minskande förbrukning av andra skogsbaserade produkter, främst olika sorters tryckpapper.

Som en del i arbetet med en ny skoglig konsekvensanalys görs i Skogsstyrelsens rapport Marknaden för skogsråvara och skogsnäringens utveckling till 2035 (rapport 2021/3) bedömningen att svensk skogsnäring, för att behålla sina marknadsandelar på exportmarknaderna, skulle behöva ett ökat råvarubehov på 19 miljoner kubikmeter till 2035. Det behovet överstiger med stor marginal den avverkningsnivå som bedöms uthållig enligt Skogsstyrelsens konsekvensanalys (rapport 2015/10).

För att möta den ökade efterfrågan och möjliggöra fossilsubstitution, men med bibehållen ambition om att skyddsvärda skogar inte ska avverkas, kommer ökad hållbar tillväxt på virkesproduktionsmarken att vara nödvändig.

När det gäller klimatförändringarnas påverkan på tillväxten är effekterna såväl positiva som negativa. Å ena sidan innebär ett varmare klimat längre växtsäsong, vilket är positivt för tillväxten, medan torrare förhållanden å andra sidan kan innebära torkstress och därmed lägre tillväxt, inte minst då trädens motståndskraft mot olika skadegörare ökar. För att det ska vara möjligt att uppnå målet om ökad hållbar tillväxt bör de negativa effekterna av klimatförändringarna begränsas genom ökad klimatanpassning av skogsbruket.

Att eftersträva ökad biologisk mångfald bedöms också kunna bidra positivt till ökad hållbar tillväxt. Genom att skogen har en hög grad av variation av bl.a. trädslag och strukturer såsom tillgång på död ved bibehålls en god genetisk variation, vilket bedöms göra skogen mer motståndskraftig och välväxande.

Förslaget till mål för hållbar tillväxt bör baseras på forskning och Riksskogstaxeringens underlag. En central del av underlaget bör kunna utgöras av de scenarioanalyser som Skogsstyrelsen återkommande tar fram baserat på Riksskogstaxeringen. Scenarioanalyserna gör att effekterna av målet kan analyseras givet olika ambitionsnivåer på skogsskötsel, naturvård och avverkningsnivåer samt i förhållande till framtidens behov av skogsråvara.

Bedömningen är att det genom förbättrad skogsskötsel finns stora möjligheter att öka den hållbara tillväxten på virkesproduktionsmarken. Skogsstyrelsen har, som ett resultat av en samverkansprocess för skogsproduktion, i rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter (rapport 2019/24) beskrivit en stor mängd åtgärder för att öka tillväxten på virkesproduktionsmarken. Samverkansprocessen bedömer att tillväxten i Sveriges skogar fram till 2050 skulle kunna öka med ca 20 procent jämfört med i dag, vilket innebär oförändrad tillväxttakt totalt sett jämfört med perioden 1980–2015.

Motionerna

Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen

Kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del handlar om målet för ökad tillväxt och klimatanpassning. Motionärerna anser att mål för hur klimatanpassningen ska ske inte ska fastläggas innan man utprövat lämpliga metoder för klimatanpassning. Utvecklingen av varianter av skogsskötsel för klimatanpassning ska först hanteras separat som ett uppdrag till SLU.

Enligt kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 10 ska det nationella målet för ökad hållbar tillväxt i skogen omfatta ökad biomassa tillgänglig för virkesproduktion. Motionärerna anför att förbättrad skogsskötsel ska ge en ökad tillväxt i biomassa. Detta står emellertid

i skarp kontrast till propositionens ambition att ta virkesproduktionsmark ur drift i samma omfattning.

Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 13 bör Skogsstyrelsens förslag till metoder för att öka produktionsförmågan och kolinlagringen i de svenska skogarna enligt rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter utgöra en grund för svensk skogspolitik. Enligt motionärerna behöver produktionsförmågan i svenska skogar öka och förslagen i Skogsstyrelsens rapport behöver särskilt analyseras för att ta vara på de möjligheter som finns för att öka skogens produktionsförmåga.

Även i kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 21 anförs att de produktivitetshöjande förslag som utarbetats inom Skogsstyrelsens samverkansprocess ska genomföras. Motionärerna anför att tillväxten i de områden som brukas måste förbättras.

I yrkande 15 i samma motion framhålls potentialen för en ökad skogsproduktion med fortsatt bevarande av den biologiska mångfalden. Även enligt kommittémotion 2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 ska den biologiska mångfalden i skogen värnas genom ett aktivt hållbart skogsbruk och en stark äganderätt. Motionärerna anför att den privata äganderätten ligger till grund för ett framgångsrikt och hållbart svenskt skogsbruk. Inom miljöpolitiken är det därför enligt motionärerna överlag viktigt att incitament för hållbart brukande av skog, mark och vatten inte ställer produktionsmål och miljömål i konflikt med varandra.

Enligt kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 16 bör regelverk utformas för att möjliggöra ett fortsatt ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara. Motionärerna vill att skogen ska stå, växa och ta upp koldioxid, men den ska också brukas ansvarsfullt.

I motion 2021/22:1917 av Åsa Coenraads (M) framhålls att förutsättningar för en fortsatt skogsproduktion bör utredas. Enligt motion 2021/22:3020 av Aron Emilsson (SD) behövs åtgärder för att öka och trygga den långsiktiga tillgången till svenskt kvalitetsvirke. I motion 2021/22:3204 av Per Åsling (C) framhålls ett regeringen tydligare bör styra sin förvaltning mot insatser inom den nuvarande skogspolitik som stimulerar en ökad skogsproduktion.

I partimotion 2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 59 är ett ökat uttag av biomassa önskvärt men måste ske på ett hållbart sätt, med beaktande av klimateffekten av uttaget på kort och medellång sikt.

Bioekonomis roll i klimatomställningen

Enligt partimotion 2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 19 behöver det ses över hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan bejakas, hur tillväxten i den brukade skogen kan öka samt hur långsiktigheten kan präglade regelverken och marknaden lämnas fri för att tillåta innovation. Motionärerna anför att skogen och bioekonomin spelar en viktig roll för att vi ska nå våra

klimatmål. Utan en aktivt brukad skog kan vi inte ersätta produkter av fossila råvaror med produkter från förnybara källor. För att säkerställa stabila, långvariga och klimateffektiva naturliga kolsänkor över tid och för att realisera skogens potential att ersätta fossila material behövs enligt motionärerna ökad tillväxt i Sveriges skogar, vilket kräver stärkt konkurrenskraft. Även i kommittémotion 2021/22:3665 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 10 anförs att bioekonomins roll i klimatomställningen måste stärkas samtidigt som tillväxten i den brukade skogen ökar för att nå våra klimatmål. Ett likadant förslag återfinns i kommittémotion 2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 114.

Enligt kommittémotion 2021/22:3665 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkande 9 bör Sverige ta vara på potentialen i den svenska skogen för biobaserade insatsvaror. För att möjliggöra detta behövs enligt motionärerna en nationell strategi och handlingsplan för en konkurrenskraftig bioekonomi som tydliggör de konkreta åtgärder och styrmedel som behövs.

Enligt kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 27 ska den gröna given bejaka bioekonomins potential att minska beroendet av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål. Skogen har stor betydelse för miljön och klimatet. Därför bör EU enligt motionärerna fortsatt fokusera på att lyfta fram cirkularitet och bioekonomi för att vi ska kunna uppnå målet om minskade koldioxidutsläpp, fånga upp synergieffekterna som finns mellan skog och klimat samt adressera behovet av mer forskning och innovation på bränsleområdet för att se hur vi bättre kan ersätta de fossila bränslena.

Även i motion 2021/22:1425 av Anna-Caren Sätherberg och Kalle Olsson (båda S) framhålls skogen som en viktig resurs i klimatomställningen.

Forskning inom ramen för bioekonomin

I kommittémotion 2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 19 anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med hur man från statligt håll kan bidra till att skogsindustrin tillsammans med forskningsvärlden ges möjligheter till omställning och hållbarhet för att skapa högst samhällsnytta. Motionärerna anser att de stora skogsarealerna ger oss ett specifikt ansvar och att Sverige ska vara ledande i utvecklingen av hur vi hållbart brukar våra skogstillgångar. Skogsindustrin gör i dag enligt motionärerna många forskningsinsatser och möjliggör att Sverige står i den tekniska utvecklingens framkant.

I kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22 anförs att forskning om skogens möjligheter bör prioriteras för att påskynda arbetet med en bioekonomi. Motionärerna anför att det finns ett stort behov av att skapa bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för förnybara biobränslen samt att säkerställa en bred råvarubas, och därför bör mer forskningsresurser riktas till skogens möjligheter att påskynda arbetet med en bioekonomi.

Enligt motion 2021/22:944 av Per-Arne Håkansson (S) bör ökad samverkan mellan samhället, akademien och de gröna näringarna främjas för ett långsiktigt hållbart skogsbruk i Skåne. Samarbete mellan staten, regionerna, forskningen och näringslivet är av stor vikt.

Incitament för stärkt kolinlagring

Enligt partimotion 2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 bör regeringen ges i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament i syfte att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring för privata skogsägare. Motionärerna anför att de vill stärka kolinlagringen, och den biologiska mångfalden, genom att i ökad utsträckning skydda skog och öka arealer med hyggesfritt skogsbruk i stället för kalhyggesbruk. Enligt motionärerna behövs det även ekonomiska incitament för privata skogsägare att låta skogen bli äldre innan den avverkas och anpassa gallringar för ökad kolinlagring.

Kompletterande uppgifter

Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen och förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga

Skogsstyrelsen drev under januari 2017 till december 2019 en samverkansprocess för skogsproduktion, detta enligt den rekommendation som gavs i Skogsstyrelsens och SLU:s gemensamma projekt Adaptiv skogsskötsel och i linje med förslaget i Nationella skogsprogrammets arbetsgrupp 2 om att utreda mål för produktionen (åtgärdsförslag 5.6.4). Skogsstyrelsens rapport Skogsskötsel med nya möjligheter (rapport 2019/24) är resultatet av samverkansprocessens arbete.

I rapporten ges förslag till hur skogen kan skötas för att på ett hållbart sätt ge en hög skogsproduktion och på så sätt bidra till övergången till ett fossilfritt samhälle och en växande bioekonomi. Rapporten beskriver även hur man samtidigt som man vidtar skogsskötselåtgärder kan göra insatser för att nå andra samhällsmål med skogen. I rapporten görs ett försök att bedöma hur förslagen påverkar målen för hållbar utveckling som tagits fram inom Agenda 2030, miljökvalitetsmålen och skogens ekosystemtjänster. Skogsstyrelsen anför att rapporten är en bra grund för fortsatt arbete med rådgivning och information till skogsägare och yrkesverksamma i skogsbruket. Skogsstyrelsen kommer i en ny satsning att skapa förutsättningar för att åtgärderna ska bli verklighet.

Se även nedan under avsnittet Långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen.

Bioekonomins roll i klimatomställningen

Regeringen har slagit fast en vision för Sveriges nationella skogsprogram, som antogs i maj 2018: Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar

tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. För att uppnå visionen, som syftar till att ännu bättre ta vara på skogens möjligheter, har regeringen, i bred dialog, arbetat fram en strategi för skogsprogrammet. I regeringens strategi för Sveriges nationella skogsprogram (N2018/03142/SK) anför regeringen att det behövs ett långsiktigt skogsprogram för att främja hållbara, konkurrenskraftiga och biobaserade näringar med bas i skogen. En god tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen ska säkerställas genom hållbar skoglig tillväxt inom ramen för att de nationella miljömålen nås.

Strategin innehåller mål för de fem fokusområdena:

- Mål för fokusområdet Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta ska vara en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen, inom ramen för att de nationella miljömålen nås.
- Mål för fokusområdet Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet ska vara ökad sysselsättning, stärkt hållbar tillväxt och landsbygdsutveckling med beaktande av skogens sociala värden. Kompetensen hos såväl kvinnor som män ska tillvaratas i arbetet, inklusive kompetensen hos nyanlända.
- Mål för fokusområdet Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass ska vara att svensk skogsnäring är världsledande när det gäller att skapa och tillvarata innovationer och att hållbart producera förädlad skogsråvara för en växande bioekonomi samt tillgodose efterfrågan på hållbara, fossilfria varor och tjänster på globala marknader.
- Mål för fokusområdet Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete ska bl.a. vara att skogen och dess värdekedja ska bidra till en global hållbar utveckling och genomförandet av Agenda 2030. Det nationella självbestämmandet över skogsfrågor ska värnas inom EU-arbetet.
- Mål för fokusområdet Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen ska vara ökad kunskap och innovation kring skogens alla värden och hela värdekedja för en hållbar och växande biobaserad ekonomi.

I juli 2018 beslutade regeringen om den första handlingsplanen till skogsprogrammet. Handlingsplanen omfattar i huvudsak åtgärder där staten har ett huvudansvar. Skogsstyrelsen har som en av åtgärderna i handlingsplanen initierat en samverkansprocess kring hur en ökad tillväxt kan åstadkommas inom ramen för skogspolitikens jämställda mål för miljö och produktion. Syftet är att ta fram tydliga ställningstaganden och mål inom fyra områden för skogsproduktion:

- Området Skador på skog avser åtgärder för att bl.a. minimera skador av vilt och insekter.

- Området Infrastruktur innehåller bl.a. mål och åtgärder för en ordnad förvaltning av skogsbilvägar och en ökad miljöanpassning när vägar byggs.
- Området Effektiv skogsskötsel behandlar bl.a. åtgärder för en tryggad förnygring som säkerställer ett hållbart nyttjande av skogsmarkens produktionsförmåga och åtgärder som ökar röjningsaktiviteten i skogen.
- Området Produktionshöjande åtgärder beskriver bl.a. hur åtgärder för att främja ökad användning av befintliga diken, skyddsdikning och gödsling samt användandet av främmande trädslag och förädlat plantmaterial kan bidra till ökad skogsproduktion.

Som nämns ovan ger rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter (rapport 2019/24) förslag till hur skogen kan skötas för att på ett hållbart sätt ge en hög skogsproduktion och på så sätt bidra till övergången till ett fossilfritt samhälle och en växande bioekonomi. Rapporten innehåller 88 förslag för en ökad tillväxt och därmed långsiktiga möjligheter såväl att öka produktionen av biobaserade produkter som att binda koldioxid i växande träd. Skogsstyrelsen anför att förslagen i rapporten behöver analyseras särskilt för att ta vara på de möjligheter som finns att öka skogens produktionsförmåga, detta i kombination med olika åtgärder för artbevarande. Vidare anføres att de åtgärdsförslag som vänder sig till skogsägare bygger mycket på frivillighet. Effekterna av de föreslagna åtgärderna beror på i vilken utsträckning de kommer att genomföras. För Skogsstyrelsens del är rapporten en grund för fortsatt arbete med rådgivning och information till skogsägare och yrkesverksamma i skogsbruket. Skogsstyrelsen kommer i en ny satsning att skapa förutsättningar för att åtgärderna ska bli verklighet.

Den 4 juni 2019 anordnade miljö- och jordbruksutskottet en offentlig utfrågning om den svenska skogen som resurs och livsmiljö. Frågeställningen gällde på vilket sätt det är möjligt att nå miljömålen och samtidigt säkra tillgången på skogsråvara. Utfrågningen föregicks av sex presentationer som framfördes av företrädare för forskning, intresseorganisationer och näringsliv. I flera av presentationerna framhölls det svenska hållbara skogsbruket och tillgången på förnybar råvara som några av de stora fördelarna när det gäller att nå en fossilfri bioekonomi (2018/19:RFR10).

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) framgår att den årliga avverkningsnivån har ökat de senaste decennierna och har närmat sig den årliga tillväxten tillgänglig för avverkning alltmer. Samtidigt förväntas den framtida efterfrågan på svensk biomassa öka kraftigt i takt med övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi i enlighet med riksdagens beslutade klimatmål. Regeringen anser att även biobaserade material bör återvinnas och bioekonomin utvecklas på ett sätt som är förenligt med arbetet för att nå andra miljö- och samhällsmål och med hänsyn till konsekvenserna för kolsänkor och biologisk mångfald över tid. Det är av stor vikt att en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till

biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås.

Riksdagen har tillkänngett för regeringen att en nationell bioekonomi-strategi bör inrättas för att tillsammans med de gröna näringarna skapa större miljö- och klimatnytta (bet. 2018/19: MJU8, rskr. 2018/19:147). Regeringen redovisar i skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 att regeringen i propositionen En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan (prop. 2019/20:65) och i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) har angett att den tillsammans med de gröna näringarna bör ta fram en svensk bioekonomistrategi som bidrar till ökad tillgång till biomassa och sysselsättning i hela landet samt skapar miljö- och klimatnytta. En nära och fortlöpande dialog med de gröna näringarna har initierats. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen samt SLU fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att bistå Regeringskansliet i arbetet med den nationella bioekonomistrategin och därtill knutna handlingsplaner. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2022. Skogsstyrelsen ska även redovisa de insatser som myndigheten har gjort för att bidra till att den hållbara skogliga tillväxten med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Den 31 maj 2021 anförde dåvarande miljö- och klimatminister Per Bolund vid debatten av interpellation 2020/21:666 Biobränsle och klimat- och miljömålen följande om biomassa och bioekonomi:

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, genom antingen formellt skydd eller frivilliga avsättningar, samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Skogspolitiken bygger på två jämställda mål: miljömålet och produktionsmålet. Det är möjligt och önskvärt att utveckla bägge dessa delar.

För att kunna genomföra klimatomställningen samtidigt som vi uppnår våra miljö kvalitetsmål har regeringen vidtagit flera åtgärder. Bonus-malus-systemet styr mot bränslesnåla fordon eller rena elfordon. Klimatpremien för tunga fordon och arbetsmaskiner bidrar till en allt snabbare elektrifiering av dessa, och energiskatterna styr mot ökad energieffektivitet. Anslagen för skydd av biologiskt värdefulla skogar har förstärkts kraftigt. Regeringen har också tagit fram en strategi och handlingsplan för en cirkulär ekonomi som visar vägen mot ett resurseffektivt samhälle där vi uppnår miljö- och klimatmålen. Strategin ska kompletteras med en bioekonomistrategi - arbetet med den har inletts.

Bioekonomistrategin tas fram i samarbete med de gröna näringarna och ska bidra till ökad tillgång till biomassa, till sysselsättning i hela landet och till att skapa miljö- och klimatnytta. Hållbar biomassa, bland annat från skogen, jordbruket och fiskenäringen, kan bidra till substitution av fossil energi och fossila material.

För att säkerställa tillgången till ett långsiktigt hållbart uttag av skogsråvara för den växande cirkulära bioekonomin behöver incitament skapas för ett hållbart skogsbruk och ett hållbart skydd av skog så att

Sverige uppnår relevanta nationella och internationella åtaganden om biologisk mångfald.

Reduktionsplikten ökar användningen av biobränslen i transportsektorn, och efterfrågan på biomassa förutspås öka inom flera sektorer framöver medan åtgärder för energieffektivisering eller tillvaratagande av spillvärme kan frigöra resurser från uppvärmningssektorn. Bioekonomin behöver baseras på ett effektivt nyttjande av resurser, där den skogliga resursen kan nyttjas mest effektivt för ett hållbart samhälle inom de ramar som sätts av miljö, klimat- och samhällsmål.

Den 21 januari 2021 hölls det första dialogmötet inom ramen för arbetet med den nationella bioekonomistrategin. På mötet presenterades upplägg och tidsram för regeringens arbete med strategin. Bioekonomistrategin ska komplettera och samverka med befintliga och kommande strategier och andra regeringsinitiativ för att skapa största möjliga mervärde. Strategin tas fram tillsammans med de gröna näringarna och är en del av den fortsatta omställningen till ett klimatsmart samhälle baserat på förnybara råvaror. Ett andra dialogmöte skedde i maj 2021. Mötet fokuserade på några av de teman som vid det första dialogmötet i januari pekats ut som särskilt viktiga för att öka takten i omställningen till ett fossilfritt samhälle och skapa en bioekonomi i världsklass.

Enligt information från Näringsdepartementet pågår beredning av en bioekonomistrategi inom Regeringskansliet.

Forskning inom ramen för bioekonomin

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) att den såg ett behov av fortsatta satsningar på skogsråvaror och biomassa till forskning och innovationsverksamhet för hållbar utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin. Vidare såg regeringen behov av att stärka det innovationsfrämjande arbetet bl.a. genom samverkan mellan finansiärer och innovationssatsningar. Regeringen anförde att forsknings- och innovationssatsningar på bioekonomi också är viktiga byggstenar i det fortsatta arbetet med skogsprogrammet.

Den 17 december 2020 presenterade regeringen den forsknings- och innovationspolitiska propositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* (prop. 2020/21:60). I propositionen presenteras fem övergripande globala samhällsutmaningar som ligger i linje med Agenda 2030. Regeringen anför att dessa utmaningar behöver mötas med mer kunskap, utbildning, forskning och innovation. En av samhällsutmaningarna är klimat och miljö. Enligt regeringen ska Sverige gå före på klimat- och miljöområdet, och det arbetet ska baseras på forskning och vetenskap. Regeringen bedömer att det behövs kraftigt ökade medel till forskning inom klimat- och miljöområdet. Därför tillförs nya medel till forskningssatsningar inom områden som klimat, hav och vatten, bioekonomi, hållbart samhällsbyggande och livsmedel.

Regeringen anför att för att nå miljö- och klimatmålen och för att Sverige ska bli ett fossilfritt föregångsland behövs en utveckling mot en mer cirkulär

och biobaserad ekonomi där bioekonomins andel ökar samtidigt som den möjliggör tillväxt och sysselsättning i hela landet. Regeringen har antagit en strategi för cirkulär ekonomi (M2020/01133), med målet att omställningen till en cirkulär ekonomi ska bidra till att nå miljö- och klimatmålen samt de globala målen i Agenda 2030, och har inlett arbetet med att ta fram en bioekonomistrategi. Regeringen anför att Sverige har god tillgång till förnybara resurser, teknisk spetskompetens och industriell infrastruktur, vilket ger utmärkta förutsättningar att utveckla en mer cirkulär och biobaserad ekonomi av högsta kvalitet, som bidrar till tillväxt och sysselsättning i hela landet och även kan bidra till klimatnytta och främja biologisk mångfald. Förutom skogsråvara finns även potential för utveckling av biobaserade värdekedjor från jordbruk, hav och vatten samt restströmmar, dvs. biprodukter som inte används från jord-, skogs- och vattenbruk samt från vidareförädlingsprocesser från industrier och samhällen. För att minska klimat- och miljöpåverkan är det enligt regeringen viktigt att även biobaserade material återanvänds och återvinns. Forskning och innovation behövs även för att säkra en klimatanpassad och konkurrenskraftig primärproduktion inklusive en god och säkerställd tillgång till hållbart producerad biomassa från skogen, i linje med strategin för det nationella skogsprogrammet (N2018/03142). Det möjliggör även resurseffektivare användning av grödor och restprodukter från jordbruk och biomassa från hav och vatten, inklusive vattenbruk. Satsningarna på bioekonomins utveckling och tillväxt kan komplettera och skapa positiva synergier med aktörer i andra nationella forskningsprogram och stärka det innovationsfrämjande samarbetet mellan finansiärer.

Regeringen anser mot bakgrund av detta att det behövs en forskningssatsning som kan bidra till att den cirkulära och biobaserade ekonomin utvecklas i den gröna och blå näringen, dvs. från jord, skog och vatten. Med nya medel förstärks satsningarna på forskning och innovation inom nya biobaserade material inklusive teknologi som medför lönsamhet i tillvaratagande av restströmmar, dvs. biprodukter som inte används från jord-, skogs- och vattenbruk samt från vidareförädlingsprocesser. Forsknings-satsningen på skogsråvaror och biomassa som presenterades i den forskningspolitiska propositionen 2012 (prop. 2012/13:30) fortsätter och breddas till forskning och innovationsverksamhet för hållbar utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin, inklusive nya varor, tjänster, återbruk och konsumtion. Detta rör kunskapsområden som också står högt på den globala agendan och där svensk forskning kan bidra. Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning och utveckling har 30 miljoner kronor avsatts 2021, 40 miljoner kronor 2022, 40 miljoner kronor 2023 och 40 miljoner kronor 2024 för en satsning på hållbar tillväxt och utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin.

Den 2 mars 2021 anvisade regeringen i Formas regleringsbrev 117 miljoner kronor för att finansiera forskning om livsmedel, den biobaserade ekonomin samt landsbygd och regional utveckling 2021 i enlighet med den forskningspolitiska propositionen. Av dessa avsattes 30 miljoner kronor för

forskning och innovation för att ta till vara potentialen i utveckling av biobaserade värdekedjor från skog, jordbruk, hav och vatten samt restströmmar från industrier och samhällen. Regeringen anförde att en god och säkerställd tillgång till hållbart producerad biomassa från skogen eftersträvas, i linje med strategin för det nationella skogsprogrammet.

Rise Research Institutes of Sweden, som är ett oberoende statligt forskningsinstitut, har sedan 2018 ett forskningsprogram för bioekonomi. Det förra programmet, Forskningsprogram Bioekonomi 2018–2020, bestod av tio programområden. Dessa var utformade för att tillfredsställa behov av konkurrenskraft hos partnerföretag, skapa värde inom nya teknologier och bidra till ett hållbart cirkulärt samhälle baserat på effektiv användning av förnybara resurser. Syftet med Forskningsprogram Bioekonomi 2021–2024 är att hjälpa svensk och internationell industri att blicka längre fram och identifiera forskningsområden med potential. Områden som utvecklas är bl.a. effektivare användning av material, förädling av produkter till högre värde och att restprodukter görs till värdefulla varor.

I Strategi för Sveriges nationella skogsprogram framhålls att ökade forskningsinsatser inom området ett hållbart brukande och bevarande av skogen och dess hela värdekedja är en viktig del för att nå Sveriges mål för forskning och innovation och för målen inom skogsprogrammet. Forsknings- och innovationsinsatser inom ett hållbart brukande och bevarande av skogen och dess hela värdekedja är nödvändiga för företagets konkurrenskraft och för att nå målet om det fossilfria samhället. För en fortsatt ekonomisk lönsamhet är det centralt att ta till vara skogens alla nyttor och hantera utmaningar kopplat till skogen i arbetet mot ett fossilfritt och hållbart samhälle. Detta arbete behöver understödjas med forskning och innovation. Skogens roll för att begränsa klimatförändringen och en omställning till ett fossilfritt Sverige innebär att forsknings- och innovationsinsatserna måste breddas till andra områden än de traditionella. Den svenska skogen är en viktig resurs för utvecklingen av en svensk biobaserad samhällsekonomi och tillkomsten av nya arbetstillfällen.

Vidare anføres i strategin att samverkan mellan forskning, näringsliv och andra samhällsaktörer har blivit vanligare och att det i dag finns starka forskningsmiljöer som inkluderar flera universitet och institut. Regeringen anser att Sveriges konkurrenskraft kan stärkas genom en effektivare samverkan mellan universitet och högskolor och andra forskningsaktörer, näringslivet och det övriga samhället. För att utveckla styrmedel och incitament som stöder en ökad vidareförädling och omställning till bioekonomi behövs deltagande från staten, civilsamhället, skogsnäringsen och aktörer i skogens hela värdekedja. Det finns möjligheter att utveckla svensk skoglig forskning, t.ex. genom ökat nordiskt och internationellt samarbete. Fortsatt samverkan mellan olika sektorer är viktigt för utvecklingen liksom i det internationella arbetet.

Incitament för stärkt kolinlagring

Den 15 juni 2021 fick Skogsstyrelsen och Jordbruksverket i uppdrag av regeringen att strategiskt planera arbetet för ökad kolsänka, ett uppdrag som aviserats i budgetpropositionen för 2021. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 december 2022 och bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

Myndigheterna ska strategiskt planera arbetet, inklusive vidareutveckla metoder, för att minska avgången av växthusgaser från jord- och skogsbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker- och betesmark. Den strategiska planeringen ska omfatta metodutveckling för åtgärder, kriterier och urval av lämpliga marker. I uppdraget ingår även utvärdering av åtgärdernas effekt på utsläpp och upptag av växthusgaser samt enhetlig dokumentation av utförda åtgärder som möjliggör uppföljning, underlag för klimatrapportering och redovisning gentemot riksdagen. Skogsstyrelsen och Jordbruksverket ska för uppdragets genomförande samråda med Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser. Uppdraget finansieras med 1,5 miljoner kronor per myndighet för 2021 respektive 2022.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) att bioekonomin bör utvecklas på ett sätt som är förenligt med arbetet för att nå andra miljö- och samhällsmål och med hänsyn till konsekvenserna för kolsänkor och biologisk mångfald över tid. Det är av stor vikt att en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås.

Konjunkturinstitutets årliga rapport Miljö, ekonomi och politik 2021 från den 15 december 2021 studerar samspelet mellan skogen, klimatet och politiken. I rapporten förespråkas en klimatpolitik som uppmuntrar till ökat upptag av kol i skogen och att mer av skogens produktion används för långlivade produkter. I rapporten redovisas att mycket av skogs- och klimatdebatten handlar om att bevara skogen så att kol inte frigörs till atmosfären eller att bruka skogen för att kunna ersätta fossilintensiva bränslen och material. Eftersom de klimatmål som satts upp, med skogens mått mätt, ligger relativt nära i tid finns enligt Konjunkturinstitutet fördelar med att uppmuntra att kolet binds i skogen eller i långlivade träprodukter.

Enligt Konjunkturinstitutet bör ur ett kostnadseffektivitetsperspektiv en styrning mot skogens koluttag komma till stånd. En sådan styrning bör vara flexibel och är med fördel prisbaserad. En möjlig lösning som förs fram i rapporten är att subventionera skogsägarna för skogens upptag av kol och samtidigt beskatta utsläpp av biogen koldioxid. Detta skulle leda till ett större kollager i skogen, att förbränning av biomassa missgynnas och långlivade träprodukter premieras samtidigt som biomassa för energiändamål – tack vare subventionen – fortsatt gynnas framför fossila bränslen. Konjunkturinstitutet identifierar flera utmaningar med en sådan politik men menar samtidigt att nya åtgärder oundvikligen kommer att behövas.

Naturvårdsverket har lämnat synpunkter på ett utkast av Konjunkturinstitutets rapport Miljö, ekonomi och politik 2021 – Skogen, klimatet och

politiken (2021-12-08, NV 09361 21). Naturvårdsverket anför att det är positivt och viktigt att främja skogen som kolsänka i en integrerad strategi där även andra miljö- och samhällsmål ingår i målbilden. Vidare anför Naturvårdsverket att de håller med om vikten av det som lyfts i rapporten och delar av Konjunkturinstitutets slutsatser men att de har andra perspektiv på vissa områden, vilket leder till andra slutsatser. Det gäller bl.a. bioenergens roll i den svenska skogssektorn, osäkerheten kring biogena utsläpp och upptag av koldioxid, förhållandet mellan svenska och europeiska klimatregelverk och den modellering som görs i EMEC (Environmental Medium Term Economic Model). Naturvårdsverket anför bl.a. att de nationella incitamenten på ett väl avvägt sätt behöver förstärkas för att både bevara och förstärka nettoupptaget i skogen och i LULUCF-sektorn som helhet.

Den 29 december 2021 anförde klimat- och miljöminister Annika Strandhäll följande som svar på skriftlig fråga 2021/22:680 Åtgärder för att stärka skogens klimatnytta:

Elin Segerlind har frågat mig om jag avser att verka för åtgärder som främjar skogens förmåga att binda kol och stärker våra möjligheter att uppnå ett hållbart skogsbruk för klimat och biologisk mångfald.

När det gäller skogen ligger de två jämställda målen, ett miljömål och ett produktionsmål, fast.

Skogen bidrar till att minska de globala klimatförändringarna. Det sker dels genom att skogsprodukter, restprodukter och avfall från skogsbruk och skogsindustri kan användas som förnybara material och bioenergi som kan ersätta fossila alternativ vars utsläpp är svåra att minska med andra metoder, dels genom att minska utsläpp av växthusgaser och öka upptag av koldioxid i skog, mark och träprodukter.

Bioekonomin behöver baseras på ett effektivt nyttjande av resurserna, där den skogliga resursen kan nyttjas fullt ut inom de hållbarhetsramar som sätts av andra miljö- och samhällsmål, samtidigt som den långsiktiga kolsänkan i skogen över tid bibehålls eller förbättras.

Upptaget av växthusgaser i skog och mark regleras inom EU genom det så kallade LULUCF-systemet. Storleken på nettoupptaget inom hela LULUCF-sektorn påverkas framför allt av den årliga tillväxten i skogen, avverkningsvolymen samt av olika typer av störningar, som exempelvis bränder, stormar och insektsangrepp. Sedan länge uppvisar den svenska skogen ett stort nettoupptag, vilket beror på att tillväxten i skogen är större än avgången.

Skogsstyrelsen tillförs 1,5 miljoner kronor per år under 2021 och 2022 för att utveckla metoder för ökad kolsänka. Vidare får myndigheten ytterligare 30 miljoner kronor för insatser för att övervaka, förebygga och bekämpa skogsskador. Att motverka skogsskador kan bidra till minskad klimatpåverkan genom att skogens tillväxt främjas och att utsläpp genom naturlig avgång minskas. För närvarande pågår utvecklingen av en grön infrastruktur som förväntas leda till utvecklade ekologiska samband i landskapet, underlätta klimatanpassning samt stärka förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Våtmarker som dikats ur står i dag för en betydande del av Sveriges utsläpp. Regeringen bedömer att det behövs en satsning på särskilda naturbaserade lösningar för att återvåta torvmarker, restaurera och anlägga våtmarker för att minska utsläppen av växthusgaser, balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet och bidra till biologisk mångfald samt minska övergödningen. Regeringen satsar totalt 350

miljoner kronor 2021 och finansieringen beräknas bli 325 miljoner kronor 2022 samt 100 miljoner kronor 2023 för detta ändamål. Satsningen bedöms kunna bidra till en utsläppsminskning på totalt 1,5–3,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter över en tjugoårsperiod.

Regeringen har dessutom lämnat ett flertal förslag i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund som syftar till att stärka äganderätten och en ökad hållbar skoglig tillväxt.

Sverige har också ett ansvar internationellt och gentemot kommande generationer om att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden i den svenska skogen.

Det är av stor vikt att en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås. Regeringen avser samtidigt att ha en fortsatt hög ambition med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Utskottets ställningstagande

Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen

Utskottet välkomnar regeringens intention att ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen ska fastställas. I och med övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi i enlighet med beslutade klimatmål kommer efterfrågan på skoglig biomassa att öka och därför är det viktigt med ett nationellt mål som ger en tydlig signal till skogsnäringen om betydelsen av nationell tillgång till skoglig biomassa. Vidare noterar utskottet att målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassning och den biologiska mångfalden ökar i produktionsskogen, inom ramen för skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö.

Utskottet delar regeringens bedömning att underlag inför beslutet om målet bör tas fram inom ramen för samverkan mellan skogens intressenter och att det nationella skogsprogrammet utgör en bra plattform för detta. Det är viktigt att arbetet sker i god dialog med skogens intressenter då målet bör utformas för att öka incitamenten och motivationen för markägare för en förbättrad skogsskötsel. Mot bakgrund av att regeringen anser att målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa och att det genom förbättrad skogsskötsel finns stora möjligheter att öka tillväxten på virkesproduktionsmarknaden anser utskottet att motion 2021/22:4335 (KD) yrkande 10 är tillgodosett.

Utskottet anser i likhet med regeringen att de negativa effekterna på tillväxten av klimatförändringen bör begränsas genom ökad klimatanpassning av skogsbruket för att uppnå målet om ökad hållbar tillväxt. Därmed kan motion 2021/22:4334 (SD) yrkande 7 i denna del lämnas utan åtgärd.

Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga

Utskottet noterar att fokus för det nationella målet för ökad hållbar tillväxt i skogen bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel

och att målet bör utformas så att incitament och motivation för en förbättrad skogsskötsel ökar. Efterfrågan på biomassa kommer att fortsätta öka allteftersom övergången till den cirkulära och biobaserade ekonomin fortskrider. För att möta efterfrågan och möjliggöra fossilsubstitution utan att avverka skyddsvärda skogar är det viktigt att öka den hållbara tillväxten. Utskottet anser att det nationella skogsprogrammet är en viktig byggsten i arbetet med att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk.

Utskottet delar bedömningen att det genom förbättrad skogsskötsel och ökad biologisk mångfald finns stora möjligheter att öka den hållbara tillväxten på virkesproduktionsmarknaden. Utskottet noterar Skogsstyrelsens rapport på området och att den ger förslag till hur skogen kan skötas för att på ett hållbart sätt ge en hög skogsproduktion samtidigt som man även kan nå andra samhällsmål med skogen. Skogsstyrelsen anger att de genom rådgivning, information och andra satsningar kommer att skapa förutsättningar för att genomföra åtgärderna i rapporten.

Skogen har en central roll i klimatarbetet, både genom att den växande skogen utgör en kolsänka och genom att skogsråvaran möjliggör substitution av fossila material. Enligt utskottets mening är det viktigt med en balans mellan att använda skogen klimatsmart, att bevara den skyddsvärda skogen och att ha den produktivitet som behövs i skogen. Utskottet delar regeringens bedömning att en ökad hållbar tillväxt i skogen är viktig för den svenska skogsnäringens konkurrenskraft, för bioekonomin, för klimatpolitiken samt sysselsättningen och tillväxten i hela landet.

Därmed anser utskottet att motionerna 2021/22:1917 (M), 2021/22:2456 (SD) yrkande 13, 2021/22:3020 (SD), 2021/22:3204 (C), 2021/22:3432 (M) yrkandena 15 och 21, 2021/22:3438 (M) yrkande 11, 2021/22:3682 (C) yrkande 16 och 2021/22:4199 (L) yrkande 59 kan lämnas utan åtgärd.

Bioekonomins roll i klimatomställningen

Utskottet delar regeringens bedömning att en ökad hållbar tillväxt i skogen är viktig för en växande, resurseffektiv och cirkulär bioekonomi. Utskottet noterar även regeringens ambition att utveckla det nationella skogsprogrammet för att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Utskottet konstaterar att en växande bioekonomi med bl.a. produktionshöjande åtgärder är en central del i strategin för det nationella skogsprogrammet. Enligt utskottet är tillgången till förnybar råvara en förutsättning för att nå en fossilfri bioekonomi.

Utskottet har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta en nationell bioekonomistrategi tillsammans med de gröna näringarna för att skapa större miljö- och klimatnytta. Övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi kommer att öka efterfrågan på svensk biomassa kraftigt och det behövs bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för branschen. Utskottet noterar att det pågår arbete med att ta fram strategin och därtill knutna handlingsplaner. Utskottet vill framhålla att det i Sverige finns teknisk

spetskunskap och en gedigen infrastruktur som tillsammans skapar goda förutsättningar för att öka andelen biobaserade insatsvaror och produkter. För att möjliggöra detta anser utskottet att den aviserade bioekonomistategin behöver tydliggöra de konkreta åtgärder och styrmedel som behövs för att uppnå detta.

Vidare konstaterar utskottet att skogen och omställningen till en cirkulär bioekonomi spelar en viktig roll för att vi ska nå våra klimatmål, både på EU-nivå och på nationell nivå. Enligt utskottets mening är brukande av skogen en av nycklarna till ett hållbart och klimatsmart samhälle. Utan en aktivt brukad skog går det inte att ersätta produkter av fossila råvaror med produkter från förnybara källor. Ett fortsatt långsiktigt upptag av koldioxid i brukad skog och mark är ett viktigt bidrag till arbetet med att nå målen om klimatneutralitet. Utskottet anser att bioekonomins roll i klimatomställningen måste framhållas tydligare.

I sammanhanget vill utskottet även betona vikten av den gröna given, EU:s tillväxtstrategi, som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Utskottet anser att bioekonomins potential att minska beroendet av fossila källor genom substitution och dess förmåga att bidra till att EU:s klimatmål nås ska lyftas fram inom ramen för den gröna given. Utskottet anser att regeringen inom EU-samarbetet ska arbeta för att EU i fortsättningen fokuserar på att lyfta fram cirkularitet och bioekonomi, detta för att uppnå målet om minskade koldioxidutsläpp, fånga upp synergieffekterna som finns mellan skog och klimat samt adressera behovet av mer forskning och innovation på bränsleområdet för att ersätta de fossila bränslena.

För att säkerställa stabila, långvariga och klimateffektiva naturliga kolsänkor över tid och för att realisera skogens potential att ersätta fossila material behövs ökad tillväxt i Sveriges skogar, vilket kräver stärkt konkurrenskraft. Alla delar av bioekonomin, från den enskilda skogsägaren till biodrivmedelsproducenten, behöver ständigt arbeta för att bli mer hållbara och innovativa. För att uppnå detta vill utskottet betona behovet av långsiktiga spelregler för alla som ingår i bioekonomikedjan, från skogsägare till industri. Det kräver även långsiktighet i forskning och produktutveckling.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringen bör se över skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas, hur tillväxten i den brukade skogen kan öka ytterligare, hur innovationsarbetet inom det skogliga området kan främjas samt hur långsiktighet kan prägla aktuella regelverk. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:3511 (C) yrkande 19, 2021/22:3665 (C) yrkandena 9 och 10, 2021/22:3682 (C) yrkande 27 och 2021/22:3684 (C) yrkande 114. Motion 2021/22:1425 (S) avstyrks.

Forskning inom ramen för bioekonomin

Utskottet har behandlat frågor om forskning inom ramen för bioekonomin tidigare och bl.a. sett behov av en forskningsatsning som kan bidra till att den cirkulära och biobaserade ekonomin utvecklas. Utskottet har välkomnat att Formas tilldelats medel för att finansiera forskning och innovationssatsningar för att bl.a. ta till vara potentialen i utveckling av biobaserade värdekedjor från skog, jordbruk, hav och vatten.

Utskottet noterar att Rise sedan 2018 har ett forskningsprogram för bioekonomi. Syftet med nuvarande programperiod är att hjälpa svensk och internationell industri att blicka längre fram och identifiera forskningsområden med potential. Sverige har en god tillgång till förnybara resurser, teknisk spetskompetens och industriell infrastruktur, vilket ger bra förutsättningar att utveckla en mer cirkulär och biobaserad ekonomi.

Utskottet noterar även att det i skogsprogrammet framhålls att forsknings- och innovationsinsatser inom ett hållbart brukande och bevarande av skogen och dess hela värdekedja är nödvändiga för företagets konkurrenskraft men även för omställningen till ett fossilfritt och hållbart samhälle. Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs en effektiv samverkan mellan universitet och högskolor och andra forskningsaktörer, näringslivet och det övriga samhället för att stärka Sveriges konkurrenskraft. Det är viktigt med fortsatt samverkan mellan olika sektorer.

Därmed föreslår utskottet att motionerna 2021/22:944 (S), 2021/22:3199 (V) yrkande 19 och 2021/22:3432 (M) yrkande 22 avstyrks.

Incitament för stärkt kolinlagring

Utskottet delar regeringens bedömning att bioekonomin bör utvecklas på ett sätt som är förenligt med arbetet för att nå andra miljö- och samhällsmål och med hänsyn till kolsänkor och biologisk mångfald över tid. Som utskottet anfört tidigare är det viktigt att skapa förutsättningar för en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa som kan öka samtidigt som de nationella miljömålen nås.

Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen tillförts medel för att utveckla metoder för ökad kolsänka och även för en satsning på särskilda naturbaserade lösningar för att återväta torvmarker, restaurera och anlägga våtmarker för att minska utsläppen av växthusgaser, balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet samt bidra till biologisk mångfald och minska övergödningen. Utskottet noterar att den sistnämnda satsningen bedöms kunna bidra till en stor utsläppsminskning av koldioxidkvalenter över en 20-årsperiod. Att motverka skogsskador kan också bidra till minskad klimatpåverkan genom att skogens tillväxt främjas och utsläpp genom naturlig avgång minskas. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen även fått medel för insatser för att övervaka, förebygga och bekämpa skogsskador.

Därmed anser utskottet att motion 2021/22:3277 (V) yrkande 21 kan lämnas utan åtgärd.

Långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om framtagande av och innehåll i rådgivningskampanjen för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen, främjandeuppdrag för skogsbruket, hyggesfritt skogsbruk och åtgärder för miljöhänsyn inom skogsbruket.

Jämför reservation 65 (SD), 66 (KD), 67 (SD) och 68 (V).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen tas fram av Skogsstyrelsen i dialog med relevanta aktörer såsom skogsnäringen, miljöorganisationer, Naturvårdsverket och SLU. Regeringen anser att kampanjen, genom att sprida kunskap om vilka åtgärder som är relevanta för ökad kvalitet och lönsamhet i skogsbruket, bör bidra till att nå den politiska ambitionen om ökad hållbar tillväxt i skogen. Kampanjen bör även innefatta verkningfulla åtgärder för naturvårdande skötsel, användning av alternativa brukningsmetoder, ökad klimateffektivitet, effektivare miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket. Samlat bör kampanjen bidra till att minska de affärsmässiga riskerna för företagande inom skogsbruket. Rådgivningen bör även enligt regeringen stimulera till mer och bättre naturvårdande skötsel på frivilligt avsatt mark. Regeringen anser att rådgivningskampanjen bör bidra till att stärka konkurrenskraften och bidra till uppfyllelsen av klimat- och miljömål.

Regeringen bedömer att det finns en potential för ökad hållbar tillväxt i skogen. En omfattande rådgivningskampanj bör därför genomföras. Rådgivningen bör syfta till ökad hållbar tillväxt genom förbättrad skogsskötsel i brukade skogar för att möta ökad efterfrågan från en växande cirkulär bioekonomi.

Kampanjen bidrar till en växande och mer konkurrenskraftig bioekonomi genom att tillsammans med ökad resurseffektivitet och cirkularitet öka den tillgängliga råvarubasen för den förädlade skogsindustrin. Rådgivningskampanjen förväntas bidra till bättre förutsättningar för ökad substitution av fossilt baserade material samt ökad kolinlagring i växande skog. Vidare bedöms kampanjen öka möjligheterna för Sverige att nå klimatmålet, utan att negativt påverka andra miljömål.

Ökad aktivitet i skogsbruket bedöms vara avgörande för att stärka såväl de ekonomiska som de sociala som de miljömässiga nyttorna av skogsbruk. Genom bättre tillväxthöjande och naturvärdesskapande insatser kan svenskt skogsbruk fortsätta att bidra till nytta för alla. Ökad aktivitet i skogsbruket bör därför vara en ledstjärna för kampanjen, både på produktionsmarken och på de frivilliga avsättningar där skötsel är nödvändig för att bevara och utveckla miljövärden.

Skogsstyrelsen har inom ramen för Samverkansprocess skogsproduktion tagit fram rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter (rapport 2019/24), vilken har remitterats. Rapporten beskriver hur skogen kan brukas för värdefull tillväxt och med aktiv miljöhänsyn.

Regeringen anser att rådgivningen även ska syfta till effektivare miljöhänsyn. God och väl planerad miljöhänsyn vid alla skogsskötselåtgärder gynnar inte bara miljövärden utan kan även främja lönsamhet. Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn ger vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder i produktionskog. Kampanjen bör därför även innefatta dessa målbilder för god miljöhänsyn.

Regeringen bedömer att kampanjen bör innehålla rådgivning om ökad klimatteffektivitet i skogsbruket. Därför bör kampanjen exempelvis innehålla rådgivning om skötselinsatser som kan minska markavgångar av växthusgaser och öka kolinbindningen, val av maskinpark samt röjning och gallring. Några remissinstanser har påpekat vikten av variation av brukningsmetoder. Skogsstyrelsen har redan i dag ett uppdrag med rådgivning om olika metoder för skogsbruk, t.ex. hyggesfritt skogsbruk. Det arbetet bör integreras i en kommande rådgivningskampanj. Hyggesfria brukningsmetoder bör ingå i kampanjen för att enklare än i dag kunna tillämpas av skogsägare som själva vill, på marker där så är motiverat.

Regeringen avser vidare att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket ta fram rekommendationer och rådgivning om naturvårdande skötsel och restaurering i frivilligt avsatta områden samt utarbeta förslag för att stimulera naturvårdande skötsel och restaurering i de frivilligt avsatta områdena. Det bedöms vara mest effektivt att rådgivning till skogsägare om förbättrad skogsskötsel och naturvårdande skötsel sker samordnat, vilket därför bör eftersträvas. Om rådgivning om naturvårdande skötsel kopplas till att markägare har möjlighet att söka ett ekonomiskt stöd, t.ex. stödet Skogens miljövärden eller Stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen bedöms det vara ändamålsenligt med individuell och mer specifik rådgivning.

Skogsägare är kampanjens huvudsakliga målgrupp. Regeringen anser att rådgivningen bör stärka skogsägaren som företagare. Då en stor och växande andel av skogsägarna är beroende av att till största delen köpa in skogsbrukstjänster och andra tjänster kopplade till skogsägandet är det lämpligt att beställarkompetens utgör en del i rådgivningen. Regeringen håller med Skogsstyrelsen om vikten av att använda digitala hjälpmedel i kampanjen. Utvecklingen inom webbaserad utbildning och information gör att digitala rådgivningsformer kan ges ett betydande inslag. Den digitala utvecklingen möjliggör även att rådgivningen kopplas till skogsägarens egen skog. Denna möjlighet bör tillvaratas så att den enskilda skogsägaren lättare kan använda kunskapen utifrån sina egna mål och förutsättningar. Det kan förväntas öka motivationen för skogsägaren att vara aktiv. Regeringen bedömer att särskilda insatser bör göras för att nå de nu inaktiva ägarna. Förutom digitala plattformar

bör även aktiviteter på plats ute i skogen prioriteras. Erfarenhet visar att skogen är det bästa stället att ta till sig rådgivning om skogsskötsel. Särskilda utbildningsinsatser om naturvårdande skötsel bör även riktas mot skogsmaskinförare och andra yrkesverksamma.

Mot denna bakgrund avser regeringen att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen. Arbetet med att ta fram kampanjen bör bedrivas i dialog med relevanta aktörer såsom skogsnäringen, miljöorganisationer, Naturvårdsverket och SLU. För att nå ut brett bör så stor del som möjligt av skogsbrukets hela rådgivningskapacitet tas till vara. Nästan alla virkesköpande organisationer har i dag utbyggd rådgivning och säljer skogsvårdstjänster. Den allra största påverkan på skogsägare sker genom de kontakter som tas i samband med virkesköp och försäljning av skogsvårdstjänster. Kampanjen bör därför genomföras samordnat tillsammans med andra organisationer med markägarkontakter. Det skapar dessutom regional och lokal förankring och samverkan, vilket regeringen, i likhet med flera remissinstanser, bedömer är positivt.

Motionerna

Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del ifrågasätter motionärerna miljöorganisationernas roll i framtagandet av rådgivningskampanjen. Motionärerna anser att de kan höras separat.

Enligt kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11 bör den aviserade rådgivningskampanjen signalera ökad tyngd åt produktionsfrågor, detta för att möta den ökande efterfrågan på skogsråvara som behövs för att tränga undan fossila alternativ.

Mats Nordberg m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2021/22:2456 yrkande 29 vikten av rådgivning och bidrag för att öka röjningen med syftet att öka gagnvirkesproduktionen och tillgängliggöra mer virke för en utvecklad bioekonomi. Motionärerna anför att en väl utformad rådgivningsinsats i samarbete med skogsnäringen skulle kunna öka skogsägarnas incitament att röja i tid och att röja rätt.

Enligt kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 17 bör möjligheterna till en nationell rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning ses över. Motionärerna anser att rådgivning för ökad skoglig tillväxt med fördel kan kombineras med stärkt rådgivning för en effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning.

Främjandeuppdrag för skogsbruket

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 17 ska myndigheter stödja och värna ett utvecklat och lönsamt skogsbruk, och

detta främjandeuppdrag bör uttryckas tydligt i Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets direktiv och regleringsbrev. Motionärerna anför att Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter måste återfå sin huvudsakliga roll som en organisation som värnar om skogsproduktion och därmed om skogsägarnas möjligheter att bedriva lönsamt skogsbruk.

Enligt yrkande 18 i samma motion ska det klargöras i berörda myndigheters direktiv att de så långt som möjligt ska stötta skogsägarnas brukande, men därutöver även bistå med rådgivning för att nå andra samhällseliga mål.

Hyggesfritt skogsbruk

Per Bolund m.fl. (MP) anför i partimotion 2021/22:4338 yrkande 4 att innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen bör främjas och utvecklas med koppling till hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk. Även i motion 2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 2 lyfts hyggesfritt skogsbruk fram och att dess andel bör öka. För att få ett mer variationsrikt skogsbruk behövs enligt motionären aktiva skogsägare, och hyggesfria metoder kan vara en strategiskt viktig del affärsmässigt, miljömässigt och för klimatanpassningen. Skogsstyrelsen måste på ett genomgripande och systematiskt sätt introducera ett omfattande arbete för klimatanpassning av Sveriges skogar och inkludera ett aktivt arbete för att öka andelen hyggesfritt skogsbruk.

Miljöhänsyn inom skogsbruket

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anför i partimotion 2021/22:3279 yrkande 21 att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft. Motionärerna anser att skogspolitiken måste utgå från att bevara ekosystemen när det gäller både mångfalden och funktionaliteten. Vidare anför att den lagliga miniminivån för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas (yrkande 22).

Enligt yrkande 23 bör lagkrav på skyddszoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden införas. Motionärerna anför att det i Sverige inte finns någon förutbestämd kantzonbredd som ska sparas för att skydda vattendrag vid avverkning. I stället bygger detta på frivilliga åtaganden för dessa känsliga miljöer.

I yrkande 24 framhålls att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. De utvärderingar som Skogsstyrelsen gjort av miljöhänsynen i skogsbruket visar att det i dag finns brister. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir dock enligt motionärerna.

Kompletterande uppgifter

Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen

Regeringen har via det nationella skogsprogrammet gett Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en rådgivningskampanj för att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Den 28 oktober 2021 startade Skogsstyrelsen rådgivningssatsningen Smart skogsbruk. Den vänder sig till enskilda skogsägare som vill bli mer aktiva i skötseln av sin skog. Det handlar om hållbar, ökad tillväxt och miljöhänsyn i den brukade skogen. Satsningen ska även stärka skogsägare som beställare av skogliga tjänster.

Främjandeuppdrag för skogsbruket

Vad gäller frågan om Skogsstyrelsens ansvarsområde regleras det i förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen. Enligt förordningen ska myndigheten vara förvaltningsmyndighet för frågor om skogsbruket och ha till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska mål som beslutats av riksdagen kan uppnås. Det omfattar därmed bl.a. miljömålet Levande skogar som handlar om att skydda skogens och skogsmarkens produktionsförmåga, den biologiska mångfalden, kulturmiljövärden och sociala värden. Skogsstyrelsen ansvarar även för stöd till skogsägare och andra i skogssektorn genom utbildning och rådgivning i samband med beslut om åtgärder i skogen. Skogsstyrelsen är även tillsynsmyndighet för skogsvårdslagen och de delar av miljöbalken som rör skogsbruksåtgärder.

Naturvårdsverket har ett mer generellt ansvar för arbetet med skyddad mark genom inköp av värdefulla naturområden eller avtal om intrångsersättningar. Naturvårdsverket ansvarar även för mer riktade åtgärder för de arter som behöver specifikt skydd eller skötsel. Enligt förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket är Naturvårdsverket förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har enligt instruktionen en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. På vissa områden innebär det att de båda myndigheterna arbetar nära tillsammans. Vad gäller arbetet med skydd av värdefulla skogar har t.ex. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen tagit fram en gemensam nationell strategi för formellt skydd av värdefulla skogar.

En av länsstyrelsens roller är att samordna den statliga länsförvaltningen och kommunal och landstingskommunal verksamhet i länet. Länsstyrelsen ska vidare enligt förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion svara för att de nationella målen på många områden får genomslag i länet, noga följa länets tillstånd och behov, främja länets utveckling och befolkningens bästa samt svara för den statliga förvaltningen om inte någon annan myndighet har ansvaret för särskilda förvaltningsuppgifter. Bland de konkreta områden som berör skogsnäringen har länsstyrelsen tillsyn över regional utveckling,

samhällsplanering, näringsliv, kommunikationer, lantbruk, miljö- och kulturmiljövård, plan- och byggfrågor, naturresurser och räddningstjänst.

När det gäller främjandeuppdrag för myndigheter anförde landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg den 7 december 2021 bl.a. följande som svar på skriftlig fråga 2021/22:389 Information till skogsägare vid undersökning av skogsmarker:

Myndigheter ska förutom att vara reglerande också ha med sig ett främjandeuppdrag för ett aktivt hållbart skogsbruk och flexibla skydds- och ersättningsformer. Myndigheter ska söka lösningar som främjar både hållbart brukande och skydd. Det stärker äganderätten och bidrar till uppfyllelse av miljömålen. Myndigheternas roll för att främja både produktions-, miljö- och klimatmål bör tydliggöras.

Hyggesfritt skogsbruk

När det gäller hyggesfritt skogsbruk har Skogsstyrelsen sedan 2005 haft ett uppdrag från regeringen att verka för att kunskapen om och omfattningen av hyggesfritt skogsbruk ska öka. Skogsstyrelsen anser att det har varit ett problem att det inte har funnits någon tillräckligt beskrivande och accepterad definition av begreppet hyggesfritt skogsbruk. Det har inneburit att det har varit svårt att föra en dialog om hyggesfritt skogsbruk. Bristen på definition har även gjort det svårt att mäta och följa upp omfattningen av hyggesfritt skogsbruk i Sverige. I rapporten Hyggesfritt skogsbruk – Skogsstyrelsens definition (rapport 2021/8) redovisar myndigheten en definition av hyggesfritt skogsbruk. Skogsstyrelsens definition av hyggesfritt skogsbruk är att hyggesfritt skogsbruk på skogsmark med produktionsmål innebär att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor.

Av Skogsstyrelsens policy för hyggesfritt skogsbruk framgår att myndigheten bl.a. anser att

- hyggesfritt skogsbruk kan ses som ett komplement till trakthyggesbruk på en begränsad del av skogsmarken
- hyggesfritt skogsbruk bör öka i omfattning där detta är motiverat ur miljö, kulturmiljö- eller skötselsynpunkt eller med hänsyn till rekreationsvärden och rennäringen
- en viktig utgångspunkt i Skogsstyrelsens rådgivning är markägarens målsättning med sitt skogsbruk.

Till det hyggesfria skogsbruket räknas alla brukandeformer som innebär att skogsmarken alltid har ett trädskikt. Förutom blädning, som innebär fullskiktade skogar, finns flera andra metoder, bl.a. luckhuggning och överhållna skärmar, som gör att ”skogskänslan” kan behållas.

Skogsstyrelsen anför att förväntningarna och kraven på skogens ekosystemtjänster blir större. Värden som inte går att ekonomisera, t.ex. biodiversitet, sociala värden och hälsoaspekter, kräver ett förändrat synsätt på skogen. Kunskap om hur vi kan bedriva ett variationsrikt skogsbruk är därför

viktigt och behöver utvecklas. Med den kunskap vi har i dag bedömer Skogsstyrelsen att produktionspotentialen och det ekonomiska utfallet är till fördel för traktthyggesbruket. Fler jämförande studier behövs för att bättre kunna beskriva dessa skillnader.

Skogsstyrelsen håller i ett projekt om hyggesfritt skogsbruk. Målen för projektet är att utveckla och förmedla kunskap om hyggesfritt skogsbruk och hur det kan bedrivas med hänsyn till produktions- och miljövärden samt andra allmänna intressen. Fram till i dag har projektet arbetat med att främja kunskapsutvecklingen inom hyggesfritt skogsbruk. Detta har inneburit att sammanställa men även ta fram ny kunskap inom området. Arbetet har bl.a. varit att välja ut ett antal olika alternativa skötselmetoder och undersöka hur dessa påverkar naturvärden och produktion. Projektets uppgift har också varit att stödja framtagandet av riktlinjer och rekommendationer för Skogsstyrelsens arbete med frågan.

Vid SLU pågår forskning för att stärka kunskapsläget om hyggesfritt skogsbruk, bl.a. inom forskningsplattformen Future Forests.

Miljöhänsyn inom skogsbruket

I skogsvårdslagens 1 § står följande:

Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Den skogspolitik som beslutades av riksdagen 1993 kännetecknas av två jämställda mål – ett miljömål och ett produktionsmål. I regeringens proposition 1992/93:226 beskrivs de båda målen enligt följande:

- Miljömålet: Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kultur- miljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.
- Produktionsmålet: Skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar. Dessa mål ska nås genom skogsägarnas egna insatser och genom samverkan mellan olika skogspolitiska medel. Skogsvårdslagstiftningen anger ramarna och de grundläggande kraven för hur skogsbruket ska bedrivas.

Skogsvårdslagen är en s.k. minimilag. För att de skogspolitiska målen ska nås förväntas skogsägare göra insatser utöver vad lagen kräver. Detta är en del av skogsbrukets s.k. sektorsansvar, vilket innebär att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt

ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Relationen mellan skogsvårdslagstiftningens miniminivå och sektorsansvaret förtydligas i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108 s. 15 och 46, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244).

I skogsvårdslagen beskrivs den hänsyn skogsbruket ska ta till natur- och kulturmiljövårdens intressen samt till rennäringen (30 §). Enligt 30 § skogsvårdslagen får föreskrifterna inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras, den s.k. intrångsbegränsningen. Skogsstyrelsen har med stöd av 30 § skogsvårdslagen och 30 § skogsvårdsförordningen meddelat föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog.

Av 7 kap. 20 § Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen framgår att med skyddszoner avses här ett område som behövs för att förhindra eller begränsa skadlig inverkan på angränsande miljöer vid skötsel av skog. Enligt 21 § ska skyddszoner med träd och buskar lämnas kvar vid skötsel av skog i sådan utsträckning som behövs av hänsyn till arter, vattenkvalitet, kulturmiljö, kulturlämningar och landskapsbild. I de allmänna råden till 21 § redovisas följande (SKSFS 2013:2):

Exempel på miljöer som kan behöva skyddszoner är områden med hänsynskrävande biotoper, kulturmiljöer och kulturlämningar. Utformning av skyddszoner med hänsyn till vattenkvalitet samt arter i och kring hav, sjöar, vattendrag, samt blöta marker, till exempel våtmarker och myrar bör ske utifrån arters känslighet och behov samt mark- och vattenförhållanden. Detta kan till exempel ske genom att vegetation lämnas för att bibehålla beskuggning och näringsupptag samt stabilisering av mark. [...] I anslutning till hav, sjöar, vattendrag och fuktiga miljöer samt kulturmiljöer, jordbruksmark och bebyggelse kan utvecklande av miljövärden ske. Vid föryngringsavverkning mot vatten kan detta ske genom till exempel att skyddszonen efter avverkning lämnas oplanterad alternativt planteras med trädslag som bevarar eller utvecklar natur- eller kulturmiljövärden.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) att skogsbruket har en stor påverkan på det svenska landskapet. Hittillsvarande åtgärder har inte varit tillräckliga för att nå Levande skogar och andra berörda miljömål. Den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar både på en långsiktigt positiv utveckling och på behov av att skogsbruket förbättrar hänsynen till naturvärden och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog. Med stöd av bl.a. de framtagna målbilderna för god miljöhänsyn samt samverkan och dialog kommer enligt regeringen miljöhänsynen att kunna förbättras ytterligare.

I budgetpropositionen redovisas att det under det senaste decenniet uppvisas en svag men positiv utveckling när det gäller hänsyn till skyddszoner.

I samverkan med skogssektorn har målbilder för god miljöhänsyn tagits fram inom projektet Dialog om miljöhänsyn. Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn ger vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder i produktionsskog.

Målbilderna handlar om att alla aktörer ska ha en gemensam bild av hur hänsyn kan tas till skogens naturvärden, kulturmiljöer, vattendrag och friluftsliv vid avverkning eller andra skogsbruksåtgärder. Målbilderna är framtagna i bred samverkan med utgångspunkt från rådande skogspolitik och bästa tillgängliga kunskap för användning i praktiskt skogsbruk. De är något att sträva efter och ska användas anpassat till den aktuella traktens specifika förutsättningar. Genom att tydligt beskriva hur miljöhänsyn praktiskt bör tas ska målbilderna leda till mer funktionell och effektiv miljöhänsyn.

Alla som verkar i skogsbruket, skogsägare, skogsägareföreningar, skogsföretag, skogsentreprenörer och myndigheter ansvarar tillsammans för att bidra till att skogs- och miljöpolitikens produktions- och miljömål ska nås. Sektorsansvaret innebär bl.a. att skogsbruket vid skogsbruksåtgärder i genomsnitt förväntas ta större miljöhänsyn än vad lagen kräver. Målbilderna ger vägledning om hur god miljöhänsyn kan utformas för att bidra till fullgörandet av denna del av skogssektorns sektorsansvar.

Det finns ett antal målbilder för kantzoner mot sjöar och vattendrag, bl.a. avgränsning av kantzon vid röjning och vid gallring, förnygringsavverkning, hänsyn till vatten med särskilt höga värden och hänsyn till vatten vid beståndsanläggning. När det gäller t.ex. avgränsning av kantzon vid röjning föreslås ett antal åtgärder som kan vara lämpliga att utföra, främst i samband med röjning och gallring.

Skogsstyrelsen har under 2021 utvärderat arbetet med målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Myndigheten har låtit genomföra en oberoende utvärdering med hjälp av en konsult (Sweco). Sweco har genomfört en effektutvärdering av det gemensamma arbetet med målbilder för god miljöhänsyn som bedrivits av myndigheter, skogsbruket och ideella organisationer sedan 2011 (Skogsstyrelsens rapport 2021/10 Effekter av skogssektorns gemensamma arbete med målbilder för god miljöhänsyn). Utvärderingen visar att arbetet med målbilderna har lett till en väsentligt förbättrad dialog och ökad samsyn om miljöhänsyn mellan deltagande parter. Den ökade samsynen ger förutsättningar för konkreta resultat i skogen där hänsynen till miljön kan öka. Utvärderingen pekar på att målbilderna kan bidra till att stärka och bevara miljövärden i den brukade skogen. Men det behövs mer data för analys och utvärdering innan det är möjligt att dra säkra slutsatser om de faktiska miljöeffekterna.

Som en del av utvärderingen har Sweco genomfört en fördjupning av den praktiska tillämpningen av målbilderna för kantzoner mot sjöar och vattendrag. Sweco konstaterar att det saknas en samlad bild även av skogsbrukets lämnade hänsyn vid kantzoner mot sjöar och vattendrag, vilket avsevärt försvårar bedömningen av målbildernas påverkan. Sweco bedömer det dock som sannolikt att målbilderna för kantzoner mot sjöar och vattendrag, som en delmängd av samtliga målbilder, har påverkat skogsbrukets lämnade hänsyn positivt.

Skogsstyrelsen kommer nu tillsammans med de andra aktörerna i målbildsarbetet att analysera utvärderingen noga och ta fram förslag på hur målbildsarbetet kan utvecklas.

Regeringen beslutade den 19 november 2015 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att göra en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen. I det efterföljande betänkandet föreslås att det införs bestämmelser i skogsvårdslagen om att sanktionsavgifter ska kunna påföras vid underlåtenhet att fullgöra vissa skyldigheter (SOU 2017:81). Ändringarna innebär att överträdelse i fråga om underrättelse om avverkning m.m., som för närvarande är straffbelagda, i stället ska medföra en sanktionsavgift. Förslaget innebär vidare att skogsmarkens ägare precis som i dag ska vara ansvarig för att fullgöra skyldigheten att lämna underrättelse till Skogsstyrelsen. Uppsåt eller oaktsamhet ska däremot inte behöva konstateras för att det ska finnas grund för att påföra sanktionsavgift. Skogsstyrelsens beslut om sanktionsavgift ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt uppgifter från Näringsdepartementet är betänkandet fortfarande under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen

Utskottet välkomnar att Skogsstyrelsen ska ta fram en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen. Eftersom det finns potential för en ökad hållbar tillväxt i skogen är det enligt utskottets mening bra att kampanjen syftar till förbättrad skogsskötsel i brukade skogar för att möta ökad efterfrågan från en växande cirkulär bioekonomi. Regeringen anser att ökad aktivitet i skogsbruket bör vara en ledstjärna för kampanjen, både på produktionsmarken och på de frivilliga avsättningar där skötsel är nödvändig för att bevara och utveckla miljövärden. Genom bättre tillväxthöjande och naturvärdesskapande insatser kan svenskt skogsbruk fortsätta att bidra till nytta för alla.

Utskottet välkomnar en omfattande kampanj som innefattar verkningfulla åtgärder för naturvårdande skötsel, användning av alternativa brukningsmetoder, ökad klimateffektivitet, effektivare miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket. Enligt utskottets mening är det viktigt med en heltäckande kampanj som stärker skogsbrukets konkurrenskraft och bidrar till att uppnå klimat- och miljömålen.

Mot bakgrund av rådgivningskampanjens innehåll och att den syftar till en ökad hållbar tillväxt för att tillgänggöra biomassa anser utskottet att motionerna 2021/22:3682 (C) yrkande 17 och 2021/22:4335 (KD) yrkande 11 är tillgodosedda.

Utskottet tycker att det är angeläget att Skogsstyrelsens arbete med att ta fram kampanjen bedrivs i god dialog med relevanta aktörer såsom skogsnäringen, miljöorganisationer, Naturvårdsverket och SLU. Detta är aktörer som alla har ett intresse i skogen, varför det också bör avspeglas i framtagandet

av kampanjen. Därmed avstyrks motion 2021/22:4334 (SD) yrkande 7 i denna del.

Mot bakgrund av att regeringen bedömer att kampanjen bör innehålla rådgivning om ökad klimateffektivitet i skogsbruket och exemplifierar att den bör innehålla rådgivning om röjning och gallring anser utskottet att motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 29 kan lämnas utan åtgärd.

Främjandeuppdrag för skogsbruket

Utskottet noterar att regeringen har betonat att relevanta myndigheter ska ha med sig ett främjandeuppdrag för ett aktivt hållbart skogsbruk, och att myndigheternas roll för att främja både produktions-, miljö- och klimatmål bör tydliggöras. Myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägare och med respekt för äganderätten. Utskottet anser att många av de bedömningar och förslag som finns i propositionen syftar till att stärka och tydliggöra äganderättsperspektivet i myndigheternas arbete. Det är viktigt att myndigheternas arbete bedrivs inom ramen för skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö.

Därmed anser utskottet att motion 2021/22:2456 (SD) yrkandena 17 och 18 kan lämnas utan åtgärd.

Hyggesfritt skogsbruk

Utskottet noterar att Skogsstyrelsen sedan 2005 haft i uppdrag att verka för att öka kunskapen om och omfattningen av hyggesfritt skogsbruk. Skogsstyrelsen har tagit fram en definition av hyggesfritt skogsbruk och även en policy där det bl.a. framgår att hyggesfritt skogsbruk bör öka i omfattning där det är motiverat ur vissa hänseenden. Utskottet delar myndighetens bedömning att det är viktigt att utveckla kunskap om hur ett variationsrikt skogsbruk kan bedrivas, speciellt med hänsyn till att produktionspotentialen och det ekonomiska utfallet är till fördel för trakthyggesbruket. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen håller i ett projekt om hyggesfritt skogsbruk där målet är att utveckla och förmedla kunskap om hur hyggesfritt skogsbruk kan bedrivas med hänsyn till produktions- och miljövärden samt andra allmänna intressen. Utskottet noterar även att det pågår forskning vid SLU för att stärka kunskapsläget om hyggesfritt skogsbruk.

Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsens kommande rådgivningskampanj bl.a. ska innefatta insatser för att såväl stärka skogsbrukets kunskap om olika brukningsmetoder som minska de affärsmässiga riskerna för företagande inom skogsbruket. Utskottet noterar att regeringen anser att Skogsstyrelsens pågående uppdrag med rådgivning om olika metoder för skogsbruk, t.ex. hyggesfritt skogsbruk, bör integreras i den kommande rådgivningskampanjen, detta för att hyggesfria brukningsmetoder enklare än i dag ska kunna tillämpas av skogsägare som själva vill, på marker där så är motiverat. Regeringen har även remitterat Miljömålsrådets årsrapport 2021 där det föreslås att regeringen ska besluta om ett etappmål för hyggesfritt skogsbruk.

Sammantaget anser utskottet att det pågår arbete för att främja och utveckla hyggesfritt skogsbruk. Därmed kan motionerna 2021/22:4058 (MP) yrkande 2 och 2021/22:4338 (MP) yrkande 4 lämnas utan åtgärd.

Miljöhänsyn inom skogsbruket

Utskottet konstaterar inledningsvis att en rättslig översyn av skogsvårds-lagstiftningen genomfördes under 2015–2017 och att utredningen föreslog vissa förändringar i fråga om skyldigheter, sanktioner och bestämmelser om överklagande. Utskottet noterar att betänkandet (SOU 2017:81) fortfarande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar vidare att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar både på en långsiktigt positiv utveckling och på behov av att skogsbruket förbättrar hänsynen till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog. Sektorsansvaret innebär bl.a. att skogsbruket vid skogsåtgärder i genomsnitt förväntas ta större miljöhänsyn än vad lagen kräver. Målbilder för god miljöhänsyn har tagits fram i samverkan med skogssektorn och syftar till att ge vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder i produktionsskog. Enligt utskottets mening kommer miljöhänsynen att kunna förbättras ytterligare med stöd av målbilderna samt samverkan och dialog, speciellt mot bakgrund av att en utvärdering av målbilderna för god miljöhänsyn pekar på att dessa kan bidra till att stärka och bevara miljövärdena i skogen.

Den föreslagna rådgivningskampanjen ska enligt regeringen även syfta till effektivare miljöhänsyn och innefatta målbilder för god miljöhänsyn. Utskottet delar regeringens syn att god och väl planerad miljöhänsyn vid alla skogsskötselåtgärder inte bara gynnar miljövärden utan även kan främja lönsamhet.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2021/22:3279 (V) yrkandena 21, 22 och 24 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller skyddszoner mot vatten noterar utskottet att det under det senaste decenniet uppvisats en svag men positiv utveckling när det gäller hänsyn till skyddszoner. I samverkan med skogssektorn har även målbilder för kantzoner mot sjöar och vattendrag tagits fram. Även om utvärderingen av målbilderna för kantzoner mot sjöar och vattendrag inte kunnat ge en klar bild av den lämnade miljöhänsynen bedöms det som sannolikt att målbilderna har påverkat skogsbrukets lämnade hänsyn positivt. Utskottet avser därmed för tillfället inte att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2021/22:3279 (V) yrkande 23. Motionen avstyrks.

Skog och klövvilt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en svensk klövviltförvaltning och en hjortskadeinventering.

Propositionen

Regeringen bedömer att det bör genomföras en ökad rådgivning om klövviltförvaltning och skogsskötsel med syftet att minska klövviltskador på skog och öka fodermängderna. För att åstadkomma eftersträvad balans mellan klövviltstammar och fodertillgång bedömer regeringen att det, utöver rådgivning, kommer att behövas ytterligare insatser. Regeringen anser därför att möjligheterna till olika åtgärder, och vid behov regelförändringar, för att minska skadenivåerna bör utredas.

Klövviltbetet har i dag stor negativ påverkan på virkesproduktionen och den biologiska mångfalden. I likhet med många remissinstanser bedömer regeringen därför att en tydlig minskning av klövviltpopulationerna utifrån lokala och regionala förhållanden bör ske i närtid samtidigt som skogsskötseln anpassas för ökade fodermängder. Skogsstyrelsen gör bedömningen att virkesproduktionen i Sverige minskar med 5–7 miljoner skogskubikmeter per år till följd av viltbetet, motsvarande 5–8 procent av dagens avverkningsnivå (Skogsstyrelsen rapport 2019/24). Även virkets kvalitet försämras när ungskogar betas. Följden blir att en lägre andel av virket håller tillräckligt hög kvalitet för att bli sågtimmer som kan vidareförädlas till långlivade produkter, t.ex. för träbyggande. Därmed minskar både det ekonomiska värdet och klimatnyttan ytterligare. Många lövträdslag betas så hårt av klövvilt att förnyingsmöjligheten ofta är starkt begränsad eller obefintlig. Viltbetets volymmässiga och kvalitetsmässiga påverkan på bioekonomins råvarubas innebär sammantaget att skogsnäringens förutsättningar och konkurrenskraft försämras, med minskad sysselsättning och förädlingsvärde som följd.

Förutom direkta skador får viltbetet även indirekta negativa effekter genom att skogsskötseln anpassas till de höga viltstammarna. Viljan att investera i förädlad plantmaterial av hög kvalitet minskar. Landskapets upplevelsevärden, framtida jaktmöjligheter och biologisk mångfald påverkas negativt.

Det finns även positiva effekter av en stor klövviltstam i form av värdet på viltköttet och upplevelsevärden. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har inom ramen för älgförvaltningssystemet formulerat målbilder för skog och klövvilt:

- Det ska vara möjligt att föryngra skogsmarken med lämpligt trädslag.
- Minst 7 av 10 tallstammar ska vid 5 meters höjd vara oskadade av klövvilt. Det motsvarar att minst ca 85 procent av tallarna är oskadade av hjortvilt vid tidpunkten för älgbetesinventeringen (Äbin), vilket i sin tur motsvarar maximalt 2–5 procent årsfärska skador.

- Rönn, asp, sälg och ek ska kunna bli trädbildande där de förekommer naturligt.

Resultaten av Äbin visar emellertid att den genomsnittliga skadenivån i Sverige för närvarande är ca 13 procent årligt uppkomna skador på tall. Mycket få områden når målet om högst 2–5 procent årliga skador på tall eller minst 7 av 10 stammar oskadade av vilt vid 5 meters höjd. Flera av målen för älgförvaltningen har därmed inte uppnåtts, vilket flera remissinstanser konstaterar.

Naturvårdsverket har i rapporten Uppföljning av mål inom älgförvaltningen (den 27 november 2018) visat att flera av målen i älgförvaltningsplanerna och riksdagens övergripande målsättningar inte uppnåtts. Regeringen bedömer att syftet med det nya älgförvaltningssystem som infördes 2012 i linje med riksdagens beslut (prop. 2009/10:239 Älgförvaltningen) inte uppnåtts och delar uppfattning med de remissinstanser som anser att viltförvaltningen på ett tydligare sätt än i dag bör styra mot och följa upp de mål som satts upp inom ramen för älgförvaltningen. Äbin och de andra skogliga betesinventeringar som Skogsstyrelsen utvecklar och tillhandahåller bedöms utgöra ett viktigt redskap för att följa upp balansen mellan betestillgång och vilt.

Eftersom viltskadorna beror på det sammanlagda betestrycket från främst älg, dovhjort, kronhjort och rådjur är det önskvärt att man i viltförvaltningen beaktar även dessa arter, vilket flera remissinstanser också påpekar.

Regeringen anser att problemen kopplade till skog och vilt motiverar att inslag om viltförvaltning och skogsskötsel för bättre balans mellan klövvilt och fodermängder ges stort utrymme i rådgivningskampanjen för hållbar ökad tillväxt. Rådgivningsbudskapen om skog och vilt bör tas fram i samverkan mellan markägare, skogsnäringen och jägarorganisationerna.

För att åstadkomma eftersträvad balans mellan klövviltstammar och fodertillgång bedöms även ytterligare insatser behövas. Regeringen avser därför att ge Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna och andra relevanta organisationer utreda möjligheterna till olika incitament samt vid behov regelförändringar för att minska skadenivåerna.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 22 anförs att det behövs en utvecklad svensk klövviltförvaltning för att minska mängden skogsskador. De höga klövviltpopulationerna skapar varje år betydande och omfattande problem av olika slag för svenskt skogsbruk. Det leder inte bara till att stora ekonomiska värden går förlorade varje år, utan det är även negativt för miljön eftersom det finns risk för ekologiska konsekvenser när marker ämnade för tallplantor byts ut mot granplantor. Ett likadant förslag återfinns i motion 2021/22:1026 av Annika Qarlsso och Fredrik Christensson (båda C) yrkande 1.

Enligt motion 2021/22:778 av Johan Hultberg (M) bör regeringen ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en hjortskadeinventering eftersom dagens älgbetesinventering i stor utsträckning missar skador orsakade av hjort.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) redovisas att resultaten från älgskadeinventeringen visar på fortsatt omfattande skador, särskilt i södra Sverige. Årsskadorna på tall är i dag 15 procent i Götaland och i övriga landet 12 procent, att jämföras med måлтаlet 5 procent för tolerabel skadesituation som myndigheterna tagit fram. På mer än 90 procent av de inventerade ytorna har rönn, sälg, asp och ek svårt att växa upp till fullstora träd. Projektet Mera tall övergick under 2020 till kontinuerlig verksamhet och är under uppbyggnad av Skogsstyrelsen. Regeringen anför att den fortsätter följa utvecklingen av klövvilt och dess skador på grödor och skog.

Mera tall är ett arbetssätt där jägare och skogsägare träffas och tillsammans kommer fram till hur balansen mellan skog och vilt bäst hanteras. Diskussionerna utgår så långt som möjligt från lokala fakta och goda exempel. Målet är ett ståndortsanpassat (val av rätt trädslag med hänsyn till skogsmarkens bördighet) skogsbruk med livskraftiga klövviltstammar i balans med det naturliga foderutbudet.

I Skogsstyrelsens viltskadepolicy redovisas mål för viltförvaltningen och ett antal målbilder för balans mellan skog och vilt. Målbilderna beskriver situationer där mängden hjortdjur är i balans med betesresurserna och handlar bl.a. om betestryck på en rimlig nivå, att stängsling eller upprepade hjälpplanteringar inte ska behövas när man förnygrar med barträd, björk eller bok samt att jägare och markägare förvaltar hjortdjuren med hänsyn till ekosystemet.

Skogsstyrelsen utvecklar och tillhandahåller beslutsunderlag i förvaltningen av hjortdjur. Syftet är att underlätta för jägare och markägare att reglera viltstammarna med hänsyn till viltskador i skog. Äbin är en kvalitetssäkrad metod för att inventera viltskador i ungskog som är mellan 1 och 4 meter i medelhöjd. Skogsstyrelsen har även inventerat viltskador på Gotland, som saknar älg. På Gotland har inventeringen anpassats till att mäta skador från rådjur i bestånd som är mellan 0,1 och 1,5 meter i medelhöjd. Metodiken går här under namnet Råbin. Skogsstyrelsen presenterar också årligen foderprognoser för att underlätta planering i viltförvaltningen. Dessa metoder vilar på vetenskaplig grund och utvecklas kontinuerligt för att resultatet ska ha en god kvalitet och användbarhet inom förvaltningen.

I maj 2021 beslutade regeringen om nya tider för jakt som regleras i jaktförordningen. Ikraftträdandedatum var den 1 juli 2021. De beslutade ändringarna innebär att samtliga jakttider har setts över och uppdaterats för att anpassas utifrån rådande förhållanden. När det gäller klövvilt har jakttider förlängts och både dov- och kronvilt kommer att få jagas under en längre period. Utöver ändringarna i jaktförordningen har regeringen också aviserat

att den framöver kommer att verka för att företrädare för skogsbruket och Svenska Jägareförbundet arbetar fram ett gemensamt förhållningssätt när det gäller den framtida jakten på kronhjort.

Av Naturvårdsverkets rapport Uppföljning av mål inom älgförvaltningen (NV-08872-17) från 2018 framgår att Naturvårdsverket avser att i samverkan med Skogsstyrelsen ta fram en nationell förvaltningsplan för kronhjort och älg. Syftet med förvaltningsplanen är att både främja klövviltstammarnas kvalitet och minska skador av älg och kronhjort på skogen. Den nationella planen kommer att innehålla målnivåer samt en beskrivning av hur förbättrad uppföljning, planering och förtydligande av roller och ansvar kan utföras. Planen ska vara en vägledning för hur de regionala aktörerna bör arbeta i den lokala förvaltningen. Myndigheterna arbetar för närvarande med att ta fram planen. Enligt uppgift från Naturvårdsverket kan fler arter, t.ex. dovhjort, komma att omfattas av nationella planer för flerartsförvaltning i framtiden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att de ökande klövviltstammarna på många håll i landet orsakar skogsskador och andra problem för bl.a. markägare. Klövviltbetet har stor negativ påverkan på virkesproduktionen och den biologiska mångfalden. Utskottet noterar att virkesproduktionen minskar markant till följd av viltbetet, motsvarande 5–8 procent av dagens avverkningsnivå, och även att kvaliteten på virket försämras, vilket i sin tur minskar det ekonomiska värdet och klimatnyttan. Detta i sin tur inverkar negativt på omställningen till en cirkulär bioekonomi eftersom både tillgången och kvaliteten på biomassan påverkas. Det innebär även att skogsnäringsens förutsättningar och konkurrenskraft försämras.

Enligt utskottet är det angeläget att åtgärder vidtas för att hantera de ökande klövviltstammarna. Utskottet välkomnar därför att regeringen anser att det bör genomföras en ökad rådgivning om klövviltförvaltning och skogsskötsel med syftet att minska klövviltsskador på skog och öka fodermängderna. Det är även positivt att regeringen avser att ge Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna och andra relevanta organisationer utreda möjligheterna till olika incitament samt vid behov regel- förändringar för att minska klövviltsskador på skog.

Som framgår av redovisningen ovan arbetar berörda myndigheter med en nationell förvaltningsplan för kronhjort och älg, och fler arter, t.ex. dovhjort, kan komma att omfattas av en nationell plan för flerartsförvaltning i framtiden. Utskottet noterar även de nya uppdaterade jakttiderna och regeringens intention att verka för att skogsbruket och Svenska Jägareförbundet tar fram ett gemensamt förhållningssätt när det gäller den framtida jakten på kronhjort. Utskottet ser positivt på det arbete som pågår inom klövviltförvaltningen och avser att fortsätta följa frågan.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2021/22:778 (M), 2021/22:1026 (C) yrkande 1 och 2021/22:3682 (C) yrkande 22.

Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nya träslag och ytterligare åtgärder för klimatanpassning av Sveriges skogar.

Jämför reservation 69 (M, KD) och 70 (MP).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör, för att stärka skogsbruket, skogsägare stödjas i att utveckla resilienta och vitala skogssystem som har förmåga att anpassa sig till ett förändrat klimat samt bruksmetoder som understöder ett klimatanpassat skogsbruk.

Klimatförändringarna medför att förutsättningarna för skogen och skogsbruket förändras. Längre växtsäsonger betyder vanligen ökad skogstillväxt. Sommartorka, minskad vintertjäle, ökad frekvens av skyfall och andra effekter av ett ändrat klimat medför samtidigt ökade risker i form av angrepp av gamla och nya skadegörare, stormskador, erosions- och körskador m.m. Att bruka och sköta skog för hög vitalitet, variation, resiliens och ståndortsanpassning är viktiga åtgärder för att öka klimatanpassningen. Brukandet av skogen behöver anpassas till ett förändrat klimat så att den ger en fortsatt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden stärks och hänsyn tas till andra allmänna intressen. Bruksmetoder och naturbaserade lösningar för klimatanpassning bör utvecklas och tillämpas av skogsägare som själva vill, på marker där så är motiverat. Detta bör bidra till målet om ökad hållbar tillväxt, motverka negativa effekter på miljö och andra samhällsvärden samt underlätta för renkötseln.

Åtgärder, stöd och främjande ska tas fram i syfte att bidra till att begränsa negativa effekter av klimatförändringarna genom t.ex. ett väl fungerande system för klimatanpassning av skogsmarken samt även på längre sikt genom ökad ståndortsanpassning samt kontinuitetsskogsbruk med flerskiktade skogar, mer stormfasta skogar och hög grad av variation inklusive lövskogsinblandning. Ekosystemtjänster som vidmakthåller skogens funktioner och förebygger risker med ett förändrat klimat ska skyddas, stärkas och utvecklas.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del anförs att bruket av nya träslag bör utredas i syfte att öka avkastningen. Exempelvis kan det i framtiden finnas anledning att tillåta bruket av nya träslag till följd av ett förändrat klimat.

Även i kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 89 framhålls nya träslag och att det är angeläget att stimulera

forskning och utveckling av nya träslag för att dra nytta av den möjlighet till ökad produktivitet inom skogsbruket som klimatförändringen kan medföra.

I motion 2021/22:1899 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) framhålls skogsnäringen i Skåne. Enligt motionärerna bör möjligheten att utveckla reglerna för användning av främmande träslag övervägas för att anpassas till klimatförutsättningar som är i förändring.

Enligt motion 2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 1 behöver ett mer omfattande arbete för att klimatanpassa Sveriges skogar introduceras. Enligt motionären är det viktigt att vi förbereder oss noga så att negativa effekter av klimatförändringar, som skogsbränder, torka och skadeangrepp, kan förebyggas och minimeras. Brukandet av skogen behöver klimatanpassas så att skogen ger en fortsatt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och hänsyn tas till allmänna intressen.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) att klimatförändringarna kan komma att innebära fler konsekvenser för skogsbruket. Det är därför viktigt att skogsskötseln planeras med rådande och framtida klimatförändringar i åtanke. Skogsstyrelsens handlingsplan för klimatanpassning är enligt regeringen en viktig del i arbetet.

I Klimatanpassning av skogen och skogsbruket – mål och förslag på åtgärder (rapport 2019/23) lägger Skogsstyrelsen fram mål och förslag på anpassningsåtgärder som är en redovisning av det uppdrag om klimatanpassning som följer av förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Skogsstyrelsen har analyserat skogens och skogsbrukets sårbarhet för klimatförändringar och har efter samråd med sektorn tagit fram effektmål och förslag på anpassningsåtgärder. Målen syftar till att bibehålla ett skogsbruk med jämn leverans och god ekonomi. De syftar också till att motverka negativa effekter på andra samhällsvärden och till att underlätta renskötselns klimatanpassning.

- Mål: Skador begränsas i närtid genom väl fungerande system för övervakning och krisberedskap. Under detta mål finns preciseringar om högsta volym insektsdödad skog (årsgenomsnitt), stubbehandling mot rotröta samt högsta skogsbrandsareal (årsgenomsnitt exklusive naturvårdsbränningar).
- Mål: Skador förebyggs långsiktigt och kostnadseffektivt genom att skogen är ståndortsanpassad och stormsäker och har hög grad av variation. Under detta mål finns preciseringar om lägsta andel tallfyringring på torra marker, högsta andel viltskadade tallplantor, riskspridning i form av lägsta andel bland- och lövskog samt ökad kunskap om att skapa stormtåliga beståndskanter inför framtiden.
- Mål: Skogsbruket utvecklas så att skador på miljö och andra samhällsvärden inte ökar över tid. Under detta mål finns preciseringar om antal körskador, alternativ till hyggesbruk på högriskobjekt för erosion,

begränsad hyggesareal per avrinningsområde, areal återställd våtmark samt förbättrad påverkan på marklavtillgång och flyttleder för renskötsel.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis konstaterar utskottet att klimatförändringarna innebär stora konsekvenser för skogsbruket. Det är därför viktigt att skogsskötseln planeras med rådande och framtida klimatförändringar i åtanke. Utskottet delar regeringens bedömning att skogsägare bör stödjas i att utveckla resilienta och vitala skogssystem som har förmågan att anpassa sig till ett förändrat klimat samt brukningsmetoder som understöder ett klimatanpassat skogsbruk. Utskottet noterar att åtgärder, stöd och främjande som t.ex. ett väl fungerande system för klimatanpassning av skogsmarken samt även på längre sikt genom ökad ståndortsanpassning, kontinuitetsskogsbruk med flerskiktade skogar, mer stormfasta skogar och hög grad av variation inklusive lövskogsinblandning ska tas fram. Utskottet noterar även att rådgivningskampanjen för ökad hållbar tillväxt ska innefatta verkningsfulla åtgärder för klimatanpassning i skogsbruket. Skogsstyrelsens handlingsplan för klimatanpassning är en viktig del i arbetet.

Mot bakgrund av det anförda lämnar utskottet motionerna 2021/22:1899 (M), 2021/22:3432 (M) yrkande 3 i denna del, 2021/22:3880 (KD) yrkande 89 och 2021/22:4058 (MP) yrkande 1 utan åtgärd.

Staten som föregångare i hållbart skogsbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om genomförandet av områdes-skydd för skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.

Jämför reservation 71 (M, SD, KD).

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör staten vara föregångare i hållbart skogsbruk och ta stor natur- och kulturmiljöhänsyn samt hänsyn till rennäringen. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att se över hur de kan verka som föregångare i hållbart skogsbruk. Staten bör vara en föregångare för att ha hög trovärdighet i arbetet med formellt skydd av skog. Skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog bör därför enligt regeringen få områdesskydd så snart det är möjligt. Regeringen avser även att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Sveaskog AB, Fastighetsverket och Sametinget stärka statens roll för ett hållbart skogsbruk och för att utveckla alternativa brukningsmetoder som tar större hänsyn till tillgången på renbete i det renskötseområde som ligger på statlig mark.

Det är viktigt att staten, via sitt skogsägande, agerar som föregångare för ett hållbart skogsbruk och gör de nödvändiga åtaganden som bedöms vara relevanta för att hållbart nyttja skogen och bevara biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster.

Fastighetsverket förvaltar ca 6,5 miljoner hektar mark, varav ca 866 000 hektar utgörs av produktiv skogsmark. Fastighetsverket är den dominerande ägaren till statens markinnehav inom rennäringens åretruntmarker. Merparten av skogsmarken är redan skyddad som naturreservat. Av resterande ca 300 000 hektar är 18 procent frivilligt avsatt för naturvård. Det mesta av marken ligger inom rennäringens åretruntmarker. Enligt förordningen (2007:757) med instruktion för Statens fastighetsverk ska myndigheten förvalta statens fastighetsinnehav så att en god resurshushållning och en hög ekonomisk effektivitet uppnås. Av regleringsbrevet för 2021 framgår även att myndigheten ska verka för att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås. Fastighetsverket är sedan 2000 certifierat enligt Forest Stewardship Council (FSC). Regeringen har också gett myndigheten i uppdrag att fortsätta arbetet med grön infrastruktur, ekosystembaserat skogsbruk och klimatanpassning inom sin skogs- och markförvaltning kopplat till de nationella miljö kvalitetsmålen. Fastighetsverket ska redovisa uppdraget senast den 31 mars 2023.

Regeringen avser att ge Fastighetsverket i uppdrag att se över hur myndigheten i ökad utsträckning kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk. Med hållbarhet avses alla tre dimensionerna av hållbarhet, dvs. social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Detta kan exempelvis ske genom att Fastighetsverket tillämpar hyggesfria skogsbruksmetoder eller andra lämpliga metoder i de skogar som i dag inte har höga naturvärden. Hyggesfritt skogsbruk kan i dessa skogar komplettera trakthyggesbruk och användas där myndigheten bedömer det lämpligt utifrån exempelvis miljö-, kulturmiljö-, eller virkesproduktionssynpunkt eller med hänsyn till rekreativvärden och rennäringen.

Enligt förordningen (2007:758) med instruktion för Fortifikationsverket ska myndigheten förvalta en viss del av statens fasta egendom, främst fastigheter avsedda för försvarsändamål, s.k. försvarsfastigheter. Fortifikationsverket bidrar till uppfyllelsen av målet för det militära försvaret som riksdagen har beslutat om utifrån propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:135–136). Fortifikationsverket förvaltar ca 375 000 hektar mark, varav ca 100 000 hektar utgörs av produktiv skogsmark. Flera av Försvarsmaktens övnings- och skjutfält, flottilflyplatser etc. har höga naturvärden och en rik biologisk mångfald. Den militära verksamheten har under lång tid begränsat annan exploatering av området, exempelvis byggande eller modernt jord- och skogsbruk. Försvarsmakten, och Fortifikationsverket som äger marken, ansvarar för att förvalta områdenas naturvärden i skötsel- och skogsbruksplaner i enlighet med lagstiftning och myndighetsstyrning.

På Fortifikationsverkets marker finns i dag flera formellt skyddade områden med stor biologisk mångfald. Mer än hälften av Fortifikationsverkets marker skyddas exempelvis som naturreservat och Natura 2000-områden. Fastigheterna ska vidare förvaltas inom ramen för en god och effektiv ekonomisk hushållning. Det är viktigt att staten, via sitt skogsägande genom Fortifikationsverkets försorg, agerar som föregångare och gör nödvändiga åtaganden som bedöms relevanta för att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster. Regeringen har gett Fortifikationsverket i uppdrag att fortsätta arbetet med grön infrastruktur, ekosystembaserat skogsbruk och klimatanpassning inom sin skogs- och markförvaltning kopplat till de nationella miljö kvalitetsmålen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

Regeringen avser att ge Fortifikationsverket i uppdrag att se över hur myndigheten i ökad utsträckning kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk. Uppdraget bör genomföras så att det är förenligt med Fortifikationsverkets grunduppdrag.

Sveaskog AB äger 3,9 miljoner hektar mark, varav 3,05 miljoner hektar är produktiv skogsmark, vilket innebär att Sveaskog äger 14 procent av den svenska skogsmarken. Sveaskog är därmed Sveriges största markägare. Bolagets skogsinnehav är fördelat över hela Sverige, men huvuddelen finns i den norra delen av landet. Som ett bolag med statligt ägande ska Sveaskog, i enlighet med statens ägarpolicy, vara ett föredöme inom sin bransch på miljö- och klimatområdet, och därigenom ett hållbart skogsbruk. Sveaskogs skogsbruk ska ta hänsyn till miljövärden och sociala värden samt agera affärsmässigt och ge en marknadsmässig avkastning. Vid skogsskötseln ska hänsyn tas till natur- och kulturvärden men även till andra allmänna intressen. Inom rennäringens åretruntmarker ska berörda samebyar ges möjlighet att samråda före förnygringsavverkning eller avverkning för skogsbilvägar. Mot denna bakgrund förnyade Sveaskog under våren 2021 sin strategi för att bl.a. förstärka det hållbara skogsbruket, vilket inkluderar ett stort antal satsningar inom bl.a. hyggesfritt skogsbruk, ekologiskt funktionell naturhänsyn, våtmarker och lövnaturskog. Detta tillkännagavs på årsstämman i april 2021. Sveaskog är även certifierat enligt både FSC och Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC).

Det är mycket viktigt med en långsiktigt hållbar samexistens mellan skogsbruk och rennäring. Både skogsbruket och renskötseln nyttjar skogsmarken, och synen på hur skogen bör skötas skiljer sig ofta. Regeringen avser att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Sveaskog, Fastighetsverket och Sametinget utveckla och stötta tillämpning av alternativa brukningsmetoder i renskötselområdena. Motivet till det är att staten, via sitt skogsägande i Sveaskog och Fastighetsverket, ska agera som föregångare för ett hållbart skogsbruk.

Staten bör vara föregångare för att ha hög trovärdighet i arbetet med formellt skydd av skog. Det är därför rimligt att staten ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog tidigt skyddar de värdefulla skogar

som är statligt ägda genom Fastighetsverket och Sveaskog. Ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog finns det ca 140 000 hektar skyddsvärd produktiv skog på statlig mark, på Fastighetsverkets och Sveaskogs mark. Regeringen bedömer att ett skydd av dessa kända skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog är ett viktigt steg för att bevara kända skogliga naturvärden och höja trovärdigheten i statens naturvårdsarbete. Det bör därför genomföras så snart det är möjligt. Sveaskogs marker kvarstår i bolagets ägo. Fastighetsverkets innehav överförs till Naturvårdsverket.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 12 håller motionärerna inte med om att regeringen så snart det är möjligt bör ge områdesskydd för skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Motionärerna förordar ett gott förvaltarskap och att staten ska säkerställa ett välskött skogsbestånd men ser inte behov av att i ett slag ta ut en stor areal skog ur produktion. Utöver de ekonomiska konsekvenserna för statens intäkter drabbar åtgärden även det lokala näringslivet med uteblivna arbetstillfällen. Borttagen virkesproduktion innebär också mängder av biomassa som inte får bidra till hållbara, förnybara produkter som kan göra skillnad gentemot klimatutmaningen.

Jessica Rosencrantz m.fl. (M) anför i kommittémotion 2021/22:4336 yrkande 18 att förslaget om att 140 000 hektar produktiv statlig skogsmark ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog snarast ges formellt skydd inte ska genomföras. I propositionen föreslår regeringen att delar av förslaget från skogsutredningen genomförs genom det ovannämnda förslaget. Motionärerna anser att detta medför stor risk för förlorade arbetstillfällen och en utarmning av landsbygden i norr samt en minskning av tillgången till skogsråvara och att förslaget därmed inte bör genomföras.

Kompletterande uppgifter

Fjällnära skog definieras numera i 2 b § skogsvårdslagen enligt följande:

- Med fjällnära skog avses sådan skog inom det fjällnära området där
1. skogsbruksåtgärder kan påverka intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden, kulturmiljövärden eller rennäringen eller
 2. det råder särskilda förutsättningar för skogens skötsel.

Regeringen får enligt 2 b § andra stycket skogsvårdslagen meddela föreskrifter om vilka områden som utgör fjällnära skog. Vilka områden som träffas av de särskilda regler som gäller fjällnära skog bestäms således genom förordningen (SKSFS 1991:3) om gränserna för fjällnära skog.

De fjällnära skogarna ingår i det område som omfattas av bestämmelserna om svårföregrad skog och därigenom omfattas alla avverkningar av kravet på tillstånd i 15 § skogsvårdslagen. Vid tillståndsprövningen gäller dels den

generella bestämmelsen för området för svårförnygrad skog om att Skogsstyrelsen i samband med tillståndsgivningen kan besluta om villkor för att begränsa eller motverka besvär och för att trygga återväxten samt att tillstånd inte får lämnas till en avverkning som innebär att en miljökvalitetsnorm överträds. Inom det fjällnära skogsområdet kan tillstånd till avverkning vägras i vissa fall. Enligt 18 § skogsvårdslagen får tillstånd inte meddelas om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården och kulturmiljövården. Enligt 18 a § får tillstånd till avverkning på en sammanhängande yta som är större än 20 hektar inom samma brukningsenhet ges endast om det finns särskilda skäl till det. Enligt 18 b § ska Skogsstyrelsen dessutom, om tillstånd lämnas, besluta om vilka hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Som exempel nämns hyggens storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform.

Vissa särskilda regler för skogsbruket gäller för den fjällnära skogen. Enligt 9 § andra stycket skogsvårdsförordningen får inte utländska träarter användas i den fjällnära skogen. Endast om det behövs för något vetenskapligt, angeläget ändamål får Skogsstyrelsen medge undantag.

Det var i proposition 1990/91:3 Om skogsbruket i fjällnära skogar som bestämmelserna infördes om att skogsägarna blir skyldiga att i varje ansökan om tillstånd till avverkning redovisa de åtgärder som de avser att vidta för att tillgodose naturvårdens, kulturmiljövårdens och rennäringens intressen. Vidare gavs naturvårds- och kulturmiljövårdsintressena ett särskilt skydd genom en bestämmelse om att tillstånd till avverkning inte får ges om avverkningen strider mot väsentliga sådana intressen. I propositionen anfördes att skogsvårdslagen på ett bättre sätt än dittills skulle vara en garanti för att skogsbruket i de fjällnära skogarna bedrivs med mycket stor återhållsamhet. Skogsbruket där ska inte bedrivas i vidare omfattning än vad som är förenligt med intressen som är viktiga för naturvården, kulturmiljövården och rennäringen.

Som skäl för inrättande av den fjällnära gränsen anfördes bl.a. att det fjällnära området hyser huvuddelen av Sveriges större sammanhängande naturskogar och att de höga naturvärdena ofta är kopplade till områdenas storlek, deras relativa orördhet och deras långa skogliga kontinuitet.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen skickade 2018 in en hemställan till regeringen om att det allmänna intresset av att formellt skydda värdefulla skogar ovanför gränsen för fjällnära skog behöver klargöras (Skogsstyrelsen, 2018-05-31, dnr 2018/2908 och Naturvårdsverket, 2018-05-31, NV 03266-18).

Vidare konstaterar myndigheterna i rapporten Kunskapsammanställning fjällnära skog – redovisning av underlag till Skogsutredningen 2019 (2020–02–14, dnr NV-07994-19) att de stora arealerna sammanhängande kontinuitetsskogar med dokumenterade naturvärden i och i nära anslutning till fjällregionen representerar ett unikt landskap med sin sammansättning av stora

naturskogar med höga naturvärden. Utanför denna region finns knappast några motsvarigheter, något som gör värdet av dessa fjällnära skogar än större.

I rapporten redovisas att det finns ett stort och sammanhängande område med strukturell konnektivitet av intakt skog i det fjällnära området. De fjällnära skogarna är ett av de fåtal intakta skogslandskap som fortfarande finns kvar även i ett globalt perspektiv, något som bl.a. lyfts i myndigheternas hemställan från maj 2018 (se ovan).

Myndigheterna anför att den fjällnära kontinuitetsskogen är av stor betydelse för rennäringen, renskötseln och dess kultur. Den kontinuitetsskog som finns kvar i den fjällnära regionen är viktig då den även ingår i samebyarnas kärnområden i fråga om viktiga betesmarker. Vidare är den fjällnära skogen ett unikt område med särskilt höga värden av samisk betydelse, där lite eller ingen påverkan av kal- och trakthyggesbruk ägt rum. Bältet av fjällnära skog som sträcker sig från norr till söder innefattar lång samisk kulturhistoria, där renens vandringsmönster fortfarande kan ske på ett naturligt sätt.

I rapporten anförts att i relation till friluftslivet och naturturism påverkar den fjällnära kontinuitetsskogen framför allt landskapsbilden och möjligheten till en upplevelse av vildmark, orördhet och tystnad. Den fjällnära kontinuitetsskogen utgör en stor del av attraktionskraften för besöksnäringen och friluftslivet i regionen. Här finns även ofta insatser i form av markerade leder och vindskydd för att tillgängliggöra områdena. Människor söker sig hit för att uppleva något helt annat än den urbaniserade miljön och de krav dess samhälle ställer på oss, antingen genom att välja att bo och verka här, eller som besökare.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisas att det finns 30 nationalparker och mer än 5 000 naturreservat i Sverige, många viktiga för friluftsliv och turism. Regeringen anför att områdena behöver förvaltas och skötas för biologisk mångfald, kulturmiljövärden och friluftsliv. Skötsel skapar sysselsättning över hela landet.

FSC:s certifieringsstandard för skogsbruk i Sverige innehåller bl.a. krav på att skogsbruket ska göra naturvärdesbedömningar. Syftet är att identifiera biologiska mångfaldsvärden för att minimera risken för att skogsbruksåtgärder ska ge negativa effekter på miljö och naturvärden. Vidare ska skogar med höga bevarandevärden och nyckelbiotoper ringas in och får inte avverkas. Med skogar med höga bevarandevärden avses skogslandskap som innehåller både höga naturvärden som ska skyddas och annan skog som kan brukas, men med hänsyn till landskapens naturvärden. Inom FSC klassas fjällnära skog och områden med koncentrationer av nyckelbiotoper som skogar med höga bevarandevärden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det längs hela den svenska fjällkedjan finns stora sammanhängande områden med naturskogar som till stora delar är

opåverkade, och där finns höga naturvärden. Naturskogarna ligger ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Även i ett globalt perspektiv är dessa skogar unika. Vid utgången av 2020 var 561 000 hektar produktiv skogsmark ovan gränsen för fjällnära skog formellt skyddad. Det motsvarar hälften av all produktiv skogsmark i området. Skydd av dessa skogar bidrar till Sveriges internationella åtaganden enligt konventionen om biologisk mångfald.

Utskottet noterar att den fjällnära gränsen inrättades bl.a. för att det fjällnära området hyser huvuddelen av Sveriges större sammanhängande naturskogar och att de höga naturvärdena ofta är kopplade till områdenas storlek, deras relativa orördhet och deras långa skogliga kontinuitet. Vidare beskrivs i förarbetena till skogsvårdslagen att skogsbruket i de fjällnära skogarna ska bedrivas med mycket stor återhållsamhet.

Utskottet instämmer med regeringen i att det är viktigt att staten agerar som föregångare för ett hållbart skogsbruk och gör de nödvändiga åtaganden som bedöms vara relevanta för att hållbart nyttja skogen och bevara biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster. Det är därför viktigt att regeringen så snart det är möjligt ger skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog områdesskydd, detta för att ha en hög trovärdighet i arbetet med formellt skydd av skog men även för att ge dessa unika och viktiga skogar det skydd de behöver.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2021/22:4335 (KD) yrkande 12 och 2021/22:4336 (M) yrkande 18.

Finansiering av åtgärderna i propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en redovisning av hur åtgärderna i propositionen ska finansieras.

Jämför reservation 72 (MP).

Propositionen

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) föreslås anslaget 1:1 Skogsstyrelsen ökas med 40 miljoner kronor från 2022 för Skogsstyrelsens arbete med nekat avverkningsstillstånd i fjällnära skog. För 2023–2027 beräknas anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål. För intrångsersättning till markägare som nekas tillstånd vid avverkning av fjällnära skog föreslås anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket ökas med 410 miljoner kronor 2022. För 2023–2027 beräknas anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål. Därutöver föreslås anslaget 1:2 ökas med 360 miljoner kronor för 2022 för övriga åtgärder som relaterar till skogsutredningen. För 2023–2027 beräknas anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål.

Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att det behövs ytterligare insatser med anledning av förslagen i skogsutredningen och skydd av skog. Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur föreslås därför ökas med 2 005 miljoner kronor 2022. För perioden 2023–2027 beräknas anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål. Regeringen bedömer därtill att det behövs medel för genomförande av Sveaskogsprogram. Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur föreslås därför ökas med 35 miljoner kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp för samma ändamål.

Motionen

Enligt partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1 ska regeringen återkomma med en redovisning av hur de åtgärder som föreslås i propositionen ska finansieras. Motionärerna anför att flera delar av propositionen är kopplade till satsningar i regeringens förslag till budgetproposition för 2022. Budgetförslagen inom utgiftsområde 20 och 23 skulle täcka de kostnader som skogspropositionen väntas medföra men även vissa kostnader som är en konsekvens av de domslut som tvingar staten att betala ut ersättning till markägare i det fjällnära området när skogsmark inte får avverkas. Följden av att regeringens budgetförslag röstats ned är att Skogsstyrelsen riskerar att tvingas prioritera ned annat viktigt arbete för att kunna bekosta ersättning till markägare som nekats avverkning i det fjällnära området. Motionärerna anför att förslag i skogspropositionen som inte kan genomföras är exempelvis stärkt äganderätt och ersättning till markägare, ökat engagemang för frivilligt formellt skydd, mer förmånliga skattevillkor och rådgivning för hållbar tillväxt.

Kompletterande uppgifter

Vid miljö- och jordbruksutskottets behandling av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20, bet. 2021/22: MJU1) anförde utskottet följande:

Utskottet föreslår att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur minskas med 2 005 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Skogsindustrin är Sveriges enskilt största nettoexportör och bidrar samtidigt till den gröna omställningen av samhället eftersom skogen binder stora mängder kol och gör det möjligt att byta ut fossilbaserade bränslen och produkter mot biobaserade sådana. Förslaget om en minskning av anslaget är en följd av att utskottet avvisar regeringens satsning för genomförande av förslagen i skogsutredningen (SOU 2020:73), vilka bl.a. omfattar att undanta stora arealer fjällnära skog från att brukas. Utskottet anser att förslaget står i direkt konflikt med den ökande efterfrågan på skogsråvara som behövs för att tränga undan fossila alternativ och att regeringens politik minskar Sveriges möjligheter att nå klimatmålen. Den totala arealen skog som undantas från produktion bör inte öka, utan staten bör i stället prioritera att underhålla redan skyddade områden bättre. De förslag som skogsutredningen har lämnat innebär att arealer ska tas ur produktion mot

skogsägarens vilja, vilket är ett kraftigt intrång i äganderätten. Utskottet menar att avsättningar ska ske frivilligt. Utskottets förslag innebär att anslaget 1:14 ökar i jämförelse med föregående år och är på den nivå som Naturvårdsverket angett i sitt underlag till budgeten för 2022. Utskottet bedömer därmed att förslaget innebär fortsatta möjligheter att vidta åtgärder för formellt skydd av skyddsvärda naturområden samt att betala ut ersättning till de markägare som avsätter mark för formellt skydd. Utskottet menar att detta innebär att arbetet med att genom formellt skydd säkerställa biologisk mångfald kan fortgå samtidigt som åtgärder med negativ inverkan på äganderätten och utvecklingen av den svenska bioekonomin inte genomförs.

Utskottet avser att minska anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur med samma belopp även 2023 och 2024.

Vid utskottets behandling av utgiftsområde 23 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23, bet. 2021/22:MJU2) anfördes följande:

Regeringen har i budgetpropositionen för 2022 föreslagit ett antal anslagsökningar relaterade till Skogsutredningen. Regeringen har bl.a. aviserat ett ökat anslag om 2 005 miljoner kronor inom utgiftsområde 20 för genomförande av förslagen i Skogsutredningen om att undanta stora arealer fjällnära skog från att brukas. Utskottet anser att förslaget om att undanta ytterligare stora arealer skog från bruk står i direkt konflikt med den ökande efterfrågan på skogsråvara som behövs för att tränga undan fossila alternativ. Detta hotar Sveriges möjligheter att nå klimatmålen. Den totala arealen skog som undantas från produktion bör inte öka. Staten bör i stället prioritera att underhålla redan skyddade områden bättre.

De förslag som Skogsutredningen lämnat innebär att arealer ska tas ur produktion mot skogsägarens vilja, vilket är ett kraftigt intrång i äganderätten. Utskottet menar att avsättningar ska göras frivilligt.

Av dessa anledningar anser utskottet att anslaget 1:1 Skogsstyrelsen när det gäller åtgärder som relaterar till skogsutredningen ska minskas med 40 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag och att anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket ska minskas med 360 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Utskottet beräknar en fortsatt minskning med motsvarande belopp för dessa anslag under 2023 och 2024.

Minskningen av anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket gäller de medel som avser åtgärder som relaterar till skogsutredningen. Utskottet anser dock att de 410 000 000 kronor som avsatts för intrångsersättning till markägare som nekas tillstånd vid avverkning av fjällnära skog ska anslås i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen.

Ovanstående säkerställer att staten även i fortsättningen har möjlighet att betala ersättningar som är av stor betydelse för berörda skogsägare, samtidigt som åtgärder med negativ inverkan på äganderätten och på utvecklingen av den svenska bioekonomin inte genomförs. Minskningen av anslaget påverkar inte det pågående arbetet med Skogsstyrelsens rådgivning till skogsägare och inte heller arbetet med att förebygga, övervaka och bekämpa utbrott av granbarkborre och andra skogsskador. Dessa insatser kan således fortsätta.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag inom utgiftsområdena 20 och 23 (rskr. 2021/22:109–111 och rskr. 2021/22:99).

När det gäller det finanspolitiska ramverket och processen i riksdagen vid beslut om de offentliga finanserna anförde finansutskottet bl.a. följande i sitt yttrande 2012/13:FiU10y:

Utskottet har vid flera tillfällen, bl.a. i behandlingen av regeringens skrivelse Ramverk för finanspolitiken, framhållit den breda parlamentariska förankring som sedan mitten av 1990-talet finns kring behovet av sunda offentliga finanser och hur det finanspolitiska ramverket ska användas för att uppnå detta (bet. 2010/11:FiU42). Den nya budgetprocessen, med bl.a. användningen av rambeslutsmodellen i riksdagen, har varit en starkt bidragande faktor till den goda utvecklingen av de offentliga finanserna sedan mitten av 1990-talet. Utskottet vill därför betona vikten av att varje ny utgift för staten alltid föregås av en grundlig beredning av regeringen. Rambeslutsmodellen innehåller ett tydligt medelfristigt perspektiv samt en ordning där utgifter ställs mot varandra och prövas utifrån ett på förhand fastställt ekonomiskt utrymme som ges av utgiftstaket och överskottsmålet. En grundbult i budgetprocessen är vidare att det finns väl genomarbetade beslutsunderlag som ger möjlighet att bedöma konsekvenserna av olika reformer.

Enligt 9 kap. 5 § riksdagsordningen (2014:801) ska regeringen lämna en proposition med förslag till statens inkomster och utgifter för det kommande budgetåret (budgetproposition). Budgetåret sammanfaller med kalenderåret.

Regeringen ska även årligen senast den 15 april lämna en proposition med förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (ekonomisk vårproposition).

Enligt riksdagsordningen får regeringen vid högst två tillfällen lämna en proposition med förslag till ändringar i statens budget för det löpande budgetåret (9 kap. 6 § första stycket). En sådan proposition lämnas i anslutning till budgetpropositionen eller den ekonomiska vårpropositionen (tilläggsbestämmelse 9.6.1). Förslag till ändringar i budgeten får dock lämnas vid andra tillfällen om regeringen anser att det finns särskilda skäl (9 kap. 6 § andra stycket). Sådana s.k. extra ändringsbudgetar har bl.a. lämnats vid flyktingkrisen 2015, i samband med torkan 2018 och coronavirusets utbrott 2020–2022.

I skrivelse 2010/11:70 Ramverk för finanspolitiken sammanfattar regeringen det finanspolitiska ramverket. Regeringen anför bl.a. att förslag om ändrad budget bör lämnas vid omfattande eller bestående och oförutsedda utgiftsökningar samt vid tillfälliga oförutsedda utgiftsökningar som är hänförliga till en felaktig eller ändrad grund för anslagsberäkningen. Vidare anser regeringen att processen kring ändringar av budgeten ska vara lika stram som processen kring budgetpropositionen. De krav som ställs på exempelvis finansiering ska därmed normalt vara lika höga, och förslag om utgiftsökningar bör i första hand finansieras med utgiftsminskningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2022 föreslog en ökning av ett antal anslag inom utgiftsområdena 20 och 23 med anledning av förslagen i skogsutredningen och skydd av skog. Vid behandlingen i riksdagen minskades anslagen i jämförelse med regeringens förslag. Utskottet ansåg dock att de medel som avsatts för intrångsersättning till markägare som nekas tillstånd vid avverkning av fjällnära skog skulle ansås i enlighet med

regeringens förslag i budgetpropositionen. Utskottet bedömde även att förslaget skulle innebära fortsatta möjligheter att vidta åtgärder för formellt skydd av skyddsvärda naturområden.

Utskottet föreslår i och med detta betänkande att riksdagen ska ställa sig bakom regeringens förslag och bedömningar i propositionen. Utskottet noterar att regeringen bl.a. bedömt att anslaget för skydd av värdefull natur bör ökas kraftigt för att kunna genomföra propositionen.

Utskottet konstaterar att det finns en väletablerad process för hur beslut om budgeten fattas i riksdagen. Utskottet ser ingen anledning till att denna process ska föregås. Utskottet förväntar sig att regeringen återkommer till riksdagen, vid behov, med eventuella förslag till finansiering av åtgärderna i propositionen inom ramen för den sedvanliga budgetprocessen. Därmed kan motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 1 avstyrkas.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla de motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i skogspolitiska frågor som inte anknyter till propositionen.

Skogspolitik på EU-nivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s inflytande över skogspolitiken och EU:s inflytande över naturtillgångar i övrigt.

Jämför reservation 73 (M, SD, KD) och 74 (SD, KD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26 är svensk skog en nationell angelägenhet och ska på alla vis värnas från EU:s inflytande. Enligt motionärerna har svenskt skogsbruk i århundraden varit lönsamt och behöver inte krånglas till av EU:s stödapparater. Även i kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 70 i denna del anförs att Sverige ska motsätta sig en gemensam skogspolitik inom EU. Enligt motionärerna ska varje land självt råda över sin skog.

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 48 bör Sverige agera starkare för att EU:s inflytande över Sveriges skogspolitik ska begränsas i linje med att skogsbruk ska vara nationell kompetens inom unionen, inklusive med systematiska krav på subsidiaritetsprövningar. I yrkande 49 anförs att Sverige skriftligen bör ställa sig bakom den kritik som framfördes från ett tiotal EU-länder med Österrike i spetsen till kommissionen i början av juli 2021 över hur kommissionen hanterat arbetet med skogsstrategin.

I yrkande 50 framhålls att Sverige bör agera tillsammans med andra skogsländer inom EU för att få gehör för gemensamma intressen i skogsfrågor. Vidare anser motionärerna att Sverige bör agera starkare för att EU:s

skogsstrategi i sin tillämpning inte underordnas EU:s strategi för biologisk mångfald (yrkande 51). Motionärerna anser att regeringen och riksdagen nu måste bevaka utvecklingen så att strategin för biologisk mångfald inte leder till styrning av medlemsländernas skogsbruk, inklusive undantagande av skogsarealer från brukande, vilket ska vara nationell kompetens.

Motionärerna anser att svensk lagstiftning och tillämpning av och rapportering till internationella avtal och konventioner, inklusive EU:s föreskrifter och förordningar, bör utformas för att i minsta möjliga mån inskränka svenskt egenbestämmande över svensk skogspolitik, äganderätt eller markägares förfoganderätt (yrkande 52). Enligt motionärerna ska detaljer om hur medlemsländer sköter sin skog beslutas av länderna själva.

Enligt yrkande 55 i samma motion måste regeringen i kontakter med EU framhålla det faktum att skogen i Sverige (och Finland) är enskild och att detta måste innebära hänsyn till äganderätten för att upprätthålla hög motivation hos ägarna.

I kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7 anförs att de svenska insatserna i skogsfrågorna inom EU ska stärkas i syfte att försvara det framgångsrika svenska skogsbruket och det svenska självbestämmandet över skogen. Motionärerna anser att det är positivt att ett redskap tas fram för att samordna EU-politik för att ta till vara skogens bidrag till ett hållbart samhälle och dess potential för jobb och tillväxt. Dock måste ett sådant tydligt avgränsas för att undvika att EU får inflytande över detaljer i den svenska skogspolitiken då förutsättningarna för skogen inte är likadana i Sverige som i andra EU-länder. Även i partimotion 2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 49 anförs att Sverige inom EU bör värna rätten till ett aktivt och hållbart skogsbruk. Motionärerna anser att basen för detta arbete ska vara att försvara det framgångsrika svenska skogsbruket och det svenska självbestämmandet över skogen. Vidare anför Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i kommittémotion 2021/22:3432 yrkande 8 att EU-lagstiftning som påverkar skogsnäringen i Sverige ska genomföras så att det svenska aktiva skogsbruket inte begränsas.

I kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 70 i denna del anförs att varje land självt ska råda över sina naturtillgångar i form av skog, berg, rinnande vattendrag och andra naturtillgångar. Sverige ska därför motsätta sig en gemensam skogspolitik inom EU.

Kompletterande uppgifter

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik, utan dessa frågor tillhör den nationella beslutanderätten. Det finns dock lagstiftning och initiativ inom en rad olika politikområden som har en direkt eller indirekt påverkan på skog, skogsbruk och skogsnäring. Det handlar bl.a. om politik på klimat-, energi- och naturvårdsområdet.

Miljö- och jordbruksutskottet tillmåtar frågan om nationellt självbestämmande i skogsfrågor stor betydelse och har därför riktat ett antal tillkännagivanden till regeringen på detta område, senast i betänkande 2018/19: MJU8 Skyddet av värdefull skog.

Regeringen redovisar följande i skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019:

Regeringen har förstärkt samverkan med Finland inom ramen för det statsministerledda svenskfinska bioekonomisamarbetet. Exempelvis har under 2018 ett kunskapsseminarium arrangerats i Finland och ytterligare ett planeras till 2020 i Sverige (N2018/04155/SK). Regeringen har även inom ramen för skogsprogrammet gett stöd till Europeiska skogsforskningsinstitutet för arbetet med bl.a. förbättrat kunskapsunderlag för europeiska beslutsfattare (N2018/05713/SK). Inom ramen för skogsprogrammet har även förstärkning av det internationella arbetet skett bl.a. inom det boreala samarbetet och i juni 2018 antogs en ministerdeklaration (Haparandadeklarationen) mellan Sverige, Kanada, USA, Ryssland, Norge och Finland, som har stark forskningsanknytning och fokus på klimat och bioekonomi (N2019/00843/SK). Regeringen har genom Sveriges roll inom styrkommittén för Forest Europe gett strategiskt stöd både till vidareutveckling av policysamarbetet kring hållbart skogsbruk i Europa och EU-gruppens arbete för att etablera en gemensam ståndpunkt om eventuellt fortsatta förhandlingar om det europeiska skogsavtalet. Inom EU har regeringen också fått gehör för att skogen och hållbart skogsbruk spelar en viktig roll för att uppnå de globala målen för hållbar utveckling i utarbetandet av den gemensamma hållningen vid 13:e session för FN:s skogsforum samt vid FAO skogskommittés 24:e session. Inom det skogliga EU-arbetet, inklusive genomförandet och utvärderingen av EU:s skogsstrategi (KOM[2013] 659 slutlig/2.), har regeringen fortlöpande bevakat policyutvecklingen på området. Ett viktigt exempel är förhandlingarna om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk inom EU:s klimatramverk till 2030, där regeringen fört fram vikten av att det nationella självbestämmandet i skogsfrågor värnas. Ett annat exempel är förhandlingarna av Europaparlaments och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor med dess hållbarhetskriterier för skogsbaserad bioenergi. I strategin för det nationella skogsprogrammet har regeringen betonat vikten av att fortsatt värna det nationella självbestämmandet i skogsfrågor. Skogsstyrelsen har inom ramen för skogsprogrammet fokuserat ytterligare på policyutveckling inom EU, strategisk omvärldsbevakning och till att stärka globalt utvecklingsarbete (N2019/00843/SK).

Med hänvisning till ovanstående åtgärder och inriktning inom EU-arbetet som rör skogsfrågor ansåg regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att tillkännagivandet genom de redovisade åtgärderna är slutbehandlat.

Som nämns ovan finns lagstiftning och initiativ inom en rad olika politikområden som har en direkt eller indirekt påverkan på skog, skogsbruk och skogsnäring, t.ex. LULUCF-förordningen och EU:s taxonomi. Regeringen anför i faktapromemorian för en reviderad LULUCF-förordning (markanvändning, skogsbruk och jordbrukssektorn) att förordningen bör

harmoniera med den svenska skogspolitiken och de jämställda målen samt den nationella kompetensen (fakta-PM 2020/21:FPM138). Regeringen anser därutöver att det åtagande som tilldelats Sverige till 2030 bör sänkas till en nivå som är kompatibel med det svenska klimatpolitiska ramverket och möjliggör en utveckling av bioekonomin med en fortsatt hög aktivitet i svenskt skogsbruk i linje med dagens nivå.

När EU:s taxonomiförordning skulle antas av rådet röstade Sverige, som enda land, nej efter samråd med EU-nämnden, med anledning av hanteringen av hållbart skogsbruk och det nationella självbestämmandet över skogsfrågor. Vad gäller den delegerade akten med granskningskriterier för taxonomins två klimatrelaterade mål, som antogs i juni 2021, har regeringen arbetat aktivt för att påverka aktens utformning. Sverige besvarade, efter överläggning med finansutskottet, den offentliga konsultation som kommissionen höll i slutet av 2020 och framförde även synpunkter i direkta kontakter med kommissionen. Synpunkterna rörde bl.a. klassificeringen av verksamheter inom skogsbruk, bioenergi och vattenkraft. Regeringen fick gehör för synpunkter i flera väsentliga delar, men vissa invändningar kvarstår i den nu antagna akten, framför allt i delar om skogsbruk. Sverige förespråkade, efter en ny överläggning med finansutskottet, att rådet skulle invända mot akten. Det fanns inte tillräckligt stöd för en sådan linje i rådet. Den delegerade akten började tillämpas den 1 januari 2022.

I faktapromemoria 2021/22:FPM25 Tillgängliggörande av produkter på den inre marknaden såväl som export från EU som förknippas med avskogning eller utarmning av skogar anför regeringen att det nationella självbestämmandet i skogliga frågor ska värnas inom EU-samarbetet. Regeringen kommer i det fortsatta arbetet med förslaget att verka för att kompetensfördelningen i fördraget (subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna) respekteras. Regeringen ser positivt på internationellt samarbete och bistånd kopplat till skog och skogsbruk, t.ex. de samordnade ståndpunkter som EU driver i FN:s skogsforum och i form av partnerskapsavtal med timmerexporterande länder inom ramen för Flegt-handlingsplanen. Regeringen anser dock att detaljreglering av hållbart skogsbruk på EU-nivå ska undvikas. Regeringen avser att verka för att det slutliga regelverket är förenligt med det nationella självbestämmandet i skogliga frågor och att det inte riskerar att kringkära möjligheterna att utforma en kostnadseffektiv politik. Det inkluderar även delegering av bestämmanderätt till kommissionen.

Den 4–5 oktober 2021 träffades skogsansvariga ministrar från Sverige, Österrike, Finland, Tyskland, Slovakien och Slovenien för att utbyta erfarenheter av arbetet med hållbart skogsbruk. Detta resulterade i ett gemensamt yttrande där bl.a. vikten av att använda Forest Europes definition av hållbart skogsbruk framhölls. Ministrarna underströk även betydelsen av att erkänna den breda expertis och kunskap som finns inom skogsbruket och den skogsbaserade sektorn i Europa som nyckel till framtidsorienterade lösningar. Ministrarna åtog sig att främja samarbete, samordning och gemensam

verksamhet mellan medlemsstaterna, kommissionen och andra viktiga partner i den paneuropeiska regionen om skogspolitiska frågor.

När det gäller genomförande av EU-lagstiftning har näringsutskottet riktat följande tillkännagivande till regeringen (bet. 2018/19:NU7, rskr. 2018/19:166):

Lagstiftning på EU-nivå beslutas främst i form av antingen förordningar eller direktiv. Förordningar är bindande och direkt tillämpliga i medlemsländerna medan direktiv som sätter upp vilka mål medlemsländerna ska uppnå och så får medlemsländerna själva bestämma hur de genomför direktiven i den nationella lagstiftningen. Hur de direktiv som antagits på EU-nivå genomförs nationellt påverkar både Sveriges och de svenska företagens konkurrenskraft. I vissa fall kan det finnas skäl för Sverige att gå utöver grundkraven i ett direktiv för att värna t.ex. miljön, folkhälsan eller arbetarskyddet. Samtidigt konstaterar utskottet att genomförandet av direktiv ibland leder till en mer omfattande reglering för företag än vad som är nödvändigt, vilket därmed skapar en omotiverad regelbörda för företagen. Sverige ska givetvis uppfylla sina åtaganden som medlemsland och genomföra de beslut som antagits på EU-nivå. Det är samtidigt viktigt att de svenska företagens konkurrenskraft värnas.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen genom ett tillkännagivande bör tydliggöra för regeringen att den bör verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagens konkurrenskraft. Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning, och när det finns skäl att överskrida denna miniminivå ska effekterna för företag tydligt redovisas.

Regeringen redovisar i skrivelse 2020/21:75 att den kommer att arbeta vidare med frågor om genomförandet av EU-rätt i nationell rätt på ett sätt som skyddar svenska företags konkurrenskraft. Den nya ordföranden för EU-kommissionen har gjort uttalanden som påverkar arbetet med EU-direktiv, bl.a. om att EU-kommissionen ska arbeta med medlemsstaterna för att minska nationell överimplementering av EU-direktiv. Enligt regeringen behöver detta initiativ analyseras först för att se hur det kommer att påverka det nationella genomförandearbetet så att eventuella behov av ytterligare åtgärder kan identifieras. EU-kommissionens arbete med frågan har försenats på grund av den pågående pandemin, vilket påverkar regeringens hantering av frågan.

Inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) finns olika stöd som skogsägare kan söka. Till exempel kan man få stöd för att bevara och utveckla biologisk mångfald och kulturmiljövärden i skogen, en s.k. miljöinvestering. Skogsägare kan bl.a. få stöd för att genomföra naturvårdsbränning i skog på minst 2 hektar, rensa kulturmiljöer i skog, på och intill fornlämningar eller övrig kulturhistorisk lämning och bevara natur- eller kulturmiljöer genom att röja bort träd, buskar eller sly, skapa död ved, skapa skogsbryn, hamla eller frihugga träd. Det går som mest att få 300 000 kronor i stöd. Nuvarande landsbygdsprogram löper fram t.o.m. 2022. Därefter ska det ersättas med en strategisk plan för jordbrukspolitiken 2023–2027.

I förslag till Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 gör regeringen bedömningen att det är mest effektivt att ha åtgärder för att gynna klimatet, miljön och kulturmiljön i

skogen utanför den strategiska planen men att det i undantagsfall finns skäl att genomföra en åtgärd inom det skogliga området genom den strategiska planen, exempelvis viss kompetensutveckling. Kompetensutvecklingsinsatserna kommer att ge möjlighet att sprida kunskap och erfarenheter om bl.a. klimatanpassning, biologisk mångfald och multifunktionalitet i skogen.

Stöd till kompetensutveckling inom området miljö och klimat får lämnas för aktiviteter som bidrar till att verksamma inom skogsbruksföretag får ökad kunskap om bl.a. nationella miljökvalitetsmål och EU-gemensamma mål för miljö, klimat, förnybar energi och vattenkvalitet. Stöd till kompetensutveckling för att bidra till skyddet av den biologiska mångfalden, förbättra ekosystemtjänsterna och bevara livsmiljöer och landskap får lämnas för aktiviteter som handlar om bl.a.

- att öka kunskaperna om naturvårdande skötsel och ökad användning av alternativa skogsbruksmetoder för att kunna bidra till en större variation och mångfald i skogen
- att öka kunskaperna om hur man i samband med ordinarie skogsskötsel kan stärka förutsättningarna för biologisk mångfald i den brukade skogen, detta genom att aktivt tillskapa strukturer och habitat.
- att öka kunskaperna om vilken hänsyn som behöver tas till naturvärden, kulturvärden och sociala värden i skogen så att skogens alla värden ska kunna bevaras och utvecklas.

Den strategiska planen omfattar drygt 12 miljarder kronor per år. Förslaget har nu överlämnats till kommissionen som ska godkänna den under 2022.

När det gäller EU:s skogsstrategi har EU sedan 1998 haft en icke-bindande skogsbruksstrategi, rådets resolution av den 15 december 1998 om en skogsbruksstrategi för Europeiska unionen. Genom denna inrättades en ram för skogsrelaterade åtgärder till stöd för en hållbar skogsförvaltning. I maj 2005 gav jordbruks- och fiskerådet kommissionen mandat att inom ramen för den icke-bindande skogsstrategin från 1998 utarbeta en EU-handlingsplan för skog. I juni 2006 presenterade kommissionen meddelandet Handlingsplan för skog (COM(2006) 302). Handlingsplanen löpte mellan 2007 och 2011 och inriktades på fyra mål, nämligen konkurrenskraft, miljö, livskvalitet samt samordning och kommunikation. Enligt kommissionens efterhandsutvärdering av handlingsplanen för skog behövdes det en ny skogsstrategi för att utforma och genomföra en gemensam vision för en mångsidig och hållbar skogsförvaltning i EU. I september 2013 presenterade kommissionen en ny strategi för unionen, En ny EU-skogsstrategi – för skogarna och den skogsbaserade sektorn (COM(2013) 659). Strategin löpte t.o.m. 2020.

Rådet har vid olika tillfällen uppmanat kommissionen att lägga fram en ny skogsstrategi för de kommande åren. Kommissionen aviserade i meddelandet Den europeiska gröna given (COM(2019) 640) från december 2019 att den avsåg att utarbeta en ny EU-skogsstrategi för hela skogscykeln som ska främja de många tjänster som skogarna tillhandahåller. Strategin ska ha sin utgångspunkt i strategin för biologisk mångfald. I meddelandet identifierades

skogarna som ett av de viktigaste områdena för åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna.

Den 20 maj 2020 presenterade kommissionen meddelandet EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv (COM(2020) 380). I strategin framhåller kommissionen bl.a. att det är avgörande att definiera, kartlägga och strikt skydda alla återstående urskogar och naturskogar i EU.

I kommissionens meddelande 55 %-paketet ("Fit for 55") – nå EU:s klimatmål 2030 för klimatneutralitet (COM(2021) 550), som lades fram samtidigt som EU:s nya skogsstrategi, framhålls att den nya skogsstrategin tillsammans med ett antal andra förslag och strategier ska stärka EU:s naturliga kolsänkor ytterligare, ge den biologiska mångfalden en central plats i den övergripande strategin och stödja skogsbrukets och skogssektorns avgörande sociala och ekonomiska funktioner.

Den 16 juli 2021 antog kommissionen en ny EU-skogsstrategi för 2030. Skogsstrategin syftar till att komma till rätta med utmaningar såsom klimatförändringar och att frigöra skogens potential för framtiden. Skogen har länge haft en mycket viktig roll att spela i ekonomin och samhället, då den skapar arbetstillfällen och tillhandahåller livsmedel, läkemedel, rent vatten och annat. Kommissionen framhåller att nästa årtionde är avgörande och att strategin därför innehåller en konkret plan för 2030 som kombinerar lagstiftningsåtgärder, finansiella åtgärder och frivilliga åtgärder.

På jordbruks- och fiskerådet den 15 november 2021 antog rådet rådsslutsatser om strategin. Slutsatserna innehåller en rad synpunkter på övergripande nivå om kommissionens förhållningssätt till skogliga frågor och skogssektorn i strategin. Rådsslutsatserna innehåller även vägledning till kommissionen inför fortsatt arbete med några av de initiativ som kommissionen lyfter fram i strategin. Slutsatserna betonar bl.a. det nationella självbestämmandet i skogliga frågor, vikten av subsidiaritet och proportionalitet, strategins bristande balans i förhållande till de olika hållbarhetsdimensionerna, skogens mångsidighet och hänsynstagande till och respekt för existerande arbete i medlemsstaterna såväl som internationellt.

EU:s skogsstrategi har diskuterats vid ett antal ministerrådsmöten, bl.a. vid miljørådet den 6 oktober 2021 och jordbruks- och fiskerådet den 11–12 oktober 2021. Vid alla dessa tillfällen har Sverige tagit upp och betonat den nationella kompetensen i skogsfrågor och värat om respekt för subsidiaritetsprincipen på området.

Miljö- och jordbruksutskottet har granskat EU:s skogsstrategi i ett utlåtande (utl. 2021/22: MJU8). Utskottet anförde bl.a. följande:

Utskottet välkomnar att kommissionen nu antagit en ny EU-skogsstrategi. Det behövs ett strategiskt ramverk som, med respekt för medlemsstaternas nationella kompetens i de skogliga frågorna, syftar till att förbättra samordningen på EU-nivå. Enligt utskottets mening är det dock mycket bekymrande att vissa av initiativen i strategin går i en riktning som innebär ökad detaljreglering, ökad centralisering och ökade överstatliga inslag, vilket strider mot det nationella självbestämmandet.

Utskottet noterar att Österrike m.fl. medlemsländer inför att kommissionen skulle anta den nya EU-skogsstrategin hade synpunkter på hur strategin tagits fram och utformningen av denna. Utskottet delar de synpunkter som framförts av dessa medlemsstater, framför allt i de delar som avser bristen på respekt för medlemsstaternas behörighet och det faktum att skogen i första hand reducerats till miljööverväganden utan hänsyn till socioekonomiska aspekter.

Landsbygdsministern anförde den 10 augusti 2021 som svar på skriftlig fråga 2020/21:3377 Brev angående EU:s skogsstrategi följande:

Mats Nordberg har frågat mig om jag och regeringen avser stötta och samarbeta med de undertecknande skogsländerna och utnyttja det moment brevet ger för att bättre få gehör för Sveriges och andra skogsländers vitala intressen kopplade till formuleringen av skogsstrategin, såsom att skogsbruket ska vara nationell kompetens och på EU-nivå hanteras övergripande och på överenskommet sätt med respekt för såväl subsidiaritets- som proportionalitetsprinciperna.

Sverige har liksom flera andra medlemsländer i olika sammanhang framfört kritik avseende kommissionens förslag till skogsstrategi. För Sveriges del är medlemsstaternas självbestämmande inom skogspolitiken viktigt att värna. Det är också avgörande att strategin beaktar klimatförändringens allvar och anlägger såväl ett närings- och landsbygdspolitiskt som miljöpolitiskt perspektiv på frågan, där biologisk mångfald är en central aspekt.

Regeringen menar alltså att EU bör sträva efter en så bred och MS-anpassad verktygslåda som möjligt för att på ett effektivt sätt kunna bidra till övergripande EU-mål inklusive klimatmål och mål för biologisk mångfald. Tydliga definitioner behöver utarbetas gemensamt. Genomförandet bör bygga på flexibilitet. Åtgärder och regleringar kan därmed anpassas bättre till medlemsstaternas olika förutsättningar och att självbestämmandet över skogsfrågor värnas.

När det gäller relationen mellan EU:s skogsstrategi och EU:s strategi för biologisk mångfald anför regeringen i faktapromemoria 2019/20:FPM43 EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 att det är viktigt att EU:s skogsstrategi efter 2020 ska vara jämbördig med och av samma relevans som andra EU-strategier, däribland strategin om biologisk mångfald. Regeringen anser att det är viktigt att strategin för biologisk mångfald bidrar till insatser på EU-nivå som främjar förutsättningarna för det hållbara svenska skogsbruket, bygger på existerande definitioner av ett hållbart skogsbruk samt värnar skogens klimatnytta. Att EU:s skogsstrategi inte underordnas strategin för biologisk mångfald är av avgörande betydelse. Samtidigt ska det nationella självbestämmandet i skogliga frågor fortsätta att värnas.

Utskottets ställningstagande

Fördraget om Europeiska unionen innehåller inte en rättslig grund för en gemensam skogsbrukspolitik. Utskottet konstaterar att dessa frågor tillhör den nationella beslutanderätten. Samtidigt är utskottet medvetet om att det finns

andra politikområden inom EU som har direkta eller indirekta konsekvenser för svenskt skogsbruk och skogsnäring.

Utskottet tillmäter frågan om att värna det nationella självbestämmandet i skogsfrågor stor betydelse och har riktat flera tillkännagivanden till regeringen på området. Utskottet har även granskat EU:s skogsstrategi i ett utlåtande där man betonat det nationella självbestämmandet.

Utskottet välkomnar att regeringen delar bedömningen att det nationella självbestämmandet i skogliga frågor ska värnas. Det är positivt att regeringen granskar nya EU-initiativ ur detta perspektiv och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras i de nya förslag som presenteras. Sverige har en fungerande och ansvarsfull modell för skogsbruk som bygger på hänsyn till både miljö och produktion. Utskottet vill understryka att ett långsiktigt, lönsamt och miljömässigt hållbart skogsbruk i enlighet med den svenska modellen är positivt för klimatet, en levande landsbygd och en växande cirkulär och biobaserad ekonomi.

Utskottet välkomnar även att regeringen samverkar med Finland, som i likhet med Sverige är ett skogsrikt land. Utskottet noterar att regeringen även är aktiv i andra internationella skogliga sammanhang för att skapa förståelse på EU-nivå för skogspolitikens jämbördiga mål om brukande och bevarande.

Vidare noterar utskottet att riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagets konkurrenskraft. Regeringen har redovisat att den kommer att arbeta vidare med frågan. Utskottet förutsätter att detta även omfattar EU-lagstiftning som påverkar skogsnäringen i Sverige. Det är viktigt att det svenska skogsbruket inte begränsas utan kan bidra till att uppnå klimatmålen och omställningen till en cirkulär bioekonomi.

När det gäller det brev som Österrike m.fl. medlemsländer skickade till kommissionen inför antagandet av EU:s skogsstrategi delar utskottet de synpunkter som där framfördes. Utskottet är medvetet om att brevet är lagt till handlingarna men vill ändå inför kommande arbete framhålla vikten av att samarbeta med likasinnade medlemsländer.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om EU:s skogsstrategi och EU:s strategi för biologisk mångfald. Vid utskottets behandling av den gröna given framhöll utskottet i sitt utlåtande att EU:s skogsstrategi efter 2020 ska vara jämbördig med bl.a. EU:s strategi för biologisk mångfald. Utskottet noterar att regeringen vid diskussionerna om EU:s strategi för biologisk mångfald drivit ståndpunkten att EU:s skogsstrategi inte ska underordnas strategin för biologisk mångfald och att det nationella självbestämmandet i skogliga frågor ska värnas.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2021/22:2451 (SD) yrkande 26, 2021/22:2456 (SD) yrkandena 48–52 och 55, 2021/22:3432 (M) yrkandena 7 och 8, 2021/22:3880 (KD) yrkande 70 i denna del och 2021/22:4030 (M) yrkande 49 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller EU:s inflytande över naturtillgångar i övrigt konstaterar utskottet att EU har lagar för att värna våra naturtillgångar och se till att de

bevaras för framtida generationer. Utskottet motsätter sig inte denna ordning. Därmed avstyrks motion 2021/22:3880 (KD) yrkande 70 i denna del.

Åtgärder mot granbarkborren m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och kompensation till enskilda skogsägare och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om angrepp av granbarkborren i övrigt och om skogsbränder.

Jämför reservation 75 (S, V, MP), 76 (M, KD), 77 (C) och 78 (SD) samt särskilt yttrande 10 (S, MP) och 11 (V).

Motionerna

Angrepp av granbarkborren i skyddade områden

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 i denna del bör myndigheter kunna och vara skyldiga att ingripa i skyddade områden när skadegörare hotar att spridas. Enligt motionärerna behövs det en tydligare lagstiftning som ålägger myndigheter att ingripa om svampangrepp eller andra skadegörande arter hotar att spridas och skada skogar.

Jessica Rosencrantz m.fl. (M) anför i kommittémotion 2021/22:3432 yrkande 20 att regeringen bör se till att såväl offentligt som privat ägd skog som är angripen av granbarkborren avverkas för att motverka att angreppen sprider sig. Det är av största vikt att statligt ägda skogar med skydd, t.ex. naturreservat, avverkar pågående angrepp, annars kan allt arbete som enskilda skogsägare gör vara förgäves. Även privata skogar med skyddad areal ska avverkas.

I kommittémotion 2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 25 anför att staten bör ansvara för åtgärder för att hantera och minska spridningen av granbarkborren i skyddade områden. Enligt yrkande 26 ska det ses över om och hur enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden ska kunna kompenseras för det.

Enligt motion 2021/22:2760 av Sten Bergheden (M) måste statens ansvar för att sköta reservaten bli mycket bättre så att granbarkborren inte belastar och orsakar skador på grannfastigheter och kringliggande skog. Även i motion 2021/22:1886 av Åsa Coenraads (M) anför att staten ska ta ett ökat ansvar för granbarkborreangrepp i sin egen skog.

Angrepp av granbarkborren i övrigt

Enligt kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19 ska regeringen säkerställa att Skogsstyrelsen kartlägger och samordnar insatser mot granbarkborren. Det är av största vikt att regeringen ålägger Skogsstyrelsen att vidta ett effektivt arbete och samordning för att hantera granbarkborren.

Peter Helander m.fl. (C) anför i kommittémotion 2021/22:3682 yrkande 24 att åtgärder måste vidtas för att begränsa skadedjursangrepp på skog samt arbeta förebyggande med skogsskador. Motionärerna anför att Sverige behöver arbeta förebyggande med skogsskador för att utveckla kunskap om och rutiner för angrepp och skador i skogen. Arbetet behöver göras tillsammans med representation från skogsägarna, akademien och myndigheterna.

I motion 2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 2 lyfts åtgärder mot granbarkborren fram. Enligt motionären bör det tydliggöras vilka åtgärder markägaren kan vidta, samt är skyldig att vidta, för att motverka större utbrott både i statligt ägda och skyddade skogar och i privatägda skogar.

Sten Bergheden (M) anför i motion 2021/22:2671 att Skaraborg bör bli ett pilotområde där skogsägare som vill har möjlighet att testa nya bekämpningsmetoder mot granbarkborren.

Enligt motion 2021/22:2670 av Sten Bergheden (M) måste en ökad kemisk bekämpning av granbarkborren underlättas. Motionären anför att byråkratin för bekämpning av granbarkborren måste minska, och om man redan får använda relevanta kemiska växtskyddsmedel ska man inte behöva söka tillstånd för att använda dem mot granbarkborren.

Åtgärder vid skogsbrand

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 i denna del bör myndigheter kunna och vara skyldiga att ingripa i skyddade områden när bränder hotar att spridas. Motionärerna anser att det är av största vikt att rekommendationer från utredningen efter branden 2014, tillsammans med erfarenheter från sommaren 2018 och de utredningar som gjorts därefter, verkligen omsätts i förbättrad praktik. En tydlig ledningsorganisation och rollfördelning är av stor vikt.

Kompletterande uppgifter

Angrepp av granbarkborren i skyddade områden

I formellt skyddade områden finns särskilda bestämmelser som styr vilka åtgärder som får vidtas i samband med t.ex. insektsjärjningar. Oftast är dessa områden frikopplade från kraven enligt 29 § skogsvårdslagen om bekämpning av insektsjärjning. Varje naturreservat har t.ex. särskilda föreskrifter som beskriver vad som inte är tillåtet i området och en skötselplan som beskriver hur syftet med reservatet ska uppnås. I vissa naturreservat kan gran förekomma

som en rest från tidigare produktionsskog, och då kan det vara förenligt med skötselplanen att avverka gran helt eller delvis för att ge plats för andra träslag. I andra områden är förekomsten av gran eller död granved en förutsättning för att bevara de naturvärden som skyddet av området avser.

Enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket kan angreppen av granbarkborre i skyddade områden innebära att den lokalt sprider sig från formellt skyddade skogar till omgivande brukade skogar. För en enskild skogsägare kan det innebära problem, men på landskapsnivå anser myndigheterna att problemet är begränsat eftersom den formellt skyddade granskogen omfattar en mycket liten del av den äldre granskogen.

Om ett angrepp riskerar att sprida sig från ett naturreservat kan man som skogsägare vända sig till länsstyrelsen eller kommunen. Myndigheten tar sedan ställning till eventuella åtgärder beroende på syftet med reservatet och aktuella sköselföreskrifter. Rör det sig om ett biotopskyddsområde kan skogsägare i stället kontakta Skogsstyrelsen.

I maj 2019 tog Naturvårdsverket fram en särskild vägledning till länsstyrelserna för hantering av granbarkborreangrepp i och kring naturreservat och nationalparker (NV-03515-19). Enligt vägledningen ska länsstyrelsen skaffa sig god kunskap om i vilka skyddade områden det kan vara tillåtet att avverka gran som en skyddsåtgärd mot angrepp av granbarkborren. Länsstyrelsen ska dessutom föra dialog med de markägare som har skog i nära anslutning till skyddade områden med större mängder granbarkborre. Om skadorna riskerar att bli betydande kan länsstyrelsen överväga att genomföra åtgärder som att t.ex. avverka och barka granar. Vindfällda granar kan även behöva rotkapas och barkas. Länsstyrelsen måste emellertid bedöma från fall till fall om åtgärderna är förenliga med de sköselföreskrifter som finns för det skyddade området.

Regeringen gav i regleringsbrevet för Naturvårdsverket 2020 myndigheten i uppdrag att ta fram en vägledning för länsstyrelsernas insatser för att minska spridning av granbarkborren från skyddade områden såsom nationalparker och naturreservat. Enligt regeringen borde vägledningen bl.a. innehålla förebyggande arbete och kapacitetsuppbyggnad för att stoppa spridningen av granbarkborren.

Som ett led i regeringsuppdraget beslutade Naturvårdsverket den 9 oktober 2020 om en ny vägledning till länsstyrelserna om hantering av storskaliga angrepp av granbarkborre i och kring naturreservat och nationalparker. Vägledningen kompletterar och uppdaterar den tidigare vägledningen till länsstyrelserna och andra förvaltare av skyddade områden.

De uppdateringar som har gjorts handlar om

- utformning av föreskrifter inklusive exempel
- beslut om dispenser och undantag i flera områden samtidigt
- förtydligande av handlingsutrymmet för att minska spridningen.

I sitt svar på skriftlig fråga 2020/21:3095 Bekämpning av granbarkborren i reservat framförde miljö- och klimatminister Per Bolund den 16 juni 2021 bl.a. följande:

Regeringen bedömer att fortsatt information och rådgivning till skogsägarna är avgörande, liksom myndigheternas stöd i arbetet med att snabbt lokalisera angrepp. Staten ansvarar för åtgärder för att minska spridningen av granbarkborrar från skyddade områden och arbetar aktivt med frågan. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att i de delar av landet som har stora skador av angrepp från granbarkborre, är det bara är en ytterst liten del av granskogen som finns i skyddade områden. Analyser från Götaland visar att 97 procent av granskogen där granbarkborrar kan finnas ligger utanför naturreservat och andra skyddade områden. I Svealand är motsvarande andel 90 procent.

Regeringen har en hög ambition när det gäller det fortgående arbetet med att bekämpa spridning av granbarkborre och begränsa skador orsakade av angrepp i skogar runt om i Sverige. Regeringen har två år i följd gett ett antal myndigheter uppdrag som tillsammans ska leda till att spridningen av granbarkborrar begränsas. Som ett led i det arbetet uppdaterade Naturvårdsverket sin vägledning till länsstyrelserna om vilka åtgärder som bör vidtas vid omfattande angrepp av granbarkborre i skyddade områden. När det gäller naturreservat ska hänsyn tas till de naturvärden som reservatet är tänkt att bevara så att naturvärdena inte påverkas på ett negativt sätt när åtgärder genomförs.

Beredskap för att hantera skadehändelser på kort sikt och anpassningar i skogsbruket för att förebygga skador på lång sikt är viktigt. Regeringen har tillfört Skogsstyrelsen 60 miljoner kronor för att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador. Sveriges lantbruksuniversitet har fått 30 miljoner kronor från och med 2021 för inrättande av ett nationellt skogsskadecentrum och för riskvärdering av skogsskadegörare.

Mot bakgrund av den mycket svåra skadebild som finns i delar av landet är det synnerligen viktigt att alla inblandade parter samverkar och gör sitt yttersta för att begränsa utbrotten. Det gäller såväl privata som offentliga skogsägare, länsstyrelser, kommuner, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och övriga berörda myndigheter.

Jag avser mot denna bakgrund inte att ta några initiativ för att skärpa skötselkraven på skogsreservaten.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2020 fick länsstyrelserna i uppdrag att redovisa vilka åtgärder de vidtagit för att minska spridning av granbarkborren från skyddade områden i de län som drabbats av utbrott. Uppdraget redovisades den 1 december 2020. En stor del av åtgärdsarbetet har bestått av ett förebyggande arbete eller riktade insatser för att hantera ett pågående angrepp. Stora insatser har lagts på inventering där länsstyrelsen har använt sig av bl.a. drönare, hundar och helikopter för att kartlägga omfattningen av angreppen.

Enligt information från Naturvårdsverket har arbetet tagit vid med att analysera och förbereda lämpliga handlingsalternativ. Det handlar om användning av feromonfällor eller fångstvirke, om att genomföra barkning av vindfällan eller stående angripna granar samt om att avverka granbestånd eller gallra bort gran som en restaureringsåtgärd med den kompletterande avsikten att förebygga angrepp av granbarkborre (inom ramen för vad som tillåts enligt

de föreskrifter som gäller i respektive naturreservat). En annan prioriterad del i arbetet är dialog och samverkan med berörda ägare av mark som gränsar till naturreservat.

När det gäller möjligheten att få ersättning för granbarkborreskadade skogar nära skyddade områden har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen utrett frågan och bedömt att det saknas lagstöd för myndigheterna att betala ut ersättning, att en ersättning kan falla under statsstödsreglerna och i så fall behöver godkännas av EU för att vara tillåten samt att rimliga orsakssamband är svåra att fastställa särskilt vid höga granbarkborrepopulationer och när träden är torkstressade.

I lagrådsremissen En ny växtskyddslag bedömer regeringen mot bakgrund av bl.a. de åtgärder som redan vidtas att det för närvarande inte är aktuellt att utreda om ersättning bör lämnas vid granbarkborreangrepp från skyddade områden. Beredning av en proposition pågår nu inom Regeringskansliet. Enligt propositionsförteckningen våren 2022 ska en proposition om en ny växtskyddslag överlämnas till regeringen den 22 februari 2022.

Angrepp av granbarkborren i övrigt

Enligt 29 § skogsvårdslagen (1979:429) får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om bekämpning av insektsjärjning i skog och om upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och andra åtgärder som behövs för att motverka spridning. Det är skogsmarkens ägare som är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. Den som har rätt att förfoga över skog eller virke i samband med avverkning och lagring av virke är också ansvarig för att vidta förebyggande åtgärder.

De åtgärder som ska vidtas beskrivs närmare i 6 kap. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen. Den mängd skadad skog av gran och tall som överstiger 5 skogskubikmeter per hektar måste tas om hand. För gran gäller reglerna stamdiameter över 10 centimeter och för tall den del av stammen som har skorp bark. Obarkat virke av tall och gran får inte lagras i skogen eller vid bilvägar över sommaren.

Reglerna för när virket måste vara utforslat ur skogen är något olika i södra Sverige jämfört med den norra halvan av landet. Fjällnära skog, skogliga impediment, stubbar, högstubbar, stubbvältor och områden med naturvårdsavtal med syftet att gynna död ved är undantagna från reglerna, liksom naturreservat där skogsbruk regleras i reservatsföreskrifterna samt områden med biotopskydd. Virke som inte är så färskt att insekterna kan använda det att föröka sig i omfattas heller inte av reglerna. Enligt Skogsstyrelsen kan sådana träd med fördel lämnas kvar för att gynna den biologiska mångfalden.

I s.k. bekämpningsområden finns dessutom särskilda regler för bekämpning av granbarkborren. Dessa gäller utöver de vanliga reglerna. Vad gäller frågan om kunskap om angrepp av granbarkborren driver Skogsstyrelsen ett projekt som syftar till att ta fram kartor över riskområden och områden som redan drabbats av angrepp. Projektet finansieras av anslag som regeringen tillförde i

juni 2019 för bekämpning av granbarkborren. Målet är att kunna hjälpa skogsnäringen att leta efter angrepp på rätt ställen. Genom att analysera olika geografiska data och information från satellitbilder går det att peka ut vilken typ av skog som löper hög risk för granbarkborreangrepp.

Kartor med s.k. riskindex för granbarkborre finns tillgängliga via Skogsstyrelsens webbplats och övriga karttjänster. Skogsstyrelsen driver även samverkansprojektet Stoppa borrarerna, som omfattar ett tjugotal myndigheter, företag och organisationer i södra och mellersta Sverige. Enligt Skogsstyrelsen är målet med projektet att

- sprida kunskap om granbarkborren
- bekämpa skadeinsekten med gemensamma resurser
- effektivisera logistiken inom skogsbruket
- övervaka och inventera angrepp och skador av granbarkborren.

Projektets aktiviteter planeras till stora delar inom fem arbetsgrupper med ansvar för bl.a. övervakning och förekomst av granbarkborren, metoder och resurser för bekämpning samt avsättning av skadat virke och angrepp i skyddade områden. Stoppa borrarerna pågår t.o.m. 2022.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) bedömde regeringen att fortsatt information och rådgivning till skogsägarna om granbarkborren är avgörande, liksom myndigheternas stöd i arbetet med att snabbt lokalisera angrepp. Vidare anfördes att staten också har ett stort ansvar för åtgärder för att minska spridning av granbarkborrar från skyddade områden. Regeringen föreslog därför att totalt 30 miljoner kronor under 2020–2022 skulle tillföras Skogsstyrelsens anslag för hanteringen av skogsskador och för att stödja arbetet med att bekämpa angrepp av granbarkborren. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2019/20:MJU2, rskr. 2019/20:112).

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) föreslog regeringen för att förebygga skogsskador orsakade av stormar, bränder och torka, liksom att övervaka och bekämpa skador orsakade av växtskadegörare samt klövvilt m.m. att 30 miljoner kronor årligen skulle tillföras Skogsstyrelsen fr.o.m. 2021. Regeringen föreslog även att SLU skulle tilldelas 30 miljoner kronor permanent för att inrätta ett skogsskadecentrum inklusive bl.a. riskvärdering för skogsskadegörare. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2020/21:MJU2, rskr. 2021/21:132).

Av regleringsbrevet för budgetåret 2021 framgår det att Skogsstyrelsen skulle ta fram en långsiktig plan för sitt arbete med att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador. Arbetet skulle bedrivas i samarbete med SLU och andra berörda myndigheter och intressenter. Uppdraget redovisades till regeringen den 30 mars 2021 i rapporten Långsiktig plan för Skogsstyrelsens skogsskadearbete (dnr 2021/1225).

Tidshorizonten i Skogsstyrelsens plan är cirka fem år. Planen beskriver vad Skogsstyrelsen vill uppnå och vilka åtgärder man vill vidta för att uppnå målen. Den yttersta målsättningen, effektmålet, med den långsiktiga planen är att minska skogsskadorna. Skogsstyrelsens strategi för att nå målet är att

utveckla Skogsstyrelsens och sektorns medvetenhet och kapacitet för att på kort sikt hantera skador och på lång sikt även förebygga skador.

Parallellt fick SLU i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för ett skogsskadecentrum som skulle initieras 2021. Den 15 april 2021 redovisade SLU dokumentet Plan för etablering och drift av SLU Skogsskadecentrum. I detta redovisas att etableringen av SLU Skogsskadecentrum påbörjades under våren 2021 och att den styrgruppen som rektorn utsett för 2021 i och med att det aktuella skogsskadeläget i landet är alarmerande startade ett antal forskningsprojekt redan under tidig vår. De största av dessa avser forskning om s.k. multiskadad skog, expertstöd och övervakning kopplat till pågående barkborreutbrott samt en större förstudie kopplad till balansen mellan älgpopulationer, tillgängliga fodermängder och betesskador av älg.

SLU och Skogsstyrelsen har också tagit fram ett gemensamt övergripande dokument som beskriver respektive parts ansvar och roll i skogsskadearbetet. Syftet med dokumentet är att tydliggöra ansvarsfördelningen och skapa en bra helhetslösning. Dokumentet ska också vara en grund för framtagandet av en långsiktig plan för Skogsstyrelsens skogsskadearbete respektive SLU Skogsskadecentrum.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) att det är av stor vikt att en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen kan öka, inom ramen för att de nationella miljömålen nås. I arbetet bör även skadeeffekterna av ett förändrat klimat såsom en högre andel växtskadegörare beaktas. För att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador föreslår regeringen att 20 miljoner kronor tillförs Skogsstyrelsen fr.o.m. 2022 t.o.m. 2024 för att motverka utbrott av granbarkborren och andra skogsskador.

Vid behandlingen av propositionen i riksdagen (bet. 2021/22:MJU2, rskr. 2021/22:99) minskades anslaget för insatser för skogsbruket i jämförelse med regeringens förslag. Minskningen berörde de medel som avsåg åtgärder som relaterar till skogsutredningen. Minskningen berörde inte Skogsstyrelsens arbete med att förebygga, övervaka och bekämpa utbrott av granbarkborren och andra skogsskador, varför dessa insatser kan fortsätta.

Enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EU:s växtskyddsmedelsförordning) får ett växtskyddsmedel – med vissa undantag – inte släppas ut på marknaden eller användas om det inte har godkänts av den berörda medlemsstaten, dvs. den stat inom vilkens territorium medlet är tänkt att släppas ut och användas. I produktgodkännandet ska det anges på vilka växter eller växtprodukter och andra områden än jordbruksmark som växtskyddsmedlet får användas samt i vilket syfte (artikel 31). Enligt samma artikel ska det i produktgodkännandet anges vilka krav och villkor som ska gälla för användningen av växtskyddsmedlet.

Ett växtskyddsmedel får alltså endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten.

Medlemsstatens behöriga myndighet får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i EU:s växtskyddsmedelsförordning.

Med stöd av dessa regler har Kemikalieinspektionen sedan 2019 beviljat undantag från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedel mot granbarkborrar. Skogsstyrelsen bedömer att en intensiv bekämpning av granbarkborrar kommer att behövas flera år framöver bl.a. på grund av att vi fått ett varmare klimat. Kemikalieinspektionen avser att inleda en dialog med branschen för att diskutera möjligheterna till och förutsättningarna för ett vanligt godkännandeförfarande i stället för att använda upprepade dispenser.

De bekämpningsmedel som Kemikalieinspektionen har godkänt för användning 2022 innehåller syntetiska parningsferomoner som lockar till sig barkborrar. Lockämnen är placerade i mekaniska fällor som gör att barkborrarna flyger in och fastnar i fällorna. Bekämpning av granbarkborren med feromon i kombination med fällor behöver göras under flera år för att uppnå avsedd effekt. Vid behandlingen av dispensen har Kemikalieinspektionen gjort bedömningen att det inte finns andra rimliga sätt att hantera problemet på. Andra bekämpningsmetoder som redan används, som sökning och plockning och fångstvirke, kan vara alternativt enskilt eller i kombination. Men Kemikalieinspektionen anser att det inte är praktiskt genomförbart att enbart använda de åtgärderna när granbarkborrens utbredning nu är så stor.

Enligt Kemikalieinspektionen får även andra än den som har sökt och beviljats dispens använda medlet i motsvarande situationer som den beslutade dispensen gäller för. En dispens kan ges för ett växtskyddsmedel som inte är produktgodkänt, men också för en gröda eller ett användningsområde som inte ingår i ett befintligt produktgodkännande. Enligt Kemikalieinspektionen kan en nöddispens i normalfallet bara beviljas en gång för samma ändamål och medel, eller i särskilda fall ett fåtal gånger. En nöddispens ska vara en kortsiktig lösning på ett akut problem. Möjligheten för Kemikalieinspektionen att bevilja upprepade dispenser är begränsad och ska undvikas så långt det är möjligt eftersom upprepade dispenser riskerar att underminera syftet med lagkravet att växtskyddsmedel ska vara godkända. Det finns enligt myndigheten andra möjligheter att mer långsiktigt åtgärda återkommande problem. Exempelvis kan både leverantörer och andra aktörer inom växtproduktionen i stället ansöka om ett ömsesidigt erkännande (jfr artikel 40–42 i EU:s växtskyddsmedelsförordning) eller ett s.k. utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde, UPMA (jfr artikel 51 i EU:s växtskyddsmedelsförordning).

Åtgärder vid skogsbrand

När det gäller skogsbränder beslutade regeringen den 16 augusti 2018 att tillkalla en särskild utredare för att utvärdera de operativa räddningsinsatserna i samband med de omfattande skogsbränderna i Gävleborgs, Dalarnas och Jämtlands län sommaren 2018 (dir. 2018:81). Betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7) överlämnades till regeringen i januari 2019.

I betänkandet konstateras bl.a. att skogsbrandsbekämpningen varit effektiv på de flesta håll men att det funnits brister i arbetet. Det fanns bl.a. brister i riskbedömningar och lägesbilder vid flera större bränder. Räddningstjänster som inte ingår i systemledning med ledningscentral och ledningspersonal i jour har sämre förutsättningar att klara stora och komplicerade händelser såsom skogsbränderna sommaren 2018. Utredningen föreslog ett antal olika åtgärder för att klara omfattande skogsbränder i framtiden.

I propositionen En effektivare kommunal räddningstjänst (prop. 2019/20:176) genomförs de lagändringar som föreslås i betänkandena En effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54) och Skogsbränderna sommaren 2018. I propositionen föreslog regeringen bl.a.

- en starkare statlig styrning av kommunernas förebyggande verksamhet och räddningstjänst genom ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten, tydligare handlingsprogram samt utökad föreskriftsrätt för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
- en tydligare ledningsorganisation med krav på kommunerna att upprätthålla en övergripande ledning av räddningstjänsten samt en möjlighet att delegera uppgifter på ett mer flexibelt sätt
- förstärkt tillsyn och stöd genom en koncentration till MSB med möjlighet att förelägga kommunerna att avhjälpa brister
- möjligheter för MSB att under vissa förhållanden prioritera och fördela tillgängliga förstärkningsresurser ur ett nationellt perspektiv.

Riksdagen behandlade propositionen i betänkande 2020/21:FöU3 En effektivare kommunal räddningstjänst och biföll regeringens förslag (rskr. 2020/21:22–23). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2021. Kommunerna fick dock till den 1 januari 2022 på sig för att anta nya handlingsprogram och uppfylla kravet på att ständigt upprätthålla övergripande ledning av räddningstjänsten.

Av budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 6) framgår att kommunala räddningstjänster har vidtagit flera åtgärder för att stärka sin beredskap och förmåga att genomföra räddningsinsatser, särskilt vid omfattande olyckor. Ett flertal kommuner har t.ex. genom utvecklad samverkan stärkt sin förmåga att övergripande leda och snabbt kraftsamla vid komplexa eller omfattande räddningsinsatser, t.ex. vid stora skogsbränder.

Hanteringen av skogsbränderna 2018 visade att det finns förbättringsområden, bl.a. övergripande ledning, nationell prioritering, fördelning av förstärkningsresurser samt samverkan mellan kommunala räddningstjänster.

MSB har vidtagit flera åtgärder för att stödja kommunal och statlig räddningstjänst. Möten för kommunal och statlig räddningstjänst har bl.a. anordnats genom olika räddningstjänstforum för att stärka samverkan mellan de ansvariga aktörerna. Aktörerna har även analyserat förutsättningarna för ett mer enhetligt ledningssystem för statlig och kommunal räddningstjänst.

En nationell förmåga att prioritera och fördela förstärkningsresurser vid flera pågående och geografiskt utspridda räddningsinsatser, t.ex. skogsbränder, har utvecklats i nära samarbete mellan MSB och kommunal räddningstjänst. MSB har dessutom genom utökade medel om 65 miljoner kronor stärkt förmågan att bistå kommunal räddningstjänst med förstärkningsresurser, bl.a. materiel för skogsbrandsläckning, stabs- och ledningsstöd samt helikoptrar för brandsläckning.

MSB har även utarbetat ett flertal vägledningar för att stödja kommunal räddningstjänst, bl.a. inom skogsbrandsläckning, eldningsförbud och räddningstjänst under höjd beredskap. Vidare har myndigheten på regeringens uppdrag utarbetat förslag till vilka åtgärder kommuner kan vidta för att inrätta räddningsvärn som på olika sätt kan stödja räddningstjänsterna, t.ex. vid skogsbränder.

När det gäller åtgärder mot brand föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) för att förebygga skogsskador orsakade av bl.a. stormar, bränder och torka att 30 miljoner kronor årligen skulle tillföras Skogsstyrelsen fr.o.m. 2021. I Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2021 fick myndigheten i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för sitt arbete med att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador. Arbetet skulle utföras i samarbete med SLU och andra berörda myndigheter och intressenter.

I rapporten Långsiktig plan för Skogsstyrelsens skogsskadearbete (dnr 2021/1225) redovisas bl.a. hur Skogsstyrelsen ska driva arbetet med klimatanpassning och ge råd om hur skogsägaren långsiktigt kan förebygga skogsskador samt hur kompetensen inom skogsskador ska utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Angrepp av granbarkborren i skyddade områden

Utskottet har förståelse för att angreppen av granbarkborren i skyddade områden kan innebära problem för en enskild skogsägare i samband med att granbarkborren lokalt sprider sig från formellt skyddade skogar till omgivande brukade skogar. Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, berörda länsstyrelser, kommunerna och andra offentliga skogsägare i förekommande fall samarbetar aktivt med skogsägare och säkerställer att förebyggande åtgärder vidtas för att motverka spridning av granbarkborren från naturskyddade områden.

Utskottet noterar regeringens ambition att bekämpa spridningen av granbarkborren och begränsa skadorna av dess angrepp. Enligt utskottets mening är det angeläget att ytterligare åtgärder vidtas inom skyddade områden och att det tydliggörs att det är statens ansvar att vidta åtgärder för att hantera

och minska spridningen av granbarkborren i skyddade områden. Om inte ytterligare åtgärder vidtas befarar utskottet att det kommer att leda till kraftigt minskad mängd kvalitetsråvara. Det svenska skogsbruket kan komma att äventyras på lång sikt, vilket i förlängningen innebär negativa konsekvenser för klimatet och omställningen till den cirkulära bioekonomin.

Vidare noterar utskottet att myndigheterna har utrett frågan om möjligheten att få ersättning för granbarkborreskadade skogar nära skyddade områden och bedömt att det inte är möjligt med nuvarande lagstiftning. I lagrådsremissen för en ny växtskyddslag har regeringen bedömt att det inte är aktuellt att utreda frågan bl.a. mot bakgrund av de åtgärder som vidtas. Enligt utskottets mening bör regeringen se över om och hur enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden ska kunna kompenseras för detta.

Det som utskottet anfört ovan bör riksdagen tillkänna för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 19 i denna del, 2021/22:3432 (M) yrkande 20 och 2021/22:3682 (C) yrkandena 25 och 26. Motionerna 2021/22:2760 (M) och 2021/22:1886 (M) avstyrks.

Angrepp av granbarkborren i övrigt

Utskottet välkomnar de åtgärder som regeringen vidtagit för att stödja arbetet med att bekämpa angreppen av granbarkborre. Medel har tillförts Skogsstyrelsen vid flera tillfällen för att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador, nu senast i budgeten för 2022. SLU har inrättat ett skogsskadezentrum där riskvärdering av skogsskadegörare ska ingå. Skogsstyrelsen leder och samordnar arbetet med att få kontroll över angreppen tillsammans med ett tjugotal myndigheter, företag och organisationer i södra och mellersta Sverige. Det är utskottets uppfattning att Skogsstyrelsen agerar på ett ändamålsenligt sätt mot bakgrund av den mycket svåra skadebild som finns i delar av landet. Utskottet menar därmed att motionerna 2021/22:2300 (L) yrkande 2, 2021/22:3432 (M) yrkande 19 och 2021/22:3682 (C) yrkande 24 kan lämnas utan åtgärd, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete.

Som framgår av redovisningen ovan kan Kemikalieinspektionen i särskilda fall bevilja s.k. nöddispens från kravet på produktgodkännande. Kemikalieinspektionen har sedan 2019 beviljat dispenser för olika växtskyddsmedel som får användas för att underlätta bekämpningen av granbarkborren. Utskottet noterar även att myndigheten avser att inleda en dialog med branschen för att undersöka möjligheterna till ett vanligt godkännandeförfarande för de relevanta växtskyddsmedlen. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2021/22:2670 (M) och 2021/22:2671 (M) avslås.

Åtgärder vid skogsbrand

Utskottet noterar att lagändringar nyligen har trätt i kraft vars syfte är att skapa en starkare statlig styrning av kommunernas förebyggande verksamhet, en tydligare ledningsstruktur för kommunerna och förstärkt tillsyn och stöd till

MSB. Ett flertal kommuner har genom samverkan utvecklat sin förmåga att leda och kraftsamla vid omfattande räddningsinsatser såsom vid skogsbränder. Även MSB har vidtagit flera åtgärder för att stödja kommunal och statlig räddningstjänst. Utskottet noterar också att Skogsstyrelsen har tillförts medel för att förebygga skogsskador orsakade bl.a. av bränder. Sammantaget anser utskottet att flera åtgärder vidtagits för att förebygga och förbättra arbetet när det gäller skogsbränder. Därmed kan motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 19 i denna del lämnas utan åtgärd.

Övriga skogspolitiska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arealbegränsning av kalhyggen, hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka, skoglig statistik, toleranskrav vid miljöhänsyn och landskapsplanering för biologisk mångfald.

Jämför reservation 79 (V), 80 (SD), 81 (SD), 82 (SD) och 83 (V).

Motionerna

Arealbegränsning av kalhyggen

Enligt partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20 bör regeringen ges i uppdrag att införa tydlig arealbegränsning av kalhyggen inom skogsbruket. Motionärerna anser att det finns skäl att i skogsvårdslagen begränsa storleken på kalhyggen. I dag finns endast en begränsning på hur stora kalhyggen får vara i den fjällnära skogen. I övrig skog finns ingen laglig begränsning för hur stora dessa får vara, trots att fragmentering av livsmiljöer för många skogsarter är ett känt problem och att mycket stora kalhyggen även påverkar rennäring och sociala värden.

Hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 47 ska regeringen skyndsamt efterleva tillkännagivandet från våren 2021 om växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka och askskottsjuka.

Skoglig statistik

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 68 framhålls vikten av kontinuitet i skoglig statistik. För att politiker och andra beslutsfattare, offentliga liksom privata, ska kunna fatta väl underbyggda beslut i en så långsiktig verksamhet som skogsbruk är det enligt motionärerna avgörande att långsiktig statistik finns tillgänglig med jämförbara siffror.

Därför behöver den tidigare årligen utgivna Skogsstatistisk årsbok fortsätta att publiceras.

Toleranskrav vid miljöhänsyn

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 16 framhålls att toleransgränserna för begränsningar utan ersättning i samband med avverkning ska vara betydligt lägre än i dag för enskilda skogsägare och aldrig över 5 procent av hela åtgärdens värde. Motionärerna anför att restriktioner som läggs på en enskild markägare när det gäller dennes utnyttjande av sin skog utöver vad som är allmänt fastlagt i lag omgående bör åtföljas av ersättning oavsett hur stor andel av markägarens areal, växande volym, virke i skogen eller tillgänglig avverkningsvolym som berörs.

Även i kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) tas frågan om toleranskrav vid miljöhänsyn i skogsbruket upp. Enligt yrkande 44 ska toleranskraven i fråga om föreslagen miljöhänsyn i skogsbruket för små fastigheter inte vara mer omfattande än de som gäller för större fastigheter.

Landskapsplanering för biologisk mångfald

Enligt partimotion 2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22 bör styrmedel och incitament införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av biomassa. Motionärerna anför att genom att planera på landskapsnivå, med olika skogsägare, för hur hotade skogsarters livsmöjligheter kan stärkas skapas möjligheter att strategiskt bedöma utrymmet för produktion av biomassa.

Kompletterande uppgifter

Arealbegränsning av kalhyggen

Dåvarande landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde den 3 februari 2021 följande som svar på skriftlig fråga 2020/21:1437 Begränsad storlek på kalhyggen:

Elin Segerlind har frågat mig om jag avser att ta initiativ för att genom lagstiftning begränsa den maximala arealen kalhyggen även utanför den fjällnära skogen.

Jag vill inleda med att säga att det är min och regeringens tydliga ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Skogspolitiken bygger på två jämställda mål: miljömålet och produktionsmålet. Det är möjligt och önskvärt att utveckla bägge dessa delar.

I den växande cirkulära bioekonomin behöver ett långsiktigt hållbart uttag av skogsråvara säkras samtidigt som också biologisk mångfald och sociala värden säkerställs. Skogsbruket har en stor påverkan på det svenska landskapet. Hittillsvarande åtgärder har inte varit tillräckliga för att nå Levande skogar och andra berörda miljömål.

Skogsvårdslagstiftningen innehåller bestämmelser om hyggens storlek såväl i som utanför den fjällnära skogen. I den fjällnära skogen gäller att avverkning på en sammanlagd yta som är större än 20 hektar inom samma brukningsenhet får göras endast om det finns särskilda skäl för det.

På övrig produktiv skogsmark gäller, enligt Skogsstyrelsens föreskrifter, att hyggens storlek och utläggning ska anpassas till natur- och kulturmiljön samt att en begränsning av hyggens storlek ska eftersträvas. Vidare framgår av Skogsstyrelsens allmänna råd till föreskrifterna att anpassningen av ett hygges storlek och utläggning bör ske bland annat med hänsyn till omgivande skog, markegenskaper, hydrologi, terrängförhållanden och rekreativvärden. Nära tätorter och i skärgårdar är det särskilt angeläget att hyggesstorleken begränsas.

Inriktningen för den svenska skogspolitiken som vilar på de två riksdagsbundna jämställda målen om produktion och miljö, de äganderättsliga principerna samt principen om frihet under ansvar ligger fast. Frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret att förvalta skogsresursens alla nyttigheter på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen.

Hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjukan och askskottsjukan

Utskottet beslutade i betänkande 2020/21:MJU15 Skogspolitik att rikta ett tillkännagivande till regeringen om åtgärder för att rädda asken och almen.

Utskottet anförde följande:

Utskottet konstaterar att almen är på väg att utrotas i Sverige och Europa av almsjukan, en sorts svampsjukdom. Almen har en förhållandevis liten skoglig betydelse men spelar stor roll som park- och alléträd, och har även en stor betydelse som substrat för en rik biodiversitet. För asken är situationen likartad. I det fallet utgörs hotet av askskottsjukan. Hotbilden mot asken är något mindre allvarlig än hotbilden mot almen.

Det är enligt utskottets bedömning angeläget att hitta lösningar för att rädda trädslagen. Utskottet noterar att det pågår vissa insatser när det gäller hanteringen av askskottsjukan och almsjukan. Skogforsk och SLU arbetar med forskning för att ta fram askmaterial med hög motståndskraft mot askskottsjukan. Det pågår även arbete på nordisk nivå med forskning om asken. När det gäller almsjukan konstaterar utskottet vidare att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket nyligen beslutat att de ska fortsätta arbeta för att bekämpa almsjukan på Gotland. Enligt utskottet är det i denna del angeläget att de arbetssätt och metoder som tas fram vid bekämpningen av almsjukan på Gotland tas till vara och sprids till andra delar av landet där almsjukan finns.

Enligt utskottets sammantagna bedömning är dock de åtgärder som hittills vidtagits inte tillräckliga för att rädda almen och asken i Sverige. Utskottet anser mot denna bakgrund att regeringen ska ge lämplig myndighet eller forskningsinstitut, t.ex. Skogforsk, i uppdrag att ta fram och genomföra ett växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjukan respektive askskottsjukan, vilket tillsammans med kompletterande åtgärder kan rädda trädslagen i Sverige. Genom att satsa på förädling och olika konkreta kompletterande åtgärder kan stora naturvärden räddas till en relativt låg kostnad. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2020/21:260).

Vid debatten av interpellation 2020/21:805 Ett projekt för att rädda ask och alm anförde dåvarande näringsminister Ibrahim Baylan följande:

Tillkännagivandet kom in i april, och det bereds, precis som jag sa i mitt första anförande, på Regeringskansliet. Låt mig vara väldigt tydlig med - och jag tror också att Staffan Eklöf väl känner till detta - att med den förvaltningsmodell som vi har i vårt land är det inte regeringen som startar projekt. Det är väldigt få projekt som regeringar, oavsett färg, startar. Vårt svenska regeringskansli är i ett internationellt perspektiv relativt litet. Till sitt förfogande har man i stället stora myndigheter, expertis och forskningsinstitutioner, inte minst universitet och i det här fallet dessutom SLU.

Parallellt med att vi bereder det här tillkännagivandet är det klart att det också pågår arbete, och det tror jag att Staffan Eklöf väl känner till. Låt mig nämna några exempel som inte bara handlar om ask och alm. Det pågår ju tyvärr väldigt mycket som oroar när det gäller skogsskador av olika slag och som i det här fallet hotar att slå ut hela populationer.

Vi har Skogforsk som vi bidrar med resurser till tillsammans med branschen. I det senaste ramprogrammet, som sträcker sig från 2021 till 2024, bidrar vi med 50 miljoner kronor via forskningen för att lära oss mer om orsakerna men också om vilka åtgärder som vi behöver vidta för att både kunna förebygga och åtgärda när skador eller parasitangrepp av olika slag uppstår.

Det andra, som vi ganska nyligen har inrättat, är det skogsskade-centrum som har inrättats vid Sveriges lantbruksuniversitet. SLU har fått 30 miljoner kronor för det här ändamålet, och det är naturligtvis av flera olika orsaker, men just detta är ett av de skäl som finns. Vi behöver lära oss mer och ta fram fler metoder för att stävja problemen.

Jag ska i ärlighetens namn säga, med ganska stor ödmjukhet, Staffan Eklöf, att ofta är det så att om saker och ting är väldigt enkla brukar de genomföras ganska snabbt. Men jag tror tyvärr att en del av de utmaningar vi har när det gäller både ask och alm och granbarkborre eller vad det nu kan vara inte är så enkla som det låter, och därför behöver man inte bara ett projekt. Ibland kan man också behöva öka resurserna till forskningen, som vi har gjort, men också från ett flertal myndigheter och forskningsinstitutioner ta fram nya metoder, för verkligheten är som bekant inte, och inte i det här fallet heller, särskilt statisk.

Klimatförändringar och annat gör att vi ständigt kommer att behöva dras med nya utmaningar, oavsett om det är nya parasiter som tar sig in och som vi inte tidigare har haft i vår fauna eller att vädret i sig förändrar saker och ting och gör att vi hela tiden måste förändra våra metoder.

När det gäller själva tillkännagivandet tar vi det självklart på fullaste allvar. Ja, vi jobbar med det, och när vi är klara med beredningen i Regeringskansliet kommer vi naturligtvis att svara riksdagen, som Regeringskansliet alltid gör.

Därutöver genomför vi som sagt ett arbete när det gäller just skogsskador och parasiter med mera. Det arbetet kommer att fortgå. Jag ser framför mig - tyvärr, ska jag säga, Staffan Eklöf - att arbetet med det kommer att behöva betydligt mer resurser de kommande decennierna än vad vi har varit vana vid.

Enligt Formas regleringsbrev för 2022 ska de sammanställa pågående svensk forskning om almsjuka och askskottsjuka samt forsknings- och utvecklingsprojekt kring motståndskraftigt växt- och plantmaterial. Uppdraget ska

genomföras i samverkan med berörda myndigheter och redovisas till Regeringskansliet senast den 15 mars 2022.

Skoglig statistik

Skogsstyrelsen är utsedd av regeringen att ansvara för den officiella statistiken inom statistikområdena produktion i skogsbruket, sysselsättning i skogsbruket samt miljö och sociala frågor i skogsbruket. Officiell statistik finns för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Den är objektiv och allmänt tillgänglig.

Skogsstyrelsen har officiell statistik inom följande områden:

- Avverkningsanmälningar
- Biotopskydd och naturvårdsavtal på skogsmark
- Bruttoavverkning
- Fastighets- och ägarstruktur
- Frivilliga avsättningar och certifierade arealer
- Hänsynsuppföljning kulturmiljövård
- Kostnader i det storskaliga skogsbruket
- Lager av barrsågtimmer, massaved och flis
- Levererade skogsplanter
- Miljöhänsyn vid förnyingsavverkning
- Rundvirkespriser
- Sysselsättning i skogsbruket
- Återväxternas kvalitet
- Åtgärder i skogsbruket.

Som statistikansvarig myndighet har Skogsstyrelsen bl.a. ansvar för att statistiken är objektiv och kvalitetsdeklarerad, att publicera statistiken enligt publiceringsplan och att tillgängliggöra statistiken. Skogsstyrelsen publicerar sin officiella statistik i publikationen Statistiska meddelanden (SM). Dessa innehåller tabeller, figurer och beskrivande texter. Statistik finns även i Skogsstyrelsens statistiska databas.

Skogsstyrelsen har ett användarråd för att diskutera frågor som rör den skogliga statistiken. Rådet träffas två gånger per år, en gång på våren och en gång på hösten. I rådet ingår följande myndigheter och organisationer:

- Jordbruksverket
- Energimyndigheten
- SLU
- Naturvårdsverket
- Statistiska centralbyrån (SCB)
- LRF Skogsägarna
- Skogsindustrierna
- Skogforsk
- Skogsentreprenörerna (SMF Certifiering AB)
- Näringsdepartementet.

SCB har ett råd för den officiella statistiken som består av representanter från de statistikansvariga myndigheterna. Enligt riktlinjer fastställda av rådet bör den statistikansvariga myndigheten anpassa statistikens innehåll och omfattning till samhällsutvecklingen och basera denna anpassning på omvärldsbevakning inklusive dialog med användarna t.ex. i användarråd och i andra forum, direkt med enskilda användare och i systematiska användarstudier.

Skogsstyrelsen har tidigare publicerat statistik i Skogsstatistisk årsbok och i föregångaren Det enskilda skogsbruket. Den sista skogsstatistiska årsboken publicerades 2014. Årsböckerna finns tillgängliga på Skogsstyrelsens webbplats.

Enligt information från Skogsstyrelsen var anledningen till att man slutade publicera Skogsstatistisk årsbok att myndigheten ville byta fokus och göra mer av de undersökningar, den datainsamling och de bearbetningar som Skogsstyrelsen gör, i stället för att lägga ned tid på att sammanställa och paketera redan befintlig statistik i den skogsstatistiska årsboken. Vidare var årsbokens ”bokformat” på väg ut och myndigheten har nu ersatt hundratals Exceltabeller med en databas där användarna själva kan vända och vrida på statistiken som Skogsstyrelsen producerar

Skogsstyrelsen har under den tid årsboken inte publicerats uppfattat att en del användare saknar sammanställningen och överblicken samt enkelheten i att mycket finns på samma ställe. Myndigheten har därför ambitionen att publicera en del av det som årsboken innehöll, i form av återpubliceringar från andra myndigheter eller särbearbetningar av skogsbruket av källor från andra myndigheter i Skogsstyrelsens statistikdatabas. Utveckling pågår, men ambitionen är att mycket av det som årsboken innehöll kommer att återfinnas på Skogsstyrelsens webb men inte som en tryckt bok.

Toleranskrav vid miljöhänsyn

Skogsstyrelsen har med stöd av 30 § skogsvårdslagen och 30 § skogsvårdsförordningen meddelat föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog. Enligt 30 § skogsvårdslagen får föreskrifterna inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras, den s.k. intrångsbegränsningen.

Skogsstyrelsens tillämpning av intrångsbegränsningen baseras på toleransnivå vid olika nettovärden på skogsobjektet. Med nettovärde menas värdet av hela det berörda skogsobjektet med avdrag för kostnader för avverkning och uttransport av virket. Toleransnivån beräknas på olika sätt beroende på om nettovärdet är mindre än 250 000 kronor, mellan 250 000 kronor och 2 miljoner kronor eller över 2 miljoner kronor. Principen för hur Skogsstyrelsen beräknar toleransnivån bygger på ett betänkande från bostadsutskottet (bet. 1986/87:1) i samband med att den nya plan- och bygglagen infördes. Där anges att en toleransnivå på 10 procent inom berörd del får anses som det högsta intrång som ska behöva accepteras. Men det gäller

bara om den berörda delen motsvarar ett litet penningbelopp. Motsvarar den ett högt värde är det en i relativa tal väsentligt mindre nedsättning av värdet som skogsägaren ska behöva tåla.

Kammarrätten i Göteborg har i en dom angett att ”ett värde som överstiger 300 000 kronor kan enligt kammarrättens mening inte anses vara ett sådant litet belopp som Bostadsutskottet ansett att en fastighetsägare ska behöva acceptera”.⁶ I en annan dom har Kammarrätten i Jönköping godtagit ett intrång som värderades till 199 000 kronor, vilket utgjorde drygt 3 procent av värdet av hela det område som anmälts för avverkning.⁷ Det som kan utläsas av dessa domar är enligt Skogsstyrelsen att värdet av det högsta intrång som ska behöva tolereras vid tillämpningen av 30 § skogsvårdslagen ligger någonstans i intervallet 199 000 kronor–300 000 kronor.

Landskapsplanering för biologisk mångfald

Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur är en viktig åtgärd i regeringens proposition Svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141). De innebär ett ökat fokus på att utveckla en fungerande grön infrastruktur i svenska land-, vatten- och havsområden.

Samtliga länsstyrelser har på uppdrag av regeringen tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. De har tagits fram i dialog och samverkan med flera berörda aktörer. Nu genomförs många av de åtgärder som tagits fram i handlingsplanerna i samverkan med många olika aktörer. Handlingsplanerna ska kunna användas som kunskaps-, planerings- och prioriteringsunderlag i olika samhällsprocesser för att kunna planera för hela landskapet. Deras användning bidrar till att främja och samordna uppföljning och analys av miljötillstånd och miljömål. Användningen kan sammanfattas i följande tre huvudsyften:

- underlag för landskapsplanering i brukande och hållbar förvaltning av mark och vatten, och som kunskapsunderlag för samråd och samverkan mellan olika aktörer
- ramverk för landskapsplanering av offentliga naturvårdsinsatser
- underlag för fysisk planering och prövning.

Handlingsplanerna för grön infrastruktur innebär inga nya regler eller ny lagstiftning och påverkar inte markägares grundläggande rättigheter och skyldigheter utan ger stöd och underlag för att göra det lättare att genomföra rätt åtgärd på rätt plats i landskapet.

Naturvårdsverket har finansierat ett forskningsprojekt, genom miljöforskningsanslaget, om landskapsplanering för att främja biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk. Miljöforskningsanslaget är en satsning från Naturvårdsverket för att ta in ny kunskap i miljöarbetet. Inom området Grön infrastruktur

⁶ Kammarrätten i Göteborg, mål nr 5238-07 den 31 mars 2009.

⁷ Kammarrätten i Jönköping, mål nr 2928-10 den 28 mars 2011.

finns sex forskningsansatser för att ta fram kunskap om hållbara landskap och förvaltningsstrategier. Resultaten blir ett stöd i arbetet för att nå miljömålen.

I rapporten Landskapsplanering för att främja biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk redovisas att projektet har utrett ekologiska och rättsliga förutsättningar för fysisk planering av skogliga landskap. Det omfattar bl.a. starkare skydd för biologisk mångfald i vissa områden samt möjlighet till intensivt skogsbruk i områden där det saknas betydande naturvärden. Forskningsprojektet har undersökt hur en strategisk plan på landskapsnivå skulle kunna utformas samt vilka implikationer en sådan planering kan ha. Dessutom har en modell tagits fram för hur kostnaderna för att bevara biologisk mångfald kan fördelas mer jämnt mellan markägarna. En landskapsplanering kan främja ett mer varierat skogsbruk där såväl produktions- som miljömålsaspekter tas till vara. Den ska syfta till att säkrare än i dag uppfylla politiska mål om biologisk mångfald, men även att identifiera sådana marker i landskapet som saknar naturvärden av betydelse och som därmed kan användas för intensivt skogsbruk. Ett sätt att rättvist fördela kostnader för naturvårdssatser är att införa ett ekonomiskt system där en avgift tas ut och sedan tillförs en fond, för att sedan återföras till de markägare som drabbas ekonomiskt av landskapsplanen. Det finns ett antal rättsliga och organisatoriska aspekter att beakta vid utformning och genomförande av en landskapsplan, såsom hur bindande den bör vara, hur många nivåer den ska ha samt hur den ska få genomslag i enskilda fall.

Utskottets ställningstagande

Arealbegränsning av kalhyggen

I enlighet med den svenska skogspolitiken och principen om frihet under ansvar har skogsägaren ett stort ansvar för att förvalta skogen på ett långsiktigt och hållbart sätt. Utskottet konstaterar att det framgår av Skogsstyrelsens föreskrifter att hyggenas storlek och utläggningar på produktiv skogsmark, utöver fjällnära skog, ska anpassas till natur- och kulturmiljövärden samt att en begränsning av hyggenas storlek ska eftersträvas. Enligt utskottet är det viktigt att värna principen om frihet under ansvar och ha tilltro till att skogsägarna brukar skogen hållbart och följer Skogsstyrelsens föreskrifter. Därmed kan motion 2021/22:3279 (V) yrkande 20 lämnas utan åtgärd.

Hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka

Utskottet riktade ett tillkännagivande till regeringen under riksmötet 2020/21 om att vidta åtgärder för att rädda asken och almen. Enligt utskottet var de åtgärder som dittills hade vidtagits inte tillräckliga för att rädda trädslagen och regeringen borde därför ge lämplig myndighet eller forskningsinstitut i uppdrag att ta fram och genomföra ett växtförädlingsprojekt på området.

Utskottet noterar att det pågår arbete med att förebygga och åtgärda olika skogsskador såsom parasit- och svampangrepp. Formas har fått i uppdrag att sammanställa svensk forskning om almsjuka och askskottsjuka. Enligt utskottet är det uppenbart att arbetet med att förebygga och åtgärda skogsskador är något som även kommer att vara angeläget i framtiden, inte minst med hänsyn till klimatförändringarna. Utskottet har förtroende för att regeringen kommer att arbeta skyndsamt med riksdagens tillkännagivande och återkomma i sedvanlig form med rapportering om beredningen. I avvaktan på detta lämnar utskottet motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 47 utan åtgärd.

Skoglig statistik

Utskottet noterar att Skogsstyrelsen är ansvarig statistikmyndighet inom områdena produktion i skogsbruket, sysselsättning i skogsbruket samt miljö och sociala frågor i skogsbruket och att de har ansvar för att publicera och tillgängliggöra denna statistik. Det är enligt utskottet förstäeligt att publikationer av statistik kan behöva utvecklas och anpassas till myndighetens arbetssätt och arbetsområden. Det är viktigt med lättillgänglig statistik som är användarvänlig för att ge en bra överblick över skogssektorn. Utskottet välkomnar därför att Skogsstyrelsen har en ambition att på sin webbplats publicera en del av det som tidigare publicerades i Skogsstatistisk årsbok. Utskottet anser därmed att motion 2021/22:2456 (SD) yrkande 68 kan anses vara tillgodosedd.

Toleranskrav vid miljöhänsyn

Utskottet noterar att principen för hur Skogsstyrelsen beräknar toleransnivån härstammar från ett betänkande från bostadsutskottet där det angavs att en toleransnivå på 10 procent inom berörd del får anses som det högsta intrång som ska behöva accepteras, om den berörda delen motsvarar ett litet penningbelopp. Om det är ett högt värde är det en väsentligt mindre nedsättning av värdet som skogsägaren ska behöva tåla. Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen bedömer att det högsta intrång som ska behöva tolereras vid miljöhänsyn ligger mellan 199 000 och 300 000 kronor, i enlighet med de domar som avkunnats tidigare. Utskottet ser ingen anledning att göra någon annan bedömning än Skogsstyrelsen och lämnar därmed motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 16 och 2021/22:2462 (SD) yrkande 44 utan åtgärd.

Landskapsplanering för biologisk mångfald

Samtliga länsstyrelser har på uppdrag av regeringen tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Utskottet noterar att dessa ska kunna användas i olika processer för att kunna planera för landskapet och för att lättare kunna genomföra rätt åtgärd på rätt plats i landskapet.

Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket finansierat ett forskningsprojekt om landskapsplanering för att främja biologisk mångfald och ett

varierat skogsbruk. Forskningsinsatser som dessa är viktiga stöd i arbetet för att nå miljömålen och bör enligt utskottets mening stödjas även fortsättningsvis. Mot bakgrund av att det finns handlingsplaner för grön infrastruktur och forskningsinsatser vars syfte är att ge stöd till relevanta myndigheter att nå miljömålen anser utskottet att motion 2021/22:3277 (V) yrkande 22 kan lämnas utan åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 12 (SD), 13 (C), 14 (V) och 15 (KD).

Utskottets ställningstagande

I motioner från allmänna motionstiden 2021/22 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2018/19:MJU8 Skyddet av värdefull skog, 2019/20:MJU7 Skogspolitik och 2020/21:MJU15 Skogspolitik. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser inte någon anledning att nu återigen pröva de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 4 och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Regeringens förslag, punkt 1 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

a) Överföring av ersättningsmark för skydd av skog samt fortsatt brukande

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under perioden 2022–2024 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 85 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag,

2. till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt 1,

3. dels vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt 1 och 2, dels avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt 1 och 2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:58 punkterna 2 och 3 samt motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 3 och

bifaller delvis proposition 2021/22:58 punkt 1.

b) Utökat markförsäljningsprogram

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 4 och

avslår proposition 2021/22:58 punkt 4.

Ställningstagande

Regeringen föreslår två program för att med statlig skogsmark ersätta markägare som avsätter hela eller delar av sin mark som skyddade områden. Förslaget är enligt min mening otydligt, och det finns heller ingen anledning att etablera två parallella system. I stället bör markbytesprogrammet utökas från de 25 000 hektar som föreslås i propositionen till 85 000 hektar för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar. På så sätt skulle lika stora områden skyddas som med regeringens förslag. Förslaget om ett parallellt system i stället för dagens markförsäljningsprogram bör därmed avslås.

2. Inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning, punkt 2 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7 och avslår motion

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen inte bör begränsa vilka typer av ägare som ges möjlighet att dra nytta av de markprogram som föreslås i propositionen. Alla skogsägare i de aktuella områdena bör behandlas lika. Med större aktörer involverade kan även bättre lösningar sökas i form av trepartsbyten etc.

3. Inriktning av programmen för ersättningsmark och markförsäljning, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och

avslår motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

För att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta att bedriva skogsbruk föreslår regeringen i propositionen att nya ersättningsmarker och ett nytt

markförsäljningsprogram från Sveaskog AB ska bidra till skydd av värdefull skog. När Sveaskog bildades överfördes de skogar som bedömdes behöva skyddas till Fastighetsverket. Sveaskog har därefter ägnat mycket arbete och pengar åt att bli ett föredöme bland svenska skogsföretag för att utveckla det aktiva skogsbruket med metoder för vardagshänsyn, som sedan kan spridas bland andra markägare. Just detta arbete har stor aktualitet i dag, eftersom det talas mycket om att öka andelen s.k. kontinuitetsskogsbruk. Den historiska erfarenheten i Sverige av detta är till stor del negativ och behovet av metodutveckling är stort för att undvika nya misstag. Här har Sveaskog en viktig roll, och därför ska de föreslagna arealerna för ett nytt markförsäljningsprogram hållas låga.

Det är dock rimligt att staten använder en mindre del av sin egen mark för att kompensera skogsägare när delar av de senares skog behöver skyddas för att akut hotade arter i rödlistan konstaterats. Detta bör då ske i närområdet, för att säkerställa att brukandet inte minskar i olika delar av landet.

4. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 13 och 14 samt

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 6 och 8 samt

avslår motionerna

2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7–9,

2021/22:2416 av Ida Drougge (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10,

2021/22:2727 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 20,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 i denna del och 27,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 83 och 84,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Sveaskog ägs av svenska staten. Det är den största skogsägaren med 14 procent av Sveriges skogsmark. År 2001 fick bolaget i uppdrag av

riksdagen att sälja 10 procent av sitt skogsinnehav till enskilda skogsägare. Det uppdraget är i princip slutfört. Avsikten med markförsäljningsprogrammet har varit att stärka landsbygden. Men ofta har egendomarna som sålts varit för stora, med resultatet att många på landsbygden inte har haft möjlighet att köpa dem. Försäljningarna i programmet har inte alltid levt upp till målsättningen att utveckla landsbygden lokalt.

Vi vill nu ge Sveaskog i uppdrag att under tio år sälja 20 procent av bolagets skogsmark i ett nytt markförsäljningsprogram, utöver det som föreslås i propositionen. I det nya markförsäljningsprogrammet vill vi försäkra oss om landsbygdens utveckling och att den enskilda skogsägaren värnas. Vi vill därför att Sveaskogs skogsinnehav ska säljas i många mindre egendomar, så att människor i hela landet har möjlighet att köpa, äga och långsiktigt förvalta skogen till nytta för sig själva, samhället och miljön.

Den genomsnittliga skogsägaren äger 45 hektar. Vi vill därför att merparten av egendomarna som säljs ska vara mindre än 50 och 25 hektar. All försäljning ska ske till marknadspris. För att sprida ut ägandet på fler personer vill vi begränsa antalet skogsförvärv till ett per person. I den mån det är förenligt med EU-rätten vill vi vid försäljning av egendomar till lägre värden ställa krav på att köparen ska ha regional anknytning, antingen genom att vara bofast eller äga skog i regionen sedan tidigare.

Vi vill att försäljningen ska ske genom en intresseanmälan. I regel ska alla intressenter få ett erbjudande om att köpa marken efter att den har värderats av en extern mäklare. I det fall Sveaskog avböjer en försäljning ska bolaget vara tvunget att motivera detta. Det kan t.ex. handla om skog med höga naturvärden. Sveaskog ska då erbjuda alternativ mark. Om flera personer anmäler intresse för samma skogsmark ska försäljningen ske genom budgivning. Sveaskog ska också få lägga ut skogsmark till försäljning genom anbud.

Markförsäljningsprogrammet ska inte stå i konflikt med ett nytt markbytesprogram i Sveaskog, vilket vi också vill initiera för att ge markägare möjlighet att byta bort skogar med höga naturvärden för att få produktions-skogar av staten i stället. Markförsäljningsprogrammet ska heller inte påverka Sveaskogs ambition att vara ett föredöme inom naturvård eller försvaga skyddet för skog med höga naturvärden. Sveaskog sparar 20 procent av den produktiva skogsmarken i naturvårdsavsättningar: ekoparker, naturvårds-skogar och naturhänsyn i produktions-skogar. Sveaskog ska inte sälja vidare skogsmark med höga naturvärden som är undantagen från produktion. För att försäkra att det nya markförsäljningsprogrammet leder till att landsbygdens förutsättningar stärks och att värdefull natur förvaltas vill vi att programmet ska utvärderas av Skogsstyrelsen när hälften av skogen har sålts. Sveaskog ska enbart i undantagsfall förvärva ny mark, och dess totala innehav ska minska. Intäkterna från markförsäljningsprogrammet ska delas ut till ägaren staten och användas för att betala av på statsskulden.

När det gäller de föreslagna markprogrammen i propositionen anser vi även här att regeringen ska precisera i uppdraget till Sveaskog att nettointäkterna från det utökade markförsäljningsprogrammet ska återgå till staten.

5. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10 samt avslår motionerna

2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7–9,

2021/22:2416 av Ida Drougge (M),

2021/22:2727 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 20,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 i denna del och 27,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 13 och 14,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 83 och 84,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 6 och 8 samt

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

I dag har Sveaskog fyra försöksområden för kontinuitetsskogsbruk, ett antal som man planerar att utöka med de fem mest publika ekoparkerna. Vi anser att det är fel att sköta en hel ekopark med kontinuitetsskogsbruk då det försvårar jämförelser, men stöder i övrigt Sveaskogs planer. Vi anser sammanfattningsvis att Sveaskog ska bruka och sköta sina skogar väl och att nya skogsbruksmetoder ska utvecklas på delar av innehavet.

Vi motsätter oss att staten ska sälja ut Sveaskog. I den mån ytterligare skog ska undantas från brukande bör detta i första hand avse statlig mark, men då bör motsvarande arealer där nyttan av nuvarande skydd är lägre återföras till brukande. I stället bör Sveaskog användas för att i första hand driva kommersiellt skogsbruk och utveckla metoderna för vardagshänsyn i skogsbruket. När man nu från vissa håll talar om att Sveaskogs skogar ska undantas från skötsel bör man hålla i minnet inte bara att en stor del redan är undantagna från skötsel utan också att de mest skyddsvärda skogarna redan

tidigare överförs till Naturvårdsverket och Fastighetsverket. Fastighetsverket förvaltar omkring hälften av de statligt ägda områdesskyddade skogsmarkerna.

6. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7–9,

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 20 och

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 i denna del och 27 samt

avslår motionerna

2021/22:2416 av Ida Drougge (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10,

2021/22:2727 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 13 och 14,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 83 och 84,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 6 och 8 samt

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige är ett land med rika tillgångar på skog. De utgör komplexa ekosystem av stor betydelse genom alltifrån ekosystemtjänster till natur- och kulturvärden och ekonomiska värden. Skogen spelar också en stor roll i klimatomställningen och har potential att ge oss byggstenar för att skapa ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle.

Staten är i dag en stor ägare av skogsmark. Sveaskog AB är Sveriges största skogsägare och förvaltar totalt ca 4 miljoner hektar mark. Det statliga ägandet är dock spritt på många olika myndigheter och bolag. I stället bör det statliga ägandet av skogsområden samlas i ett bolag. Det nya skogsbolaget bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden.

Bolag vars uppgift är att hantera naturresurser vars omloppstid kan vara upp till 100 år eller mer ska inte styras av avkastningsmål som från ett kvartal till ett annat tvingar dem att utöka sina avverkningar för att möta målen. Det försvårar den långsiktiga planering som är helt nödvändig för ett hållbart ägande. Avkastningskraven för sådana bolag bör i stället följa en längre tid. Regeringen bör omarbota ägardirektiven för de statliga bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod.

Sedan markförsäljningsprogrammet startades har Sveaskog sålt av så att nu 27 000 hektar kvarstår att sälja tills målet att avyttra 10 procent av den produktiva skogsmarken är uppnått. Den som köper skogen blir i allt mindre utsträckning den lokala skogsbrukaren; snarare handlar det om kapitalplacering av rika som inte bidrar till landsbygdsutvecklingen i närområdet. Skogen har en stor plats att fylla i ett hållbarare samhälle och det kommer inte att uppnås så länge endast marknadsmässighet styr skogsförsäljningen. Sveaskog ska upphöra med markförsäljningsprogrammet.

Att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden är ett viktigt miljöarbete. Samtidigt behövs skogen för virke och bioenergiutvinning. Även turism och rekreation är värden som skogen kan bidra med. De bästa förutsättningarna för att kombinera de olika intressen som finns är genom att bedriva en aktiv statlig skogspolitik. Sveaskog bör därför öka sitt innehav av skog.

Naturvårdsverket har konstaterat att det behövs särskilda insatser för att bevara stora naturskogar som i dag förvaltas av de statliga skogsförvaltarna och att ett nytt Sveaskogsprogram med ersättningsmarker behövs. Regeringen bör därför se till att en strategi presenteras med ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras.

7. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 83 och 84 samt
2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och
avslår motionerna
2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7–9,
2021/22:2416 av Ida Drougge (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10,
2021/22:2727 av Sten Bergheden (M),
2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 20,
2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 i denna del och 27,
2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 13 och 14,
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 6 och 8 samt
2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering bör vara de som prioriteras för ersättnings- och bytesmark. De insatser som regeringen beskriver i propositionen om 25 000 hektar ersättningsmark för skydd av skog samt det utökade markförsäljningsprogrammet om 60 000 hektar bör därför riktas mot gruppen av skogsägare som tvingats se sin mark registreras som nyckelbiotop.

Under 2006–2014 avsatte alliansregeringen 100 000 hektar av Sveaskogs mark för att göra markbyten mot skyddsvärd mark. Detta program var enligt utvärderingarna kostnadseffektivt och gav 60 000 hektar skyddad skog. Liknande utbytesprogram med statlig skog bör genomföras återkommande. Produktiv skogsmark från Sveaskog, Fortifikationsverket och Fastighetsverket bör överföras till ett nytt bolag för att användas för markbyten med privata skogsägare.

Skogsbruket och skogsindustrin ger jobb på landsbygden och en hållbar utveckling i hela landet. Skogen ska också svara mot efterfrågan på människors behov av rekreation. De naturvärden som i dag finns i den svenska skogen och som ännu inte fått formellt skydd finns vanligtvis på privatägda marker. Orsaken till detta är att skogsbruket på statligt ägda marker i högre grad bedrivits ”rationellt” med rent ekonomiska utgångspunkter. Den mångfald av skötsel- och brukandestilar som funnits på de enskilt ägda markerna har däremot resulterat i mer varierade naturtyper. Privat ägande och brukande av mark stärker samhället. Ägarkoncentration är ett problem i sig, även när det gäller staten som ägare. Att staten har övertagit stora delar av ägaransvaret för mark och näringsliv i Sverige innebär att många människor gjorts beroende av politikerns välvilja i stället för att människor fått en möjlighet att lita till sin egen förmåga. En liten bit land, ett företag, en egen bostad osv. ger människan den trygghet och värdighet hon behöver för att kunna stå självständig gentemot både staten och kapitalet. Att enskilda människor äger egendom tjänar därigenom det gemensamma bästa.

Sveaskog är den största svenska skogsägaren, och den i särklass största statliga skogsägaren. I dag uppgår Sveaskogs produktiva skogsmark till omkring 3,1 miljoner hektar. Det mesta av innehavet ligger i Norrbottens och Västerbottens län. Sveaskog fick 2010 instruktioner om att 10 procent av den areal bolaget hade 2002 (vid bolagets bildande) ska säljas av till marknadspris. Försäljningen ska anpassas så att prissättning och funktionssätt påverkas så

lite som möjligt. De sålda arealerna uppgår vanligtvis till 10 000–15 000 hektar årligen. Försäljningen ska möjliggöra 54 omarronderingar och tillköp av skogsbruk, särskilt i glesbygd. Hittills har Sveaskog sålt av närmare 9 av de 10 procent som ska säljas. Det är därför dags att ge ett nytt uppdrag till Sveaskog att sälja 30 000 hektar produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken. Intäkterna ska ges vidare som utdelning till staten.

8. Ersättningsmark och markförsäljningsprogram i övrigt, punkt 3 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 5 och avslår motionerna

2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 7–9,

2021/22:2416 av Ida Drougge (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10,

2021/22:2727 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 20,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11 i denna del och 27,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 13 och 14,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 83 och 84,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Liberalerna delar propositionens principiella hållning att Sveaskogs markinnehav bör fortsätta minska genom försäljningar till marknadspris. Dels gynnar det en levande landsbygd att skogen är lokalt ägd, dels är ofta mindre skogsägare mer framgångsrika i fråga om miljömålet för skogsförvaltningen än vad de stora skogsägarna är. Det finns förutsättningar att höja ambitionerna ytterligare vad gäller att överföra produktionsskog från statlig till enskild ägo och vi anser därför att ytterligare 200 000 hektar av Sveaskogs markinnehav bör avyttras i ett nytt markförsäljningsprogram.

9. Regeringens bedömning om frivillighet vid skydd av skog, punkt 4 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11,

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt propositionen bör äganderätten stärkas genom att frivilligt formellt skydd blir en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Avsteg från frivillighet instrueras vara mer restriktivt än i dag, när så är befogat. Vi anser att utgångspunkten om frivillighet att inrätta ett formellt skydd är bra och välkomnar därför denna ambition. För att undvika tolkningssvårigheter för myndigheter och för en ökad tydlighet anser vi dock att avsteg från frivillighet för att inrätta formellt skydd av skog ska medges mer restriktivt än i dag och inte begränsas av skrivningar som ”när så är befogat”.

Propositionen saknar konkreta förslag till hur denna högre grad av frivillighet ska uppnås och det finns grundläggande problem i dagens lagstiftning och miljömål som leder till avsteg från frivilligheten.

Vi anser att det är viktigt att upprättande av naturvårdsavtal, biotopskydd och naturreservat föregås av god dialog med markägare. Avsättningar bör göras på frivillig grund och i samförstånd mellan markägare och myndigheter, och skyddet bör bara genomföras om markägarna och myndigheterna kommer överens. Genom att överföra beslutanderätten om formellt skydd till markägaren kan markägarnas intresse för att bevara och utveckla naturvärden öka. Proportionalitetsprincipen ska upprätthållas, vilket innebär att undantaget ska vara ändamålsenligt, nödvändigt och väl avvägt mot de mål som man försöker uppnå.

10. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:207 av Mikael Larsson (C),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44,

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1, 4 och 5,

2021/22:3201 av Helena Lindahl (C),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 2, 3 och 8,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 81,

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att frivillighet ska råda vid avsättningar till formellt skydd och att det finns grundläggande problem i dagens lagstiftning och miljömål som leder till avsteg från frivilligheten. Miljöbalken bör därför ses över med avsikten att förtydliga och begränsa när avsteg från frivillighet vid formellt skydd får göras, t.ex. för att skydda akut hotade arter.

11. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44 och avslår motionerna

2021/22:207 av Mikael Larsson (C),

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1, 4 och 5,

2021/22:3201 av Helena Lindahl (C),
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 2, 3 och 8,
2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 81,
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3,
2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 1 och
2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att andelen skog som skyddas genom frivilliga naturvårdsavtal mellan myndigheter och markägare bör öka. Det innebär att markägaren kvarstår som ägare samt att denne ofta kan fortsätta att utnyttja marken med vissa restriktioner och kan få betalt för att sköta skogen på ett sätt som speciellt gynnar vissa arter och miljöer. Arbetet med frivilliga naturvårdsavtal ska därför prioriteras framför bildandet av nya reservat och liknande områden där skogsbruk helt hindras.

Att upprätthålla skogsägarnas tilltro till att staten inte motarbetar utan främjar deras skogsskötsel är avgörande för att vårt skogsbruk ska fortsätta att utvecklas positivt. I undantagsfall kan ändå restriktioner behövas för att rädda livsmiljön för akut eller starkt hotade arter som konstaterats finnas i det berörda skogsområdet eller av andra tydligt påvisbara miljöskäl knutna till det aktuella området.

12. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 81 och
avslår motionerna
2021/22:207 av Mikael Larsson (C),
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44,
2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1, 4 och 5,
2021/22:3201 av Helena Lindahl (C),
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 2, 3 och 8,
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3,
2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 1 och
2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att frivillighet med frihet under ansvar bör vara huvudspåret för svensk skogsförvaltning, och endast i undantagsfall ska man avvika från denna linje. I stället för de tvingande åtgärder som nyckelbiotopsregistreringsförfarandet innebär bör de värden som skydd av skog eftersträvar att uppnå bygga på frivilliga naturvårdsavtal. Detta innebär naturvård som kombineras med brukande och där formellt skydd endast upprättas när skogsägaren själv vill. De framgångsrika Kometprogrammen som utgår från att markägaren själv tar initiativ till skydd av skog och bruket av naturvårdsavtal visar att höga naturvärden kan främjas med frivillighet som grund.

13. Frivillighet vid skydd av skog i övrigt, punkt 5 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:207 av Mikael Larsson (C),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44,

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1, 4 och 5,

2021/22:3201 av Helena Lindahl (C),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 2, 3 och 8,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 81,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Propositionens intention är att skydd av skog ska bygga på frivillighet från markägarens sida. Jag välkomnar detta då frivilligheten är en förutsättning för ett framgångsrikt naturvårdsarbete. Tyvärr är propositionen för otydlig i fråga om hur man ska garantera frivilligheten. Därför behövs en kontrollstation 2026 för att utvärdera att skog då skyddas i samarbete med skogsägarna och på frivillig grund.

14. Samråd med markägare, punkt 6 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 27 och
2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motion
2021/22:2776 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

När markägare fräntas rätten att avverka sin skog som utvecklats till en rikare biotop under ägarens skötsel är detta ett mycket allvarligt ingripande i äganderätten. I förlängningen minskar det ägarens intresse för god skogsskötsel ur både virkesproduktions- och naturvårdshänsyn. I stället ökar risken för att ägare inte vill genomföra plantering, röjningar och gallringar mer än precis över lagens minimikrav. Det ökar också risken för att skogsägare på olika sätt ser till att deras skogar inte får förutsättningar att utvecklas till rika biotoper. Därför ska ett moratorium införas för formellt skydd av skog utan ägarens samtycke. Beslut om att skydda delar av en skogsägares mark måste i framtiden fattas endast efter samråd med ägaren och efter att andra alternativ prövats. När sådana beslut tas ska ersättning ges.

15. Markägares rätt till överläggning, prövning och överklagande, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 39.

Ställningstagande

Den enskilda skogsägaren kan enligt nuvarande ordning finna det svårt att överklaga eller ifrågasätta myndighetsbeslut. Detta bör ändras genom att möjliggöra och förenkla rättslig prövning och rätt till överklagande för markägare vid föreslagna restriktioner och begränsningar i markanvändning. Viktigare är dock att lösa problem gemensamt. Beslut om skydd av skog ska därför alltid föregås av överläggningar med markägaren.

16. Principer i skogspolitiken, punkt 8 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 1 och

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår motion

2021/22:2262 av Arman Teimouri (L).

Ställningstagande

Sveriges skogar ägs till övervägande del av enskilda ägare. Därefter följer aktiebolag och offentligt ägda skogar. Under dessa former har vårt skogsbruk utvecklats till ett av världens bästa i en lång rad avseenden och vår skogspolitik måste bygga på respekt för det privata ägandets villkor.

Den svenska modellen för skogsskötsel, där det på samma marker bedrivs både skogsbruk och naturvård och vilken är baserad på frihet under ansvar för skogsägarna, har utvecklats mycket sedan nuvarande skogsvårdslag stiftades 1993, och tillämpningen har lett till mycket positiva resultat. Som exempel kan nämnas att såväl antalet äldre träd som mängden död ved har ökat under perioden, vilket är viktigt för många arter. Metoder har utvecklats framgångsrikt och spritts för vardagshänsyn i skogsbruket, som kombinerat med frivilliga avsättningar har lett till en positiv utveckling av våra skogar som kommer att märkas allt tydligare över tid.

Tyvärr hotas den här utvecklingen när myndigheter driver en utveckling i strid mot grundprincipen om frihet under ansvar. I stället fråntas markägare kontrollen över sin skog och skogen läggs under olika myndigheter eller också hindras markägaren på olika sätt från att avverka sin skog men får inte alltid ersättning för detta. Dessutom beslutas dessa åtgärder ofta utan samråd med skogsägaren.

Sveriges skogsskötselmodell bör även fortsättningsvis utgöra fundamentet för vårt skogsbruk. Huvudprincipen för svenskt skogsbruk bör vara att tillämpa skogsbruk med vardagshänsyn på den helt övervägande delen av skogsmarken, men med möjlighet att införa ökat skydd på vissa marker. Detta kan exempelvis vara skötselavtal med markägare, och på motsvarande sätt att driva mer intensiv odling på andra marker. Grundprincipen om frihet under ansvar från 1993 som innebär att skogsägare ska fatta beslut om sin skog inom lagens ramar ska återupprättas.

17. Principer i skogspolitiken, punkt 8 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2262 av Arman Teimouri (L) och
avslår motionerna
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 1 och
2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Skogen är Sveriges gröna guld: en naturlig del av svensk landsbygd och en mycket viktig näringsverksamhet och dessutom grundstommen i klimatarbetet. Det pågår många parallella processer både på nationell och på internationell nivå som kommer att påverka skogsbruket kraftigt. Därför är det viktigt att säkerställa att den svenska modellen, med frihet under ansvar, där miljö- och produktionsmål väger lika tungt, även fortsättningsvis ska gälla för svenska skogsägare.

18. Efterlevnad av skogsvårdslagen och miljöbalken, punkt 9 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och avslår motion

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Det är inte rimligt och effektivt för samhället att normal skogsskötsel, inklusive avverkning, regleras i fler lagar än nödvändigt. Vi anser därför att skogsvårdslagen ska vara den lagstiftning som reglerar skogsbruk i Sverige.

19. Efterlevnad av skogsvårdslagen och miljöbalken, punkt 9 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Ett skäl till att äganderätten upplevs som hotad är de parallella kraven i skogsvårdslagen och miljöbalken. Skogsägarna förväntas följa båda dessa lagar, men hänsynskraven i skogsvårdslagen svarar inte upp mot de högre ställda minimikraven enligt miljöbalken. Skogsägare kan uppleva att rättsläget är oklart om vilka krav man förväntas uppfylla och omfattningen av brukanderätten. Äganderätten upplevs därmed vara hotad. Men det här är inte det enda samhällsområde där det finns två parallella lagar för en enskild att följa. Det handlar däremot om att ökad kunskap också ger bättre förutsättningar att följa regelverken.

Diskussionen om stärkt äganderätt kan om den blir alltför ensidig hota att ta fokus från de stora utmaningar och problem som vi står inför: klimatkrisen och naturkrisen. Den biologiska mångfalden minskar i snabbare takt än någonsin i mänsklighetens historia. Utdöendet går ca hundra till tusen gånger snabbare än det naturliga utdöendet. Av jordens ca 8 miljoner djur- och växtarter riskerar nära nog 1 miljon arter att utrotas. Naturkrisen handlar om

processer som är avgörande för våra mänskliga samhällen och vårt välbefinnande. Att ha kontroll på situationen genom att minska utsattheten för de 1 500 arter som är hotade till sin existens i Sverige och skydda världsunik natur som ur ett landskapsperspektiv kan försvinna är en mycket viktig politisk fråga. Naturkrisen handlar om ekosystemens tillstånd i stort och orsakas av markanvändning, klimatförändringar, miljögifter, invasiva arter och överutnyttjande av arter.

I Sverige dominerar effekter av skogsbruk och igenväxning av jordbrukslandskapet. Cirka en tredjedel av Sveriges arter av flercelliga organismer har bedömts av Artdatabanken. 4 746 (22 procent) arter är rödlistade, varav 2 249 (10 procent) är hotade. Skogs- och jordbruksmark har flest rödlistade arter. Även arbetet för en stärkt ägande- och brukanderätt måste bidra till uppfyllelse av miljömålen. Samhället skapar regler för detta och dessa regler måste säkerställa att brukandet är långsiktigt hållbart. Utvärderingar visar dock att dagens regelverk är otillräckligt för att bevara arter och nå samhällets miljömål. Det svenska skogsbruket når inte upp till miljö kvalitetsmålen och inte heller till EU:s naturvårdsdirektiv. Alltför ofta uppfylls inte kraven i den svenska miljölagstiftningen.

Det behövs en grönare skogsvårdslag och en utredning bör tillsättas som ser över nuvarande skogsvårdslag i ljuset av nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella avtal och konventioner samt omvärldshändelser. Miljöbalken måste också följas bättre, exempelvis hänsynsreglerna, och tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen måste förstärkas.

20. Relationen mellan skogsvårdslagen och miljöbalken, punkt 10 (V, MP)

av Maria Gardfjell (MP) och Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 25.

Ställningstagande

Gällande lagstiftning för skogsbruket har brister då den i alltför låg omfattning klarar att värna nödvändig miljöhänsyn i skogsbruket. I förarbetena till miljöbalken som trädde i kraft 1999 var det många miljöjurister som hävdade att även skogsvårdslagstiftningen borde ingå i miljöbalken för att värna miljöhänsynen i skogsbruket. Vänsterpartiet menar att det inte minst med anledning av tillståndet för den biologiska mångfalden finns starka skäl för en sådan

juridisk ordning. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur skogs-
vårdslagen kan arbetas in under miljöbalken.

21. Äganderätt, punkt 11 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M),
Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD)
och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande
lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager
detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 24 och
2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 47 och
avslår motionerna
2021/22:1825 av Annicka Engblom (M),
2021/22:2872 av Mattias Karlsson i Luleå (M),
2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 6–8,
2021/22:2977 av Christian Carlsson (KD) och
2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Fundamentet för ett långsiktigt hållbart skogsbruk utgörs av äganderätten.
Detta är speciellt viktigt när det gäller skogsbruk eftersom skogar har så lång
omloppstid. Generationers arbete och investeringar kan behövas för att åstad-
komma avkastning i samband med slutavverkning efter upp till 100 år av
skötsel. Markägare och företagare inom de gröna näringarna ger i växande
omfattning uttryck för en oro över att äganderätten håller på att urholkas
genom flera förslag som den nuvarande regeringen lagt fram.

Det hållbara aktiva skogsbruket är en förutsättning för att Sverige ska kunna
fortsätta övergången till en cirkulär bioekonomi med värmandet om höga
naturvärden och biologisk mångfald. Vi vill stärka enskilda skogsägares rätt
att bruka skogen. Markbrukandebegränsningar ska i det längsta undvikas och
miljöorganisationer ska inte ges möjlighet att ta initiativ till rättslig prövning
av beslut som rör normala skogsbruksåtgärder. Vi vill tillsätta en äganderätts-
utredning för de gröna näringarna.

22. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (S, V, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Elin Segerlind (V), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:198 av Mikael Larsson (C) yrkande 2,
 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 53,
 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9,
 2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15,
 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 80 och
 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 21.

Ställningstagande

Vi anser inte att det finns skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionerna. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 1, 2 och 3.

23. Olika skyddsformer i rapporteringen av skyddad natur, punkt 13 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 77–79.

Ställningstagande

I Naturvårdsverkets skrivelse (NV-01318-21) från sommaren 2021 föreslås, efter en internationell jämförelse och analys mot Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier, att ett antal mindre skyddsformer ska börja rapporteras. IUCN står för International Union for Conservation of Nature and Natural Resources som grundades 1948 och har betecknats som världens största naturvårdsorganisation med över 1 000 ideella organisationer, myndigheter och stater som medlemmar.

De skyddsformer som Naturvårdsverket föreslår ska läggas till i rapporteringen till Europeiska miljöbyrån (EEA) 2022 är arealer med ”obrutna fjäll”, dvs. fjällnära skog, nationalstadsparker, Natura 2000-områden, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Att dessa föreslås ingå i rapporteringen till EEA är ett erkännande av den underrapportering som Kristdemokraterna och många andra påpekat under en tid. Regeringen bör godta förslaget om att ta med de föreslagna skyddsformerna i rapporteringen till EEA.

De nya skyddsformer som Naturvårdsverket föreslår ska tas med i rapporteringen till EEA handlar emellertid om små ytor och förändrar inte Sveriges orättvisa positionering i EU:s stryckklass.

Naturvårdsverket föreslår att skyddsformen frivilliga avsättningar ska börja rapporteras som en lägre form av avsättning (OECM). Den huvudsakliga anledningen till detta är att marken valts ut av markägaren. Oviljan att erkänna skogsbrukarens förmåga att identifiera naturvärden uttrycker en bristande tillit till skogsbrukets naturvårdsarbete. Frivilliga avsättningar bör läggas till i rapporteringen till EEA.

Andra skyddsformer med stora arealer som Naturvårdsverket föreslår ska inkluderas i rapporteringen är strandskydd, riksintressen och skogliga impediment. Det är alla exempel på skyddsformer där markanvändningen har starka restriktioner med ett skydd som överstiger vad andra länder redovisar. Naturvårdsverket anför att skyddsformerna kan vara dåligt dokumenterade och avgränsade. Undantagsvis förekommer jord- och skogsbruk utifrån etablerade förhållanden som föregår skyddsklassningen. I fallet strandskydd oroar sig Naturvårdsverket över att djur- och växtliv inte prioriteras över det rörliga friluftslivet; för riksintressen och impediment är inte det huvudsakliga syftet med skyddsklassningen att bevara naturområden. Likväl är områdena fredade från exploatering. Det går att fråga sig vilken betydelse strandskydd och skogliga impediment har när deras betydelse underkänns på det sätt som görs. Om de i Naturvårdsverkets ögon inte förtjänar att medräknas som skyddade områden kan man fråga sig om de ska fortsätta vara skyddade.

De tre skyddsformerna skogliga impediment, riksintressen och strandskydd bör tas med i Naturvårdsverkets rapportering till EEA. Hinder, som bristande dokumentation, bör lösas genom stärkt dokumentation eller, som i fallet med impediment, att de tas med i en skogsbruksplan.

24. Översyn av mer förmånliga skatteregler, punkt 14 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del och
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5 och
avslår motionerna
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 9 och
2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att det bör utredas om ersättningar till skogsägare ska kunna beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond samt att det bör göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal för att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande. Syftet är att undvika oönskade progressionseffekter i beskattningen.

Vi delar regeringens bedömning att ersättningarna ska kunna periodiseras. Naturvård ska inte vara en förlust för skogsägaren. Samtidigt noterar vi att regeringens formuleringar inte på ett tillräckligt tydligt sätt kommer att styra en framtida utredning i den riktningen. Regeringen har även valt att exkludera ersättning vid nekat avverkningstillstånd i fjällnära skog. Det senare måste ses mot bakgrund av att regeringen även avser att återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Mot bakgrund av den långa tid som regeringen tagit på sig för att presentera en inriktning för skogspolitiken anser vi att det krävs större tydlighet, samt skyndsamhet, i hanteringen av frågor om ersättningar. Vi anser därför att regeringen ska tillsätta utredningen om beskattning av ersättningarna senast den sista april 2022 samt att utredningen ska omfatta beskattning av alla former av ersättningar vid begränsning av skogsbruk. Utredningen ska syfta till att ge skogsägare stor frihet att hantera ersättningarna antingen för markköp eller för andra syften i sin näringsverksamhet, inklusive utdelning till aktieägarna.

25. Översyn av mer förmånliga skatteregler, punkt 14 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 och
avslår motionerna
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 9,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del och
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Ersättning till skogsägare genom naturvårdsavtal eller löseskilling för naturvårdande ändamål ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande. Genom denna ändring i hur intäkter från skogen beskattas är det också rimligt att ersättningen till markägare minskas från dagens 125 procent av marknadsvärdet. Regeringen bör därför återkomma med ett detaljerat förslag på en förändring av beskattningen av intäkter från naturvårdande insatser i skogen.

26. Kriterier för biotopskydd, punkt 15 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att biotopskyddsbestämmelserna inte ska utökas till att omfatta t.ex. kulturmiljövärden och sociala värden, enligt vad som anges i propositionen.

27. Uppdrag om nya modeller för biotopskydd, punkt 16 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen vill se över den formella skyddsformen biotopskydd i syfte att göra den mer flexibel och attraktiv. Detta uppdrag är befogat eftersom biotopskydd som skyddsform i dag präglas av rigida beslut med oförutsedda konsekvenser. Uppdraget behöver behandlas skyndsamt och ges i närtid, senast den sista april 2022.

28. Nya och utvidgade nationalparker, punkt 17 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motion

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

I propositionen skrivs att takten i arbetet med att bilda nya och utvidgade nationalparker enligt nationalparksplanen bör öka. Vi anser att nationalparker inte är ett effektivt sätt att skydda natur eftersom de tenderar att blockera nyttjandet av obefogat stora arealer. De stora parker vi har i framför allt fjällområdet är fantastiska och bidrar till turism och till Sverigebildens utomlands, men i större delen av landet är andra skyddsformer oftast mer lämpliga, inte minst därför att miljöer som kräver skötsel bättre bevaras genom en kombination av brukande och skydd av sin ägare, gärna med stöd av myndigheter.

När det gäller regeringens bedömning i propositionen om nya och utvidgade nationalparker instämmer vi i att lokal delaktighet och samverkan vid bildande av nationalparker är viktigt. Vidare anser vi att buffertzoner till nationalparker ska beslutas av riksdagen samtidigt som en eventuell ny nationalpark föreslås och beslutas. Fortsatt brukande av mark inom nationalparker under överenskomna förutsättningar är vanligt i många andra länder och man bör överväga om detta inte borde bli vanligare även i Sverige.

29. Skogar med höga naturvärden, punkt 18 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del och

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och
avslår motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 8 och 11 i denna del.

Ställningstagande

Det är olyckligt att myndigheter låter tolkningsfrågor kring skogsvårdslagen och frågor som berör rätten att avverka skog gå till domstol för att få domstolens stöd att hindra avverkningar eller inte betala ersättning. Vi känner inte till något fall där berörda myndigheter vänt sig till domstol för att pröva sina möjligheter att skydda ägarens rätt eller betala ut ersättning tidigare. Detta skadar markägares tilltro till myndigheterna. För att undvika att olika tolkningar av lagar fortsätter att leda till allt fler domstolsärenden måste ambitionen vara att undvika tvetydigheter när lagar skrivs och myndigheter får direktiv.

Vi vill därför se en ökad tydlighet när det bl.a. gäller avverkning i det fjällnära området. Regeringen skriver i propositionen att ”inom det fjällnära området medges oftast inte avverkning”. Denna formulering riskerar att tolkas som att avverkning i det fjällnära området inte ska tillåtas. Avverkning i det fjällnära området ska vara tillåten om skogen inte skyddas på goda grunder, i samverkan med markägaren samt med ersättning.

30. Skogar med höga naturvärden, punkt 18 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 8 och 11 i denna del och

avslår motionerna

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del och

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

I dag sker avverkning av skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter. Dessa skogar har ofta hög variation och är ofta naturskogsartade. Naturvårdsverket anser att såväl staten som skogsbruket bör göra stora ansträngningar för att skyddsvärda skogar inte ska avverkas.

Regeringen är av uppfattningen att inga skogar med höga naturvärden ska avverkas, men trots att detta ändå fortsätter att ske har man underlåtit att vidta åtgärder för att förhindra det. Därmed försvåras kontinuerligt möjligheterna att bevara de kvarvarande livsmiljöerna för missgynnade arter i skogsbruket. Regeringen bör skyndsamt ta fram förslag på lagstiftning för att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden.

Den svenska fjällnära skogen är ett unikt område med stora naturskogar och höga naturvärden. Naturskogarna i fjällområdet är några av de få intakta skogslandskap som fortfarande finns kvar i Europa. Det är av högsta prioritet att dessa skogar skyddas.

Mark- och miljööverdomstolen kom 2020 med vägledande domar som konstaterar att skogsägare som inte får avverka i fjällnära skog på grund av att det finns höga naturvärden har rätt till ersättning från staten. Regeringen måste nu säkerställa att natur- och kulturvärdena långsiktigt bevaras och att statliga medel finns tillgängliga för att ersätta markägare som har rätt till ersättning.

Jag välkomnar att regeringen i budgeten för 2022 ökar anslaget för skydd av värdefull natur men det saknas en långsiktig strategi för att säkerställa att de fjällnära skogarna får ett långsiktigt formellt skydd. Naturvårdsverket har också tydliggjort behovet av medel för skyddet av fjällnära skogar i sitt budgetunderlag till regeringen för 2022–2024. Myndigheten har även konstaterat att det behövs särskilda insatser för att bevara stora naturskogar som i dag förvaltas av de statliga skogsförvaltarna. Regeringen bör se till att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras.

31. Arealmål för skog undantagen från skogsbruk, punkt 19 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 7 och 31,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 16,

2021/22:3436 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 35,

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 43 och 46 samt

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19 och

avslår motion

2021/22:3255 av John Widegren m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sverige skyddar redan i dag stora arealer skog. Att undanta ytterligare arealer från produktion utgör ett hot mot skogens möjligheter att bidra till klimatomställningen. Naturvård sker inte heller bara genom statlig försorg och övertagande av mark utan utförs dagligen av skogsägarna själva. Det hållbara svenska skogsbruket har länge kombinerat produktion tillsammans med naturhänsyn.

Skogsägarnas medverkan är viktig för att skogsbruket ska bli ännu bättre på att skydda sällsynta arter. Att ytterligare öka totalarealen skog undantagen från brukande behövs inte för att bevara Sveriges skogslevande arter men hotar däremot en redan utsatt landsbygd. Det totala arealmålet för skog är med råge uppfyllt, även om utvärderingar och rättelser av enskilda skyddade områden löpande behöver göras. I den mån specifika områden behöver undantas från skogsbruk bör detta motiveras med att akut hotade arter behöver detta skydd.

Kraven på att mer och mer skogsmark ska tas ur produktion, trots att mer än en fjärdedel av skogsmarken inte brukas, är även oförenliga med omställningen till ett fossilfritt samhälle där ett aktivt och hållbart skogsbruk bidrar med produkter som ersätter fossila produkter, t.ex. cement vid husbyggen och fossila bränslen i fordon. Forskning från SLU visar att vi tvärtom behöver öka tillväxten och produktionen i skogen för att dra större nytta av den i klimatomställningen. I dag skördas i princip hela den tillgängliga tillväxten i skogen. Det betyder att om vi ska göra mer av någon skogsprodukt måste vi göra mindre av någon annan, eller också måste skogens tillväxt öka

så att skogen räcker till mer. Den ökade efterfrågan måste tillåtas vara mer styrande för den svenska skogspolitiken. Produktionskraven som ställs på skogen är stora och politiken får inte utformas på ett sätt som gör det omöjligt att leva upp till dessa.

Den aktivt och hållbart brukade skogen gör störst nytta för miljön och klimatet. Om kraven på att skydda mer skog fortsätter kommer Sverige snart i praktiken att få ett avverkningstak. Det skulle innebära en kraftig inskränkning i skogsägarnas frihet och försvåra för skogens bidrag till klimatomställningen. Vi anser därför att gränsen, arealmässigt, för hur mycket skog som kan tas ur produktion har passerats.

Vi anser att såväl skogsutredningen som regeringen misslyckats med att beskriva hur skogsbruket ska klara av att möta denna ökande efterfrågan, och att regeringen inte tydligt markerar mot ambitionerna i skogsutredningen att undanta stora arealer från att brukas. Bioekonomin är en viktig del av klimatomställningen. Det är dags att skogsproduktionen styrs mer mot att kunna leverera så mycket klimatnytta som möjligt.

Vi anser att den totala arealen mark som ska undantas från produktion inte ska öka. När nya områden tas ur produktion för att skydda höga naturvärden bör utgångspunkten vara att i motsvarande omfattning börja bruka områden med relativt lägre naturvärden som tidigare skyddats.

32. Olika krav på undantag av skog från brukande, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4–6, 9, 32, 36 och 38,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 18 och

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och

avslår motionerna

2021/22:2767 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 11 och

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Den enskilt ägda skogen utgör grunden för det svenska skogsbruket och har mycket stor betydelse för sysselsättning och boende på landsbygden. Därför

ska enskilt ägd skogsmark inte få köpas eller på annat sätt överföras till bolagsägd skog vare sig genom vanlig försäljning eller som kompensation för arealer avsatta för skyddsändamål. Dessutom bör enskilt ägd skogsmark inte få köpas eller på annat sätt överföras till statlig ägo för naturskydd utan att motsvarande skog i samma eller en närliggande kommun överförs från naturskydd till enskilt ägd produktionsskog. Vidare ska undantagande av skog från brukande genom myndighetsbeslut i första hand ske på redan tidigare statligt ägd mark.

Vidare hänvisas ofta i debatten om naturskydd till förekomsten av arter som är inskrivna i rödlistan. Att använda hela rödlistan är missvisande, eftersom många av de rödlistade arterna är allmänt förekommande, såsom björktrast och skogshare. Starkare fokus bör riktas mot klasserna akut hotade och starkt hotade arter i rödlistan. Ett fokus på de mest utrotningshotade arterna kommer att leda till effektivare naturvård och mycket lägre kostnad för samhället. Nya skyddsåtgärder bör i första hand riktas mot de akut hotade arterna i rödlistan, och i andra hand mot starkt hotade enligt samma lista. På så sätt krävs ett verkligt konstaterat behov i det enskilda fallet för att mark ska tas ur bruk. Samtidigt kan även ett stort antal andra arter gynnas, som behöver liknande miljöer. Det är effektiv naturvård.

Kriterierna för biotopskyddsområden är för vida i dag, vilket gör att områden kan undantas från brukande trots att de egentligen är ganska vanliga. Situationen är inte förutsägbar för markägare. Därför ska i normalfallet skydd av skog som undantas från brukande på privat mark villkoras med påvisad förekomst av akut hotade arter och arealen som undantas från brukande ska inte överstiga vad som verkligen krävs för att skydda denna förekomst. Skydd av skog på privat mark och på myndigheternas initiativ bör grundas på konstaterad förekomst av akut hotade arter enligt den svenska rödlistan.

När det gäller hänvisning till förekomst av ovanliga arter vid nyttjande-begränsning ska endast konstaterad förekomst av akut hotad art enligt rödlistan kunna anföras. Ett exempel på sådant myndighetsutövande som med rätta kan uppfattas som godtyckligt är att hindra markanvändning genom att åberopa att det på just den aktuella platsen finns en i Sverige inte akut hotad art men som där befinner sig vid gränsen av sitt utbredningsområde. Det torde knappast finnas någon mark i landet som inte hyser åtminstone någon art som befinner sig vid gränsen för sitt utbredningsområde. Sådan argumentation ska inte kunna utgöra skäl för att hindra av markanvändning, t.ex. avverkning. Vi vill understryka att restriktioner i fråga om brukande av skog utöver vad som är tydligt fastlagt i lag alltid och omgående ska åtföljas av ersättning.

När man från vissa håll talar om att Sveaskogs skogar ska undantas från skötsel bör man hålla i minnet inte bara att en stor del redan är undantagna från skötsel utan också att de mest skyddsvärda skogarna redan tidigare överförts till Naturvårdsverket och Fastighetsverket. Därför ska statens skogar som är undantagna från skogsbruk till sin stora majoritet vara de som redan ägs av Naturvårdsverket och Fastighetsverket.

Vidare anser vi att skogspolitiken bör göra tydligare skillnad mellan statligt ägda respektive privatägda skogar och skogsskötseln på dessa. På privatägd mark måste markägarens ägande- och brukanderätt respekteras i högre grad än vad som varit fallet under senare årtionden, och åtgärder som är tillåtna enligt skogsvårdslagen ska endast begränsas i undantagsfall.

33. Olika krav på undantag av skog från brukande, punkt 20 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 6 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4–6, 9, 32, 36 och 38,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 18,

2021/22:2767 av Sten Bergheden (M),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 11 och

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Överlåtelse av statlig mark som ersättning för miljövärdande insatser eller för att tillvarata allmänhetens möjligheter till friluftsliv ska genomföras som byten mot annan mark.

34. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (S, V, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Elin Segerlind (V), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 40,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

Vi anser inte att det finns skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionerna. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 4, 5 och 6.

35. Revidering av miljö kvalitetsmålen, punkt 22 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 23,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 45,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 15 och 26,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv har utformats på sätt som inte är realistiska och som leder till allt mer expansiva anspråk på att undanta mark från att brukas. Vi anser därför att miljömålen preciseringar bör omformuleras på ett sätt som värnar biologisk mångfald och viktiga naturvärden samt säkerställer att Sverige lever upp till internationella åtaganden om detta, men som samtidigt är realistiskt nåbart utan att göra avkall på andra önskvärda nyttor, såsom skogens bidrag till klimatomställningen eller markägarens rätt att bruka sin mark. Det är viktigt att miljömålen ges ramar som gör att skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö kan förenas. Det saknas i dag en avvägning mot andra mål, vilket innebär att mänsklig påverkan i alltför hög grad anses önskad.

36. Revidering av miljö kvalitetsmålen, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 45 och avslår motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 15 och 26,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 23,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Oklarheter i redovisning, rapportering och slutsatser visar att utvärderingen av miljömålet Levande skogar behöver förändras. Vissa av målen är vidare enligt experter rent utopiska då de inte kan nås. Exempelvis kan inte alla arter uppnå gynnsam bevarandestatus inom Sveriges gränser. Ett mycket stort antal arter som lever i Sverige har aldrig haft en tillräcklig numerär för att kunna sägas ha, någonsin ha haft eller någonsin kunna komma att nå sådan status. Sådana utopiska mål behöver så snart som möjligt arbetas bort ur miljömålen. Målen bör också vara formulerade så att de är realistiskt nåbara fram till 2030, för att vara relevanta som en del av Sveriges åtgärder för att uppfylla Agenda 2030.

37. Revidering av miljö kvalitetsmålen, punkt 22 (V, MP)

av Maria Gardfjell (MP) och Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 15 och 26 samt avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 45,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 23,
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13,
2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och
2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk för att främja ett mer variationsrikt och hållbart brukande. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att miljöhänsynen stärks i denna skogsbruksmetod och att alternativa skötselmetoder i större utsträckning används i områden där det är lämpligt. Hyggesfritt skogsbruk, som exempelvis kontinuitetsskogsbruk, kan t.ex. vara ett lämpligt alternativ i tätortsnära områden eller i skogar som är viktiga för besöksnäringen. Med denna skogsbruksmetod kan skötseln inriktas på anpassade gallringar som plockar ut mogna träd och lämnar mindre att växa vidare. Med hyggesfritt skogsbruk används skogsbruksmetoder som inte kallägger marken. Rätt utformat och i lämpliga områden kan också hyggesfritt skogsbruk främja den biologiska mångfalden bättre än trakthyggesbruket.

I Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljö kvalitetsmålen och etappmålen 2015 konstateras i fråga om kalhyggesfritt skogsbruk att myndigheter bör arbeta med rådgivnings- och kunskapsinsatser i större omfattning och att regeringen bör ta ställning till om det krävs kompletterande styrmedel för att få till stånd en snabbare utveckling.

Turistnäringen är en verksamhet som i omsättning kan mäta sig med våra största företag. Våra nationalparker – där skogen är helt skyddad – har blivit en besöksmagnet i sig och besöks årligen av mer än två miljoner människor varav en tredjedel är utländska turister. Turism påverkas naturligtvis inte bara av hur våra skogar brukas, men inte minst i glesbygden är skogen helt avgörande för att naturturismen ska kunna fortsätta växa. Hyggesfritt skogsbruk kan som rätt använd skötselmetod även stärka skogens värden i form av turism.

Ibland används den svenska skogsbruksmodellen som ett föredöme när det gäller att behålla skogens funktion som kolsänka och därmed motverka den globala uppvärmningen. Men det har ifrågasatts av miljö rörelsen och oberoende forskare. När man skapar ett kalhygge omvandlas en yta skog från sänka till källa och ett kalhygge släpper ut stora mängder växthusgaser under de första 10–15 åren efter kalavverkningen. Den unga skogen fungerar sedan som kolsänka, men den har ett litet kolförråd. En äldre skog tar även den upp koldioxid och har ett stort kolförråd. Att öka inslaget av kontinuitetsskogsbruk där i stället särskilt utvalda träd eller mindre grupper av träd avverkas kan ge vinster för både den biologiska mångfalden och klimatet samt stärka skogens sociala värden.

Naturvårdsverket konstaterar i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 att det för att komma närmare miljömålet Levande skogar behövs bl.a. en ökning av den areal som brukas med hyggesfria metoder. En nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Vidare försvårar regeringens skogspolitik möjligheten att nå ett flertal av våra miljökvalitetsmål som har antagits av riksdagen. Stärkt miljöhänsyn är fortsatt underordnad åtgärder för att stimulera produktionsintressen. Det saknas därutöver strategiskt arbete för att stärka landskapsperspektivet i naturvårdsarbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Detta är helt nödvändigt då hotade arter och livsmiljöer i dag fortsätter att fragmenteras. Förutom att den generella miljöhänsynen i skogsbruket behöver stärkas behövs en samlad skogspolitik för det formella och frivilliga skogsskyddet i syfte att stärka landskapsperspektivet för våra skogsarter. För att skogen ska brukas och skyddas så att resurser nyttjas hållbart krävs att skogsvårdslagstiftningen moderniseras. Regeringen bör se till att det görs en översyn av skogspolitiken för att stärka måluppfyllelsen av våra miljökvalitetsmål och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser.

38. Revidering av miljökvalitetsmålen, punkt 22 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 45,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 15 och 26,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 23,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi beklagar de senaste årens polariserade debatt om svensk skogspolitik och det höga tonläget. En återkommande fråga har rört hur mycket skog som är skyddad i Sverige och hur mycket som behöver skyddas för att bevara den biologiska mångfalden. Här blandas ofta olika siffror och påståenden i

debatten och det har inte gynnat vare sig skogsnäringen eller naturvårdsarbetet. Det riskerar att leda till en ryckig politik utan långsiktighet.

Vi vill att det ska tillsättas en parlamentarisk beredning som ska se över hur målen i skogspolitiken ska vara formulerade och tillämpas. Till exempel ska nya etappmål kunna diskuteras och hur Sveriges internationella åtaganden ska tolkas och genomföras. I dag skiljer sig Sverige från andra länder i Europa när det gäller hur vi redovisar skyddad natur. Det har stor betydelse för hur såväl resultat som måluppfyllelse ska tolkas och det behövs därför en bredare politisk enighet om dessa ställningstaganden.

39. Kvalitetssäkring av frivilliga avsättningar, punkt 23 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Det långsiktiga skyddet av skog är en central del i miljökvalitetsmålet Levande skogar. För att uppnå målet förutsätts att det formella skyddet ökar och att skogsägarna frivilligt avsätter skogsmark. De frivilliga avsättningarna har dock i många fall visat sig vara av begränsat värde för biologisk mångfald. I dag finns inte statlig kontroll av vare sig kvalitet eller långsiktighet, och dokumentation saknas över många av de områden som anses skyddade. Dessutom kan arealen frivilligt avsatta skogar flyttas omkring i landskapet.

Sammantaget är detta mycket problematiskt då frivilliga avsättningar ingår i ett nationellt långsiktigt mål för samhällets gemensamma bästa. Frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga, dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdessynpunkt för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar.

40. Förtydligande av regelverket om rätt till ersättning, punkt 24 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 9 och 10 samt avslår motion

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Begreppet ”pågående markanvändning” är centralt när det gäller rätten till ersättning i samband med att en markägare fråntas rätten att bruka sin mark. Skogsstyrelsen och Kammarkollegiet har valt att hävda att föryngringsavverkning av fjällnära skogar inte ska betraktas som pågående markanvändning, eftersom skogen inte brukats under lång tid och inte brukats med föryngringsavverkning med dagens mekaniserade teknik.

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt underkände i januari 2019 detta resonemang och gav skogsägarna rätt. Staten måste därmed betala samma ersättning som vid bildande av naturreservat när ansökan om avverkning av fjällnära skog avslås. Skogsbruk är en långsiktig verksamhet och det är fullt normalt att det går årtionden mellan olika åtgärder, vilket av naturliga skäl är ännu mer accentuerat i landets kärvaste klimatlägen med deras låga skogstillväxt.

I propositionen anger regeringen att den avser att återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog. Vi anser att allt skogsbruk bör klassificeras som pågående markanvändning, vilket skulle tydliggöra rätten till ersättning när brukandet begränsas. Regeringen bör senast den sista april 2022 återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

41. Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering, punkt 25 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 17,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 9 samt

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 11 och 13 samt avslår motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17 och

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

Av propositionen framkommer att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Det är en bra bedömning som besparar landets skogsägare en process som dömts ut för att dels strida mot förvaltningslagen, dels drabba enskilda markägare på ett oproportionerligt sätt. Sambandet mellan registrering av nyckelbiotoper och frivillig certifiering har i praktiken inneburit att markägare belagts med brukandeförbud, då möjligheterna att sälja skogsråvaran begränsas. Det gör att nyckelbiotopsregistreringarna innebär en omfattande inskränkning i äganderätten utan att skäligen ersättning ges.

Vi anser dock att denna osäkerhet inte adresseras tillräckligt väl genom propositionens förslag och att regeringens ambitioner att agera i frågan är otillräckliga. Vi anser därför att regeringen omedelbart ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att definitivt upphöra med nyckelbiotopsregistreringen. Detta bör tydliggöras genom ett myndighetsuppdrag.

Vi anser även att det mot bakgrund av de omfattande konsekvenser som nyckelbiotopsregistreringen får för markägaren, samt den otydlighet som råder kring bedömningarna, bör erbjudas en möjlighet för markägare att hos Skogsstyrelsen ansöka om att få bedömningen omprövad och upphävd. Denna omprövning bör även vara möjlig att överklaga i domstol.

42. Nyckelbiotopsinventering och nyckelbiotopsregistrering, punkt 25 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 17,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 12,

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 6 och 9 samt

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 11 och 13.

Ställningstagande

Skogsstyrelsen har beslutat att man ska upphöra med att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar utan att det resulterat i några åtgärder från regeringen. Dessa åtgärder leder oss längre ifrån att uppnå flera av våra miljömål, och det lägger grunden för fortsatt utarmning av den biologiska mångfalden. Regeringen bör därför ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se till att registrering av nyckelbiotoper även i fortsättningen möjliggörs i samband med avverkningsanmälningar.

43. Nyckelbiotopsregistrering i övrigt, punkt 26 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 14 och avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 42.

Ställningstagande

Vi anser att det mot bakgrund av de omfattande konsekvenser som nyckelbiotopsregistreringen får för markägaren, samt den otydlighet som råder kring bedömningarna, att markägare med sådan mark bör erbjudas förtur vid ansökan om formellt skydd av marken – detta för att befria markägare från den osäkerhet som nyckelbiotopsregistreringen innebär. Ett formellt skydd tydliggör även markägarens rätt till ersättning.

44. Nyckelbiotopsregistrering i övrigt, punkt 26 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 42 och
avslår motion

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Skogsutredningen föreslår att nyckelbiotoperna avskaffas, vilket vi har förespråkat i många år. Skydd bör inte bygga på en så vid definition som i dag utan i normalfallet utgå från konstaterad förekomst av verkligt sällsynta (akut hotade) arter. Med denna förändring säkerställs att systemet blir mer objektivt och att naturskyddsinsatser görs där de gör störst nytta i förhållande till kostnaderna för ägarna och för samhället.

Dessutom har låsningen som uppstått på grund av certifieringsöverenskommelser i kombination med kraftigt ökad areal nyckelbiotoper skapat en mycket olycklig situation, vilken måste upphöra. Regeringen måste nu agera för att förbättra situationen genom att aktivt verka för att parterna, inklusive Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter, skogsägare, skogsindustriföretag och certifieringsorganisationer, tillsammans löser de aktuella problemen utan att göra tillvaron mer komplicerad för skogsägarna.

45. Nyckelbiotopsregistret, punkt 27 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 41 i denna del och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 12 och avslår motion

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att tillgången till nuvarande register av nyckelbiotoper bör begränsas så att endast berörd markägare och Skogsstyrelsen har tillgång till informationen, på grund av bristerna i nyckelbiotopsregistreringen. Undantag för forskningsändamål bör vara möjliga att göra.

46. Analys av rättssäkerheten i nyckelbiotopsregistret, punkt 28 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 43.

Ställningstagande

Vi anser att en ordentlig utvärdering behöver göras av samtliga nyckelbiotoper och en öppen och på lämpligt sätt anonymiserad databas skapas för forskare, beslutsfattare och andra intresserade för att möjliggöra analys, sakligt grundad debatt och skapandet av ett mer effektivt system för framtiden. Databasen bör specifikt användas för att nå klarhet i frågan om huruvida myndigheter

och/eller enskilda tjänstemän medvetet utnyttjat nyckelbiotoperna för att kunna stoppa avverkningar utan att betala ersättning.

47. Inventeringar i skogen genom moderna digitala fjärranalysmetoder, punkt 29 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

I propositionen gör regeringen bedömningen att inventeringen i skogen bör utvecklas genom nya moderna digitala fjärranalysmetoder som stöd till fältinventeringar, samt att dessa ska vara rikstäckande och identifiera objektiva förhållanden i naturen som kan vara av betydelse för skogsbrukets planering, arbetet med biologisk mångfald och nationella klimat- och miljömål. Vi är positiva till användningen av modern teknik för att utveckla skogsbruket men menar att det finns skäl att vara mycket kritisk till den här typen av statliga inventeringar och att användningen av dem bör begränsas.

De flesta skogsägare har redan i dag god kännedom om läget i sina marker och har utifrån egna bedömningar utvecklat sina skogsbruksplaner. Att staten tar på sig ett större ansvar för kunskapsuppbyggnaden är en misstroende-förklaring mot skogsägarna och lägger grunden till ökad statlig inblandning i hur skogsbruket går till.

Regeringen bedömer i propositionen att kunskapsunderlag kan bidra till uppfyllelse av miljö kvalitetsmålet Levande skogar utan att det kan betraktas som ett myndighetsbeslut. Man menar även att informationen bör tillgängliggöras. Det finns därmed skäl att befara att datainsamlingen kan lägga grunden för en liknande situation som den som uppstod på grund av nyckelbiotopsinventeringen, dvs. att informationen används för att ställa krav på markägarna från andra parter, t.ex. certifieringsorganisationer, och att det därmed utvecklas till en ny form av inskränkning utan ersättning.

Mot bakgrund av att vi anser att miljömålen bör ses över på grund av att de medför en alltför hög ambition att undanta mark från att brukas, finns det skäl att också avvisa förslaget om ytterligare verktyg som syftar till att uppnå målet i nuvarande form. Vi anser därför att regeringen inte ska ge myndigheter i

uppdrag att utveckla metoder för att med hjälp av moderna digitala fjärr-analysmetoder identifiera förhållanden i naturen.

48. Inventering vid formellt skydd och avverkning, punkt 30 (M, SD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 16.

Ställningstagande

Vi anser att beslutsunderlag för formellt skydd eller nekad avverkning alltid ska tas fram genom inventering på plats, att markägaren ska erbjudas möjlighet att närvara vid dessa inventeringar och att resultatet av inventeringen ska gå att överklaga.

49. Uppdrag om regelförenkling, punkt 31 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17 och
avslår motion
2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

I propositionen gör regeringen bedömningen att ett uppdrag om regelförenkling inom skogsbruket bör ges till Skogsstyrelsen, i syfte att stärka äganderätten och underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn. Man konstaterar också att Skogsstyrelsen redan i dag har ett uppdrag att arbeta med

ett förenklingspaket för skogsbruket, vilket ska redovisas till regeringen senast den 15 februari 2023.

Vi välkomnar regelförenklingar för skogsbruket men menar att dessa tydligare måste utgå från skogsägarens och skogsnäringens beskrivningar av vilka hinder som skapar de största problemen, och att arbetet bör ske i samråd med skogsnäringen. Vi menar därför att uppdraget på ett tydligt sätt ska ha denna inriktning.

50. Uppdrag om regelförenkling, punkt 31 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 13 och 14 samt avslår motion

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att Skogsstyrelsen ges ett uppdrag om regelförenkling. Utöver utredningens regelförenklingsförslag om översyn av bestämmelserna om lägsta ålder för förnygringsavverkning, ransoneringsregler och brukningsenhet lägger regeringen till uppgiften att med hjälp av digitala data och kartmaterial kunna förenkla skogsföretagandet.

Uppdragen är angelägna, men till detta bör även tilläggas ett uppdrag att förkorta handläggningstider, principiell vägledning för myndigheter att undvika byråkrati i form av nya utredningskrav och redovisning för skogsföretagare samt ett borttagande av samrådskravet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. De delar som bör tas bort från samrådskravet är skogsbruksåtgärder som är anmälningspliktiga enligt skogsvårdslagen, naturvårdande skötsel och åtgärder för att begränsa allvarliga skador från t.ex. barkborreangrepp. Det är angeläget att uppdraget ges snarast, senast den sista april 2022.

51. Avverkningsanmälningar, punkt 32 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 15 och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 76.

Ställningstagande

Det förekommer att organisationer gör oönskade inventeringar på annans mark i syfte att sätta stopp för skogsavverkningar, vilket dessutom har förenklats av att Skogsstyrelsen tidigare på eget initiativ har börjat publicera avverkningsanmälningar på sin webbplats. Hanteringen skapar problem, särskilt för mindre skogsägare. I ljuset av detta anser vi att det bör övervägas att höja gränsen för när en avverkningsanmälan måste göras. I dag måste alla avverkningar större än 0,5 hektar anmälas minst sex veckor i förväg. Vi anser att det bör övervägas att höja denna nivå för att minska byråkratin och underlätta för skogsbruket.

52. Avverkningsanmälningar, punkt 32 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23 samt

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 15 och

avslår motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 76.

Ställningstagande

Skogssektorn är en mycket viktig komponent i Sveriges levande landsbygd liksom i hela landets ekonomi, där den är vår ojämförligt största nettoexportör, om importerade insatsvaror räknas bort. Skogsägarna är nyckelpersoner i näringen eftersom de sköter skogen under årtionden fram till att virke kan levereras och naturligtvis även därefter. Deras förtroende för att samhället står bakom långsiktigt skogsbruk är avgörande. Det behövs minskad byråkrati kring skötsel och avverkning av skog – den bärande tanken med nuvarande skogslagstiftning var ju vid dess införande 1993 att medge frihet under ansvar. Snabbare handläggning av skötsel och avverkning av skog måste vara en viktig del i arbetet för att stötta skogsägarna.

Innan en skog slutavverkas ska enligt lag en avverkningsanmälan göras till Skogsstyrelsen om ytan är större än 0,5 hektar, minst sex veckor innan avverkningen påbörjas. Ibland finns det anledning att påbörja avverkningen innan dessa sex veckor har gått, exempelvis när det visar sig att en markgranne påbörjat avverkning och maskiner därför finns på plats. Man kan då ansöka om dispens för att få påbörja avverkningen tidigare. I dag är det dock svårt att få en sådan dispens. Vi anser att möjligheten att få dispens vid avverkningsanmälningar ska ökas och att handläggningstiden för en avverkningsanmälan på sikt ska förkortas till i normalfallet två veckor.

I juli 2018 trädde en ny förvaltningslag (2017:900) i kraft. Enligt lagens 5 § ska myndigheters åtgärder ”aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot”. Skog sköts vanligen av sin ägare under lång tid, i många årtionden, innan den når slutavverkningsålder. Inkomsten vid en slutavverkning kan vara den enda större intäkten från ett skogsinnehav under tiotals år. Det är uppenbart att hindrandet att tillgodogöra sig en sådan intäkt skapar mycket stora besvär för skogsägaren. Skogsägares rätt att utföra avverkning, förutsatt att skogsvårdslagens generella krav är uppfyllda, måste därför i de allra flesta fall vara skyddad av denna proportionalitetsprincip.

53. Avverkningsanmälningar, punkt 32 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 76 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 22 och 23,

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 15 och
2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Avverkning av skog får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan gjorts till Skogsstyrelsen. Jag anser att tiden mellan avverkningsanmälan och avverkning ska förkortas till tre veckor.

54. Slutavverkningsålder, punkt 33 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 75 och

avslår motion

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

I dag har Skogsstyrelsen föreskrifter för när en markägare får göra en slutavverkning. En lägsta slutavverkning anger när slutavverkning tidigast får ske. Det finns dock flera tillfällen när det kan vara befogat att slutavverka för att plantera på nytt, t.ex. möjligheten att avverka gran som planterats i tallmark och därmed växer dåligt samt skog som skadats av stormar eller insektsangrepp. Ett annat skäl till detta är att öka produktiviteten i skogen, bl.a. genom att ersätta skogar med dåligt plantmaterial.

Ett långsiktigt hållbart skogsbruk kräver större flexibilitet vad gäller avverkningsålder. I vissa fall bör åldern för slutavverkning kunna sänkas eller helt tas bort. Det bör i högre grad vara upp till markägaren att avgöra när skogen ska avverkas, och de bestämmelser som reglerar detta bör avvecklas. Vi anser att det bör utredas hur detta ska möjliggöras.

55. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, punkt 34 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 46.

Ställningstagande

Det är inte rimligt ur artskyddssynpunkt att spara lika stor andel i procent av alla naturtyper. I Sverige är omkring 7 miljoner hektar skog undantagna från brukande, den övervägande delen barrskogsdominerad. En annorlunda situation råder för mellanformer mellan skogs- och jordbruksmark och även för ädellövskog. Slåttermarker, betesmarker och olika marker som kännetecknas av äldre former av jordbruksanknuten användning står tillsammans för mindre än 500 000 hektar. Arealen ädellövskog utgör mindre än 1 procent av skogsarealen, ca 200 000 hektar, varav mer än hälften i Halland, Skåne och Blekinge.

De här naturtyperna täcker således mycket små arealer och består av mycket varierande miljöer, bl.a. betesmarker med huvudsakligen gräs såsom hagmarker, slätterängar, områden hävdade av olika slags skogsbyte, lokala former såsom fåbodbete och alvarbete, mosaikbetesmarker och skogsbryn mot åkermark, naturbetes- eller slåttermark samt mot igenväxande jordbruksmark. Fortsatt bortfall av sådana marker riskerar därför att få stor negativ effekt. Därför ska skydd inte i första hand inriktas på en given andel av totalarealen utan anpassas efter naturtypens totala areal och med hänsyn till förekomst av akut hotade arter. Av ovanliga naturtyper behöver större andel av arealen vara föremål för naturvårdsinsatser för att en tillräcklig areal ska nås.

I rapporten Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark – ett samverkansprojekt inom Miljömålsrådet (2017) betonas bl.a. följande behov, vilka vi stöder:

- forskning om samband mellan konkreta skötselåtgärder och artbevarande
- mer rådgivning och utbildning för personer verksamma inom skogs- och lantbruksnäringen om metoder för bevarande och skötsel av dessa miljöer
- översyn av förnygringskravet i skogsvårdslagen så att det inte står i vägen för bevarandet och utvecklingen av värdefulla miljöer
- utredning om, utveckling av och information om olika finansieringsformer, både på basis av EU:s stödformer och i form av nationella stöd, för

- att kunna ge skogs- och jordbrukare skäligt betalt för det arbete de kan utföra för att vårda och utveckla dessa känsliga miljöer
- fortsatt arbete med skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn, så att resurser läggs där de gör mest nytta.

56. Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen, punkt 36 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del och avslår motion

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

I propositionen föreslås ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt och att tillväxten ska öka genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassningen och den biologiska mångfalden ökar i produktionsskogen. Vi anser att mål för klimatanpassningen inte ska läggas fast innan man provat lämpliga metoder för klimatanpassning. Utvecklingen av olika varianter av skogsskötsel för klimatanpassning ska först hanteras separat som ett uppdrag till SLU.

57. Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen, punkt 36 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 10 och avslår motion

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen ska tas fram. Förbättrad skogsskötsel ska ge en ökad tillväxt i biomassa. Detta står emellertid i skarp kontrast till propositionens ambition att ta virkesproduktionsmark ur drift i samma omfattning. Jag anser därför att det bör tydliggöras att målet omfattar ökad biomassa tillgänglig för virkesproduktion.

58. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, punkt 37 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 15 och 21 samt

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 och

avslår motionerna

2021/22:1917 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:3020 av Aron Emilsson (SD),

2021/22:3204 av Per Åsling (C),

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 16 och

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 59.

Ställningstagande

Tack vare långsiktiga investeringar och förutseende politiska beslut har skogens tillväxt och virkesförråd fördubblats under de senaste 100 åren. Svenska skogsägare planterar två nya träd för varje träd som avverkas. Den svenska skogen binder över 80 procent av Sveriges totala utsläpp av koldioxid. På samma gång har skogsnäringen bidragit till jobb och ekonomisk tillväxt.

Skogsråvara kan användas i produkter som ersätter t.ex. plast och andra energikrävande material och för att ersätta fossila bränslen och drivmedel. Skog som växer binder kol och sänkan av kol i skogen har fördubblats det senaste seklet.

För att få bästa resultat för klimatets skull behöver skogen brukas. Att skapa förutsättningar för ökad tillväxt och ökad produktion i de svenska skogarna ökar också potentialen för substitution av fossila produkter. Skogsprodukter för byggindustrin både i Sverige och i andra länder bidrar också till att minska klimatpåverkan från andra mer energikrävande byggmaterial, varför ökad export av trä också kan bidra till minskad klimatpåverkan. Skogen har stor potential att bidra i kampen mot klimatförändringarna.

Vi anser att den potentialen ska tas till vara. Tillväxten i de områden som brukas måste därför också förbättras. Skogsstyrelsen presenterade under 2020 resultatet av en samverkansprocess där man tillsammans med skogsnäringen och forskare utvecklat en mängd förslag som kan leda till ökad produktion. Förslagen presenteras i Skogsstyrelsens rapport Skogsskötsel med nya möjligheter som innehåller 88 förslag för ökad tillväxt och därmed långsiktiga möjligheter att såväl öka produktionen av biobaserade produkter som binda koldioxid i växande träd. Det handlar bl.a. om förädling, skogsskötsel i form av plantering, röjning och gallring, samt insatser för att minska skadorna från t.ex. skadeinsekter och klövvilt. Att öka produktionsförmågan i det svenska skogsbruket baserat på denna rapport måste vara ett av de viktigaste målen med skogspolitiken. Vi anser att förslagen som utarbetats ska genomföras.

Sverige är rikt på skog, och skogen utgör en fantastisk resurs. Den privata äganderätten ligger till grund för ett framgångsrikt och hållbart svenskt skogsbruk som under 100 års tid har kombinerat ökade avverkningsnivåer med ett ökat virkesförråd. För att gynna den biologiska mångfalden gör skogsägarna bl.a. frivilliga avsättningar av skog. Det finns också flera former av formellt skydd för skogsområden, såsom naturreservat och Natura 2000-områden. Skogsvårdslagen föreskriver att produktionsmål och miljömål ska vara jämställda. Förvaltarskapstanken och långsiktigheten i svenskt skogsbruk gör att skogsägare kan bidra till att sällsynta eller särskilt viktiga arter finner en god livsmiljö på deras marker. Exempelvis visar forskning att skogsbrukets beslut att lämna kvar träd som småningom blir till höga stubbar på kalhyggen leder till att fler skalbaggar och andra insekter söker sig dit. Ett sådant skogsbruk bidrar till den biologiska mångfalden och bör därför premieras.

Tyvärr straffas i stället många av de skogsägare som bedrivit ett skogsbruk med hög miljöhänsyn, då de inte tillåts genomföra planerade avverkningar med hänvisning till exempelvis artskyddsförordningen och den tidigare inventeringen av nyckelbiotoper. Vi ser med oro på att incitamentsstrukturen för ett hållbart skogsbruk snedvrids på detta sätt.

Inom miljöpolitiken är det överlag viktigt att incitament för hållbart brukande av skog, mark och vatten inte ställer produktionsmål och miljömål i konflikt med varandra. Tvärtom behövs en helhetssyn.

59. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, punkt 37 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 16 och
avslår motionerna
2021/22:1917 av Åsa Coenraads (M),
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 13,
2021/22:3020 av Aron Emilsson (SD),
2021/22:3204 av Per Åsling (C),
2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 15 och 21,
2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 och
2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 59.

Ställningstagande

Den svenska skogen har en ovärderlig roll för svensk ekonomi och för att fasa ut det fossila. I dagens debatt framförs ofta att vi måste låta den svenska skogen stå för att rädda klimatet, eftersom klimatkrisen är akut, medan ett träds kretslopp är runt 70–110 år. Detta kan kanske ses som en ”quick fix” men riskerar enligt oss att underminera våra långsiktiga klimatmål. En växande skog fångar upp utsläppen av koldioxid. Den svenska skogen nettobinder mer än 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter varje år. Men när skogen slutar växa når den en kolbalans, dvs. att den släpper ut och binder lika mycket kol och slutar bidra med klimatnytta. Vi vill att skogen ska stå, den ska växa och ta upp koldioxid, men den ska också brukas ansvarsfullt. Vi behöver därför ett regelverk som fortsättningsvis möjliggör ett ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara.

60. Förutsättningar för att öka skogens produktionsförmåga, punkt 37 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 59 och avslår motionerna

2021/22:1917 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:3020 av Aron Emilsson (SD),

2021/22:3204 av Per Åsling (C),

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 15 och 21,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 och

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Ett ökat uttag av biomassa måste ske på ett hållbart sätt. Det måste också hela tiden säkras att LULUCF-sektorns totala upptag fortsätter att öka även om uttaget av biomassa också ökar. I det planerade upptaget behöver också marginaler läggas in för att hantera t.ex. att omfattande skogsbränder eller stora stormar då och då inträffar. Länder med så god tillgång på biomassa som Sverige bör inte bygga sin biobränslestrategi på import. Den inhemska produktionen behöver byggas ut och biobränslen ska användas klokt. Ett ökat uttag av biomassa är önskvärt men måste ske på ett hållbart sätt, med beaktande av klimateffekten av uttaget på kort och medellång sikt.

61. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (V, MP)

av Maria Gardfjell (MP) och Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1425 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2021/22:3511 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 19,

2021/22:3665 av Magnus Ek m.fl. (C) yrkandena 9 och 10,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 27 och

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 114.

Ställningstagande

Vi anser inte att det finns skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionerna. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 8 och 9.

62. Forskning inom ramen för bioekonomin, punkt 39 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22 och avslår motionerna

2021/22:944 av Per-Arne Håkansson (S) och

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 19.

Ställningstagande

Sverige har goda möjligheter att utveckla en ekonomi som i ännu högre grad är biobaserad och reducera fossilanvändningen genom att ersätta med förnybara produkter och samtidigt öka inlagringen av kol i växande skogar och i skogens produkter. Vi vill inrätta en nationell bioekonomistategi i enlighet med riksdagens tillkännagivande till regeringen. Vi anser att en strategi som bygger på samverkan mellan staten och näringslivet kan skapa stor både miljö- och klimatnytta och ekonomisk nytta. Den nationella strategin ska vara en väl förankrad strategi som främjar de gröna näringarna och underlättar omställningarna som krävs i exempelvis skogsindustrin och lantbruket.

Vi ser även ett stort behov av att skapa bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för förnybara biobränslen samt att säkerställa en bred råvarubas. Detta krävs för att branschen ska våga göra större investeringar exempelvis i anläggningar för produktion av biobränslen. Därför anser vi att mer forskningsresurser bör riktas till skogens möjligheter att påskynda arbetet med en bioekonomi.

63. Forskning inom ramen för bioekonomin, punkt 39 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 19 och

avslår motionerna

2021/22:944 av Per-Arne Håkansson (S) och

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22.

Ställningstagande

Sveriges landareal består av ca 58 procent produktiv skogsmark. Över 90 procent av den produktiva delen av skogsmarken är påverkad av skogsbruk. Skogen förser oss med en rad ekosystemtjänster som vatten- och luftrening och produktion av råvaror. En rik biologisk mångfald ger större motståndskraft mot klimatförändringar. Skogsmarken binder stora mängder kol och påverkar vattenbalansen och har därmed betydelse för både det lokala och det globala klimatet.

De stora skogsarealerna ger oss ett specifikt ansvar och Sverige ska vara ledande i utvecklingen av hur vi hållbart brukar våra skogstillgångar. Skogsindustrin gör i dag många forskningsinsatser och möjliggör att Sverige står i den tekniska utvecklingens framkant. Det är bra, men nu behövs mer för att ta ytterligare kliv. Regeringen bör återkomma till riksdagen med hur man från statligt håll kan bidra till att skogsindustrin tillsammans med forskningsvärlden ges möjligheter till omställning och hållbarhet för att skapa högst samhällsnytta.

64. Incitament för stärkt kolinlagring, punkt 40 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21.

Ställningstagande

Klimatkrisen kräver skyndsamma åtgärder för att lagra in kol från atmosfären. Kolinlagringen måste stärkas, liksom den biologiska mångfalden, genom att i ökad utsträckning skydda skog och öka arealer med hyggesfritt skogsbruk i stället för kalhyggesbruk. Men det behövs även ekonomiska incitament för privata skogsägare att låta skogen bli äldre innan den avverkas och anpassa gallringar för ökad kolinlagring. Det skulle gynna såväl landsbygden som klimatnyttan och den biologiska mångfalden. För landsbygden kan det även bidra till en förbättrad livsmiljö och stärkta förutsättningar för naturturism när träden får bli äldre. Regeringen bör ges i uppdrag att utforma förslag på

regelverk med ekonomiskt incitament för privata skogsägare att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring.

65. Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen, punkt 41 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 29 och
2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del och
avslår motionerna
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 17 och
2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11.

Ställningstagande

Sverige har stora arealer ungskog som behöver röjas för att ge de träd som blir kvar de bästa förutsättningarna för tillväxt och kvalitetsdaning. Røjning ger också möjlighet att skapa bättre förutsättningar för mindre vanliga trädslag och för markvegetationen; det senare är viktigt inte minst för renbetet i norra Sverige. I Sverige slutavverkas årligen omkring 175 000 hektar. När förnyringen vuxit upp till en ungskog behöver den vanligen röjas, ofta i flera omgångar med några års mellanrum. Den faktiska areal som röjs är i dag för låg, vilket har lett till att vi har byggt upp ett ”røjningsberg” på ca 1,3 miljoner hektar ungskog. En väl utformad rådgivningsinsats i samarbete med skogsnäringen skulle kunna öka skogsägarnas incitament att röja i tid och att röja rätt. Tidigare har staten verkat för ökad røjningsareal såväl genom bidrag som genom att organisera beredskapsarbeten. Båda dessa möjligheter bör utredas.

Vidare föreslås i propositionen att en rådgivningskampanj ska tas fram av Skogsstyrelsen i dialog med skogsnäringen, miljöorganisationer m.fl. Vi ifrågasätter miljöorganisationernas roll i framtagandet av kampanjen. De kan däremot höras separat.

66. Rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och brukande i skogen, punkt 41 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 29,

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 17 och

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

I propositionen föreslås en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen. Denna ska tas fram i samarbete med relevanta aktörer. För att möta den ökande efterfrågan på skogsråvara som behövs för att tränga undan fossila alternativ vill jag betona vikten av att rådgivningskampanjen signalerar ökad tyngd åt produktionsfrågor.

67. Främjandeuppdrag för skogsbruket, punkt 42 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

En grundläggande komponent i den svenska modellen för skogsskötsel blev under 1900-talet Skogsstyrelsens regionala organisation, dvs. de tidigare skogsvårdsstyrelserna. Den regionala organisationens huvudsakliga roll var att utbilda och stödja aktiva skogsbrukare men även att med olika bidrag främja

aktiv skogsskötsel. Skogsstyrelsen behöver återigen upplevas som uppmuntrande och stödjande.

Omkring 70 procent av Sveriges skogar är privatägda, varav merparten av privatpersoner. Att landets skogar även i fortsättningen sköts väl är beroende av skogsägarnas långsiktiga investeringar i tid och pengar, något som i sin tur bygger på förtroende för statens skogspolitik. Det är därför oroväckande att Skogsstyrelsen och även länsstyrelserna av många skogsägare nu kommit att uppfattas som hindrande snarare än stöttande.

Skogsstyrelsen måste återfå sin huvudsakliga roll som en organisation som värnar om skogsproduktion och därmed om skogsägarnas möjligheter att bedriva lönsamt skogsbruk. Detta gäller även andra berörda myndigheter, och ett främjandeuppdrag behöver därför uttryckas tydligt i Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets direktiv och regleringsbrev.

68. Miljöhänsyn inom skogsbruket, punkt 44 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 21–24.

Ställningstagande

Skogspolitiken måste utgå från att bevara ekosystemen när det gäller både mångfald och funktionalitet. Brist på reglering har lett till intensiva skogsbruksmetoder som i betydande delar försvagar ekosystemens långsiktiga bärkraft. I dag tillåts t.ex. plantering av främmande trädslag som contortatall, stubbrytning för användning som biobränsle, dikning och dikesrensning samt gödsling för att öka produktionen trots att det försvagar ekosystemet. Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft.

Vidare finns i Sverige ingen förutbestämd kantzonsbredd som ska sparas för att skydda vattendrag vid avverkning. I stället bygger detta på frivilliga åtaganden för dessa känsliga miljöer. Laglig miniminivå för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas och det bör införas lagkrav på skyddszoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden.

För att uppnå ett långsiktigt hållbart skogsbruk i enlighet med våra miljömål krävs förutom ökat skogsskydd även stärkt miljöhänsyn i skogsbruket. De utvärderingar som Skogsstyrelsen har gjort av miljöhänsynen i skogsbruket visar att det i dag finns brister. Av skogsvårdslagens portalparagraf framgår

att produktions- och miljömål ska vara jämställda. I det skogsbruk som i dag bedrivs under devisen frihet under ansvar är produktionen dock oftast överordnad miljöhänsynen. Skogsvårdslagen är skriven med trakthyggesbruk som norm och med syftet att garantera virkesförsörjningen. När det gäller naturvård saknas i mycket stor utsträckning sanktionsmöjligheter. Undersökningar gjorda av Skogsstyrelsen visar att andelen underkända avverkningar är betydande och att generell naturvårdshänsyn inte tas i tillräcklig omfattning. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir.

Naturvårdsverket konstaterar i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 att för att komma närmare miljömålet behövs stora förbättringar av den miljöhänsyn som tas vid skogsbruksåtgärder, särskilt vad gäller kulturmiljöer och hänsynskrävande biotoper. Det ska löna sig att göra rätt och man ska inte gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor. Miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.

69. Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning, punkt 46 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 89 och

avslår motionerna

2021/22:1899 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och

2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Klimatförändringarna påverkar också den svenska skogen. Det är därför angeläget att fortsätta att stimulera forskning och utveckling av olika plantslag för att dra nytta av den möjlighet till ökad produktivitet inom skogsbruket som klimatförändringen kan medföra. Det bör även utredas om man bör tillåta bruket av nya trädslag till följd av ett förändrat klimat och i syfte att öka avkastningen.

70. Åtgärder för att stärka skogsbruket genom ökade möjligheter till klimatanpassning, punkt 46 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 1 och
avslår motionerna
2021/22:1899 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 i denna del och
2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 89.

Ställningstagande

För att Sverige ska bli klimatpositivt behöver skogen bidra med råvaror till byggande, olika produkter och energi. Men en skarpare strategi behövs också för att skogen ska fungera som en växande kolsänka. Klimatförändringarna innebär dock att förutsättningarna för skogen och skogsbruket förändras. Det är mycket viktigt att vi förbereder oss noga så att negativa effekter av klimatförändringar, som skogsbränder, torka och skadeangrepp, kan förebyggas och minimeras.

Brukandet av skogen behöver klimatanpassas så att skogen ger en fortsatt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och hänsyn tas till allmänna intressen. En bevarad biologisk mångfald är i sig ett viktigt verktyg för att klara klimatutmaningarna. Ju bättre klimatanpassad skogen blir, desto mindre behöver de framtida avverkningarna påverkas av olika slags skador och angrepp.

Svenska myndigheter har ett uppdrag att arbeta med klimatanpassning, i enlighet med förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Skogsstyrelsen har skrivit en utmärkt rapport om sitt arbete som jag önskar att fler skogsägare och skogsintresserade får möjlighet att ta del av. I rapporten framkommer att ”skador förebyggs långsiktigt och kostnadseffektivt genom att skogen är ståndortsanpassad och stormsäker och har hög grad av variation”. En viktig del i riskspridningen är satsningar på mer bland- och lövskog samt våtmarker och ökad kunskap om stormtåligen beståndskanter. Man kan också läsa: ”Färre stora hyggen innebär t.ex. både en minskad risk för vattenrelaterade skador nedströms och en större variation på landskapsnivå till nytta för biologisk mångfald och friluftsliv.”

För att få ett mer variationsrikt skogsbruk behövs aktiva skogsägare, och hyggesfria metoder kan vara en strategiskt viktig del affärsmässigt,

miljömässigt och för klimatanpassningen. Skogsstyrelsen måste på ett genomgripande och systematiskt sätt introducera ett omfattande arbete för klimatanpassning av Sveriges skogar.

71. Staten som föregångare i hållbart skogsbruk, punkt 47 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 12 och

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 18.

Ställningstagande

I propositionen anförs att staten ska vara föregångare i hållbart skogsbruk med ett stort ansvar för natur- och kulturmiljöhänsyn. Regeringen föreslår att delar av förslaget från skogsutredningen genomförs genom att 140 000 hektar produktiv statlig skogsmark ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog som i dag står på Fastighetsverkets och Sveaskogs mark snarast ges formellt skydd.

Vi förordar ett gott förvaltarskap och att staten ska säkerställa ett välskött skogsbestånd men ser inte behov av att ta en stor areal skog ur produktion. Utöver de ekonomiska konsekvenserna för statens intäkter medför åtgärden även stor risk för förlorade arbetstillfällen och en utarmning av landsbygden i norr samt en minskning av tillgången till skogsråvara. Vi anser därför att förslaget att så snart det är möjligt ge områdesskydd för statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog inte bör genomföras.

72. Finansiering av åtgärderna i propositionen, punkt 48 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Efter många månader av intensivt förhandlingsarbete med syftet att nå en uppgörelse om skogspolitiken som skulle kunna bidra till en bättre balans och bättre förutsättningar för fortsatt dialog presenterade Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Centerpartiet en gemensam inriktningsproposition som nu lagts på riksdagens bord. Propositionen innehåller många olika delar som tillsammans utgör en helhet som Miljöpartiet står bakom och som skulle kunna minska konflikten i skogsdebatten om innehållet i skälstexterna respekteras.

Flera av delarna i propositionen är dock kopplade till satsningar i regeringens förslag till budgetproposition för 2022. Om inte budgetmedel finns, saknas förutsättningar att genomföra bärande delar av propositionen.

Den rödgröna regeringen lade fram förslag inom utgiftsområdena 20 och 23 som skulle täcka de kostnader som skogspropositionen väntas medföra. Vissa kostnader är inte enbart en följd av propositionen utan är konsekvensen av de domslut som tvingar staten att betala ut ersättning till markägare i det fjällnära området när skogsmark inte får avverkas.

Följden av att regeringens budget röstades ned är nu att Skogsstyrelsen riskerar att tvingas prioritera ned annat viktigt arbete, för att kunna bekosta ersättning till markägare som nekats avverkning i det fjällnära området.

Förslag i skogspropositionen som inte kan genomföras med den ekonomiska ram som riksdagen antagit är exempelvis stärkt äganderätt och ersättning till markägare, ökat engagemang för frivilligt formellt skydd, mer förmånliga skattevillkor, väntansavtal, biotopskydd, nationalparkssatsningar, rådgivning för hållbar tillväxt, rådgivning om betesskador, ersättning för naturvårdsavtal och skötsel av naturreservat. Skogsprogrammet riskerar att läggas ned då långsiktig finansiering nu saknas. Om delar av förslaget till riksdagsbeslut nu är ofinansierade går de inte heller att genomföra om inte regeringen kommer med en ändringsbudget.

När det gäller de extra budgetmedel som nu saknas för utgiftsområde 20 anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och för utgiftsområde 23 anslagen 1:1 Skogsstyrelsen och 1:2 Insatser för skogsbruket, behöver Skogsstyrelsen likväl betala ut ersättningar till skogsägare i fjällnära skog då dessa nekats avverkningsstillstånd, samtidigt som det inte finns tillräckligt med medel i budgeten. Det är en konsekvens av pågående rättsutveckling och kostnaderna förväntas stiga dramatiskt enligt myndigheternas och regeringens analys. Staten är enligt lag skyldig att ersätta markägarna och därmed att anslå medel i budgeten.

Utöver den fjällnära skogen finns dessutom ett fortsatt stort behov av skydd av värdefull natur av andra naturtyper. Utan tillräckliga budgetresurser

kommer Sverige inte att ha möjlighet att skydda natur i hela landet i enlighet med gällande lagstiftning och med EU:s art- och habitatdirektiv.

Grunden i skogspropositionen är att det ska finnas tillräckligt med medel avsatta i budgeten. Regeringens och Centerpartiets bedömning är att dagens situation med otillräckliga ekonomiska medel, brist på ersättningsmark samt långa handläggningstider för ersättning hos beslutande myndigheter är ett stort problem för markägarna ifall de har nekats avverkning.

Omkring 700 markägare har i dag öppna ärenden som rör ersättning för naturreservat. Framför allt är det markägare med nyckelbiotopsrika marker som kommer att drabbas ännu hårdare när den budget som riksdagen antagit nu inte kommer att täcka behoven.

Genom att radera budgetsatsningarna kopplade till skogspropositionen bär Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna ansvaret för att möjligheterna till frivilligt formellt skydd minskar drastiskt och konfliktnivån i skogen riskerar att öka då resurser för ersättningar till markägare kommer att saknas, vilket framför allt kommer att drabba mindre familjeskogsbrukare.

Jag anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redovisning av hur de åtgärder som föreslås i propositionen nu ska finansieras.

73. EU:s inflytande över skogspolitiken, punkt 49 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26,

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 48–52 och 55,

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 7 och 8,

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 70 i denna del och

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 49.

Ställningstagande

Inom EU är det inte tänkt att finnas någon gemensam skogspolitik, vilket underströks inte minst i samband med Sveriges EU-inträde. Skogen är uttryckligen en nationell kompetens inom unionen. När Sverige, Finland och Österrike gick med i EU 1995 fördubblades unionens samlade skogsareal, vilket ledde till inrättandet av en gemensam skogsbruksstrategi som antogs av

EU 1998. Strategin var tänkt att fungera som ett ramverk för skogsrelaterade åtgärder på EU-nivå och strävade efter bättre samordning av politikområden i frågor som rör skog och skogsbruk. Skogsbruksstrategin betonade skogarnas multifunktionella roll för samhällets utveckling och vikten av hållbart skogsbruk.

Det är positivt att ett redskap tas fram för att samordna EU-politik för att ta till vara skogens bidrag till ett hållbart samhälle och dess potential för jobb och tillväxt. Dock måste ett sådant tydligt avgränsas för att undvika att EU får inflytande över detaljer i den svenska skogspolitiken. Förutsättningarna för skogen är inte likadana i Sverige som i andra EU-länder.

Redan i dag påverkas svensk skogspolitik av en lång rad direktiv och förordningar som berör skogsbruket, t.ex. timmerförordningen, regelverket för förnybar energi med avseende på hållbarhetskriterier för bioenergi från skog samt reglerna för utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning (LULUCF).

En stor risk med för stort inflytande från EU i den svenska skogspolitiken är att onödiga administrativa och byråkratiska hinder tillkommer. Vi ser därför med oro på det förslag till ny skogsstrategi som kommissionen presenterade under 2021 och som riskerar att kraftigt inskränka det nationella självbestämmandet i skogsfrågor. Det finns en risk att EU:s skogsstrategi är ett första steg mot en gemensam skogspolitik, vilket med stor sannolikhet skulle få betydande negativa konsekvenser för svenskt skogsbruk.

EU:s skogsstrategi är tänkt att inte underordnas utan likställas med EU:s strategi för biologisk mångfald. Regeringen och riksdagen måste nu bevaka utvecklingen så att strategin för biologisk mångfald inte leder till styrning av medlemsländernas skogsbruk, inklusive undantagande av skogsarealer från brukande, vilket ska vara nationell kompetens. Detaljer i fråga om hur medlemsländer sköter sin skog ska beslutas av länderna själva.

Sverige måste inom EU verka för att skogsrika länders perspektiv på frågorna hörs och tas hänsyn till. Regeringen bör tillsammans med andra skogsländer inom EU agera starkt för att skogsfrågor även i fortsättningen ska vara nationell kompetens inom unionen. Regeringen bör vidare i kontakterna med EU framhålla att i motsats till de folkrika länderna i centrala Europa ägs skogen i Sverige (och Finland) huvudsakligen inte av det allmänna utan av enskilda. Detta måste EU och Sverige ta hänsyn till såväl som rättsliga skäl i förhållande till äganderätten och allmänt för att upprätthålla hög motivation hos ägarna. Vi anser även att Sverige borde ha ställt sig bakom den kritik som framfördes från ett tiotal EU-länder med Österrike i spetsen till EU-kommissionen i början av juli 2021 över hur kommissionen hanterat arbetet med skogsstrategin.

Vi vill att de svenska insatserna i dessa frågor inom EU stärks, och basen för detta arbete ska vara att försvara det framgångsrika svenska skogsbruket och det svenska självbestämmandet över skogen. Skogens bidrag till såväl exporten som klimatomställningen måste värnas. Regeringen och riksdagen

bör också utnyttja möjligheten att begära subsidiaritetsprövning oftare än i dag av EU-förslag som berör skogsfrågor.

Det är också av största vikt att Sverige vid genomförandet av direktiv med direkt eller indirekt påverkan på skogen slår vakt om skogsbrukets förutsättningar. Det vilar ett stort ansvar på regeringen att garantera att EU-lagstiftning som påverkar skogsnäringen i Sverige, direkt eller indirekt, genomförs så att det svenska aktiva skogsbruket inte begränsas eller inskränks. Nationell lagstiftning, inklusive Sveriges tillämpning av internationella konventioner och EU:s föreskrifter och förordningar, bör utformas för att i minsta möjliga mån inskränka på svenskt självbestämmande över skogspolitiken, äganderätten eller markägarens förfoganderätt.

74. EU:s inflytande över naturtillgångar i övrigt, punkt 50 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 70 i denna del.

Ställningstagande

Utifrån subsidiaritetsprincipen bör skogspolitiken vara en nationell fråga. Vi anser att det inte ska införas någon gemensam skogspolitik inom EU. Vår utgångspunkt är att varje land självt ska råda över sina naturtillgångar i form av skog, berg, rinnande vattendrag och andra naturtillgångar.

75. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden, punkt 51 (S, V, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Elin Segerlind (V), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1886 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 i denna del,
2021/22:2760 av Sten Bergheden (M),
2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 och
2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkandena 25 och 26.

Ställningstagande

Vi anser inte att det finns skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionerna. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 10 och 11.

76. Angrepp av granbarkborren i övrigt, punkt 52 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19 och
avslår motionerna

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 2,

2021/22:2670 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2671 av Sten Bergheden (M) och

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 24.

Ställningstagande

Det är av största vikt att regeringen ålägger Skogsstyrelsen att bedriva ett effektivt arbete och samordning för att hantera granbarkborren. Sverige behöver agera kraftfullt för att inte hamna i samma läge som Mellaneuropa har gjort. Där har man i princip förlorat kriget mot granbarkborren. Enligt Skogsstyrelsens inventering angreps nästan 8 miljoner skogskubikmeter av granbarkborren under 2020 – den största volym som hittills uppmäts. Enskilda skogsägare har insett allvaret och jobbar hårt med att bekämpa pågående angrepp.

77. Angrepp av granbarkborren i övrigt, punkt 52 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 24 och avslår motionerna

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 2,

2021/22:2670 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2671 av Sten Bergheden (M) och

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Granbarkborren har de senaste åren orsakat skador för flera miljarder kronor för svensk skogsnäring och skadorna riskerar att förvärras om inte nödvändiga insatser görs. Tack vare Centerpartiet och januariavtalet har det i budgeten skjutits till extra medel för att bekämpa granbarkborren, och flera myndigheter har haft i uppdrag att bekämpa skadorna. Den typen av kortsiktiga insatser behöver på längre sikt kompletteras av en mer generell kapacitetsuppbyggnad när det gäller olika typer av skogsskador.

Nu befinner vi oss i en situation där vi tvingas konstatera att vår kunskap om skogsskador inte är uppdaterad och att nästan inget utvecklingsarbete för skogsskydd har bedrivits under lång tid. Flera andra skogsländer i Europa har drabbats av både skadedjursangrepp, torka och stormar, vilket medfört att länderna har tvingats anpassa sig till de nya förutsättningarna. Även Sverige behöver arbeta förebyggande med skogsskador för att utveckla kunskap och rutiner vid angrepp och skador i skogen. Arbetet behöver göras tillsammans med representation från såväl skogsägarna och akademien som myndigheterna.

78. Åtgärder vid skogsbrand, punkt 53 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Sverige har inom några få år drabbats av flera allvarliga skogsbränder. Efter den stora branden i Västmanland 2014 tillsattes en utredning, vars rekommendationer inte kom att omsättas i praktiska förändringar. Trots detta lyckades berörda myndigheter med stöd av olika organisationer och frivilliga och med hjälp från en lång rad andra länder hantera de allvarliga bränderna under sommaren 2018.

Det är av största vikt att rekommendationer från utredningen efter branden 2014, tillsammans med erfarenheter från sommaren 2018 och de utredningar som gjorts därefter, verkligen omsätts i förbättrad praktik. En tydlig ledningsorganisation och rollfördelning är av stor vikt. För att möjliggöra breda beslut måste krisplaneringen innefatta även politiska ledare på berörda nivåer. Praktiska övningar måste genomföras, där även lokala organisationer, inklusive jordbrukare, övar med sin respektive utrustning.

79. Arealbegränsning av kalhyggen, punkt 54 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 20.

Ställningstagande

Dagens Nyheter visade i en granskning av skogen 2020/21 med tydlighet de existerande bristerna i de marknadsstyrda och frivilliga åtgärderna i form av certifiering samt effekterna av storskaliga slutavverkningar med enorma kalhyggen.

Det finns skäl att begränsa storleken på kalhyggen inom skogsvårdslagen. I dag finns endast en begränsning på hur stora kalhyggen får vara i den fjällnära skogen. I den fjällnära skogen gäller att avverkning på en sammanlagd yta som är större än 20 hektar inom samma brukningsenhet får göras endast om det finns särskilda skäl för det. I övrig skog finns ingen laglig begränsning för hur stora kalhyggen får vara, trots att fragmentering av livsmiljöer för många skogsarter är ett känt problem och att mycket stora kalhyggen även påverkar rennäring och sociala värden. Enligt Skogsstyrelsens nuvarande föreskrifter på övrig produktiv skogsmark gäller att hyggens storlek

och utläggning ska anpassas till natur- och kulturmiljön samt att en begränsning av hyggenas storlek ska eftersträvas. Det saknas således tydlig reglering av hur stora dessa kalhyggen får vara i areal. Regeringen bör ges i uppdrag att införa en tydlig arealbegränsning av kalhyggen inom skogsbruket.

80. Hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka, punkt 55 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 47.

Ställningstagande

Ädellövträd, till vilka alm och ask räknas, upptar bara knappt 1 procent av skogsarealen i Sverige, men många hotade arter är knutna till dessa trädslag. Almen är på väg att utrotas av almsjukan (en svampsjukdom) i Sverige och Europa. Försvinner den försvinner även ett stort antal arter som är beroende av almen. För asken är situationen likartad. I det fallet utgörs hotet av askskottsjukan. Hotbilden mot asken är något mindre allvarlig än mot almen.

En nationell strategi för bevarande av inhemska lövträdsarter bör infogas i arbetet med det nationella skogsprogrammet. Om vi kan rädda almen och asken kvar i Sverige räddas samtidigt upp till ett hundratal andra arter som är beroende av dem. Det vore ett mycket effektivt miljöarbete.

Därför föreslår vi att ett projekt startas för växtförädling av naturligt förekommande svenska almar och askar som gör dem resistent mot sjukdomarna, vilket tillsammans med kompletterande åtgärder kan rädda trädslagen kvar i Sverige. Det finns i dag ett antal tekniker som kan underlätta och påskynda arbetet. Man bör arbeta på flera spår samtidigt. Skogforsk bör ges uppdraget att ansvara för projektets genomförande. Samverkan bör sökas med andra länder inom Norden och EU.

Riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen våren 2021 om ett växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka och askskottsjuka. Regeringen bör skyndsamt följa detta.

81. Skoglig statistik, punkt 56 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 68.

Ställningstagande

För att politiker och andra beslutsfattare, offentliga liksom privata, ska kunna fatta väl underbyggda beslut i en så långsiktig verksamhet som skogsbruk är det avgörande att långsiktig statistik finns tillgänglig med jämförbara siffror. Därför anser vi att den tidigare årligen utgivna Skogsstatistisk årsbok behöver fortsätta att publiceras.

82. Toleranskrav vid miljöhänsyn, punkt 57 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 16 och
2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 44.

Ställningstagande

Restriktioner som läggs på en enskild markägare av dennes utnyttjande av sin skog utöver vad som är allmänt fastlagt i lag bör omgående åtföljas av ersättning, oavsett hur stor andel av markägarens areal, växande volym, virke i skogen eller tillgänglig avverkningsvolym som berörs. De s.k. toleransgränser som Skogsstyrelsen och möjligen även andra myndigheter tillämpar behöver därför tas bort eller sänkas kraftigt, så att ersättning alltid betalas ut om begränsningarna som skogsägaren åläggs utöver lagens direkta krav aldrig överstiger 5 procent av hela åtgärdens värde. Toleranskraven när det gäller

föreslagen miljöhänsyn vid skogsbruket för små fastigheter ska inte vara mer omfattande än de som gäller för större fastigheter.

83. Landskapsplanering för biologisk mångfald, punkt 58 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22.

Ställningstagande

Genom att planera på landskapsnivå, med olika skogsägare, för hur hotade skogsarters livsmöjligheter kan stärkas skapas möjligheter att strategiskt bedöma utrymmet för produktion av biomassa. Det innebär att man planerar förvaltning ur ett landskapsperspektiv för att säkerställa att arter har tillräcklig tillgång till sina livsmiljöer. Man ser inte bara till det enskilda skogsbeståndet. Styrmedel och incitament bör införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av biomassa.

Särskilda yttranden

1. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S) anför:

Utskottet riktar ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa att Sverige i högre grad använder samma beräkningsmetoder för skyddad natur som övriga medlemsstater när det gäller rapporteringen till Europeiska miljöbyrån (EEA).

Frågan är mycket viktig, men vi menar att regeringen redan har omhändertagit frågan väl och anser därför att det saknas anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi utvecklar här våra skäl för detta.

Sveriges rapportering av skyddade områden behöver bli jämförbar med andra länders. Regeringen gav också därför ett uppdrag till Naturvårdsverket som redovisades den 18 juni 2021. Arbetet med det myndighetsuppdrag som regeringen gett till Naturvårdsverket inkluderar också Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten.

Naturvårdsverket redovisar uppdraget i skrivelsen Uppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur (NV-01318-21). I skrivelsen konstateras att det finns många instrument som skyddar natur utan att vara skyddade områden enligt IUCN men som likväl har stor betydelse för biologisk mångfald.

Men det finns även skillnader i hur väl IUCN:s definition av skyddad natur följs i andra länder. Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att det inte är möjligt att lämna förslag som innebär att Sveriges rapportering blir helt jämförbar med andra länders. Naturvårdsverket konstaterar dock att de revideringar som planeras kommer att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik över skyddade områden att mer fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

Vi har noga följt Regeringskansliets arbete med skyddade områden och den nödvändiga likvärdigheten i rapporteringen av skyddade områden. Vi socialdemokrater avser att fortsätta att följa hur myndigheterna återrapporterar skyddad natur till EEA, och vi bedömer också att det finns anledning att fortsätta att utreda vissa delar. Sammantaget bedömer vi att de revideringar som planeras redan till nästa rapportering kommer att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik över skyddade områden att kraftigt förbättras och inom snar framtid fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

2. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Vänsterpartiet ser inget skäl att göra ett tillkännagivande för att säkerställa att Sveriges internationella rapportering av skyddad natur är korrekt. Naturvårdsverket konstaterade i en skrivelse 2021 (NV-01318-21) att de rapporterade områdena från länderna t.ex. alla har en grund i nationell lagstiftning som skyddar särskilt utpekade områden med specifika bevarandevärden. Men det finns även skillnader i hur väl IUCN:s definition av skyddad natur följs i de respektive länderna. Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att det inte är möjligt att lämna förslag som innebär att Sveriges rapportering blir helt jämförbar med de andra ländernas. Av skrivelsen framgår vidare att Naturvårdsverket redan har planerade revideringar i rapporteringen till EEA – åtgärder som Vänsterpartiet anser är rimliga.

När det gäller frivilliga avsättningar bedömer Naturvårdsverket att de inte uppfyller IUCN:s kriterier för skyddade områden. Även när det gäller skogliga impediment finns det flera skäl till att dessa inte med automatik uppfyller kriterierna. Impedimenten definieras i generell lagstiftning som inte innebär ett specifikt utpekande av områden av betydelse för bevarande av biologisk mångfald.

De tillkännagivanden som utskottet riktar till regeringen med anledning av betänkandet syftar till att ytterligare försvaga skogsskyddet och i stället låta de ekonomiska intressena vara överordnade. Vänsterpartiet anser därför att tillkännagivandet bör avslås.

3. Redovisning av skyddad natur, punkt 12 (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

Utskottet riktar ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige i högre grad bör använda samma beräkningsmetoder för skyddad natur som övriga medlemsstater när det gäller rapporteringen till EEA.

Det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket fick – Uppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur – har syftat till att jämföra och beskriva hur Sverige och ett urval av länder redovisar skyddad natur (land och sötvatten) i internationella sammanhang till EEA. I sin rapport redovisade Naturvårdsverket förslag på hur Sverige framöver, om möjligt, kan rapportera skyddsformer enligt IUCN:s kriterier på ett sätt som blir mer jämförbart med andra länder.

Ett skyddat område enligt IUCN är ett område vars naturvärden är av stor betydelse för biologisk mångfald och där skyddet är utformat så att naturvärdena bevaras inom området, dvs. att områdets syfte, mål, regleringar och förvaltning ska avse biologisk mångfald och bevarandet av biologisk mångfald ska ha prioritet mot andra värden över tid. Det är dessa områden som ska rapporteras till EEA.

Det finns många instrument som skyddar natur utan att vara skyddade områden enligt IUCN men som likväl har stor betydelse för biologisk mångfald. I den svenska modellen för naturvård i skogen ingår t.ex. både formellt skydd, frivilliga avsättningar och generell hänsyn som en helhet. Hela denna areal ingår inte i rapporteringen om skyddade områden.

Det allra bästa sättet att åstadkomma att samma redovisning görs är att

1. säkerställa att andra länder också lever upp till rapporteringskraven vilket Sverige gör
2. förfina rapporteringen enligt det Naturvårdsverket redovisat
3. öka möjligheten att utveckla redovisningen av frivilligt skyddad natur, vilket kräver att registreringssystem utvecklas, vilket de parter som står bakom tillkännagivandet tyvärr brukar motsätta sig.

Naturvårdsverket kunde i rapporten konstatera att det finns likheter i hur länderna skyddar områden. De rapporterade områdena har t.ex. alla en grund i nationell lagstiftning som skyddar särskilt utpekade områden med specifika bevarandevärden.

Det finns skillnader i hur väl IUCN:s definition av skyddad natur följs i de respektive länderna. Både Tyskland och Österrike rapporterar områden med andra huvudsyften än naturvärden som enligt Naturvårdsverkets bedömning inte uppfyller IUCN:s definition av ett skyddat område. Även Storbritannien rapporterar områden som Naturvårdsverket bedömer inte uppfyller definitionen. Det är också mer ovanligt att det finns inskränkningar i markanvändningen i dessa länder.

Det är alltså inte en försvagning av Sveriges rapportering som behövs utan en förbättring av andra medlemsländers rapporter.

I dagsläget är Sveriges bevarandeinstrument och rapportering jämförbara med Finlands och Estlands, och därför bör en samverkan med dessa länder inledas för att tillsammans påverka andra EU-länder.

Den svenska skogs- och naturvårdspolitiken uttrycker förväntningar på skogsnäringen att på frivillig väg bidra till bevarandet av arter och naturtyper i skogsmiljöer. Det delade ansvaret mellan skogssektorn och den institutionella naturvården finns också i miljökvalitetsmålet Levande skogar. De frivilliga insatserna, som i hög grad formaliserats genom tredjeparts-certifiering av skogsbruket, innebär ett viktigt bidrag till naturvården genom s.k. frivilliga avsättningar. Naturvårdsverket bedömer att frivilliga avsättningar som uppfyller kriterier som beslutats inom ramen för konventionen om biologisk mångfald kan rapporteras som other effective area-based conservation measures (OECM).

Naturvårdsverket föreslår att en tydlig avgränsning av riksintresset obrutna fjäll utreds för att kunna rapportera dessa arealer enligt IUCN:s kriterier för skyddade områden.

I kommande rapportering enligt IUCN avser Naturvårdsverket att i samverkan med berörda myndigheter genomföra följande åtgärder:

- rapportera samtliga naturvårdsavtal
- rapportera och kategorisera samtliga biotopskyddsområden
- rapportera nationalstadsparken
- rapportera samtliga Natura 2000-områden som nationellt skyddade, utöver den befintliga rapporteringen inom ramen för art- och habitatdirektivet
- utreda hur kulturresevat kan rapporteras
- utreda om och hur vattenområden utpekade som riksintresse enligt 4 kap. 6 § miljöbalken kan rapporteras.

När det gäller OECM avser Naturvårdsverket att i samverkan med Skogsstyrelsen rapportera sådana frivilliga avsättningar som markägare har valt att redovisa på ett transparent sätt och i enlighet med kriterier för OECM. Även övningsområden som skyddats genom en överenskommelse med Fortifikationsverket kommer att rapporteras på detta sätt.

Naturvårdsverket avser också att tillsammans med Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten närmare undersöka hur förutsättningarna ser ut för att rapportera andra bevarandeinstrument som OECM.

Naturvårdsverket konstaterar att en rapportering som blir helt lik övriga jämförda länder inte är möjlig att genomföra men att de revideringar som planeras kommer att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik över skyddade områden att mer fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

Med den utförliga redovisning som Naturvårdsverket gjort anser Miljöpartiet att riksdagen inte ska rikta ett tillkännagivande till regeringen, eftersom Naturvårdsverket i sin grundliga rapportering bedömer att det inte går att lämna förslag som innebär att Sveriges rapportering blir helt jämförbar med de andra ländernas.

4. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S) anför:

Utskottet riktar ett tillkännagivande till regeringen om att genomföra en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt.

Frågan är viktig och vi socialdemokrater menar att regeringen redan har omhändertagit frågan väl. Vi menar att det krävs andra och fler åtgärder än vad majoriteten anför när det gäller formellt skyddade skogar.

Behovet av att säkerställa biologisk mångfald i våra skogar är stort. Skyddet måste vara ändamålsenligt, vilket innebär att fler skogstyper kan behöva skydd men också att vissa redan skyddade områden kan behöva klassas om, brukas på annat sätt eller återgå i produktion.

Redan i dag finns en möjlighet att häva beslut om områdesskydd om skyddet inte längre är ändamålsenligt (för naturreservat krävs dock synnerliga

skäl enligt miljöbalken). De flesta Natura 2000-områden är i dag naturreservat. Det regleras i naturvårdsdirektiven hur dessa kan upphävas.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisas att Skogsstyrelsen har tagit fram ett system för att redovisa och följa upp frivilliga avsättningars geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet på stor- och mellanskogsbrukets marker. Systemet baseras på uppgiftslämnarskyldigheten och ska göra det möjligt att klassa avsättningarnas naturvårdskvalitet och varaktighet.

Vi påminner om att skogsutredningens i sitt betänkande Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73) föreslår bl.a. att regeringen ska besluta vad Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald innebär och ställa upp ett långsiktigt mål för hur dessa åtaganden ska uppfyllas i skogen.

Till följd av vad som redovisats ovan anser vi att det saknas anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

5. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

När det gäller tillkännagivandet om att genomföra en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar och upphörande av skydd är syftet uppenbarligen att försvaga skyddet av befintliga områden och göra delar av dessa tillgängliga för produktion i stället. Vänsterpartiet vill påminna om att miljöbalken redan i dag ger möjlighet att både upphäva beslut och ändra skötsel föreskrifter i naturreservat, som i dag är den mest betydelsefulla skyddsformen. I princip upphävs dock inga beslut om naturreservat då de som finns är nödvändiga för att värna den biologiska mångfalden. Sverige behöver i stället bilda fler naturreservat och stärka insatserna för att genomföra skötselåtgärder i naturreservaten för att gynna naturvård och rekreation.

De tillkännagivanden som utskottet riktar till regeringen med anledning av betänkandet syftar till att ytterligare försvaga skogsskyddet och i stället låta de ekonomiska intressena vara överordnade. Vänsterpartiet anser därför att tillkännagivandet bör avslås.

6. Flexibla skyddsformer, punkt 21 (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

Utskottet riktar ett tillkännagivande till regeringen om att genomföra regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheten till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Det innebär enligt min mening ett bakslag för det långsiktigt hållbara miljöarbetet i Sverige.

Förvisso finns det redan i dag möjligheter enligt miljöbalken att helt eller delvis upphäva ett beslut om att förklara ett område som naturreservat om det finns synnerliga skäl. I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2

s. 75) anges bl.a. att avsikten med ett beslut om att inrätta ett naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd. De möjligheter som finns att upphäva naturreservat måste anses vara till fyllest. Men jag tror att Moderaterna har något större i kikaren.

Moderaterna har i olika sammanhang framfört att ”de inte vill se fler skyddade skogar i Sverige” och liknande. I samband med det här förslaget har Moderaterna framfört att om ett nytt naturreservat införs ska ett annat tas bort. Om ny skog ska skyddas borde man ta bort skyddet av andra arealer, enligt Moderaterna. Ambitionen är att inte skydda större arealer.

Moderaterna vill också se att frivilligt avsatt skog avverkas. Det skulle underminera svenskt skogsbruks trovärdighet på en internationell marknad där certifierade skogsprodukter säljs.

Miljöpartiet anser att det är ett stort problem att statsbudgeten för skydd och skötsel av skyddad natur inte varit tillräckligt stor. Vissa naturskyddade områden behöver bättre skötsel; det gäller t.ex. ädellövskogar, där granen måste hållas efter för att skogarna ska behålla sina stora naturvärden. Problemet är att Moderaterna, Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Centerpartiet inte enbart säger att reservat som förlorar naturvärden genom undermålig skötsel ska upphävas, utan också har tagit bort de nödvändiga satsningar som Miljöpartiet lade fram i förslaget till budget som skulle utöka naturvärdena i befintliga reservat.

Genom att försämra skötseln i reservaten kan Moderaterna sedan upphäva reservaten för kalavverkning och exploatering.

Moderaterna har länge drivit på i storstadsområdena för att upphäva kommunala naturreservat, trots att de är så viktiga för det rörliga friluftslivet och folkhälsan. Dessa naturområden är inte skyddade framför allt för att de innehåller värdefull natur i ett biologiskt perspektiv. Här är naturen värdefull för att människor ska komma ut i den och lära sig att umgås i och med naturen. Närnaturen är viktig för barnen och för folkhälsan. Naturskyddet i närheten av städer ger ökad livskvalitet. Det har vi också sett under pandemin. Trycket från Moderaterna m.fl. att upphäva naturreservat och exploatera närnatur har tyvärr alltid varit stort och kommer med detta tillkännagivande att öka.

Sverige har långt kvar till att klara de internationella målen för skydd av skog, eftersom enbart 6 procent av skogen är skyddad formellt. År 2010 enades världens länder om en strategisk plan för att skydda biologisk mångfald och ekosystem. Överenskommelsen innebär att 17 procent av alla land- och sötvattensområden ska sparas långsiktigt. Det som räknas in ska vara representativa och ekologiskt värdefulla områden. För Miljöpartiet är det viktigt att skydda värdefull natur och bevara den biologiska mångfalden, i Sverige och i hela världen. På global nivå pågår den största utrotningen av arter i mänsklighetens historia. Även i Sverige går utvecklingen åt fel håll. Klimatkrisen och krisen för den biologiska mångfalden är starkt sammankopplade och måste lösas samlat. Skogsbruket måste bli mer hållbart, men det måste gå hand i hand med ett skydd av gammelskogar, fjällskogar och

skogar med värdefull natur i hela landet. Skogsutredningen pekar ut de skogsbiotoper som särskilt behöver ett ökat skydd.

Till följd av vad som redovisats ovan anser jag att det saknas anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

7. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S) anför:

Den svenska skogen är en viktig resurs och har en nyckelroll för att ersätta fossila råvaror. Vi vill utöka bioekonomin och förstärka innovationerna kring skogen för att skapa jobb på landsbygden.

Skogsstyrelsen har fått i uppdrag att hjälpa Regeringskansliet i arbetet med att ta fram en nationell bioekonomistrategi och handlingsplaner kopplade till densamma. Regeringen aviserade i propositionen En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan (prop. 2019/20:65) att man avser att ta fram en svensk bioekonomistrategi tillsammans med de gröna näringarna inklusive fiskerinäringarna. Strategin ska bidra till ökad tillgång till biomassa och sysselsättning i hela landet och skapa miljö- och klimatnytta. Bioekonomistrategin kompletterar regeringens strategi för cirkulär ekonomi och ska vara väl förankrad i vetenskaplig kunskap.

Regeringen har också tidigare bjudit in till ett dialogmöte om sitt arbete med bioekonomistrategin som utgör en viktig del i omställningen till ett fossilfritt Sverige. Vi socialdemokrater ser det som fortsatt viktigt att se över skogspolitiken för att se hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas så att det kan skapas fler innovationer och gröna jobb inom skogssektorn. Vi har därför valt att ställa oss bakom det som utskottet anför om bioekonomins roll i klimatomställningen.

8. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Vänsterpartiet motsätter sig tillkännagivandet om att se över skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas, hur tillväxten i den brukade skogen kan öka ytterligare, hur innovationsarbetet inom det skogliga området kan främjas samt hur långsiktighet kan präglade aktuella regelverk. Vi ser positivt på att en tillväxt kan ske i den brukade skogen och att bioekonomi i skogen kan stärkas. Men förutsättningen för en sådan inriktning måste vara att skogsbruket bedrivs hållbart och i enlighet med Sveriges internationella åtaganden för klimat och biologisk mångfald. Så är inte fallet med det svenska skogsbruket i sin helhet i dag. För att uppnå ett hållbart skogsbruk som värnar skogens ekosystem och dess betydelse som kolsänka behöver kalhyggesbruket fasas ut och miljöhänsynen genom åtgärder stärkas.

De tillkännagivanden som utskottet riktar till regeringen med anledning av betänkandet syftar till att ytterligare försvaga skogsskyddet och i stället låta de ekonomiska intressena vara överordnade. Vänsterpartiet anser därför att tillkännagivandet bör avslås.

9. Bioekonomins roll i klimatomställningen, punkt 38 (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

Utskottet vill rikta ett tillkännagivande till regeringen om att se över skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas, hur tillväxten i brukade skogar ska växa ytterligare, hur innovationsarbetet ska främjas och hur långsiktighet kan prägla regelverk.

Skogen är en begränsad resurs som behöver förvaltas hållbart. I enlighet med den klimatpolitiska handlingsplanen (prop. 2019/20:65) ska regeringen arbeta fram en bioekonomistrategi tillsammans med de areella näringarna. Eftersom riksdagsledamöter varit inbjudna i arbetet har vi också kunnat följa utvecklingen.

IPCC:s sjätte rapport Klimat i förändring 2022 – Effekter, anpassning och sårbarhet visar på klimatförändringarnas allvarliga påverkan på människor och ekosystem. Rapporten visar att vi måste satsa på naturbaserade lösningar. Vi behöver utveckla stöd och insatser inom skogsbruket som stärker motståndskraften mot klimatförändringar, gynnar vattenhållande förmåga, minskar risken för skogsbränder och kan utvecklas genom ett mer variationsrikt skogsbruk.

Miljöpartiet anser att en övergripande ansats i arbetet med bioekonomistrategin ska vara principerna om resurshushållning och cirkularitet. Även biomassa är en begränsad resurs som – om den används ovarsamt – kan få stora negativa konsekvenser för t.ex. biologisk mångfald och kolsänkor. Det krävs hushållning med material och större återvinning av papper och andra skogsprodukter som kan minska behovet av jungfrulig råvara och energieffektivisering m.m.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) inom utgiftsområde 23 finns följande skrivning som tydliggör att detta behöver vara en inriktning i arbetet:

Även biobaserade material bör återvinnas och bioekonomin utvecklas på ett sätt som är förenligt med arbetet för att nå andra miljö- och samhällsmål och med hänsyn till konsekvenserna för kolsänkor och biologisk mångfald över tid. I detta arbete kommer regeringens aviserade bioekonomistrategi utgöra ett viktigt verktyg.

Miljöpartiet anser att skogsbruksmetoder som ger stora utsläpp från mark inte ska användas, som intensiva skogsbruksmetoder och skogsgödning med handelsgödsel.

Ett samhälle med en hållbar användning av skog, jord och vatten samt näringslivsutveckling i de areella näringarna möjliggör omställningen till en cirkulär och fossilfri ekonomi. Biobaserade, förnybara och hållbart

producerade råvaror ska ersätta fossilberoende råvaror i produkter och produktionsprocesser. Långsiktiga kolsänkor, den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster måste stärkas.

När partier riktar tillkännagivanden om att främja bioekonomins roll i klimatomställningen och samtidigt vill hindra klimatomställningen genom att t.ex. hindra bränslebytet visar det på en stor okunskap om vad målet med en bioekonomistrategi är.

Bioekonomi är mångfasetterat. Bioekonomin handlar lika mycket om näringslivsutveckling kopplat till friluftsliv som rennärning, bärplockning och produktion av virke och andra produkter från skogsråvara. Utskottet stirrar sig blint på skogsnäringen och har skygglappar för helheten.

Men om vi talar om skogens roll i klimatomställningen för exempelvis biobränslen kan vi konstatera att de i dag står för en ökande del av den totala energianvändningen i Sverige, omkring 38 procent 2018. Användningen är störst inom industrin och fjärrvärmeproduktionen. Även inom transportsektorn ökar användningen av biodrivmedel. År 2018 utgjorde de 21 procent av alla bränslen, exklusive flyg- och sjöfart. I dag är 90 procent av de råvaror som används för biodrivmedel inom transportsektorn i Sverige importerade. Tidigare har en stor del av dessa innehållit palmolja eller palmoljerester, som orsakar avverkad regnskog och gigantiska monokulturer. Miljöpartiet har drivit fram regleringar mot att i reduktionsplikten använda biodrivmedel som innehåller palmolja. Miljöpartiet ser det som nödvändigt att öka inblandningen av biobränslen för att fasa ut fossila bränslen. Vårt mål är att Sverige ska bli självförsörjande inom biobränslen samtidigt som uttaget ur den svenska skogen måste ske på ett hållbart sätt. Den ökade efterfrågan i kombination med behovet av att bevara biologisk mångfald visar att energieffektivisering i alla sektorer är centralt och att vi måste hitta och skala upp fler energi- och mobilitetslösningar med nollutsläpp. Det kommer inte att vara enkelt, men det är möjligt. Det är viktigt att förstå att en övergång från fossila drivmedel till biodrivmedel inte på kort sikt gör att vi minskar tillförseln av koldioxid till atmosfären. Även förbränning av biodrivmedel släpper ut koldioxid, men eftersom kolet binds tillbaka i växtligheten är systemet över tid i balans. Huruvida ett biodrivmedel är koldioxidneutralt beror helt och hållet på vilken bioråvara som används och vilket tidsperspektiv man räknar med.

Klimatkrisen är akut här och nu men kommer också att definiera samhället i all överskådlig tid framåt. Vi måste klara av att se på utmaningen ur såväl kortsiktiga som långsiktiga perspektiv. Det kommer att ta tid att minska transportbehoven och ställa om till nollutsläppslösningar. Vissa biobränslen blir här en övergångslösning som, trots att de är långt ifrån perfekta, nästan alltid är bättre än fossila alternativ såsom kol, olja och gas. Andra biobränslen med mycket låg eller till och med positiv klimatpåverkan, som biogas från avfall, kommer att spela en viktig roll i energipusslet även på lång sikt. Lösningen på sikt är mindre energianvändning, smartare användning av bioråvara och lösningar med nollutsläpp.

Eftersom biobränslen och andra användningsområden för bioråvara har en klimatpåverkan och mängden råvara är begränsad behöver de användas klokt och där de gör störst samhälls- och klimatnytta. När behovet ökar i en sektor går det inte att bara öka den totala tillförseln. I stället behöver bioresurser frigöras i andra delar av samhället. I den mån det går ska bioråvara först användas i långlivade produkter eller material, t.ex. i byggnader. Därefter ska produkten repareras och återanvändas så långt som möjligt, materialåtervinnas, och först därefter användas för energi. Ett sådant system gör att behoven av ny råvara minskar.

Det svenska skogsbruket har under en tid haft hög avverkningstakt. Det är hög tid att fundera på hur en lägre avverkningstakt kan öka kolinlagring och andra kollektiva nyttigheter. Innovation i skogsbruket, men också i förädlingsindustrin, gör att material som tidigare inte kunnat användas annat än till bränsle kan komma att kunna utnyttjas i flera användningsled i värdekedjan. Innovation behövs också för att utveckla mer naturfrämjande skogsbruksmetoder som är mer resilienta, som skapar ökad kolinlagring och som ökar skogens sociala och naturmässiga värden samtidigt som en god produktion av skogsråvara kan upprätthållas.

Till följd av vad som redovisats ovan anser jag att det saknas anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

10. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden, punkt 51 (S, MP)

Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Markus Selin (S) och Tomas Kronståhl (S) anför:

Vi anser att det saknas anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi utvecklar här våra skäl för detta.

Att bekämpa skogsskador är och har varit ett högt prioriterat arbete för regeringen ända sedan den tillträdde 2014. Den svenska skogen är vårt gröna guld som skapar jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Men den svenska skogen har också ett unikt naturvärde och ska därför förvaltas i balans mellan naturvård och skogsbruk.

Skogsskador orsakar varje år kostnader för miljarder kronor för skogsnäringen och staten. Regeringen arbetar redan med frågan på flera olika sätt. Som ett led i arbetet för att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador satsade exempelvis regeringen 30 miljoner kronor 2021 för att inrätta ett nationellt centrum för skogsskador vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

SLU Skogsskadecentrum har redan hunnit delta i ett flertal projekt i samarbete med andra aktörer. De viktigaste har inneburit att bidra till underlag för att motverka utbrott av barkborren i södra Sverige och för att motverka s.k. multiskador på ungskog i norra Sverige. En forskarskola för doktorander håller på att etableras tillsammans med näringen och myndigheter och flera olika nya

övervakningsinsatser håller på att utvärderas, bl.a. sporfällor för olika skadesvampar.

Vidare har länsstyrelserna också fått ett regeringsuppdrag att redovisa vilka förebyggande respektive direkta åtgärder de har vidtagit för att minska spridningen av granbarkborren från skyddade områden i de län som omfattas av Skogsstyrelsens bekämpningsområde. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 december 2022.

Vi anser att frågan om ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen är viktig och ska prioriteras, och programmet kan när det är på plats användas som ett verktyg mot granbarkborreangrepp i alla skogar. Frågan är högt prioriterad och bereds inom Regeringskansliet.

11. Angrepp av granbarkborren i skyddade områden, punkt 51 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

När det gäller tillkännagivandet om att vidta ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och tydliggöra att det är statens ansvar att vidta dessa åtgärder samt se över om och hur enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden ska kunna kompenseras anser vi att det bör avslås. Det är inte de skyddade områdena som är orsaken till spridning av omfattande granbarkborreangrepp. Dessutom har skyddade områden i högre utsträckning tillgång till arter som lever på granbarkborrar, som är en naturlig del av skogsekosystemet. Däremot gynnar dagens skogsbruk med likåldriga granbestånd, ibland på marker där det inte är hållbart att plantera gran, uppkomsten av utbrott av granbarkborrar. Ett mer hållbart skogsbruk är således en mer effektiv metod för att minska skador av granbarkborren än att hugga ned skyddade skogar.

De tillkännagivanden som utskottet riktar till regeringen med anledning av betänkandet syftar till att ytterligare försvaga skogsskyddet och i stället låta de ekonomiska intressena vara överordnade. Vänsterpartiet anser därför att tillkännagivandet bör avslås.

12. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (SD)

Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 4. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

13. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 4. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framför i aktuell kommittémotion men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

14. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 4. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framför i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

15. Motioner som bereds förenklat, punkt 59 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 4. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

16. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Sverige når varken internationella åtaganden eller nationella miljömål för att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet. Utvecklingen i skogsmiljön har därtill konstaterats vara negativ. För att nå samhällets mål för skogen krävs ökade insatser för att bevara livsmiljöer och värna skogens kulturella och sociala värden samt dess klimatnytta. Skogar med höga naturvärden måste skyddas och miljöhänsynen stärkas i skogsbruket. Sverige genomförde 1993 en avreglering av skogspolitiken som numera bygger på ”frihet under ansvar” och som i hög grad bygger på att skogsägare själva ska ta ansvar för miljöhänsynen.

Vänsterpartiet motsätter sig inte att frivillighet fortsatt ska vara ett betydande inslag i skogspolitiken men kan konstatera att nuvarande skogspolitik under snart tre decennier varit otillräcklig för att värna samhällsnyttan och ett ekologiskt hållbart skogsbruk. Trots detta har S-MP-regeringen i propositionen valt en inriktning för den fortsatta skogspolitiken med stort fokus på ökad frivillighet och stärkt ägande- och brukanderätt. Vänsterpartiet välkomnar propositionens förslag om nya ersättningsmarker och nytt markförsäljningsprogram från Sveaskog för att i huvudsak skydda den fjällnära skogen. I övrigt saknas konkreta förslag i propositionen för att Sverige ska uppnå ett hållbart skogsbruk. Regeringen gör i propositionen en rad bedömningar som enligt vår uppfattning i stället försvagar möjligheterna till detta. Det är högst anmärkningsvärt i ett läge där krisen för den biologiska mångfalden jämte klimatkrisen tillhör de största globala utmaningar vi står inför. Regeringen anser att det formella skyddet av skogen ska utgå från frivillighet, vilket riskerar både att de skogar som har störst behov av skydd inte får det och att skattepengar används ineffektivt för naturvärden. I propositionen framhåller regeringen vidare att den har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas men föreslår inga åtgärder för att förhindra det i praktiken.

Av propositionen framgår det även att regeringen anser att Skogsstyrelsens inventering och registrering av nyckelbiotoper bör upphöra, detta trots att en forsknings-sammansättning från SLU 2018 visat att nyckelbiotoperna verkligen har ett rikare växt- och djurliv än omgivningarna. Många studier visar även att de små nyckelbiotoperna är känsliga för avverkning i omgivande skog. Vänsterpartiet anser att registrering och inventering av nyckelbiotoper har varit av central betydelse för att hänsyn ska tas till områden med höga naturvärden i samband med slutavverkningar. Kunskapen om och registreringarna av var dessa områden finns är mycket viktiga för naturvärden och ger även allmänheten möjlighet att uppleva dessa. Det har dessutom stärkt markägarnas möjligheter att leva upp till sitt ansvar för att värna miljön.

Vänsterpartiet konstaterar att propositionen saknar förslag för att Sverige ska uppnå ett hållbart skogsbruk. Hur våra skogar brukas är en angelägenhet för alla medborgare, inte bara skogsägarna och skogsbolagen, och påverkar kommande generationer. Staten och politiken kan inte abdikera från ansvaret för att beakta denna samhällsnytta. De kvarvarande naturskogarna, såväl de fjällnära som de övriga, måste ges ett långsiktigt skydd för att bevara den biologiska mångfalden och de stora kollagren. Skogsbruket måste bedrivas med ökad miljöhänsyn, kalhyggenas utbredning måste begränsas och kalhyggesfritt skogsbruk måste stimuleras. Skogens klimatnytta måste värnas genom incitament som stöder ökad lagring och ökat upptag av kol i skogar genom att man i högre grad låter skogen stå. Vid uttaget av bioråvara från skogen bör man i högre utsträckning prioritera långlivade produkter. Även skogens värden för rening av luft och vatten, turism, kultur, landsbygdsutveckling och rekreation måste beaktas i jämförelse med de ekonomiska värdena av skogsprodukterna.

För att utforma en skogspolitik som beaktar skogens hela samhällsnytta och livskraftiga ekosystem föreslår Vänsterpartiet en rad åtgärder i motionerna 2021/22:3279 Biologisk mångfald och 2021/22:3277 Klimatkrisen.

17. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

Skogsutredningen hade som ambition att minska konflikten kring skogsbruk och naturvård. Man måste konstatera att det finns stora målkonflikter mellan skogsindustrins nuvarande skogsbruksinriktning och naturvården samt de klimatåtgärder som behövs.

Skogspolitik är en oerhört viktig politisk fråga. Sverige är medlem i EU, vilket i det världspolitiska läget som gäller nu är mycket bra. EU:s gröna giv är beslutad. Klimatpolitiken är beslutad. "Business as usual" för svenskt skogsbruk är därmed inte möjligt, även om skogspolitik är en nationell angelägenhet. Så länge klimatpolitik och miljöpolitik är en EU-angelägenhet och så länge dessa politikområden inverkar på skogsbruket måste det svenska skogsbruket också miljö- och klimatanpassas.

Frivilligt formellt skydd beskrivs av somliga som något nytt, men i själva verket är det redan så i dag att skydd av naturreservat genomförs i samarbete och avtalsreglerat mellan myndigheter och markägare. Det är i grunden en bra ordning. Den stora frågan om att öka skogsägarnas rättigheter handlar inte om att de frivilligt skulle välja mellan att skydda värdefull natur, bidra till klimatomställningen eller inte. Det är reglerat i svensk lag och i EU-rätten att skyddsvärd natur ska skyddas. Den stora frågan är att skogsägare ska ha möjlighet att få ersättning när skogen måste skyddas av naturskyddsskäl. Den stora frågan är att skogsägare ska kunna få rådgivning när skogsmarkerna måste klimatanpassas så att vi kan undvika storskaliga bränder i samband med de allvarliga vädersituationer som klimatförändringarna leder till. Den stora frågan när man tar bort pengar för skydd och rådgivning från statsbudgeten är: Vem ska då ta ansvar? Hur ska då äganderätten kunna öka? Det går inte ihop.

Miljöpartiet har i samtal och förhandlingar med Socialdemokraterna och Centerpartiet arbetat för att uppgörelsen om skogspolitik ska bli så bra som möjligt. Vi står bakom propositionen men har en reservation för att pengarna inte finns i budgeten, och vi anser att regeringen måste återkomma med ett förslag på hur åtgärderna ska finansieras. Vi har även en reservation som innebär att det är skogsvårdslagen och inte miljöbalken som borde revideras. Vi invänder kraftigt mot att de statliga nyckelbiotopsinventeringarna avskaffas utan att det finns resurser att stödja enskilda skogsägare med kunskapsunderlag så att skogsägaren med förtjänst kan sälja sitt virke till svenska och internationella köpare som kräver certifiering och skydd av biotoper. Utan pengar för naturvården pressas skogsägarna ekonomiskt, vilket är fullständigt oacceptabelt. Med den situation som finns med låga virkespriser

och höga kostnader är de enskilda skogsägarnas förutsättning hårt pressad. Att i det läget låta 700 skogsägare vänta ännu längre på utlovade pengar för skydd av natur är ett hån från riksdagsmajoriteten. Dagens skogsbruk är inte hållbart. Miljöpartiet anser att vi måste få ett mer variationsrikt skogsbruk i Sverige, där nya skogsbruksmetoder utvecklas som tar större hänsyn till artmångfalden och klimatarbetet. Skogsbruket måste bli hållbart.

Det är centralt att samhällets mål för skogen uppfylls. Riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål ska uppnås och Sveriges internationella åtaganden ska genomföras. Den som äger en naturresurs förvaltar den under en tid och har ett ansvar för att den brukas hållbart. Samhället skapar regler för detta och dessa regler måste säkerställa att brukandet är långsiktigt hållbart. Dagens regelverk och metoder vid nyttjande av skogen leder inte till att samhällets mål för skogen uppfylls. Detta syns i myndigheternas uppföljning av miljömålen och i vetenskapliga studier av tillståndet för den biologiska mångfalden i skogslandskapet. En rad förbättringar krävs därför inom skogspolitiken, i fråga om skogsbruksmetoder och skydd av skogsmiljöer med höga naturvärden.

Miljöpartiet menar att stora delar av regeringens proposition är rimligt avvägda. Men det finns delar som är i stort behov av utveckling och där kompletteringar krävs. Inte minst omöjliggörs genomförandet av bärande delar sedan propositionens finansiering i stora delar uttraderades genom att Moderaternas, Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas budget fick störst stöd i riksdagen, även av Centerpartiet, som uttryckligen stödde budgeten som rörde skogsbruket.

Det saknas dessutom fortfarande ett helhetsgrepp när det gäller hur skogsvårdslagen förhåller sig till nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella åtaganden och konventioner samt omvärldshändelser, en intensifierad klimatkris och naturkris. Miljöpartiet menar därför att det behövs en grönare skogsvårdslag och att en utredning bör tillsättas för att göra en genomgripande översyn av lagen. Det är också av avgörande betydelse, och kan inte nog understrykas, att efterlevnaden av gällande lagstiftning, i synnerhet miljöbalken, måste säkras, och att tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen måste förstärkas för att kunna uppfylla regeringens målsättning om att skyddsvärda skogar inte ska avverkas.

Många åtgärder och satsningar i propositionen har nära koppling till satsningar i regeringens förslag till budget för 2022. Om budgetmedel saknas finns inte heller förutsättningar att genomföra bärande delar av propositionen. Avsaknad av budgetmedel medför att den samlade balansen mellan produktionsintressen och naturvärden förändras betänkligt och det blir långt mindre betoning på att långsiktigt stärka och skydda värdefull natur än den ursprungliga uppgörelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet innebar.

Exempelvis har möjligheterna till frivilligt formellt skydd minskat drastiskt. Medel för ersättning till markägare kommer inte att räcka till och programmet med ersättningsmark löper hög risk att läggas ned eftersom det saknas långsiktig finansiering. Mer förmånliga skattevillkor, väntansavtal,

biotopskydd, nationalparkssatsningar, rådgivning för hållbar tillväxt, rådgivning om betesskador, ersättning för naturvårdsavtal och skötsel av naturreservat kan inte längre genomföras med den ekonomiska ram som riksdagen har fastställt med stöd av Centerpartiet, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Det hela är oerhört olyckligt och mycket anmärkningsvärt. Neddragningarna i budgeten kommer framför allt att drabba mindre familjeskogsbrukare samtidigt som en förbättrad skötsel av befintliga naturreservat riskerar att inte bli av. Miljöpartiet menar därför att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur de olika åtgärder som föreslås i propositionen ska finansieras.

Ett viktigt bidrag som skogsutredningen gett är den utförliga redogörelsen för vikten av ett långsiktigt skydd av de sammanhängande fjällskogarna. Utredningen konstaterar att de kvarvarande stora sammanhängande naturskogarna inom och även i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog har unika naturvärden och utgör ett mycket viktigt bidrag till de internationella åtagandena för bevarande av biologisk mångfald och är ett särskilt ansvar för Sverige att bevara. Naturvärdet av dessa skogar består dels i att de är ett av de få kvarvarande stora sammanhängande naturskogsområdena i Europa, dels att de utgörs av ofta väglösa områden som endast i liten grad är påverkade av skogsbruk. Skogarnas unika värden består både i att de har höga naturvärden i form av gamla träd och död ved och är relativt orörda och att de utgör större sammanhängande funktionella ekosystem. De stora sammanhängande naturskogarna återfinns både ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.

För att säkra ett stabilt skydd av fjällskogarna krävs ersättning från staten till alla de markägare som på olika sätt vill bevara naturvärden på sina marker långsiktigt. När budgeten drogs ned med över 2 miljarder kronor genom att Centerpartiet, Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna röstat ned regeringens budget blir konsekvensen att pengarna inte räcker och att många skogsägare inte kan skydda sin mark. I hela landet är det redan i dag omkring 700 markägare som väntar på ersättning, och i Jämtland, Västerbotten och Norrbotten är det sammantaget enligt länsstyrelsernas uppgifter omkring 90 000 hektar fjällnära skog där markägarna antingen redan anmält intresse eller där man väntar på ersättning. Propositionen förväntas därutöver medföra att ansökningarna från markägare om att bevara naturvärden och skydda mark kommer att öka. Det gynnar inte äganderätten att förvägra skogsägare pengar för att skydda naturvärden, tvärtom. Äganderätten bör också gälla rätten att bevara och stärka naturvärden.

Förslagen i propositionen om nya utvecklade skyddsformer för att bevara och stärka naturvärden utgår från frivillighet och att skyddsarbetet ska bedrivas i god dialog med markägarna. Det är viktigt att poängtera att myndigheternas arbete med formellt områdesskydd redan i dag baseras på frivillighet från skogsägarer sida. Som Naturvårdsverket påpekar är också dialog med markägaren ett av de viktigaste momenten vid bildande av

naturreservat och biotopskydd. Det är mycket ovanligt att länsstyrelserna går till beslut mot markägarens vilja, och med ett ännu bättre arbetssätt från myndigheternas sida ser vi det som möjligt att göra det i än mindre utsträckning än i dag. I debatten och bland skogsägare finns dock en föreställning om att staten ofta tvingar till sig marken. Det är viktigt att klargöra att det är fel; det är inte så skyddsarbetet bedrivs i Sverige. Vikten av god dialog med markägare står också inskräpt i förarbetena till nuvarande lagstiftning. Därför kan det inte heller betraktas som ett omfattande problem att en markägare får ett naturreservat på sin mark mot sin vilja.

I praktiken är det oftast så att problemet inte heller är att beslut om områdesskydd innebär ett tvångsingripande. I skogsutredningen anges att flera av de markägare utredningen haft kontakt med i stället beskriver att det är otydligheten i att stora arealer pekas ut som skyddsvärda utan att markägaren har möjlighet till ersättning som orsakar problem för den enskilda markägaren. Naturvårdsverket påpekar också att när en enskild markägare inte känner sig skäligen kompenserad eller när denna kompensation drar ut på tiden därför att myndigheten i närtid inte med ekonomiska medel kan tillgodose de anspråk markägaren har, uppstår problem, och acceptansen för myndighetsutövning sviktar. Dagens situation med otillräckliga ekonomiska medel hos beslutande myndigheter är ett större problem för markägarna än det faktum att myndigheterna har möjlighet att fatta beslut mot markägarens vilja.

Även detta faktum understryker vikten av en nödvändig finansiering av propositionen och av att regeringen återkommer med förslag till en sådan.

När det gäller propositionens förslag om frivilligt formellt skydd vill Miljöpartiet särskilt poängtera att när vi förhandlade propositionen sås det att den nuvarande lagstiftningen skulle kvarstå och att miljöbalken skulle förbli intakt. Vi utgår från att den socialdemokratiska regeringen inte bryter denna överenskommelse när de kommit med sitt uttalande om att se över miljöbalken. När det gäller frågan om formellt skydd innebär uppgörelsen att även om det är bra att enskilda skogsägare i större utsträckning kan ta initiativ till skydd ska det även i fortsättningen framgå tydligt av den nationella strategin för formellt skydd att myndigheterna även i fortsättningen har möjlighet att ta initiativ till formellt skydd. Det är nödvändigt för att säkra kvaliteten i skyddsarbetet, den ekologiska funktionaliteten ur ett landskapsperspektiv och den ekologiska representativiteten. Detta angreppssätt är mycket viktigt ur ett bevarandeperspektiv på både kort och lång sikt, vilket också påpekas av ansvariga expertmyndigheter. Ett skyddsarbete utan ett systematiskt landskapsperspektiv är inte effektivt.

Myndigheternas arbetsformer ska också i högre grad än i dag öka incitamenten för markägare att bevara och utveckla naturvärden på sin fastighet. Betydelsen av förhandlade lösningar inklusive oberoende värderingar ska tydligt lyftas fram i enlighet med vad som framgår av propositionen. Ett uppdrag ska därför ges av regeringen till relevanta myndigheter att revidera den nationella strategin för formellt skydd i enlighet

med ovanstående och att utveckla fler incitament för markägare att långsiktigt bevara naturvärden.

När det gäller skogsbruksmetoder saknar utredningen i hög utsträckning förslag, vilket är en stor brist. För att nå samhällets gemensamma mål för skogen har skogsbruket en helt avgörande roll. Centralt är vilken skogsbruksmetod som är bäst för att målen inom miljömålssystemet ska nås, i synnerhet Levande skogar. Förutsättningarna att göra det har ett naturnära skogsbruk som bevarar skogens ekosystem och som upprätthåller kontinuerlig ekologisk funktionalitet och värnar natur- och kulturvärden. Lagen bör då den följs göra att miljömålen nås. Så är det inte i dag. Miljöpartiet önskar ett system som ger ökad lönsamhet för den som sköter sina skogar med extra stor hänsyn till biologiska och sociala värden.

Miljömålsrådet föreslår i sin årsrapport för 2021 att etappmål för hyggesfritt skogsbruk skulle gynna flera ekosystemtjänster i den virkesproducerande skogen genom att skapa en större mångfald av livsmiljöer. I den fördjupade utvärderingen av miljömålen från 2019 lyfts vikten av etappmål för hyggesfritt skogsbruk och ökad s.k. konnektivitet (de ekologiska sammanhangen i landskapet) fram. Det lyfts även fram att det nu behövs ytterligare styrmedel som kan styra effektivt mot ett ekologiskt långsiktigt hållbart skogsbruk som också motiverar skogsägarna att bedriva ett sådant skogsbruk ur ett landskapsperspektiv. Det behövs enligt utvärderingen incitament som kompletterar områdesskyddsarbetet för att vända den negativa trenden för djur och växter i skogen. Den tilltagande fragmentiseringen av landskapet måste minska för att den svenska naturkrisen ska kunna brytas, och skogsbruksmetoder som inte kallägger marken bedöms vara centrala – som hyggesfria och naturnära metoder.

Regeringen måste ge relevanta myndigheter i uppdrag att främja och utveckla innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen som har koppling till hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk. Regeringen måste ta fram etappmål om hyggesfritt skogsbruk och naturnära skogsbruk.

FN:s klimatpanel (IPCC) hade i sin senaste rapport ett fokus på klimatförändringarnas effekter och hur samhällen och ekosystem kan anpassa sig till dem nu och i framtiden. IPCC är mycket tydliga med vikten av att skydda ekosystemen från klimateffekter samt med att upprätthållandet av den biologiska mångfaldens och ekosystemens motståndskraft är beroende av ett effektivt bevarande av 30–50 procent av jordens land, hav och vatten.

EU:s miljöarbete fokuserar också på klimatet och biologisk mångfald där de tvingande reglerna att skydda livsmiljöer och arter finns i EU:s livsmiljödirektiv och fågeldirektiv. Nyligen har en debatt blossat upp om hur det svenska skogsbruket ska leva upp till dessa krav. Skrivningar har också i ett sent läge lagts in i betänkandet om regeringens överdrivet häftiga reaktion på denna fråga samtidigt som en utredning om artskyddet ligger färdig för att beredas på regeringens bord.

EU-domstolen har underkänt det svenska skogsbruket eftersom Sverige inte klarar av att leva upp till kraven i naturvårdsdirektiven. EU-domstolen

säger att det måste finnas kunskap om vilka arter som finns i skogar som ska avverkas, hur arterna påverkas av en avverkning, att skogsbruksmetoder som används är förebyggande och hållbara och att det finns en förebyggande planering i skogen. Detta är högst rimliga utgångspunkter. Grundproblemet är att vi i Sverige sedan EU-inträdet har ett skogsbruk som inte lever upp till EU-rätten och de svenska miljömålen.

Om en anmälan om avverkning inte innehåller information om vilka arter som finns i området, inte beskriver påverkan på arter, och om den miljöhänsyn som markägaren uppger i en anmälan inte är bindande och om det saknas landskapsplanering, gröna skogsbruksplaner och systematiska statliga inventeringar av arter innebär det att varje avverkningsärende blir väldigt tungrott. Lagstiftningen upplevs då av markägare som orimlig.

Eftersom förbuden att döda och störa skyddade livsmiljöarter gäller på individnivå måste ett förebyggande system med generella försiktighetsmått skapas så att förbuden inte triggas i varje enskilt fall av de 70 000 avverkningsanmälningar vi har varje år.

Skogsbruket måste alltså anpassas efter de arter och livsmiljöer som finns på platsen. Det är det som artskyddet handlar om. Eftersom Sverige har rätt att besluta om det förebyggande arbetet kan skogsvårdslagen kompletteras med exempelvis effektiva och rättsligt bindande regler om landskapsplanering, grön infrastruktur eller gröna skogsbruksplaner. Om samhället inte hanterar frågorna så kommer oskyldiga skogsägare att känna sig oroliga. En skogsägare som vill bidra till skydd av exempelvis tjäderspelplatser, viktiga naturbiotoper som man enkelt kan identifiera med hjälp av nyckelarter, eller en skogsägare som ingår i projekt för att tillvarata s.k. ansvarsarter (en art som återfinns på rödlistan) eller som vill jobba praktiskt med återvätning av våtmarker och större lövinblandning i skogsbruket ska kunna känna att de ingår i ett samlat förebyggande arbete som är effektivt och rättsligt bindande. EU tillåter ett förebyggande arbete, vilket avlastar hanteringen av avverkningsanmälningar från krav på inventeringar och konsekvensbedömningar.

Kunskapskravet bör och kan delas mellan staten och markägarna. Artskyddsutredningen föreslår att staten tar ett stort ansvar. Detta kräver dock att staten bedriver ett systematiskt och återkommande inventeringsarbete. Mark- och miljööverdomstolen har genom sin praxis visat hur kunskapskravet och utredningsansvaret kan anpassas efter hur känsliga arterna och livsmiljöerna är. Om regeringen enbart delar upp förbuden i fråga om fåglar och andra arter löser det inte alls de problem som förs fram i debatten. Förbuden gäller fortfarande alla fåglar och övriga skyddade arter. Det är ett förebyggande skyddsarbete som måste till.

Artskyddsutredningen föreslår att förbuden som gäller fåglar och andra skyddade arter regleras i separata bestämmelser. Vidare föreslår artskyddsutredningen tydliga bestämmelser som följer EU-rätten, reglerade i ett och samma kapitel i miljöbalken, och det finns även förslag på hur ett förebyggande skyddssystem skulle kunna byggas upp. Lösningarna ligger mer

i att utredningens förslag genomförs än att regeringen gör snabba slarviga förändringar på förordningsnivå.

Det behövs större förändringar för att den svenska skogslagstiftningen och EU:s miljö rätt ska gå hand i hand. Artskyddsutredningens samlade förslag tar oss en bra bit på vägen. Men för att ta oss hela vägen till ett ekologiskt hållbart skogsbruk som blir en verklig del för både artskyddet och i klimatomställningen behövs också en översyn av skogsvårdslagen.

Ett annat område där regeringens proposition är i behov av komplettering är kopplingen mellan skogen och besöksnäringen. Den svenska besöksnäringen är i stark utveckling när det gäller såväl antal sysselsatta som omsättning. Hemestertrenden och vistelse i skog och mark har fått ett starkt uppsving under pandemin och har potential att kunna utvecklas vidare. Det finns bl.a. en utvecklingspotential för besöksnäringen kopplat till nationalparker. Skogsutredningen har goda förslag om att gynna naturturism i skyddad natur vilka måste genomföras för att ge besöksnäringen och det svenska naturintresset ett uppsving.

När det gäller nyckelbiotopsregistret anser Miljöpartiet att det är en självklarhet att statligt finansierad kunskapsinhämtning som dessutom kan vara till gagn för forskning och av intresse för allmänheten, miljöorganisationer och andra aktörer även i fortsättningen ska vara offentligt tillgänglig. Det skulle dessutom vara lagstridigt att gallra uppgifter i nyckelbiotopsregistret då detta inte skulle vara förenligt med ändamålen i arkivlagen (1990:782). Miljöpartiet anser att nyckelbiotopsregistret i sin helhet ska vara tillgängligt även fortsättningsvis och möjligt att underhållas av någon annan statlig aktör än Skogsstyrelsen. På detta sätt kan nyckelbiotoper skyddas och certifieringen fortsätta att fungera. Det är viktigt för att svensk skogsexport ska kunna fungera.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2022 och 2023 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 25 000 hektar produktiv skogsmark som inte utgör fjällnära skog från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att till staten överföra fastigheter som ägs av ett bolag som staten förvärvat genom utdelning av aktier enligt 1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att dels vidta de åtgärder som krävs för att genomföra överföringen enligt 1 och 2, dels avyttra de tillgångar som överförs till staten enligt 1 och 2 (avsnitt 5.1).
4. Riksdagen godkänner att Sveaskog AB (publ) ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande marknadsförsäljningsprogram, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom så kallade allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar (avsnitt 5.2).

Följdmotionerna

2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återupprätta grundprincipen om frihet under ansvar från 1993 som innebär att det är skogsägaren som ska fatta beslut om sin skog inom lagens ramar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett moratorium ska införas för formellt skydd av skog utan ägarens samtycke och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydd av skog på privat mark och på myndigheters initiativ bör grundas på konstaterad förekomst av akut hotade arter enligt den svenska Rödlistan och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att när staten använder egen mark för att kompensera skogsägare vars skog undantas från skogsbruk ska detta ske i närområdet för att bidra till att skogs- och jordbruk inte minskar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad tydlighet om hur propositionen ska tillämpas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationalparker och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad tillväxt, rådgivning och klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avsteg från frivillighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över preciseringarna i de berörda miljömålen med deras ambitioner för naturskyddet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avverkning ska kunna göras i fjällnära område och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdrag om att ta fram nya modeller för intrångsersättning, skogskonto och biotopskydd behöver ges före den sista april 2022 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte ta med kulturmiljövärden och sociala värden som grund för enskilda beslut om biotopskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen ska upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det föreslagna ersättningsmarkprogrammet och det utökade markförsäljningsprogrammet bör riktas till skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det föreslagna ersättningsmarkprogrammet och det utökade markförsäljningsprogrammet ska gälla alla bolagsformer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda markägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering ska kunna ansöka om upphävande hos Skogsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nationella målet för ökad hållbar tillväxt i skogen ska omfatta ökad biomassa tillgänglig för virkesproduktion och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den aviserade rådgivningskampanjen bör signalera ökad tyngd åt produktionsfrågor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om propositionens uppmaning att så snart det är möjligt ge områdesskydd för skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg till uppdraget om regelförenklingar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsens uppdrag om regelförenklingar bör tillsättas före den sista april 2022 och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsättningar av mark för formellt skydd ska ske på frivillig grund i samförstånd mellan markägare och myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljömålets preciseringar bör omformuleras så att de blir nåbara och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöbalken bör ses över i syfte att förtydliga och begränsa när avsteg från frivillighet vid formellt skydd får göras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biotopskyddsbestämmelserna inte ska utökas till att omfatta t.ex. kulturmiljövärden och sociala värden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast den sista april 2022 ska tillsätta en utredning med syftet att möjliggöra periodiserad beskattning av alla former av ersättningar vid intrång i pågående skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett nytt markförsäljningsprogram för Sveaskog omfattande 20 procent av bolagets skogsmark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inte bör begränsa vilka typer av ägare som ges möjlighet att

- delta i de program för ersättningsmark och markförsäljning som föreslås i propositionen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska precisera uppdraget till Sveaskog så att nettointäkterna från det utökade markförsäljningsprogrammet ska återgå till staten och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsbruk alltid ska klassas som pågående markanvändning och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast den sista april 2022 ska återkomma till riksdagen med ett förslag om att allt skogsbruk ska klassas som pågående markanvändning och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omedelbart ska ge Skogsstyrelsen i uppdrag att upphöra med nyckelbiotopsregistreringen och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppgifterna i nyckelbiotopsregistret endast ska vara tillgängliga för Skogsstyrelsen och berörda markägare och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markägare ska ges möjlighet att begära omprövning av nyckelbiotopsregistreringen samt att detta ska vara möjligt att pröva i domstol och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markägare med nyckelbiotopsregistrerad mark ska erbjudas förtur vid erbjudande om formellt skydd och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inte ska ge ett myndighetsuppdrag om att utveckla metoder för att med hjälp av moderna digitala fjärranalysmetoder identifiera förhållanden i naturen och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslutsunderlag för formellt skydd eller nekad avverkning ska tas fram genom inventering på plats, att markägaren ska erbjudas möjlighet att närvara vid dessa inventeringar och att resultatet av inventeringen ska gå att överklaga och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen om regelförenkling inom skogsbruket ska utgå från skogsägarnas och skogsnäringens behov och att arbetet ska ske i samråd med dessa och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förslaget om att 140 000 hektar produktiv statlig skogsmark ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog snarast ges formellt skydd inte ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den totala arealen skogsmark som är undantagen från skogsbruk inte ska öka och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en löpande översyn av skyddade områden med möjlighet till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av beräkningsgrunderna för skog som är skyddad eller på annat sätt undantagen från produktion så att Sverige inte underrapporterar om detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kontrollstation för att utvärdera att skyddet av skogen sker på frivillig grund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändrad beskattning av skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2022–2024 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 85 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag att Sveaskog AB (publ) ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande markförsäljningsprogram, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningssskogar och häradsallmänningssskogar (propositionens avsnitt 5.2).
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt markförsäljningsprogram och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överlåtelse av statlig mark som ersättning för miljövårdande insatser, eller för att tillvarata allmänhetens möjligheter till friluftsliv, ska genomföras som byten mot annan mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en redovisning av hur de i

- propositionen föreslagna åtgärderna ska finansieras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en grönare skogsvårdslag och att en utredning bör tillsättas som ser över nuvarande skogsvårdslag i ljuset av nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella avtal och konventioner samt omvärldshändelser och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöbalken måste efterlevas bättre, exempelvis hänsynsreglerna, och att tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen måste förstärkas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen bör främjas och utvecklas med koppling till hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram och besluta om etappmål om hyggesfritt skogsbruk och naturnära skogsbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett uppdrag bör ges till berörda myndigheter om att revidera strategin för formellt skydd på så sätt att myndigheterna fortsatt har möjlighet att ta initiativ till formellt skydd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett projekt för att gynna naturturism i skyddad natur, där Naturvårdsverket som huvudman får i uppdrag att genomföra ett samlat projekt för att gynna naturturism i nationalparker och skyddad natur i enlighet med förslagen i Skogsutredningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyckelbiotopsregistret i sin helhet ska vara fortsatt tillgängligt och tillkännager detta för regeringen.

Motioner väckta med anledning av skrivelse 2020/21:140

2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör omarbete ägardirektiven för de statliga bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog ska upphöra med markförsäljningsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog bör öka sitt innehav av skog och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:198 av Mikael Larsson (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att noga analysera och utreda vilka siffror man har över skyddet av natur i Sverige så att det stämmer överens med verkligheten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:200 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avverkningsanmälan och dess offentlighet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:207 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om naturvårdsavtal mellan markägare och staten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:762 av Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsgödsling bör tillåtas på lämpliga marker, i lämplig form och i lämpliga bestånd i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:778 av Johan Hultberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inventering av betesskador orsakade av hjort och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:859 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för ett system för ersättning för beslagtagna mark på grund av art- och habitatdirektivet samt artskyddsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:944 av Per-Arne Håkansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja ökad samverkan mellan samhälle, akademi och ”gröna näringar” för ett långsiktigt hållbart skogsbruk i Skåne och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1026 av Annika Carlsson och Fredrik Christensson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvecklad svensk klövviltsförvaltning för att minska mängden skogsskador och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1425 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skogen som en viktig resurs i klimatomställning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1825 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klargöra förutsättningarna för skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1886 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta ett ökat ansvar för granbarkborreangrepp i sin egen skog och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1899 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skogsnäringen i Skåne och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1917 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en fortsatt skogsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2262 av Arman Teimouri (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska modellen, med frihet under ansvar, även fortsättningsvis ska gälla för svenska skogsägare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2300 av Nina Lundström (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot granbarkborren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2416 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sälja Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk skog är en nationell angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla och utveckla den svenska modellen för skogsbruk med brukande och vardagshänsyn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen ska vara den myndighet och skogsvårdslagen den lagstiftning som reglerar skogsbruk i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pågående markanvändning på produktiv skogsmark alltid ska anses vara skogsbruk tills annat eventuellt beslutats i det enskilda fallet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till bolagsägd skog vare sig genom vanlig försäljning eller som kompensation för arealer avsatta för skyddsändamål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till statlig ägo för naturskydd utan att motsvarande skog i samma eller närliggande kommun överförs från naturskydd till enskilt ägd produktionsskog, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undantagande av skog från brukande genom myndighetsbeslut i första hand ska ske på redan tidigare statligt ägd mark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte ytterligare öka totalarealen enskilt ägd skog som är undantagen från skogsbruk utan att kompensera eventuellt ytterligare undantagande från skogsbruk med ibruktage av tidigare undantagen skog och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte minska Sveaskogs skogsinnehav och att använda en del av Sveaskogs marker för att fortsätta utveckla metoder för vardagshänsyn och för att

- pröva under vilka förhållanden kontinuitetsskogsbruk kan vara lönsamt och leda till godtagbar långsiktig skogsskötsel, godtagbara förhållanden för biologisk mångfald, godtagbar tillväxt och godtagbara virkesförråd och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens skogar undantagna från skogsbruk till sin stora majoritet ska vara de som redan ägs av Naturvårdsverket och Fastighetsverket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medan Fastighetsverkets skogar i huvudsak ska ha andra syften än aktivt skogsbruk så ska Sveaskogs skogar i huvudsak nyttjas till virkesproduktion och för att utveckla nya metoder för hänsynsfullt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsens förslag till metoder för att öka produktionsförmågan och kolinlagringen i de svenska skogarna enligt rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter bör utgöra en grund för svensk skogspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att toleransgränser för begränsningar utan ersättning i samband med avverkning ska vara betydligt lägre än i dag för enskilda skogsägare och aldrig över 5 procent av hela åtgårdens värde och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska stödja och värna ett utvecklat och lönsamt skogsbruk samt att detta främjandeuppdrag bör uttryckas tydligt i Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets direktiv och regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klargöra i berörda myndigheters direktiv att de så långt möjligt ska stötta skogsägarnas brukande, men därutöver även bistå med rådgivning för att nå andra samhällsliga mål och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjliggörande och åläggande för myndigheter att ingripa i skyddade områden när skadegörare eller brand hotar att spridas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte publicera avverkningsanmälningar och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för aktivt skogsbruk genom snabb handläggning kring skötsel och avverkning av skog och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om normal handläggningstid på två veckor för avverkningsanmälan, samt att

- Skogsstyrelsen bör kunna snabbhantera anmälningar av mindre avverkningsstrakter när maskiner finns i närheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det generella förbudet mot skogsdikning i södra Sverige bör ersättas med tillståndsplikt eller förenklat dispensförfarande och att Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen ska medge sådant om inte allvarliga hinder föreligger, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydligt kortare handläggningstid för omföring till skogsmark och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rådgivning och bidrag för att öka röjningen med syftet att öka gagnvirkesproduktionen och tillgängliggöra mer virke för en utvecklad bioekonomi och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte ytterligare öka totalarealen skog undantagen från skogsbruk och att därför kompensera ytterligare undantagande från skogsbruk med motsvarande brukandetagande av tidigare undantagen skog och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare skilja på skogspolitiken gentemot statligt ägda skogar respektive privatägda skogar och tillkännager detta för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder för naturskydd från statens och myndigheters sida i första hand ska fokuseras på marker med konstaterad förekomst av de allra mest sällsynta arterna och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att restriktioner beträffande brukande av skog utöver vad som är tydligt fastlagt i lag alltid och omgående ska åtföljas av ersättning och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt till överläggning, förenklad rättslig prövning och möjlighet att överklaga för markägare vars markanvändning begränsas och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingen i skyddade skogar och skogar undantagna från brukande, löpande ska följas och att det behövs system och rutiner för att avregistrera områden som inte längre effektivt fyller sin funktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare nyckelbiotoper inte ska registreras, att registret inte ska vara allmänt tillgängligt, men att en noggrann analys av vad som registrerats behöver göras och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ta en aktiv roll i att få parterna, inklusive Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter, skogsägare, skogsindustriföretag och certifieringsorganisationer, att enas kring ett effektivare och mer rättssäkert system än det som finns i dag för nyckelbiotoper och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att databasen över nyckelbiotoper bör analyseras för att studera hur rättssäkerheten har hanterats och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med frivilliga naturvårdsavtal med skogsägarna ska prioriteras framför bildandet av skyddade områden där skogsbruk helt hindras och att markägare som utför naturvårdande skogsskötsel efter avtal med myndighet ska få skälig inkomst för detta och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utopiska mål behöver arbetas bort ur miljökvalitetsmålen så att kvarstående mål är möjliga och rimliga att nå före år 2030 och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska lägga betydligt mer av de medel som i dag läggs på undantagande av vanligt förekommande skogstyper från skogsbruk på att värna övergångsformer mellan skogs- och jordbruksmark och andra ovanliga skogstyper och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska efterleva tillkännagivandet från våren 2021 om växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka och askskottsjuka och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera starkare för att EU:s inflytande över Sveriges skogspolitik ska begränsas i linje med att skogsbruk ska vara nationell kompetens inom unionen, inklusive med systematiska krav på subsidiaritetsprövningar, och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige skriftligen bör ställa sig bakom den kritik som framfördes från ett tiotal EU-länder med Österrike i spetsen till EU-kommissionen i början av juli 2021 över hur kommissionen hanterat arbetet med skogsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera tillsammans med andra skogsländer inom EU för att få gehör för våra gemensamma intressen beträffande skogsfrågor och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera starkare för att EU:s skogsstrategi inte i sin tillämpning

- underordnas EU:s strategi för biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk lagstiftning och tillämpning av och rapportering till internationella avtal och konventioner, inklusive EU:s föreskrifter och förordningar, ska utformas för att i minsta möjliga mån inskränka svenskt egenbestämmande över svensk skogspolitik, äganderätt eller markägares förfoganderätt och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att gemensamma definitioner av skogsmark fastläggs och används av berörda myndigheter samt att dessa i möjligaste mån ska överensstämma med internationella definitioner och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kontakter med EU måste framhålla det faktum att skogen i Sverige (och Finland) är enskild och att detta måste innebära hänsyn till äganderätten för att upprätthålla hög motivation hos ägarna och tillkännager detta för regeringen.
 68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kontinuitet i skoglig statistik och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att kraftigt begränsa antalet fall där skogsägares avverkningar begränsas i samband med att avverkningsanmälan inlämnas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsfrågor gentemot markägare ska hanteras av Skogsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systematisk och löpande uppföljning bör göras av hur ofta och på vilken grund avverkning stoppas, så att myndighetsutövningen kan likformas och överrepresentation av vissa skyddade miljöer undvikas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheters hantering av skogsskötselåtgärder behöver utredas efter förändringen av förvaltningslagen 2018 och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tjänstemans risk för jäv i samband med aktivt deltagande i olika organisationer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett moratorium mot nya nyckelbiotoper tills nuvarande modell ändrats så att inte enskilda skogsägare kan bli drabbade tredje parter och så att

- alla markägare på vars mark nyckelbiotoper ofrivilligt registrerats ges ersättning för detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avverkningar inte ska kunna hindras motiverat med att andra än akut eller starkt hotade arter där befinner sig nära kanten av sitt utbredningsområde, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsbruk på skogsmark, liksom jordbruk på jordbruksmark, ska anses vara pågående markanvändning, tills annan markanvändning formellt beslutats efter rättssäker process för den aktuella fastigheten eller delen av fastigheten, i vilket fall ersättning till ägaren i normalfallet ska betalas ut omgående, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om att undanta privat mark från brukande ska fattas endast efter samråd med ägaren och efter att andra alternativ prövats och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att toleranskraven beträffande föreslagen miljöhänsyn vid skogsbruket för små fastigheter inte ska vara mer omfattande än de som gäller för större fastigheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2636 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur skogsdikning kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2670 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta en ökad kemisk bekämpning av granbarkborren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2671 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skaraborg bör bli ett pilotområde där skogsägare som vill har möjlighet att testa nya bekämpningsmetoder mot granbarkborren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2725 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att underlätta för ökad dikning i skogen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2727 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2760 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens ansvar för att sköta reservaten måste bli mycket bättre så att granbarkborren inte belastar och orsakar skador på grannfastigheter och kringliggande skog och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2767 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att om Sverige behöver avsätta mer skog till reservat eller skyddade skogar så ska det i så fall ske från statens eller samhällets egna skogar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2776 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhället inte ska kunna lägga skydd eller inskränkningar på en privatägd skog utan att detta är väl förhandlat och väl förankrat hos skogsägaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2872 av Mattias Karlsson i Luleå (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka äganderättsprincipen i svensk skogspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naturreservat inte ska kunna bildas mot markägarens vilja och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur Frivillig vern som metod kan användas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur tilliten mellan skogsägare och myndigheter kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka brukanderätten för skogsägare och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kartlägga de långsiktiga effekter som uppstår när markägare som skött sin skog extra varsamt bestraffas med att bli av med brukanderätten över marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2977 av Christian Carlsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att stärka äganderätten i skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3020 av Aron Emilsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för systematisk planering för långsiktig tillgång till svenskt kvalitetsvirke och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se företagandets villkor och förutsättningar som grunden för tillväxt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogen är en av Sveriges stora tillgångar och att äganderätten bland Sveriges skogsägare ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3199 av Birger Lahti m.fl. (V):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med hur man från statligt håll kan bidra till att skogsindustrin tillsammans med forskningsvärlden ges möjligheter till omställning och hållbarhet för att skapa högst samhällsnytta och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3201 av Helena Lindahl (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga reservatsbildningar bör baseras helt på frivillighet hos den enskilda markägaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3204 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör styra sin förvaltning mot insatser inom den nuvarande

skogspolitiken som stimulerar en ökad skogsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3255 av John Widegren m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vad nedsatt produktion i skogen får för ekonomiska följder för samhället och enskilda skogsägare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda klimatnyttan från skogen om produktionen minskas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament i syfte att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring för privata skogsägare och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrmedel och incitament bör införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av biomassa och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga, dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvärdessynpunkt för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel samt ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ändras så att skogar med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv ska bli föremål för avverkningsansökan och möjlighet att undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i

- miljökvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillse att registrering av nyckelbiotoper fortsatt möjliggörs i samband med avverkningsanmälningar och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över förutsättningar för en naturvårdsavgift inom skogsnäringen i syfte att bidra till stärkt finansiering av ökat skogsskydd och därmed även stärka förutsättningarna för att fler skogsägare ges ersättning vid intrång och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av skogslagstiftningen i syfte att stimulera ökad andel blandskog genom reglering av förnyrningsåtgärder, röjning och gallring och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att införa tydlig arealbegränsning för kalhyggenas storlek inom skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att laglig miniminivå för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagkrav på skydds-zoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden bör införas och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en översyn av skogspolitikerna genomförs i syfte att stärka måluppfyllelsen av våra miljökvalitetsmål och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att höja gränsen för när en avverkningsanmälan måste göras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att i vissa fall tillåta lägre slutavverkningsålder samt försök med nya trädslag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jord- och skogsbruk alltid ska klassas som pågående markanvändning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka de svenska insatserna i skogsfrågorna inom EU i syfte att försvara det framgångsrika svenska skogsbruket och det svenska självbestämmandet över skogen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-lagstiftning som påverkar skogsnäringen i Sverige ska implementeras så att det svenska aktiva skogsbruket inte begränsas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av beräkningsgrunderna för skog som är skyddad eller på annat sätt undantagen produktion så att Sverige inte underrapporterar om detta och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en löpande översyn av skyddade områden med möjlighet till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsättningar ska ske på frivillig grund i samförstånd mellan markägare och myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett skogsbytesprogram så att skogsägare kan få sin skog ersatt från statliga Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt markförsäljningsprogram för Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om potential för en ökad skogsproduktion med fortsatt bevarande av den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den totala arealen skogsmark som är undantagen från skogsbruk inte ska öka och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Skogsstyrelsen kartlägger och samordnar insatser mot granbarkborren och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att såväl offentligt som privat ägd skog som är angripen av granbarkborren avverkas för att motverka att angreppen sprider sig och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra de produktivitetshöjande förslag som utarbetats inom Skogsstyrelsens samverkansprocess och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera forskning om skogens möjligheter för att påskynda arbetet med en bioekonomi och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljömålet Levande skogar bör omformuleras så att det blir nåbart och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3436 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den svenska skogens klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den biologiska mångfalden i skogen ska värnas genom ett aktivt hållbart skogsbruk och en stark äganderätt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att Sverige använder samma beräkningsmodeller som övriga medlemsstater då det gäller rapportering om skyddad natur och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan bejakas och tillväxten i den brukade skogen öka samt hur långsiktighet kan präglare regelverken och marknaden lämnas fri för att tillåta innovation och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3665 av Magnus Ek m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta till vara potentialen i den svenska skogen för biobaserade insatsvaror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bioekonomins roll i klimatomställningen samtidigt som tillväxten i den brukade skogen ökar för att nå våra klimatmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilligt formellt skydd ska vara det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd av skog och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör utveckla sitt arbetssätt och dialog för att ytterligare öka markägarnas intresse av att delta i myndigheternas naturvårdsarbete och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare lagstiftning för tillstånd till avverkning i fjällnära skog och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiativ till formellt skydd av skog i första hand ska tas av markägare och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla nya ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsägare vid formellt skydd ska kunna välja mellan att genomföra markbyte eller att få en engångsersättning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen bör upphöra med generella nyckelbiotopsinventeringar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttolkningen och genomförandet av Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald bör hanteras i en parlamentariskt tillsatt beredning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma regelverk för att möjliggöra ett fortsatt ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en nationell rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägsta slutavverkningsålder bör slopas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en enklare hantering av skog på åker och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta skogsgödsling och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvecklad svensk klövviltsförvaltning för att minska mängden skogsskador och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att begränsa skadedjursangrepp på skog samt arbeta förebyggande med skogsskador och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ansvara för att hantera och minska spridningen av granbarkborrar i skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ses över om och hur enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden ska kunna kompenseras för det och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den gröna given ska bejaka bioekonomins potential att minska beroende av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C):

114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bioekonomins roll i klimatomställningen samtidigt som tillväxten i den brukade skogen ökar för att nå våra klimatmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska motsätta sig en gemensam skogspolitik inom EU och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla de bestämmelser som anger en lägsta slutavverkningsålder för när markägare får göra en slutavverkning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att korta tiden mellan avverkningsanmälan och avverkning till tre veckor och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör besluta om att i rapporteringen av skyddad mark till

- EEA medta de av Naturvårdsverket föreslagna skyddsformerna i skrivelse NV-01318-21 och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillägga frivilliga avsättningar i Naturvårdsverkets rapportering till EEA och tillkännager detta för regeringen.
 79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medta skogliga impediment, strandskydd och riksintressen i Naturvårdsverkets rapportering till EEA och tillkännager detta för regeringen.
 80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av definitionen av och beräkningsgrunderna för skog som är skyddad eller på annat sätt undantagen produktion och tillkännager detta för regeringen.
 81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydd av svensk skog som huvudspår bör byggas på frivillig grund och tillkännager detta för regeringen.
 82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att publiceringarna av skoglig grunddata bör upphöra och att datan bör överlåtas till skogsägarna med upphovsrätt och tillkännager detta för regeringen.
 83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om markbyte och tillkännager detta för regeringen.
 84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Sveaskog i uppdrag att sälja 30 000 ha produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om forskning på nya trädslag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den svenska skogens klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den totala arealen skogsmark som är undantagen från skogsbruk inte ska öka och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den enskilda skogsägarens rätt att bruka skogen och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör värna rätten till ett aktivt och hållbart skogsbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4058 av Maria Gardfjell (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att introducera ett mer omfattande arbete för att klimatanpassa Sveriges skogar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen hyggesfritt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L):

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett ökat uttag av biomassa är önskvärt men måste ske på ett hållbart sätt, i beaktande av klimateffekten av uttaget på kort och medellång sikt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Näringsutskottets yttrande 2021/22:NU2y

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 2 december 2021 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig dels över regeringens proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund, dels över de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som rör näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar i propositionen och följdmotionerna som berör näringsutskottets beredningsområde, vilket främst innefattar de förslag som rör det statligt ägda bolaget Sveaskog AB och åtgärder för att främja naturturism.

Vidare överlämnar utskottet tolv yrkanden i motioner från allmänna motionstiden som rör Sveaskog. Mot bakgrund av innehållet i regeringens proposition 2021/22:58 anser utskottet att dessa yrkanden med fördel behandlas tillsammans med propositionen. De motioner som överlämnas till miljö- och jordbruksutskottet är 2021/22:60 (V) yrkandena 7–9, 2021/22:2416 (M), 2021/22:2456 (SD) yrkandena 8 och 10, 2021/22:2727 (M), 2021/22:3199 (V) yrkande 20, 2021/22:3279 (V) yrkande 27, 2021/22:3432 (M) yrkandena 13 och 14 samt 2021/22:3880 (KD) yrkande 84.

Näringsutskottet förordar i yttrandet att miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I yttrandet finns tio avvikande meningar (M, SD, V, KD, L, MP).

Utskottets överväganden

Sveaskog AB

Propositionen

Inledning

I propositionen anføres att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Det anføres även att Sverige har ett ansvar internationellt och för kommande generationer för att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden samt för nationella och internationella åtaganden för att skydda biologisk mångfald i skogen. Hållbar skoglig tillväxt, ersättning av fossila råvaror, ökad cirkularitet samt kolinbindning i biomassa och marken ska enligt propositionen främjas och läckage från mark och andra källor minskas. En stark ägande- och brukanderätt anges vidare vara grunden för att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

Ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram

För att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk föreslås i propositionen dels att riksdagen bemyndigar regeringen att överföra 25 000 hektar produktiv skogsmark som inte utgör fjällnära skog från Sveaskog AB till staten, dels att Sveaskogs markförsäljningsprogram ändrar inriktning och omfattning. Det innebär att ett ersättningsmarksprogram genomförs för att möta efterfrågan hos de enskilda markägare som inte längre tillåts bruka sin skog. Avsikten är att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk och att genom snabbt skydd kunna erbjuda mindre skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas. Programmet ska omfatta 25 000 hektar produktiv skogsmark och inriktas helt mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar, för vilka ersättningsmark kan vara ett attraktivt alternativ som möjliggör ett fortsatt brukande på en annan plats. Regeringen bedömer att ett ersättningsmarksprogram kan bidra positivt till det strategiska arbetet med skydd av värdefull natur och i huvudsak bör gälla mark utanför det fjällnära området. Sveaskog ska i samarbete med Naturvårdsverket identifiera lämpliga arealer.

Förslagen i propositionen innebär även att Sveaskog ges i uppdrag att mot marknadsmässig ersättning, i stället för det nuvarande markförsäljningsprogrammet, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark som inte är skyddsvärd. Marken ska enligt propositionen kunna erbjudas som alternativ ersättningsform för skyddsvärda arealer, i huvudsak ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Erbjudandet ska gälla enskilda

markägare av skyddsvärd skog inklusive skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar. Syftet med markförsäljningsprogrammet anges vara att främja skogsbruket i glesbygd och naturvärden så måtto att det fortsättningsvis finns möjlighet att bedriva ett aktivt skogsbruk till nytta för lokalsamhället. Programmet ges därmed ett naturvårdssyfte och Sveaskog ska få marknadsmässig ersättning från staten för samtliga arealer som avyttras enligt programmet

Motionerna

Regeringens förslag om ersättningsmark och Sveaskogs uppdrag

I kommittémotion 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 3 föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2022–2024 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 85 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog ägt dotterföretag. I yrkande 4 förordas vidare att riksdagen avslår regeringens förslag om att Sveaskog ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande markförsäljningsprogram avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar.

Finansiering av åtgärder

I partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med en redovisning av hur de åtgärder som föreslås i propositionen ska finansieras. Mot bakgrund av de ändringar som gjordes i regeringens budgetförslag hösten 2021 menar motionärerna att flera delar i regeringens proposition är svåra att genomföra.

Inriktningen för systemet med ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7 anförs att regeringen inte bör begränsa vilka typer av ägare som ges möjlighet att delta i de program för ersättningsmark och markförsäljning som föreslås i propositionen.

I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 anförs att inte enbart enskilda skogsägare bör vara aktuella för ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljning och att alla bolagsformer bör behandlas lika.

Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål

I partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 27 förordas ett tillkännagivande om att all statligt ägd skog bör samlas i ett nytt bolag med hållbart brukande som främsta mål. Motionärerna anser att staten ska bedriva ett aktivt förvaltningsverk över sina skogsområden och menar att dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Ett likalydande tillkännagivande med samma motivering förordas i kommittémotion 2021/22:3199 yrkande 20 av Birger Lahti m.fl. (V).

I kommittémotion 2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13 förordas ett tillkännagivande om att det ska inrättas ett nytt skogsbytesprogram i syfte att säkerställa att skogsägare som förlorat rätten att bruka sin mark får sin skog ersatt från statliga Sveaskog, samtidigt som det blir möjligt att skydda värdefull natur. Vidare förordas i yrkande 14 att det också ska inrättas ett nytt markförsäljningsprogram för Sveaskog. I motionen beskrivs den tänkta inriktningen för ett sådant program. Här framförs bl.a. att Sveaskog bör få i uppdrag att under tio år sälja 20 procent av bolagets skogsmark och flera villkor som ska gälla vid försäljningen.

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 6 anförs att Sveaskogs uppdrag bör innefatta ett nytt markförsäljningsprogram som innebär att 20 procent av bolagets skogsmark ska säljas. Motionärerna vill att detta program ska genomföras utöver det som föreslås i propositionen. I motionens yrkande 8 förordas även att regeringen ska precisera uppdraget till Sveaskog så att nettointäkterna från det utökade markförsäljningsprogrammet ska återgå till staten.

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 8 förordas ett tillkännagivande om att Sveaskogs skogsinnehav inte ska minska. Motionärerna skriver att i den mån ytterligare skog ska undantas från brukande bör detta i första hand avse statlig mark. Men då bör samtidigt motsvarande arealer där nyttan av nuvarande skydd är lägre återföras till brukande. En del av Sveaskogs marker ska användas för att fortsätta att utveckla metoder för vardagshänsyn och för att pröva under vilka förhållanden kontinuitets-skogsbruk kan vara lönsamt och leda till godtagbar långsiktig skogsskötsel, godtagbara förhållanden för biologisk mångfald, godtagbar tillväxt och godtagbara virkesförråd. I linje med detta förordas i yrkande 10 att Sveaskogs skogar i huvudsak ska nyttjas till virkesproduktion och för att utveckla nya metoder för hänsynsfullt skogsbruk.

I kommittémotion 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) anförs i yrkande 4 att när staten använder egen mark för att kompensera skogsägare vars skog undantas från skogsbruk ska detta ske i närområdet för att bidra till att skogs- och jordbruk inte minskar.

I kommittémotion 2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör omarbeta ägardirektiven för de bolag med statligt ägande som ansvarar för naturresurser med en längre

omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod. Vidare förordas i yrkande 9 ett tillkännagivande om att Sveaskog bör öka sitt innehav av skog. Motionärerna menar att de bästa förutsättningarna för att kombinera de olika intressen i form av olika värden som skogen kan bidra med som biologisk mångfald, bioenergiutvinning, turism och rekreation är genom att bedriva en aktiv statlig skogspolitik.

I kommittémotion 2021/22:60 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att Sveaskog ska upphöra med det i dag gällande markförsäljningsprogrammet bl.a. eftersom det enligt motionärerna inte bidrar till landsbygdsutveckling i närområdet.

I kommittémotion 2021/22:3880 yrkande 84 förordar Magnus Oscarsson m.fl. (KD) att Sveaskog ska få i uppdrag att sälja 30 000 hektar produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken. Intäkterna ska ges vidare som utdelning till staten.

I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 förordas att skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering ska vara de som prioriteras för ersättning och bytesmark. De insatser som regeringen beskriver i propositionen om 25 000 hektar ersättningsmark för skydd av skog samt det utökade markförsäljningsprogrammet om 60 000 hektar bör därför riktas mot gruppen av skogsägare vilka tvingats se sin mark registreras som nyckelbiotop.

I kommittémotion 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) anförs att ett nytt markförsäljningsprogram bör införas för Sveaskog för att höja ambitionen att överföra statligt ägd skog till enskilda. I yrkande 5 förordas ett tillkännagivande om detta och att programmet ska omfatta 200 000 hektar produktions-skog.

Ida Drougge (M) förordar i motion 2021/22:2416 ett tillkännagivande om att staten bör sälja Sveaskog. Motionären anser att staten bör ta ansvar för ett hållbart skogsbruk genom lagstiftning och kontroller, men inte genom att agera storägare. Försäljningen kan med fördel göras i mindre delar så att många privata ägare får möjlighet att köpa skog med en god arrondering som resultat.

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2021/22:2727 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog. Motionären anser att Sveaskog genom att inte sälja mark till grannfastigheter hindrar skogsägare från att expandera sin verksamhet, vilket kan vara nödvändigt för att skapa rationella brukningsenheter och ett effektivt skogsbruk. Detta menar motionären hämmar utvecklingen och därmed inte skapar mervärden för Sverige.

Bakgrund och pågående arbete

Grunder för förvaltning av företag med statligt ägande

Riksdagen beslutar om grunderna för hur statens tillgångar ska förvaltas och förfogas över, vilket innefattar bolagen med statligt ägande. Enligt de riktlinjer

som riksdagen beslutade om våren 1996 (prop. 1995/96:141, bet. 1995/96:NU26) ska följande huvudprinciper gälla för förvaltningen:

- Statligt ägda företag ska arbeta under krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning.
- Den som utövar förvaltningen av ett statligt ägt företag ska med utgångspunkt i uppsatta verksamhetsmål aktivt följa företagets utveckling och vidta nödvändiga åtgärder för att företaget ska uppfylla kraven på effektivitet, avkastning och strukturanpassning.

Regeringens årliga skrivelse till riksdagen

Riksdagen har beslutat om att regeringen ska lämna en årlig redogörelse för bolag med statligt ägande (prop. 1980:81:22, bet. 1980/81:NU29). Syftet med redogörelsen är att beskriva statens bolagsägande och de värden som finns i bolag med statligt ägande. Verksamhetsberättelsen för bolag med statligt ägande utgör huvuddelen i regeringens årliga skrivelse.

Statens ägarpolicy

I statens ägarpolicy för bolag med statligt ägande redogörs för uppdrag och mål, tillämpliga ramverk och viktiga principfrågor när det gäller bolagsstyrningen. I ägarpolicyen ingår också regeringens riktlinjer för extern rapportering och riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare. Ägarpolicyen ska tillämpas i bolag med majoritetsägande. När det gäller övriga bolag där staten är delägare anges i ägarpolicyen att staten verkar i dialog med övriga ägare för att ägarpolicyen ska tillämpas. Regeringen beslutade den 27 februari 2020 om en ny ägarpolicy för bolag med statligt ägande. I den nya ägarpolicyen finns nya riktlinjer när det gäller hållbart värdeskapande och strategiska mål, krav på arbetsrättsliga villkor vid inköp samt systematiskt säkerhetsarbete. Utskottet har i ett tidigare betänkande redogjort närmare för detta (bet. 2020/21:NU4). Sedan 2017 beslutas ägarpolicyen vid årsstämman i de statligt helägda bolagen, vilket innebär att policyen i dessa fall är en bolagsrättsligt bindande instruktion (ägaranvisning) till bolagets styrelse.

Övergripande om styrning av de statliga företagen

Liksom privata aktiebolag regleras statliga aktiebolag av aktiebolagslagen (2005:551). I sin egenskap av företrädare för det statliga ägandet lyder regeringen således under samma regler som andra bolagsägare. Innebörden av detta är bl.a. att ägarinflytandet utövas i bolagets beslutande organ, bolagsstämman. Bortsett från arbetstagarrepresentanterna utser stämman styrelsens ledamöter, vilka i ett helägt statligt företag representerar staten som ägare. Styrelsen utser i sin tur en vd. Genom bl.a. valet av styrelse och möjligheten att i bolagsordningen föra in särskilda bestämmelser kan statens representanter påverka inriktningen av bolagets verksamhet på bolagsstämman. Bolagets

styrelse ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. I detta ingår att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att se till att bolaget har en betryggande internkontroll. Den löpande verksamheten sköts av bolagets ledning. Styrelsen i bolag med statligt ägande ska genom styrelseordföranden samordna sin syn med företrädare för ägaren när bolaget står inför särskilt viktiga avgöranden (ägarsamordning). Vid regelbundna möten mellan företrädare för bolaget respektive ägaren (ägardialog) följs bl.a. målen för bolagen upp.

Av statens ägarpolicy framgår att förvaltningen styrs av EU:s bestämmelser om statligt stöd samt redovisning av allmänna medel, konkurrenslagstiftningen, lagen om offentlighet och sekretess samt Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) riktlinjer för statligt ägda företag. De sistnämnda riktlinjerna ger staten som ägare och de statligt ägda bolagen ett förutsebart ramverk att förhålla sig till och innebär att statens roll som ägare tydligt avskiljs från statens övriga roller. Riktlinjerna är rekommendationer som riktas till regeringar för att säkerställa att statligt ägda företag verkar effektivt, transparent och ansvarstagande. De är en internationell standard som syftar till att undvika att staten agerar som en passiv ägare eller som en överdrivet ingripande ägare.

Regeringens förvaltningsmandat

Enligt 9 kap. 8 § regeringsformen (RF) förvaltar och förfogar regeringen, med vissa undantag, över statens tillgångar. Det är riksdagen som beslutar om grunderna för förvaltningen av och förfogandet över statens tillgångar (9 kap. 9 § RF). Bestämmelser om förvärv och överlåtelse av egendom, däribland aktier och andelar i företag, finns i budgetlagen (2011:203). Enligt 8 kap. 3 § budgetlagen får regeringen inte utan riksdagens bemyndigande förvärva aktier eller andelar i ett företag eller på annat sätt öka statens röst- eller ägarandel i ett företag. Regeringen får inte heller utan riksdagens bemyndigande skjuta till kapital till ett företag. På motsvarande sätt behöver regeringen enligt budgetlagen (8 kap. 4 §) också riksdagens bemyndigande för att genom försäljning eller på annat sätt minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar. Riksdagsbeslut krävs däremot inte för t.ex. utdelningar, eftersom dessa ingår i den löpande förvaltningen.

Uppdrag för bolag med statligt ägande

Genom bolagsordningen bestämmer ägaren bolagets verksamhetsföremål och vissa angivna ramar för verksamheten. I bolag med statligt ägande har verksamhetsföremålet sin grund i riksdagens beslut. Bolagsordningarna för de statligt ägda bolagen utgår från aktiebolagslagens regler för bolag med aktier som är upptagna till handel på en reglerad marknad, Svensk kod för bolagsstyrning och statens ägarpolicy. Genom ägaranvisningar ger ägaren instruk-

tioner till bolagets styrelse. I bolag med statligt ägande används ägaranvisningar i huvudsak när bolag har särskilt beslutade samhällsuppdrag, får anslag och befinner sig i omstrukturering samt vid avregleringar och andra liknande väsentliga förändringar. Ägaranvisningar ska till sitt innehåll vara relevanta, konkreta och tydliga samt formaliseras genom beslut på bolagsstämman. Om ett uppdrag lämnas i en ägaranvisning ska det av den tydligt framgå hur uppdraget finansieras, redovisas och följs upp.

Mål och uppföljning

I statens ägarpolicy anges att mål och uppföljning är redskap som staten använder för att styra de statliga bolagen. Genom att bolagens prestation regelbundet följs upp mot fastställda mål kan bolagens utveckling mätas. Om ett bolag inte når målen kan ägaren begära en plan från bolaget på åtgärder att vidta. Ekonomiska mål och uppdragsmål beslutas vid bolagsstämman. De ekonomiska målen ger möjlighet att mäta och följa upp bolagens lönsamhet, effektivitet och risknivå. Uppdragsmål beslutas för de bolag som har särskilt beslutade samhällsuppdrag, framför allt för att göra det möjligt att utvärdera hur väl det särskilt beslutade samhällsuppdraget utförs. I ägarpolicyen anges att uppdragsmål och ekonomiska mål följs upp vid ägardialog mellan företrädare för ägaren och styrelsens ordförande där utfallet gentemot målen diskuteras, liksom eventuella åtgärder som planeras för att nå målen. Även de strategiska mål inom området hållbart företagande som styrelsen fastställt följs upp inom ramen för ägardialogen. Väsentligt förändrade förutsättningar ska enligt policyen kunna aktualisera en översyn av målen.

Ekonomiska mål

I ägarpolicyen anges att ekonomiska mål vanligtvis tas fram för kapitalstruktur, lönsamhet och utdelning. Ägarens syfte med att fastställa ekonomiska mål är att

- säkerställa värdeskapande genom att styrelsen och företagsledningen arbetar mot långsiktiga, ambitiösa och realistiska mål
- uppnå kapitaleffektivitet genom att tydliggöra kostnaden för eget kapital
- hålla bolagens finansiella risk på en rimlig nivå
- tillförsäkra ägaren direktavkastning genom hållbara och förutsägbara utdelningar med hänsyn tagen till bolagens framtida kapitalbehov och finansiella ställning
- på ett strukturerat sätt mäta, följa upp och utvärdera bolagens lönsamhet, effektivitet och risknivå.

De ekonomiska målen beslutas av bolagsstämman och dokumenteras i stämmoprotokollet. Beslutade ekonomiska mål gäller till dess att nya eller förändrade mål beslutas av bolagsstämman.

Uppdragsmål för bolag med särskilt beslutade samhällsuppdrag

För att kunna utvärdera och följa upp hur de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs fastställs i relevanta fall uppdragsmål. Syftet med att fastställa uppdragsmål för bolagen är enligt ägarpolicyn att

- säkerställa att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl
- tydliggöra kostnaden för utförandet av de särskilt beslutade samhällsuppdragen
- möjliggöra uppföljning och rapportering till riksdagen och andra intressenter
- klargöra förutsättningarna för de ekonomiska målen.

Utgångspunkten när uppdragsmål fastställs ska vidare vara dels föremålet för bolagets verksamhet, dels verksamhetens syfte, dvs. de önskvärda effekterna av bolagets verksamhet.

Eftersom ett bolags möjligheter att utföra ett särskilt beslutat samhällsuppdrag och att generera avkastning kan vara inbördes beroende ska uppdragsmål och ekonomiska mål i normalfallet tas fram samordnat. Då kan ambitionsnivån för uppdragsmålen vägas mot den kostnad i termer av och påverkan på risk och avkastning som en viss nivå för ett uppdragsmål innebär. Uppdragsmål beslutas av bolagsstämman genom en ägaranvisning till bolaget.

Sedan en tid pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att se till att de bolag som har samhällsuppdrag i relevanta fall även ska få ett uppdragsmål.

Sveaskogs nuvarande uppdrag

Sveaskog är helägt av svenska staten och är Sveriges största skogsägare. Av bolagets års- och hållbarhetsredovisning för 2020 framgår att Sveaskog har verksamhet i ca 170 kommuner och förvaltar 14 procent av skogsmarken i Sverige med tyngdpunkt i den norra delen av landet. Det uppdrag som för närvarande är styrande för Sveaskogs verksamhet beslutades av riksdagen 2010 när bolagets tidigare uppdrag ändrades (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22, rskr. 2009/10:384). Beslutet innebär att bolaget ska vara en oberoende aktör på virkesmarknaden med kärnverksamhet inom skogsbruk och att verksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund. Sveaskogs uppdrag har sedan 2001 även omfattat ett samhällsuppdrag som innebär att en viss del av bolagets markinnehav ska säljas för att bl.a. stärka enskilt skogsbruk. Samhällsuppdraget tillkom i samband med att riksdagen beslutade om ett uppdrag för det nya bolag som uppstod när Sveaskog förvärvade samtliga aktier i skogsföretaget Assi Domän AB. I propositionen som riksdagen biföll angavs att det nya bolaget aktivt ska verka för att erbjuda omarronderingsmöjligheter och tillköpsmöjligheter ägnade att förstärka det enskilda skogsbruket samt att bolaget bör ha som inriktning att genom försäljning av mark till enskilda underlätta utkomstmöjligheterna och lokal utveckling i skogs- och landsbygd. I propositionen angavs även att bolaget i försäljningsaktiviteterna skulle prioritera glesbygden och att den sålda arealen på sikt kunde uppgå till mellan

5 och 10 procent av den totala arealen i det nybildade bolaget. All överföring av mark skulle ske till marknadsmässiga priser.

När Sveaskogs övergripande uppdrag ändrades 2010 så att bolagets verksamhet ska drivas på affärsmässiga grunder omformulerades även samhällsuppdraget om att bolaget ska sälja en del av sitt markinnehav till enskilda. Av propositionen som riksdagen biföll framgår att Sveaskog även fortsättningsvis genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor ska möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. I propositionen anges även att mark ska säljas till dess att 10 procent av den areal som bolaget hade 2002, när bolaget bildades, är avyttrad.

Näringsutskottets uppföljning av riksdagens beslut som ligger till grund för Sveaskogs markförsäljningsprogram

Utskottet har som ett led i arbetet med uppföljning och utvärdering följt upp riksdagens beslut från 2001 och 2010 som ligger till grund för Sveaskogs s.k. markförsäljningsprogram. Det övergripande syftet med uppföljningen var att ge beslutsfattare i riksdagen ökade möjligheter att fatta välgrundade beslut när det gäller uppdrag och mål för de statligt ägda bolagen i allmänhet och Sveaskog i synnerhet. Inom ramen för uppföljningen genomförde utskottet ett webbaserat seminarium där bl.a. markförsäljningsprogrammets genomförande och effekter diskuterades med inbjudna aktörer. I en rapport som publicerades i december 2020 (2020/21:RFR3) presenterar utskottets grupp för uppföljning och utvärdering resultatet av uppföljningen tillsammans med gruppens viktigaste iakttagelser och reflektioner. Sammanfattningsvis framhöll gruppen bl.a. att Sveaskogs uppdrag om att sälja mark till enskilda, så som det är beslutat av riksdagen, är svårt att följa upp och utvärdera. Mot bakgrund av vad som framkommit i uppföljningen manade gruppen därför till eftertanke hos beslutsfattare i riksdagen och regeringen när det gäller hur samhällsuppdrag till statligt ägda bolag utformas. En utgångspunkt bör enligt gruppen vara att uppdragen ska gå att följa upp och utvärdera samtidigt som kostnaderna för genomförande, uppföljning och utvärdering ska stå i proportion till uppdragets omfattning och avsedda effekt. Enligt gruppen bör vidare en annan utgångspunkt vara att arbetet med att ta fram och utforma ett samhällsuppdrag innefattar en noggrann avvägning av hur detaljerat riksdagsbeslutet bör vara för att inte göra det svårt för bolaget att anpassa genomförandet till en föränderlig verklighet. Med väl avvägda beslut som fattas mot en sådan bakgrund såg gruppen ökade möjligheter för bolag med statligt ägande att i förekommande fall få goda förutsättningar att utföra samhällsuppdragen väl och uppfylla beslutade mål och syften.

Tidigare riksdagsbehandling

Sveaskog

Utskottet har under den senaste valperioden behandlat och avstyrkt ett flertal motionsyrkanden som rör statens ägande av Sveaskog samt bolagets uppdrag, mål och verksamhet. Vid det senaste tillfället – hösten 2020 (bet. 2020/21:NU4) – behandlade utskottet motsvarande frågor som återfinns i de motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021 som behandlas i detta yttrande. Utskottet hänvisade då till dels att det inte finns något försäljningsbemyndigande när det gäller Sveaskog, dels det riksdagsbeslutade uppdraget som för närvarande är styrande för Sveaskog och dels att verksamhetsfrågor är något för bolagets ledning att avgöra. Avvikande uppfattningar i olika delar framfördes i reservationer av företrädare i utskottet för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna.

Finansiering av åtgärder

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) föreslogs anslaget 1:1 Skogsstyrelsen skulle ökas med 40 miljoner kronor från 2022 för Skogsstyrelsens arbete med nekat avverkningsstillstånd i fjällnära skog. För 2023–2027 beräknades anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål. För intrångsersättning till markägare som nekas tillstånd vid avverkning av fjällnära skog föreslogs i budgetpropositionen att anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket skulle ökas med 410 miljoner kronor 2022. För 2023–2027 beräknades anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål. Därutöver föreslogs att anslaget 1:2 skulle ökas med 360 miljoner kronor för 2022 för övriga åtgärder som relaterar till Skogsutredningen. För 2023–2027 beräknades anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål.

Regeringen anförde vidare i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1, utg. omr. 20) att det behövs ytterligare insatser med anledning av förslagen i Skogsutredningen och skydd av skog. Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur föreslogs därför ökas med 2 005 miljoner kronor 2022. För perioden 2023–2027 beräknades anslaget ökas med samma belopp för detta ändamål. Regeringen bedömde därtill att det behövs medel för genomförande av Sveaskogsprogram. Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur föreslås därför ökas med 35 miljoner kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp för samma ändamål.

Vid miljö- och jordbruksutskottets behandling av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20 och 23, bet. 2021/22:MJU1 och bet. 2021/22:MJU2) föreslog miljö- och jordbruksutskottet minskningar i jämförelse med regeringens förslag av anslagen 1:14 inom utgiftsområde 20 samt 1:1 och 1:2 inom utgiftsområde 23. Dessa anslag har koppling till genomförandet av de förslag som lämnas i den proposition som behandlas i detta yttrande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag inom utgiftsområde 20 och 23 (rskr. 2021/22:109–111 och rskr. 2021/22:99). Leda-

möterna i miljö- och jordbruksutskottet från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet avstod från att delta i beslutet och framförde anledningen till detta i olika särskilda yttranden.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Regeringens förslag om ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram
- Finansiering av åtgärder
- Inriktningen av Sveaskogs ändrade markförsäljningsprogram
- Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål.

Regeringens förslag om ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram

För att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk samtidigt som att viktiga natur- och kulturvärden kan skyddas föreslås i propositionen ett system som innebär dels att 25 000 hektar produktiv skogsmark som inte utgör fjällnära skog överförs från Sveaskog till staten, dels att Sveaskogs nuvarande s.k. markförsäljningsprogram ändrar inriktning och omfattning. Syftet med det ändrade markförsäljningsprogrammet anges vara att främja skogsbruket i glesbygd och naturvärden i så måtto att det fortsättningsvis finns möjlighet att bedriva ett aktivt skogsbruk till nytta för lokalsamhället. Programmet ges därmed ett naturvårdssyfte och Sveaskog ska erhålla marknadsmässig ersättning från staten för samtliga arealer som avyttras enligt programmet. Sammantaget innebär förslagen att skogsnäringen och den regionala tillväxten gynnas samtidigt som hänsyn kan tas till viktiga natur- och kulturvärden. Även om ledamöterna i utskottet kan ha olika principiella uppfattningar om hur den svenska skogen ska förvaltas och brukas samt vilken roll Sveaskog bör ha i detta sammanhang ser utskottet ändå vikten av att inrätta ett system som innebär att skyddsvärd skog ska kunna undantas från skogsbruk och att markägarna ska kunna få marknadsmässig ersättning för detta.

I sammanhanget vill utskottet samtidigt påminna om det som framkom i näringsutskottets uppföljning av de riksdagsbeslut som ligger till grund för Sveaskogs nuvarande markförsäljningsprogram (2020/21:RFR3). Som framgår av uppföljningsrapporten är den del av Sveaskogs uppdrag som avser markförsäljningsprogrammet svårt att följa upp och utvärdera. När nu markförsäljningsprogrammet ändrar inriktning och omfattning vill utskottet understryka vikten av att beslutet ska vara möjligt att följa upp och utvärdera. Utskottet vill därför påminna om att regeringen har ett flertal verktyg till hands för att både styra och följa bolagen med statligt ägande. Det gäller således även Sveaskog. Utskottet utgår från att regeringen dels utnyttjar dessa verktyg för

att skapa goda förutsättningar för bolaget att utföra uppdraget så att syftet nås, dels ser till att möjliggöra att uppdraget följs upp och utvärderas, och dels på ett tydligt sätt redovisar utvecklingen av programmet för riksdagen.

Utskottet förordar därmed att miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker regeringens proposition och avstyrker motion 2021/22:4337 (L) yrkandena 3 och 4.

Finansiering av åtgärder

När det gäller finansieringen av de förslag som framförs i propositionen kan utskottet konstatera att riksdagen hösten 2021 beslutade om vissa ändringar i statens budget för 2022 som berör genomförandet av åtgärder som kan kopplas till den proposition som behandlas i detta yttrande. Utskottet kan även konstatera att de områden i statens budget som är berörda av ändringarna i detta avseende ligger inom utgiftsområden som behandlas av miljö- och jordbruksutskottet. Oavsett inställning till hur ändringarna i regeringens budgetförslag påverkar möjligheterna att genomföra propositionens förslag eller om förslag till ändringar i statens budget är nödvändiga för att kunna genomföra förslagen vill utskottet framhålla att det finns regler och väl etablerad praxis för hur budgetprocessen går till i riksdagen. Denna process måste ha sin gång och utskottet vill inte gå händelserna i förväg genom att, så som föreslås i motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 1, förorda ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med en redovisning av hur åtgärderna i propositionen ska finansieras.

Miljö- och jordbruksutskottet bör därmed avstyrka det nämnda motionsyrkandet.

Inriktningen av Sveaskogs ändrade markförsäljningsprogram

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom regeringens proposition där det föreslås två olika program. Det ena programmet innebär att mark som ska användas som ersättningsmark överförs till staten från Sveaskog, och det andra innebär att Sveaskogs uppdrag ändras så att bolagets markförsäljningsprogram ändrar inriktning och omfattning. Oavsett inställning till om ett eller flera program bör inrättas kan utskottet konstatera att de ska inriktas mot enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningar. I motionerna 2021/22:4335 (KD) yrkande 8 och 2021/22:4336 (M) yrkande 7 förordas tillkännagivanden om att alla typer av skogsägare bör få ta del av de program som inrättas. Utskottet har dock inget att invända mot regeringens bedömning när det gäller inriktningen av programmen och ser ingen anledning att ställa sig bakom det som motionärerna efterfrågar.

Därmed förordar utskottet att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionsyrkandena.

Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål

I ett flertal motioner som behandlas i detta yttrande förordas tillkännagivanden om bolagets uppdrag, mål och verksamhet. Här berörs bl.a. statens ägande av Sveaskog, bolagets markförsäljningsprogram, att Sveaskog bör stå för ersättningsmarker och att utgångspunkten för bolagets verksamhet bör vara en annan än affärsmässighet. I motionerna finns även yrkanden som rör såväl Sveaskogs sätt att operativt bedriva sin verksamhet som att staten bör samla all sin skog i ett bolag och driva detta bolag i enlighet med andra principer än affärsmässighet.

Med anledning av dessa motioner vill utskottet på ett övergripande plan framhålla vikten av en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Sverige har också ett ansvar internationellt och för kommande generationer att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden. I och med att Sveaskog är Sveriges största skogsägare har bolaget en viktig roll i den svenska skogspolitiken.

Utskottet kan vidare konstatera att Sveaskog äger ca 14 procent av Sveriges produktiva skogsmark och har ett stort antal medarbetare runt om i landet. Sveaskogs nuvarande uppdrag, som riksdagen beslutade om 2010, innebär att bolaget ska bedriva sin verksamhet på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska enligt uppdraget vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Som andra bolag med statligt ägande har Sveaskog även beslutade ekonomiska mål för att bl.a. tillförsäkra staten direktavkastning genom hållbara och förutsägbara utdelningar med hänsyn tagen till bolagens framtida kapitalbehov och finansiella ställning.

Utskottet vill framhålla att Sveaskogs verksamhet har en stor betydelse för den lokala sysselsättningen såväl genom anställda som genom entreprenörer och kunder. Dessutom spelar Sveaskog en viktig roll som uppköpare av virke från många enskilda mindre skogsägare för råvarans avsättning och en fungerande virkesmarknad. Sveaskogs uppdrag som en oberoende aktör medför också att bolaget i många fall är en mycket viktig leverantör till mindre och mellanstora kunder utan egen integrerad skogs- och industriverksamhet. Utskottet har ingen annan uppfattning än att Sveaskogs verksamhet även i fortsättningen ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning.

När det närmare gäller de motionsyrkanden som rör ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram vill utskottet hänvisa till de förslag som finns i propositionen och som behandlats i det föregående. Motionsyrkanden om att Sveaskog bör stå för ersättningsmark och att bolagets nuvarande markförsäljningsprogram bör avslutas får således ses som tillgodosedda. Utskottet ser heller ingen anledning att ställa sig bakom förslag till tillkännagivanden

om att ändra inriktningen i de program om ersättningsmark och markförsäljning som föreslås i propositionen, eller för den delen om att inrätta ytterligare markförsäljningsprogram utöver regeringens förslag.

Därmed anser utskottet att miljö- och jordbruksutskottet bör avstyrka motionerna 2021/22:60 (V) yrkandena 7, 8 och 9, 2021/22:2416 (M), 2021/22:2456 (SD) yrkandena 8 och 10, 2021/22:2727 (M), 2021/22:3199 (V) yrkande 20, 2021/22:3279 (V) yrkande 27, 2021/22:3432 (M) yrkandena 13 och 14, 2021/22:3880 (KD) yrkande 84, 2021/22:4334 (SD) yrkande 4, 2021/22:4335 (KD) yrkande 7, 2021/22:4336 (M) yrkandena 6 och 8, samt 2021/22:4337 (L) yrkande 5.

Innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen

Propositionen

I regeringens proposition anføres att en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande av skogen bör tas fram av Skogsstyrelsen. Kampanjen bör enligt propositionen sprida kunskap om vilka åtgärder som är relevanta för ökad kvalitet och lönsamhet i skogsbruket och bidra till att nå den politiska ambitionen om ökad hållbar tillväxt i skogen. Kampanjen bör vidare innefatta verkningsfulla åtgärder för naturvårdande skötsel, användning av alternativa brukningsmetoder, ökad klimateffektivitet, effektivare miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket. Av propositionen framgår att kampanjen bör bidra till att minska de affärsmässiga riskerna för företagande inom skogsbruket. Rådgivningen bör även stimulera till mer och bättre naturvårdande skötsel på frivilligt avsatt mark. I propositionen framförs att Skogsstyrelsen redan i dag har ett uppdrag som rör rådgivning om olika metoder för skogsbruk, t.ex. hyggesfritt skogsbruk. Detta arbete bör enligt propositionen integreras i den nämnda rådgivningskampanjen. Hyggesfria brukningsmetoder bör enligt propositionen ingå i kampanjen för att enklare än i dag kunna tillämpas av skogsägare som själva vill, på marker där det är motiverat.

Motionen

I partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 4 förordas att innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen främjas och utvecklas med koppling till hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk.

Utskottets ställningstagande

I motion 2021/22:4338 (MP) anføres att regeringen bör verka för att främja innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen med koppling till hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk. Utskottet kan konstatera att det framgår av regeringens proposition att en rådgivningskampanj för att bl.a. öka kvaliteten och lönsamheten i skogsbruket och bidra till ökad hållbar

tillväxt i skogen bör genomföras av Skogsstyrelsen. Utskottet noterar att kampanjen ska innefatta insatser för att såväl stärka skogsbrukets kunskap om olika brukningsmetoder som minska de affärsmässiga riskerna för företagande inom skogsbruket.

Därmed bör miljö- och jordbruksutskottet avstyrka den nämnda motionens yrkande 4.

Uppdrag för att främja naturturism

Motionen

I partimotion 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 7 anförs att regeringen bör besluta om ett uppdrag för att gynna naturturism i skyddad natur. Motionärerna anser att Naturvårdsverket ska få detta uppdrag som syftar till att genomföra ett samlat projekt för att gynna naturturism i nationalparker och skyddad natur i enlighet med förslagen i Skogsutredningen.

Bakgrund och pågående arbete

Skogsutredningen

Våren 2019 tillsatte regeringen en särskild utredare (lagmannen Agneta Ögren) som fick i uppdrag att undersöka möjligheterna och lämna förslag på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi (dir. 2019:46). Utredningen, som bedrev arbetet under namnet Skogsutredningen, överlämnade i november 2020 betänkandet Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73) till regeringen. I betänkandet framförs flera förslag som rör Sveaskogs uppdrag och som ligger till grund för den proposition som behandlas i detta yttrande. I betänkandet framför utredaren även förslag till åtgärder för att gynna hållbar naturturism i nationalparker och naturreservat. Betänkandet bereds för närvarande i olika delar inom Regeringskansliet.

Vissa frågor om turism

Hösten 2021 godkände riksdagen regeringens förslag till ett nytt mål för turismpolitiken (prop. 2021/22:1 utg.omr. 24, bet. 2021/22:NU1, rskr. 2021/22:113). Målet innebär att Sverige ska ha en hållbar turism, med ett hållbart resande och en hållbar och konkurrenskraftig besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för besökare, boende, företag och investeringar i hela landet.

I oktober 2021 presenterade regeringen en strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Strategin är framtagen som ett ramverk och en inriktning för regeringens politik på området för den kommande tioårsperioden. Med strategin avser regeringen att skapa långsiktiga förutsättningar för en

hållbar växande besöksnäring som har en självklar roll som export-, jobb- och integrationsmotor i Sverige. I strategin identifieras ett antal strategiska områden som jobb och kompetens, kunskap och innovation, tillgänglighet samt marknadsföring. Till varje område kopplas sedan fyra horisontella perspektiv: hållbarhet, digitalisering, platsutveckling och samverkan. I strategin anges vidare att den knyter an till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, till regeringens jämställdhetsmål, till de klimatpolitiska målen och till andra riksdagsbundna mål. Det framgår också att regeringen avser att ta fram handlingsplaner som är i linje med strategin.

Utskottets ställningstagande

I motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 7 förordas ett tillkännagivande om att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att genomföra ett projekt för att gynna naturturism i nationalparker och skyddad natur. Projektet ska gå i linje med det som föreslogs i Skogsutredningen. Till att börja med vill utskottet påminna om att riksdagen hösten 2021 beslutade om ett nytt mål för turismpolitiken (prop. 2021/22:1 utg.omr.24, bet. 2021/22:NU1). Avsikten med förslaget är att stärka förutsättningarna för en hållbar och konkurrenskraftig turism och besöksnäring som växer och bidrar till sysselsättning i hela landet. Utskottet vill även påminna om att regeringen hösten 2021 presenterade en strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Strategin är framtagen som ett ramverk och en inriktning för regeringens politik på området för den kommande tioårsperioden. Med strategin avser regeringen att skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar växande besöksnäring som har en självklar roll som export-, jobb- och integrationsmotor i Sverige. I strategin identifieras ett antal strategiska områden som jobb och kompetens, kunskap och innovation, tillgänglighet samt marknadsföring. Mot denna bakgrund ser utskottet att det finns ett behov av konkreta åtgärder för att fortsätta utveckla en långsiktigt hållbar turism och en konkurrenskraftig, hållbar och innovativ besöksnäring i hela landet. Detta har blivit särskilt tydligt i spåren av covid-19-pandemin. Med anledning av det som framförs i den nämnda motionen kan utskottet dock konstatera att Skogsutredningens förslag inom en rad områden är under beredning inom Regeringskansliet och utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa detta arbete genom ett tillkännagivande till regeringen.

Utskottet förordar därmed att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionsyrkandet.

Stockholm den 17 februari 2022

På näringsutskottets vägnar

Carl-Oskar Bohlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl-Oskar Bohlin (M), Jennie Nilsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Alexander Christiansson (SD), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Amanda Palmstierna (MP), Peter Helander (C), Anders Frimert (S), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) och Lorena Delgado Varas (V).

Avvikande meningar

1. Regeringens förslag om ersättningsmark och Sveaskogs uppdrag (L)

Arman Teimouri (L) anför:

Skogsindustrin är en av Sveriges viktigare näringar och spelar en betydande roll för svensk export. Utan en konkurrenskraftig skogsindustri skulle Sverige vara ett betydligt fattigare land. Det skulle drabba alla som bor i Sverige, oavsett om man äger skog eller inte och oavsett om man bor i en stad eller på landsbygden. Samtidigt vill jag framhålla att skogen är ett gemensamt rum för friluftsliv, jakt och naturupplevelser. Skogen reglerar dessutom vatten och renar luften. Den motverkar även klimatförändringar och är avgörande för den biologiska mångfalden. I skogen finns dessutom unika biotoper och ekosystem som är grunden för många arters överlevnad.

Jag menar att skogen ska skyddas. Ett sådant skydd bör dock ske i samförstånd med skogsägarna och bygga på frivillighet. Skogsägarna ska få ersättning när de avstår från att avverka viktig skog, och min utgångspunkt är att flera olika typer av avtal är tänkbara utifrån hur behovet av skydd ser ut. För att åstadkomma ett skydd för känsliga skogsmiljöer samtidigt som markägarna får ersättning för detta föreslår regeringen i propositionen två olika program, dels ett system med ersättningsmark, dels ett nytt markförsäljningsprogram för Sveaskog. Syftet med båda programmen är att med statlig skogsmark ersätta markägare som avsätter hela eller delar av sin mark som skyddade områden. Jag anser att detta tillvägagångssätt är otydligt och att det inte finns någon anledning att etablera två parallella system som avser olika sorters skogsmark. Jag menar i stället att det program med ersättningsmark som föreslås i propositionen bör utökas från 25 000 hektar till 85 000 hektar. Marken bör överföras under perioden 2022–2024 och omfatta all typ av skogsmark. Samtidigt bör det nya markförsäljningsprogram som regeringen föreslår för Sveaskog inte genomföras. Marken i det utökade programmet med ersättningsmark som jag föreslår ska kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar. På så sätt skulle lika stora områden kunna skyddas som med regeringens förslag samtidigt som systemet skulle bli betydligt enklare.

Sammanfattningsvis anser jag alltså att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:4337 (L) yrkandena 3 och 4, delvis tillstyrka propositionens punkt 1, och avslå punkt 4. I övrigt bör miljö- och jordbruksutskottet tillstyrka propositionen.

2. Finansiering av åtgärder (MP)

Amanda Palmstierna (MP) anför:

Genom att radera de medel som var avsatta i regeringens budgetförslag för att säkra genomförandet av den proposition som utskottet behandlar i detta yttrande har möjligheterna till frivilligt formellt skydd minskat drastiskt. Om delar av regeringens förslag nu är ofinansierade går de inte heller att genomföra om inte regeringen kommer med en ändringsbudget. Till exempel riskerar programmet med ersättningsmark att läggas ned eftersom det nu saknas långsiktig finansiering. Det hela är enligt min uppfattning mycket olyckligt och minst sagt anmärkningsvärt. Neddragningarna i budgeten kommer att drabba framför allt mindre familjeskogsbrukare samtidigt som en förbättrad skötsel av befintliga naturreservat riskerar att inte bli av. Jag menar att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur de olika åtgärder som föreslås i propositionen ska finansieras.

Därmed bör miljö- och jordbruksutskottet tillstyrka motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 1.

3. Inriktningen av Sveaskogs ändrade markförsäljningsprogram (M, KD)

Carl-Oskar Bohlin (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Camilla Brodin (KD) och Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom regeringens förslag om att inrätta ett system med ett program för ersättningsmark och att det statligt helägda Sveaskog får i uppdrag att sälja en del av sin mark i och med att det s.k. markförsäljningsprogrammet ändrar inriktning och omfattning. Vi vill dock framhålla att vi inte instämmer i regeringens bedömning när det gäller vilka skogsägare som ska tillåtas delta i de olika programmen. Vi menar att programmen inte bara bör inriktas mot enskilda skogsägare utan att alla skogsägare i stället bör behandlas lika.

Vi anser att miljö- och jordbruksutskottet därmed bör tillstyrka motionerna 2021/22:4335 (KD) yrkande 8 och 2021/22:3436 (M) yrkande 7.

4. Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål (M)

Carl-Oskar Bohlin (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) anför:

Skogen är en av Sveriges viktigaste naturtillgångar och skogsnäringen är en viktig del av svensk ekonomi. Skogens betydelse för Sverige kan inte nog understrykas. Skogen ger jobb, skatteintäkter och är väsentlig för Sveriges handel med andra länder. Skogsindustrin sysselsätter ca 115 000 personer totalt och exportvärdet är ungefär 145 miljarder kronor årligen. Samtidigt är

skogen en av våra viktigaste tillgångar för omställningen till ett fossiloberoende samhälle. Produkter från skogen kan ersätta fossila alternativ i allt från byggnadsmaterial till bränslen. Det gör ett skogsbruk med hög produktivitet till en viktig del av den svenska och globala klimatomställningen. Därtill ger skogen möjligheter till friluftsliv, jakt och turism samt omfattar en stor och viktig biologisk mångfald. Skogen bidrar därmed på flera sätt till att göra Sverige rikt.

Sveaskog är helägt av staten och Sveriges största skogsägare. Vi har under lång tid framfört att bolaget ska vara en del av ett nytt markbytesprogram och att ett nytt markförsäljningsprogram bör inrättas. Vi har i det föregående ställt oss bakom de förslag som regeringen presenterat i sin proposition som rör Sveaskog, vilket till viss del tillgodoser det som vi tidigare framfört. Vi vill dock påpeka att propositionen i dessa delar – och även i många andra avseenden – har stora brister. Det saknas t.ex. tillräckliga konsekvensbeskrivningar av de få förslag som riksdagen ska besluta om, bl.a. när det gäller påverkan på statsfinanserna, arbetstillfällena och landsbygdens utveckling.

När det gäller Sveaskogs markförsäljningsprogram kan vi konstatera att bolaget i princip slutfört det uppdrag bolaget har haft sedan 2001 att sälja 10 procent av sitt skogsinnehav till enskilda skogsägare. Avsikten med markförsäljningsprogrammet har varit att stärka landsbygden. Vi kan dock konstatera att fastigheterna som sålts ofta har varit för stora, med konsekvensen att många på landsbygden inte har haft möjlighet att köpa dem. Försäljningarna i programmet har därmed inte alltid levt upp till målsättningen att utveckla landsbygden lokalt. Nu inrättas ett markförsäljningsprogram med en delvis annan inriktning, vilket är bra. Vi anser dock att ännu ett markförsäljningsprogram bör genomföras, utöver det som föreslås i propositionen. Vi menar att Sveaskog ska få ett nytt uppdrag att i ett sådant program under en tioårsperiod sälja 20 procent av bolagets skogsmark. För att säkerställa att detta markförsäljningsprogram bidrar till landsbygdens utveckling och att den enskilda skogsägaren värnas ska inriktningen vara att försäljningen ska omfatta många mindre fastigheter. På så vis menar vi att människor i hela landet får möjlighet att köpa, äga och långsiktigt förvalta skogen till nytta för sig själva, samhället och miljön. Vi kan konstatera att den genomsnittliga skogsägaren äger 45 hektar. Vi anser därför att merparten av fastigheterna som säljs ska vara mindre än 50 respektive 25 hektar. All försäljning ska ske till marknadspris. För att sprida ut ägandet på fler personer anser vi även att antalet skogsförvärv ska begränsas till ett per person. I den mån det är förenligt med EU-rätten ska det ställas krav på att köparen ska ha regional anknytning, antingen genom att vara bofast eller genom att personen äger skog i regionen sedan tidigare. Försäljningen ska vidare ske genom intresseanmälan. I regel ska alla intressenter få ett erbjudande om att köpa marken efter att den har värderats av en extern mäklare. I det fall Sveaskog avböjer en försäljning ska bolaget vara tvunget att motivera detta. Det kan t.ex. handla om skog med höga naturvärden. Sveaskog ska i sådana fall erbjuda alternativ mark. Om flera

personer anmäler intresse för samma skogsmark ska försäljningen ske genom budgivning. Sveaskog ska även få lägga ut skogsmark till försäljning genom anbud. Markförsäljningsprogrammet ska inte stå i konflikt med det nya markbytesprogrammet och ska inte heller påverka Sveaskogs ambition att vara ett föredöme inom naturvård, eller försvaga skyddet för skog med höga naturvärden. Sveaskog bör spara 20 procent av den produktiva skogsmarken i naturvårdsavsättningar i form av ekoparker, naturvårdsskogar och naturhänsyn i produktionsskogar. Sveaskog ska inte sälja vidare skogsmark med höga naturvärden som är undantagen från produktion. För att försäkra att det nya markförsäljningsprogrammet leder till att förutsättningarna för landsbygden stärks och att värdefull natur förvaltas ska programmet utvärderas av en extern aktör när hälften av skogen har sålts. Sveaskog ska enbart i undantagsfall förvärva ny mark, och bolagets totala innehav ska minska. Intäkterna från markförsäljningsprogrammet ska delas ut till ägaren, dvs. staten.

Sammanfattningsvis anser vi att regeringen bör precisera uppdraget till Sveaskog när det gäller att nettointäkterna från det utökade markförsäljningsprogrammet bör återföras till staten samt att ett ytterligare markförsäljningsprogram för Sveaskog inrättas i enlighet med det anförda.

Därmed anser vi att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motionerna 2021/22:3432 (M) yrkande 14 och 2021/22:4336 (M) yrkandena 6 och 8.

5. Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Alexander Christiansson (SD) och Eric Palmqvist (SD) anför:

För att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta att bedriva skogsbruk föreslår regeringen i propositionen att nya ersättningsmarker och ett ändrat markförsäljningsprogram från Sveaskog ska bidra till skydd av värdefull skog. Dessa förslag har vi i det föregående ställt oss bakom.

I sammanhanget vill vi dock påminna om att när Sveaskog bildades överfördes de skogar som bedömdes behöva skyddas till Statens fastighetsverk. Sveaskog har därefter ägnat mycket arbete och pengar för att bli ett föredöme bland svenska skogsföretag för att utveckla det aktiva skogsbruket med metoder för vardagshänsyn, som sedan kan spridas bland andra markägare. Just detta arbete har stor aktualitet i dag, eftersom det talas mycket om att öka andelen s.k. kontinuitetsskogsbruk. Här spelar Sveaskog en viktig roll, och därför bör de föreslagna arealerna för det ändrade markförsäljningsprogrammet hållas låga. Det är samtidigt rimligt att staten använder en mindre del av sin egen mark för att kompensera skogsägare när delar av de senares skog behöver skyddas för att akut hotade rödlistade arter konstaterats. Detta bör då ske i närområdet, för att säkerställa att skogsbruket inte minskar i olika delar av landet.

Den historiska erfarenheten i Sverige av kontinuitetsskogsbruk är till stor del negativ, och behovet av metodutveckling är stort för att undvika nya miss- tag. Vi motsätter oss därför att staten, utöver det som föreslås i propositionen, gör stora förändringar av Sveaskogs skogsinnehav. Det bör åtminstone inte göras utan synnerligen noggranna förhandsanalyser. Vi anser att Sveaskog i stället bör användas för att i första hand driva kommersiellt skogsbruk och därvidlag utveckla metoderna för vardagshänsyn i skogsbruket. Vi konstaterar att Sveaskog under de senaste 40 åren utvecklat mängder av metoder för vardagshänsyn i skogsbruket. När nu trycket ökat på att införa s.k. kontinuitets- skogsbruk anser vi att det är rimligt att det först prövas på statlig mark under vilka förutsättningar metoden faktiskt fungerar. Sveaskog har fyra försöks- områden för detta i dag. Vi anser att Sveaskog ska bruka och sköta sina skogar väl och att nya skogsbruksmetoder ska utvecklas på delar av innehavet.

Sammanfattningsvis menar vi att när staten använder egen mark för att kompensera skogsägare vars skog undantas från skogsbruk ska detta ske i närområdet för att bidra till att skogs- och jordbruk inte minskar. Vi motsätter oss även att staten utöver det som föreslås i propositionen ska sälja ut Svea- skog genom att minska bolagets skogsinnehav. En del av bolagets marker ska vidare användas för att fortsätta utveckla metoder för vardagshänsyn och för att pröva under vilka förhållanden kontinuitetsskogsbruk kan vara lönsamt och leda till godtagbar långsiktig skogsskötsel, godtagbara förhållanden för biologisk mångfald, godtagbar tillväxt och godtagbara virkesförråd. Svea- skogs skogar bör i linje med det sagda i huvudsak nyttjas till virkesproduktion och för att utveckla nya metoder för hänsynsfullt skogsbruk.

Därmed bör miljö- och jordbruksutskottet tillstyrka motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkandena 8 och 10 och 2021/22:4334 (SD) yrkande 4.

6. Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Sverige är ett land med rika tillgångar på skog. Skogarna är komplexa eko- system som levererar allt från ekosystemtjänster till natur- och kulturvärden och ekonomiska värden. Skogen spelar också en stor roll i klimat- omställningen och har potential att vara en byggsten i skapandet av ett eko- logiskt och socialt hållbart samhälle. Staten är i dag en stor ägare av skogs- mark, bl.a. genom Sveaskog som är Sveriges största skogsägare. Det statliga ägandet är dock spritt på många olika myndigheter och bolag. Jag anser att staten ska bedriva ett aktivt förvaltningskap över sina skogsområden och att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag som har hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Som en grundläggande utgångs- punkt anser jag att dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statligt förvaltare att avstå produktiva skogar till förmån för andra intressen. Jag har vid flera tillfällen framfört detta tillsammans med att Sveaskog bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden och att bolagets

markförsäljningsprogram bör upphöra i sin nuvarande form. Jag ser positivt på att mina synpunkter till viss del tillgodoses genom de förslag som lämnas i regeringens proposition när markförsäljningsprogrammet nu får en annan inriktning. Jag har därför i det föregående ställt mig bakom propositionen. Jag vill dock understryka att förslagen i propositionen utgick från säkrade pengar i statens budget. Därför är det ytterst beklagligt att högerpartierna samverkade om att kraftigt dra ned på dessa medel hösten 2021.

Jag vill vidare framhålla vikten av att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden. Samtidigt behövs skogen för virke och bioenergiutvinning. Även turism och rekreation är värden skogen kan bidra med. Jag anser att de bästa förutsättningarna för att kombinera de olika intressen som finns är genom att bedriva en aktiv statlig skogspolitik och att Sveaskog på sikt bör öka sitt innehav av skog.

Slutligen vill jag framhålla att bolag med statligt ägande som har till uppgift att hantera naturresurser vars omloppstid kan vara upp till 100 år eller mer inte ska styras av kvartalsrapporter. Jag menar att det försvårar den långsiktiga planering som är helt nödvändig för ett hållbart ägande. Avkastningskraven för sådana bolag bör i stället följa en längre tid. Därför menar jag att ägardirektiven för de statligt ägda bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid bör omarbetas i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod.

Därmed anser jag att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motionerna 2021/22:60 (V) yrkandena 7 och 9, 2021/22:3199 (V) yrkande 20 och 2021/22:3279 (V) yrkande 27.

7. Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål (KD)

Camilla Brodin (KD) anför:

Skogsbruket och skogsindustrin ger jobb på landsbygden och en hållbar utveckling i hela landet. Skogen ska också svara mot efterfrågan på människors behov av rekreation. De naturvärden som i dag finns i den svenska skogen, som ännu ej fått formellt skydd, finns vanligtvis på privatägda marker. Jag anser att privat ägande och brukande av mark stärker samhället. Ägar-koncentration är i sig ett problem, även när det gäller staten som ägare. Att staten har övertagit stora delar av ägaransvaret för mark och näringsliv i Sverige innebär att många människor gjorts beroende av politikernas välvilja i stället för att ge människor en möjlighet att lita till sin egen förmåga. Att äga t.ex. en liten bit land, ett företag eller en egen bostad ger människan den trygghet och värdighet hon behöver för att kunna stå självständig mot både staten och kapitalet. Enskild egendom tjänar därigenom det gemensamma bästa.

Hösten 2021 lämnade regeringen propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund till riksdagen. Propositionen uppges ha utgångspunkt i att en stark

ägande- och brukanderätt ska vara grunden för att ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. I propositionen anføres även att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Jag menar att det är en bra bedömning som besparar landets skogsägare en process som dömts ut för att dels strida mot förvaltningslagen, dels drabba enskilda markägare på ett oproportionerligt sätt. Jag har i det föregående ställt mig bakom regeringens proposition som innehåller förslag som rör ersättningsmark och Sveaskogs markförsäljningsprogram. Detta till trots anser jag att propositionen har många brister som måste rättas till innan förslagen genomförs. Jag har i det föregående därför förordat ett tillkännagivande om inriktningen för de program som regeringen föreslår. Jag anser även att skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering bör vara de som prioriteras för ersättning och bytesmark. De insatser regeringen beskriver om 25 000 hektar ersättningsmark för skydd av skog samt det utökade markförsäljningsprogrammet om 60 000 hektar bör därför enligt min uppfattning riktas mot gruppen av skogsägare vilka tvingats se sin mark registreras som nyckelbiotop.

Jag kan vidare konstatera att Sveaskog är den största svenska skogsägaren, och den i särklass största statliga skogsägaren. I dag uppgår Sveaskogs produktiva skogsmark till omkring 3,1 miljoner hektar. Det mesta av innehavet finns i Norrbottens och Västerbottens län. Sveaskog har för närvarande ett uppdrag om att sälja mark till enskilda – det s.k. markförsäljningsprogrammet. Sveaskogs nuvarande uppdrag om att från staten sälja mark tills 10 procent av den areal bolaget ägde vid bolagets bildande 2002 är avyttrad. Försäljningarna ska möjliggöra omarronderingar och tillköp av skogsbruk, särskilt i glesbygd. I och med att regeringens proposition vinner bifall i riksdagen kommer detta program att byta inriktning och omfattning. För att ytterligare förstärka äganderätten och skogsbruket anser jag att Sveaskog – utöver regeringens föreslagna markförsäljningsprogram – bör få i uppdrag att sälja 30 000 hektar produktiv skogsmark per år till privata markägare som avser att bedriva kommersiellt skogsbruk på marken. Intäkterna ska ges vidare som utdelning till staten.

Därmed menar jag att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motionerna 2021/22:3880 (KD) yrkande 84 och 2021/22:4335 (KD) yrkande 7.

8. Övriga frågor om Sveaskog som rör ägande, uppdrag och mål (L)

Arman Teimouri (L) anför:

Skogen är en verklig skatt. Skogen bidrar med många olika värden bl.a. som ett gemensamt rum för friluftsliv och genom att motverka klimatförändringar och bevara den biologiska mångfalden. Samtidigt är skogsindustrin en av Sveriges viktigaste näringar och helt avgörande för svensk export. Jag ser att mer skog behöver skyddas. Det är inte längre bara en fråga om att skydda områden där det finns höga naturvärden. Arterna behöver också bättre kunna

sprida sig längre sträckor i takt med att klimatet, och därmed också förutsättningarna för många av skogens arter, förändras. Särskilt behöver de kvarvarande naturskogarna, gammelskogarna, skyddas.

Jag menar att det finns ett stort engagemang bland det breda flertalet markägare att medverka till att naturvärden vårdas och bevaras för kommande generationer.

Min principiella hållning är att Sveaskogs skogsinnehav kan och bör minska genom försäljningar till marknadspris. Det gynnar en levande landsbygd att skogen är lokalt ägd. Mindre skogsägare är också ofta mer framgångsrika i fråga om miljömålet för skogsförvaltningen än vad de stora skogsägarna är. Jag anser att det finns förutsättningar att höja ambitionerna ytterligare när det gäller att överföra produktiv skogsmark från statlig till enskild ägo. Därför bör ytterligare 200 000 hektar av Sveaskogs skogsinnehav avyttras i ett nytt markförsäljningsprogram.

Därmed bör motion 2021/22:4337 (L) yrkande 5 tillstyrkas av miljö- och jordbruksutskottet.

9. Affärsmodeller och innovationsarbete i skogsnäringen (MP)

Amanda Palmstierna (MP) anför:

Jag vill inledningsvis framföra att stora delar av regeringens proposition är väl avvägda. Därmed inte sagt att det inte finns delar som behöver utvecklas och kompletteras. När det gäller skogsbruksmetoder vill jag på ett övergripande plan framhålla att det är problematiskt om ett hyggesfritt skogsbruk rakt av anses leverera mer naturhänsyn än trakthyggesbruket. Det centrala är enligt min mening vilken skogsbruksmetod som bäst levererar på målsättningarna inom miljömålssystemet, särskilt Levande skogar. Det svenska skogsbruket bör enligt min mening i högre grad eftersträva ett naturnära skogsbruk som bevarar skogens ekosystem, upprätthåller kontinuerlig ekologisk funktionalitet och värnar natur- och kulturvärden samtidigt som skogsbruk kan bedrivas. Mot denna bakgrund menar jag att regeringen bör arbeta för att främja och utveckla innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen som har koppling till hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk.

Därmed bör miljö- och jordbruksutskottet tillstyrka motion 2021/22:4338 (MP) yrkande 4.

10. Uppdrag för att främja naturturism (MP)

Amanda Palmstierna (MP) anför:

Jag menar att regeringens proposition innehåller många bra saker men att den behöver kompletteras inom olika områden. Ett sådant område är kopplingen mellan skogen och besöksnäringen. Den svenska besöksnäringen är – bortsett från tiden under pandemin – i stark utveckling när det gäller såväl antal sysselsatta som omsättning. Nio av tio utländska turister ser den svenska naturen som en del av sin reseanledning. Hemestertrenden och skogsvistelse har fått

ett starkt uppsving under pandemin och kommer enligt min uppfattning att kunna utvecklas. Det finns t.ex. en mycket stor utvecklingspotential för besöksnäringen kopplat till nationalparker. Jag menar därför att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra ett projekt för att gynna naturturism i skyddad natur. Som huvudman bör myndigheten genomföra ett samlat projekt för att gynna naturturism i nationalparker och skyddad natur i enlighet med förslagen i Skogsutredningen. Ett sådant uppdrag bör bl.a. innefatta följande:

- I samverkan med Tillväxtverket och företrädare för naturturismföretagen analysera hinder och möjligheter för hållbar naturturism och ge förslag på hur denna verksamhet kan främjas i skyddade områden.
- Analysera och kartlägga hinder som naturturismföretagare upplever för att kunna bedriva naturturism i och i anslutning till skyddade områden.
- Se över vägledningar för utformning av gränser, reservatsföreskrifter och skötselplaner så att naturturism främjas utan att syftet med områdeskyddet äventyras.
- Ta fram en uppdaterad vägledning för utformning av föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken i naturreservat så att de inte är onödigt inskränkande mot allmänheten, och med huvudsakligt fokus på att möjliggöra att naturreservaten kan nyttjas av friluftslivet och organiserad verksamhet, inklusive naturturism.
- Ta fram en utvecklad vägledning för hur zoner och kanalisering skulle kunna användas för att ge större möjligheter att utveckla naturturism i skyddade områden.
- Tillsammans med berörda länsstyrelser göra en översyn av avgränsningar, föreskrifter och skötselplaner för befintliga nationalparker och naturreservat med hög potential för naturturism i syfte att främja hållbar naturturism.
- Se över hur befintliga anläggningar i naturreservat och nationalparker kan göra största möjliga nytta för både allmänheten och naturturismföretagare.
- Etablera nya anläggningar som öppna dagstugor och stugor med övernattningsmöjligheter i nationalparker och vissa större naturreservat.
- Ta fram ett system för hur anläggningar som öppna dagstugor och stugor med övernattningsmöjligheter ska kunna bokas eller arrenderas och en modell för prissättning.
- Tillsammans med berörda länsstyrelser se över möjligheterna att etablera uppställningsplatser för husbilar i eller i anslutning till nationalparkerna och de mest välbesökta naturreservaten.
- Se över föreskrifterna för landets nationalparker för att ge större möjligheter till tältning.

Därmed bör motion 2021/22:4338 yrkande 7 tillstyrkas av miljö- och jordbruksutskottet.

BILAGA 3

Skatteutskottets yttrande 2021/22:SkU3y

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har gett skatteutskottet tillfälle att senast den 17 februari 2022 yttra sig över proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund.

Skatteutskottet har beslutat att yttra sig över de delar som rör utskottets beredningsområde, i huvudsak avsnitt 4.2, samt över kommittémotionerna 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5, 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 samt 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2.

Utskottet delar regeringens bedömningar att det är angeläget att möjliggöra en modell för periodisering och därigenom åstadkomma en mer förmånlig beskattning samt att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond. Utskottet anser därmed att miljö- och jordbruksutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (M, KD, L) och ett särskilt yttrande (C).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka möjligheterna och lämna förslag på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi (dir. 2019:46). Utredningstiden förlängdes till den 30 november 2020 genom tilläggsdirektiv (dir. 2020:63). Utredningen, som tog namnet Skogsutredningen 2019 överlämnade den 30 november 2020 betänkandet Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73).

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) aviserade regeringen avsikten att lämna en proposition till riksdagen med anledning av Skogsutredningens förslag.

I propositionen behandlas delar av utredningens förslag. Regeringen avser att, efter att ha begärt Lagrådets yttrande, återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond. Vidare bör det enligt regeringen göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal i syfte att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande.

Skogsutredningen ger några förslag om ändrad beskattning som regeringen anser att den bör utreda vidare. Regeringen delar bedömningen att skatte-reglerna för ersättningen bör göras mer gynnsamma för att öka incitamenten till formell naturvårdsavsättning. En grundläggande princip i skattesystemet är att alla intäkter i princip bör beskattas. Ersättningen bör därför även fortsättningsvis beskattas, men beskattningstidpunkten bör kunna skjutas på framtiden. Detta innebär att frågan om skattefri intrångsersättning eller löseskilling inte bör utredas.

Regeringen anser att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling som ges för naturvårdande ändamål på ett mer ändamålsenligt sätt bör kunna beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond. En sådan översyn kan exempelvis gälla den tidsfrist inom vilken en ersättningsfastighet måste förvärvas.

En annan grundläggande princip för beskattningen är att sådana intäkter som de facto är intäkter i en näringsverksamhet också ska beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Avkastningen från en näringsfastighet är ett exempel på en sådan inkomst. Regeringen gör därför bedömningen att ersättningar för naturvårdsavtal även fortsättningsvis bör beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Regeringen har dock förståelse för att omedelbar beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet av intäkter från avtal som sträcker sig många år in i framtiden kan medföra progressionseffekter som kan upplevas som oönskade av den skattskyldige. Det bör därför enligt regeringen utredas om ersättningen från naturvårdsavtal ska kunna periodiseras på något sätt för att uppnå en skatterättsligt mer neutral beskattning. Uppdraget bör dock inte omfatta ersättning vid nekat tillstånd i fjällnära skog.

Vid översynen ska enligt regeringen bl.a. de villkor som ställs på utformningen för att reglerna ska vara förenliga med EU-rätten beaktas, inklusive reglerna om statligt stöd. Vidare ska risken för skatteundandragande och den administrativa bördan beaktas.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 5 föreslås att riksdagen ska ge tillkänna för regeringen att den senast den 30 april 2022 ska tillsätta en utredning för att möjliggöra periodiserad beskattning av alla former av ersättningar vid intrång i pågående skogsbruk.

I propositionen föreslår regeringen att det utreds om ersättningar till skogsägare ska kunna beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond, samt att det görs en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal för att möjliggöra periodisering. Syftet är att undvika oönskade progressions-effekter i beskattningen.

Motionärerna delar regeringens bedömning att ersättningarna ska kunna periodiseras, men noterar samtidigt att regeringens formuleringar inte på ett tillräckligt tydligt sätt kommer att styra en framtida utredning i den riktningen. Regeringen har även valt att exkludera ersättning vid nekat avverknings-tillstånd i fjällnära skog. Det senare måste ses mot bakgrund av att regeringen även avser att återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Mot bakgrund av den långa tid som regeringen tagit på sig för att presentera en inriktning för skogspolitiken anser motionärerna att det krävs större tydlighet, samt skyndsamhet, i hanteringen av frågor om ersättningar. Motionärerna anser därför att regeringen ska tillsätta utredningen om beskattning av ersättningarna senast den 30 april 2022 samt att utredningen ska omfatta beskattning av alla former av ersättningar vid begränsning av skogsbruk. Utredningen ska syfta till att ge skogsägare stor frihet att hantera ersättningarna antingen för markköp eller för andra syften i sin närings-verksamhet, inklusive utdelning till aktieägarna.

I kommittémotion 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 föreslås att riksdagen ska ge tillkänna för regeringen att den ska ge uppdrag att ta fram nya modeller för intrångsersättning, skogskonto och biotopskydd före den 30 april 2022.

Regeringen ser behov av en utredning av reglerna om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål och om huruvida dessa inkomster kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond av naturvårdsavtal. Regeringen ser också behov av en översyn av reglerna för ersättning för naturvårdsavtal, om denna ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande.

Enligt motionärerna måste uppdragen ges i närtid och behandlas skyndsamt och bör därför ges före den 30 april 2022.

I kommittémotion 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 föreslås att riksdagen ska ge tillkänna för regeringen att den bör återkomma med ett detaljerat förslag på en förändring av beskattningen av intäkter från naturvårdande insatser i skogen.

Motionärerna anför att ersättning till skogsägare genom naturvårdsavtal eller löseskilling för naturvårdande ändamål ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande. Genom denna ändring i hur intäkter från skogen beskattas är det också enligt motionärerna rimligt att ersättningen till markägare minskas från dagens 125 procent av marknadsvärdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att de regler som är tillämpliga vid beskattning av ersättning i samband med att naturvårdsavtal ingås mellan staten och skogsägare ofta ger ett ofördelaktigt skattemässigt resultat för skogsägaren. Skogsägaren beskattas omedelbart för hela ersättningen i inkomstslaget näringsverksamhet, trots att ersättningen kan vara hänförlig till en flerårig upplåtelse av mark.

Regeringen har gjort bedömningen att det bör göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal för att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande. Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att möjliggöra en modell för periodisering och därigenom åstadkomma en mer förmånlig beskattning.

Regeringen har vidare gjort bedömningen att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond.

Utskottet delar även denna bedömning och föreslår att yrkandena om en förändrad beskattning och om en mer skyndsamt hantering ska avstyrkas av miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 17 februari 2022

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Niklas Wykman (M), Helena Bouveng (M), Eric Westroth (SD), Sultan Kayhan (S), Ulla Andersson (V), Magnus Stuart (M), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Hampus Hagman (KD), Anna Vikström (S), Gulan Avci (L), Anne Oskarsson (SD), Kjell Jansson (M), Hannah Bergstedt (S), Helena Vilhelmsson (C) och Lorentz Tovatt (MP).

Avvikande meningar

1. **Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (M)**

Niklas Wykman (M), Helena Bouveng (M), Magnus Stuart (M) och Kjell Jansson (M) anför:

I propositionen föreslår regeringen att det utreds om ersättningar till skogsägare ska kunna beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond, samt att det görs en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal för att möjliggöra periodisering. Syftet är att undvika oönskade progressionseffekter i beskattningen.

Vi delar regeringens bedömning att ersättningarna ska kunna periodiseras, men noterar samtidigt att regeringens formuleringar inte på ett tillräckligt tydligt sätt kommer att styra en framtida utredning i den riktningen. Regeringen har även valt att exkludera ersättning vid nekat avverknings-tillstånd i fjällnära skog. Det senare måste ses mot bakgrund av att regeringen även avser att återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

Mot bakgrund av den långa tid som regeringen tagit på sig för att presentera en inriktning för skogspolitiken anser vi att det krävs större tydlighet, samt skyndsamhet, i hanteringen av frågor om ersättningar. Vi anser därför att regeringen ska tillsätta utredningen om beskattning av ersättningarna senast den 30 april 2022 samt att utredningen ska omfatta beskattning av alla former av ersättningar vid begränsning av skogsbruk. Utredningen ska syfta till att ge skogsägare stor frihet att hantera ersättningarna antingen för markköp eller för andra syften i sin näringsverksamhet, inklusive utdelning till aktieägarna. Vi föreslår därför att riksdagen ska regeringen tillkänna att den senast den 30 april 2022 ska tillsätta en utredning för att möjliggöra periodiserad beskattning av alla former av ersättningar vid intrång i pågående skogsbruk.

Detta innebär att vi anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:4336 yrkande 5 (M).

2. **Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (KD)**

Hampus Hagman (KD) anför:

Regeringen ser behov av en utredning av reglerna om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål och om huruvida dessa inkomster kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond av naturvårdsavtal.

Regeringen ser också behov av en översyn av reglerna för ersättning för naturvårdsavtal, om denna ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande.

Jag anser att uppdragen måste ges i närtid och behandlas skyndsamt och därför bör ges före den 30 april 2022. Jag föreslår därför att riksdagen ska ge regeringen tillkänna att den ska ge uppdrag att ta fram nya modeller för intrångsersättning, skogskonto och biotopskydd före den 30 april 2022.

Detta innebär att jag anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:4335 yrkande 4 (KD).

3. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (L)

Gulan Avci (L) anför:

Ersättning till skogsägare genom naturvårdsavtal eller löseskilling för naturvårdande ändamål ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande. Genom denna ändring i hur intäkter från skogen beskattas är det också rimligt att ersättningen till markägare minskas från dagens 125 procent av marknadsvärdet.

Jag föreslår därför att riksdagen ska regeringen tillkänna att den bör återkomma med ett detaljerat förslag på en förändring av beskattningen av intäkter från naturvårdande insatser i skogen.

Detta innebär att jag anser att miljö- och jordbruksutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:4337 yrkande 2 (L).

Särskilt yttrande

Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

För att höga naturvärden ska uppfattas som något positivt för skogsägaren anser jag och Centerpartiet att äganderätten måste stärkas. Punkterna om skogen i Januariavtalet har tillkommit efter en längre periods utveckling inom svenskt skogsbruk där enskilda skogsägare inte längre känner att de har kontroll över sin mark. Detta trots att skogen kan ha brukats i familjen i flera generationer och ska lämnas över till nästa generation när det är dags. Den här utvecklingen är inte bara negativ för produktionen utan skapar också en brist på förtroende för våra myndigheter.

Sedan den statliga detaljstyrningen av skogen upphörde 1993 har det mesta blivit bättre när det gäller skogen. Det svenska skogsbruket har visat att man både kan bruka skog för att möta klimathotet, skapa välfärd och jobb samtidigt som man utvecklar den biologiska mångfalden. Låt oss fortsätta på det spåret genom att säga nej till överstatlighet och ja till den privata äganderätt som skapat den mångfald av skog som vi alla älskar att vara i. Om miljöåtgärder vidtas är det helt centralt att de ekonomiska förutsättningarna skapar likvärdighet.

En översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal är en följd av Januariavtalet och de förhandlingar som Centerpartiet har haft med regeringen i syfte att stärka äganderätten. Jag och Centerpartiet står bakom resultatet av detta. Så är också fallet när det gäller frågan om att utreda om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond.

BILAGA 4**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
59. Motioner som bereds förenklat		
2021/22:200	Mikael Larsson (C)	
2021/22:762	Per Schöldberg och Anders Åkesson (båda C)	
2021/22:859	Mats Green (M)	
2021/22:2456	Mats Nordberg m.fl. (SD)	2 idd, 21, 25 och 28
2021/22:2462	Mats Nordberg m.fl. (SD)	5, 6, 13 och 16
2021/22:2636	Sten Bergheden (M)	1
2021/22:2725	Sten Bergheden (M)	
2021/22:3279	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	13, 18 och 19
2021/22:3682	Peter Helander m.fl. (C)	20
2021/22:3880	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	82